DIAGNOZA

SYTUACJI SPOŁECZNEJ,

GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ

I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ

GMINY KOZŁOWO

KOZŁOWO, 2026 ROK

ZLECENIODAWCA:
GMINA KOZŁOWO
UL. MAZURSKA 3
13-124 KOZŁOWO

WYKONAWCA:
EKOD URBANISTYKA ŁUKASZ KOWALSKI
E-MAIL: ekod.urbanistyka@gmail.com

EKOD
URBANISTYKA

SPIS TREŚCI

WSTĘP 5

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH 6

1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM 6
1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU 11
1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA 19
1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH 23
1.5. LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA I INNE ZWIĄZKI I STOWARZYSZENIA 24

2. POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ 25

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE 25
2.2. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA 27
2.2.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA 27
2.2.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA 33
2.2.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA 33
2.2.4. TRANSPORT ZBIOROWY 34
2.2.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH 34
2.2.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM 36
2.2.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ 40
2.3. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET 40
2.4. WNIOSKI 42

3. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE 44

3.1. STAN LUDNOŚCI 44
3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA 44
3.1.2. STRUKTURA PŁCI 45
3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI 46
3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE 47
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI 47
3.2.2. MIGRACJE 47
3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI 49
3.2.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA 50
3.3. WNIOSKI 52

4. ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY 53

4.1. ROLNICTWO 53
4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE 55
4.2.1. LICZEBNOŚĆ 55
4.2.2. WIELKOŚĆ 59
4.2.3. RODZAJ 59
4.3. RYNEK PRACY 60
4.3.1. PRACUJĄCY 60
4.3.2. BEZROBOCIE 61
4.4. TERENY INWESTYCYJNE 63
4.5. WNIOSKI 64

5. ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA 65

5.1. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE 65
5.2. UWARUNKOWANIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE 67
5.2.1. WARUNKI KLIMATYCZNE 67
5.2.2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU 69
5.2.3. LITOSFERA I GLEBY 72
5.2.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE 72
5.2.5. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN 74
5.2.6. ZASOBY LEŚNE 75
5.3. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW 76
5.4. FORMY OCHRONY PRZYRODY 77
5.4.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY 77
5.4.2. PLANOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY 79
5.5. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY 79
5.6. INFRATRUKTURA TECHNICZNA 82
5.6.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA 82
5.6.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA 84
5.6.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA 85
5.6.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA 85
5.6.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII 86
5.6.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA 86

5.6.7. GOSPODARKA ODPADAMI ... 86
5.7. WNIOSKI ... 87
6. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE ... 89
6.1. RYS HISTORYCZNY ... 89
6.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ... 89
6.2.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW ... 89
6.2.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW ... 91
6.2.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ... 91
6.2.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ... 91
6.3. INSTYTUCJE KULTURY ... 92
6.4. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE ... 93
6.5. WNIOSKI ... 94
7. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA ... 95
7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE ... 95
7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA ... 95
7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE ... 95
7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE ... 96
7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI ... 96
7.3. WNIOSKI ... 98
8. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE ... 99
8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE ... 99
8.1.1. PLAN OGÓLNY GMINY ... 99
8.1.2. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ... 100
8.1.3. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ... 101
8.1.4. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO ... 105
8.2. STRUKTURA OSADNICZA ... 106
8.3. REWITALIZACJA ... 106
8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA ... 107
8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM ... 107
8.6. WNIOSKI ... 108
9. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE ... 109
9.1. OCHRONA LUDNOŚCI I OBRONA CYWILNA ... 109
9.2. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA ... 110
9.3. PRZESTĘPCZOŚĆ ... 110
9.4. ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE ... 111
9.4.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO ... 111
9.4.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU ... 111
9.4.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE ... 116
9.4.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI ... 118
9.4.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE ... 118
9.4.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ ... 120
9.5. WNIOSKI ... 121
10. POLITYKA SPOŁECZNA ... 122
10.1. OCHRONA ZDROWIA ... 122
10.2. POMOC SPOŁECZNA ... 123
10.3. MIESZKALNICTWO ... 125
10.4. WNIOSKI ... 129
11. EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY ... 130
11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE ... 130
11.2. LICZBA UCZNIÓW ... 130
11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY ... 131
11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA ... 131
11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH ... 132
11.4. WNIOSKI ... 133
12. FINANSE SAMORZĄDOWE ... 134
12.1. DOCHODY GMINY ... 134
12.2. WYDATKI GMINY ... 138
12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA ... 140
12.4. WNIOSKI ... 141
13. PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO ... 142
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE ... 148

WSTĘP

Niniejsza diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo. Zawarte opisy i analizy pozwoliły na sformułowanie wniosków i ocen oraz zidentyfikowanie najważniejszych trendów rozwojowych gminy Kozłowo oraz potencjalnych kierunków rozwoju w przyszłości.

Diagnozę sporządzono w III kwartale 2026 roku, w związku z czym analizowanie wskaźniki dotyczą głównie 2025 lub 2024 (najnowsze, możliwe na ten czas dane do pozyskania za pełny rok sprawozdawczy[1]), który nierzadko przedstawiane są w zestawieniu z latami poprzedzającymi.

Zakres diagnozy oparto o wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny", 2021) oraz wymagania ustawowe. Zidentyfikowano najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Szczegółowo omówiono także wyniki przeprowadzonego badania ankietowego.

Efektem końcowym diagnozy są wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT, stanowiące jeden z początkowych rozdziałów zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo.

[1] Dotyczyło to większości baz danych, w tym w szczególności danych GUS, dane pochodzących z Raportu o stanie Gminy itd.

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH

Stosownie do art. 10e, ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - *Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę.*

Ponadto, cele i działania określone w strategiach rozwoju gmin powinny być skoordynowane z założeniami dokumentów programowo-strategicznych i planistycznych szczebla unijnego, krajowego, regionalnego, ponadlokalnego oraz lokalnego.

W niniejszym rozdziale dokonano syntezy założeń najważniejszych polityk i dokumentów strategicznych opracowanych na poszczególnych szczeblach terytorialnych.

1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM

KONTEKST AKTUALNEJ POLITYKI UNII EUROPEJSKIEJ

Unia Europejska liczy obecnie 27 państw[2] i stanowi jednolity rynek, o ogromnym potencjale. Unia, która na początku była wyłącznie wspólnotą gospodarczą, stopniowo zaczęła obejmować różne obszary polityki: od klimatu, ochrony środowiska i zdrowia, po stosunki zewnętrzne i bezpieczeństwo oraz sprawiedliwość i kwestie migracyjne. Obecnie Unia stanowi unię gospodarczą i polityczną, w której Polska jest członkiem od 1 maja 2004 r.

Założenia rozwojowe Unii Europejskiej na przestrzeni lat stale ewoluują. Wpływ na politykę UE wywierają nie tylko zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze poszczególnych krajów Wspólnoty, ale także dynamiczna sytuacja geopolityczna świata i związane z nią liczne wyzwania, przed jakim staje „stary kontynent".

Po wyborach europejskich w czerwcu 2024 r. Rada Europejska określiła **program strategiczny dla UE na lata 2024-2029**. Określono wówczas priorytety UE i strategiczne wytyczne. W obliczu zmieniających się globalnych realiów i wzrastającej niestabilności program strategiczny zakłada zwiększenie suwerenności Europy i lepiej przygotuje ją na aktualne i przyszłe wyzwania. Program oparty jest na trzech filarach tj.[3]:

- **Wolna i demokratyczna Europa** – zakłada się, że wartości takie jak: promowanie godności ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność i poszanowanie praw człowieka będzie głównym atutem UE. Priorytety Rady Europejskiej w tym zakresie to:
  - promowanie i ochrona praworządności;
  - wzmacnianie odporności demokracji i debaty demokratycznej;
  - ochrona wolnych i pluralistycznych mediów oraz społeczeństwa obywatelskiego;
  - przeciwdziałanie ingerencjom zewnętrznym i próbom destabilizacji;
  - zapewnianie, by giganci technologiczni brali odpowiedzialność za ochronę debat demokratycznych w Internecie;

[2] Po opuszczeniu przez Wielką Brytanię struktur unijnych.
[3] Materiał źródłowy: https://www.consilium.europa.eu/pl/european-council/strategic-agenda-2024-2029/

- utrzymanie w mocy Karty Narodów Zjednoczonych i propagowanie pokoju, sprawiedliwości i stabilności na świecie;
- działania na rzecz zreformowanego i bardziej inkluzywnego systemu wielostronnego;

– **Silna i bezpieczna Europa** – zakłada się, że Unia Europejska będzie miała zdolności adaptacyjne do funkcjonowania w konfrontacyjnym i niepewnym świecie. UE dąży do potwierdzenia swoich ambicji i roli strategicznego podmiotu na arenie międzynarodowej. Priorytety Rady Europejskiej w tej dziedzinie to:
  - dalsze wsparcie dla Ukrainy, w tym jej odbudowy i dążenia do sprawiedliwego pokoju;
  - silniejsza gotowość i zdolność obronna UE oraz zwiększone wydatki i inwestycje w obronność, współpraca z partnerami transatlantyckimi i NATO;
  - walka z przestępczością zorganizowaną, radykalizacją, terroryzmem i brutalnym ekstremizmem;
  - wzmacnianie odporności, gotowości, zapobiegania kryzysom i zdolności reagowania w celu ochrony obywateli i społeczeństw przed różnymi kryzysami, takimi jak klęski żywiołowe i sytuacje nadzwyczajne w zakresie zdrowia;
  - proces rozszerzenia UE oparty na zasługach i zachętach, który będzie przebiegał równolegle z niezbędnymi reformami wewnętrznymi;
  - kompleksowe podejście do zarządzania migracjami i granicami;
– **Zamożna i konkurencyjna Europa** – zakłada się wzmocnienie długoterminowej konkurencyjności oraz poprawę ekonomicznego i społecznego dobrobytu obywateli. Obejmuje to zwiększenie ich siły nabywczej, tworzenie nowych miejsc pracy i zagwarantowanie wysokiej jakości towarów i usług. Priorytety UE mające na celu wzmocnienie suwerenności Europy w strategicznych sektorach technologicznych i przemysłowych to:
  - pogłębianie jednolitego rynku, zwłaszcza w dziedzinie energii, finansów i telekomunikacji;
  - znaczne wspólne wysiłki inwestycyjne z uruchomieniem finansowania zarówno publicznego, jak i prywatnego, w tym za pośrednictwem Europejskiego Banku Inwestycyjnego i zintegrowanych europejskich rynków kapitałowych;
  - ambitna, solidna, otwarta i zrównoważona polityka handlowa;
  - ograniczenie szkodliwych zależności oraz dywersyfikacja i zabezpieczenie strategicznych łańcuchów dostaw;
  - zwiększenie zdolności w zakresie kluczowych technologii przyszłości, takich jak sztuczna inteligencja, technologie neutralne emisyjnie i półprzewodniki;
  - transformacja ekologiczna i cyfrowa, w tym rzeczywista unia energetyczna i inwestycje w przełomowe technologie cyfrowe w Europie;
  - zrównoważony i odporny sektor rolny;
  - promowanie środowiska sprzyjającego innowacjom i przedsiębiorczości;
  - rozwój współpracy w dziedzinie zdrowia na szczeblach europejskim i międzynarodowym;
  - inwestycje w umiejętności, szkolenia i edukację.

Konsekwentnie, opierając się na strategicznym programie Rady Europejskiej i wynikach dyskusji z grupami politycznymi Parlamentu Europejskiego, w 2024 roku przewodnicząca Komisji Europejskiej (KE) określiła **siedem priorytetów politycznych Komisji Europejskiej**, do których zaliczono[4]:

[4] Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities/european-union-priorities-2024-2029_en i https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/strategic-agenda-2024-2029/

- **Nowy plan na rzecz zrównoważonego dobrobytu i konkurencyjności Europy** – zapewnienie firmom warunków sprzyjających wzrostowi gospodarczemu, wspieranie konkurencyjności europejskiego przemysłu i tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy. Rozwój odpornej gospodarki o obiegu zamkniętym, w której na pierwszym miejscu są badania naukowe i innowacje oraz przyspieszone inwestycje, zapobieganie niedoborom pracowników i kwalifikacji poszukiwanych przez pracodawców. Wiodąca rola we wprowadzaniu innowacji w dziedzinie technologii cyfrowych;
- **Nowa era dla europejskiej obrony i bezpieczeństwa** – zagwarantowanie Europie bezpieczeństwa poprzez zbudowanie Europejskiej Unii Obrony. Reagowanie na wszystkie zagrożenia w Internecie i poza nim oraz przygotowanie się na kryzysy. Wzmocnienie wspólnych granic oraz sprawiedliwe i zdecydowane zarządzanie migracją;
- **Wsparcie dla ludzi, silne społeczeństwo i europejski model społeczny** – utrzymanie i podniesienie standardu życia obywateli poprzez promowanie sprawiedliwości społecznej w nowoczesnej gospodarce, wzmacnianie solidarności przez jednoczenie społeczeństw i wspieranie młodych ludzi oraz zapewnianie wszystkim równych szans;
- **Troska o jakość życia: bezpieczeństwo żywnościowe, woda i przyroda** – budowanie konkurencyjnego i odpornego rolnictwa i systemu żywnościowego oraz ochrona różnorodności biologicznej, co służy wspieraniu rolników i produkcji zdrowej żywności;
- **Ochrona demokracji i wartości europejskich** – ochrona demokracji i zwiększenie odporności i gotowości społecznej, wzmocnienie praworządności z myślą o sprawiedliwym i dobrze funkcjonującym społeczeństwie, promowanie aktywności obywatelskiej i czerpanie z pomysłów obywateli przy kształtowaniu polityki;
- **Globalna Europa: silna pozycja, silne partnerstwa** – dążenie do rozszerzenia Unii, aby wzmocnić jej wpływy na arenie międzynarodowe. Nacisk na współpracę w szerszym sąsiedztwie w celu promowania pokoju, partnerstwa i stabilności gospodarczej. Prowadzenie nowej gospodarczej polityki zagranicznej i reforma systemu międzynarodowego w celu dostosowania go do współczesnego świata;
- **Wspólna realizacja celów i przygotowanie się na przyszłość** – skonstruowanie wydajnego budżetu UE. Wdrożenie reform, aby większa Unia funkcjonowała sprawnie oraz wzmocnienie partnerstwa między Komisją Europejską a Parlamentem Europejskim, aby wspólnie działać skuteczniej.

Zaistniała w 2020 roku pandemia COVID-19 i związane z nią nowe zagrożenia i wyzwania spowodowały konieczność weryfikacji polityki wspólnotowej, w tym fiskalnej. Odpowiedzią Unii Europejskiej na pandemię stał się **Plan odbudowy dla Europy**. Został on oparty na największym długoterminowym budżecie w historii UE oraz na tzw. **Funduszu Odbudowy** (ang.: *Next Generation EU)* o wartości ponad 700 mld euro[5]. Celem Planu jest złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii koronawirusa oraz zapewnienie zrównoważonej gospodarki przygotowanej na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową.

Najważniejsze elementy porozumienia w ramach Funduszu Odbudowy[6]:

- badania naukowe i innowacje z wykorzystaniem programu „Horyzont Europa”;
- sprawiedliwa transformacja klimatyczna i cyfrowa z wykorzystaniem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i programu „Cyfrowa Europa”;
- gotowość, odbudowa i odporność na kryzysy, finansowane za pomocą Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności*, rescEU* i nowego programu działań w dziedzinie zdrowia – UE dla zdrowia;

[5] Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl.
[6] Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl.

- modernizację realizowanych od dawna polityk, takich jak polityka spójności i wspólna polityka rolna, aby zmaksymalizować ich wkład w realizację priorytetów Unii;
- walkę ze zmianą klimatu – 30 proc. środków unijnych, czyli dotychczas największy odsetek na ten cel w europejskim budżecie;
- ochronę różnorodności biologicznej i równouprawnienie płci.

W konsekwencji przyjętego projektu budżetu UE na lata 2021-2027 i Funduszu Odbudowy (*Next Generation EU*), stanowiący Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Reformy and Resilience Facility – RRF), dla Polski przewidziano kwotę na ok. 23,9 mld euro dotacji i ok. 11,5 mld euro pożyczek (w cenach bieżących)[7]. Korzystanie z w/w funduszy poszczególnych krajów członkowskich opiera się na tzw. Krajowych Planach Odbudowy, które są przełożeniem wsparcia finansowego na konkretne reformy, programy i inwestycje.

Wydarzenia zapoczątkowane w lutym 2022 r. (pełnoskalowa agresja militarna Federacji Rosyjskiej na Ukrainę), z pewnością doprowadzą do kolejnej rewizji unijnej polityki fiskalnej. W wielu aspektach zmiany mogą będą fundamentalne. W związku z konfliktem zbrojnym zauważa się zmiany w polityce międzynarodowej.

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY I ZWIĘKSZANIA ODPORNOŚCI[8]

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) został zaakceptowany w czerwcu 2022 roku przez Komisję Europejską i Rade UE, a następnie zmieniony pod koniec 2023 r. (rewizja). W okresie marzec – kwiecień 2024 przeprowadzone zostały konsultacje społeczne rewizji KPO, a następnie została ona przyjęta przez Radę Ministrów. Na początku lipca 2024 r. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej poinformowało, że Komisja Europejska zatwierdziła wniosek Polski w sprawie rewizji KPO.

KPO jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służącym do realizacji reform strukturalnych i inwestycji, w horyzoncie czasowym do 2026 r. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*). KPO koncentruje się na interwencjach, które przyczyniać się będą do pobudzenia gospodarki, inwestycji, wzrostu gospodarczego oraz zatrudnienia. Zaplanowano realizację reform i inwestycji w tych obszarach, które są najbardziej istotne z punktu widzenia konieczności odbudowy gospodarki, ale także w tych, które tworzą trwałe podwaliny pod budowę gospodarki odpornej na kolejne wstrząsy.

W ujęciu generalnym KPO skupia się na wsparciu następujących komponentów:

1) **Odporność i konkurencyjność gospodarki**;
2) **Zielona energia i zmniejszenie energochłonności**;
3) **Transformacja cyfrowa**;
4) **Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia**;
5) **Zielona, inteligentna mobilność**;
6) **Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji KPO.**

Wokół w/w komponentów koncentruje się wsparcie na rzecz przedsiębiorców, instytucji publicznych oraz innych podmiotów społeczno-gospodarczych. W każdym komponencie ujęto także działania na rzecz spójności terytorialnej – w zależności od zidentyfikowanych problemów – adresowane do obszarów wiejskich, miast, czy też obszarów szczególnie poszkodowanych w wyniku pandemii, gdzie występuje kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

[7] Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-poland_pl.
[8] Materiał źródłowy: https://www.gov.pl/web/planodbudowy/o-kpo.

Adresatami proponowanych działań w ramach KPO są: obywatele, przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, samorządy terytorialne, instytucje publiczne oraz podmioty spoza systemu administracji publicznej (np. podmioty społeczne, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe).

Krajowy Plan Odbudowy objęty jest **zasadą *do no significant harm (DNSH*) – niewyrządzania znaczącej szkody środowisku**.

Zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*) większość środków należy przeznaczyć na działania w obszarze związanym z realizacją **celów klimatycznych** oraz na **transformację cyfrową.** Do KPO mogą być włączone reformy i inwestycje, które rozpoczęły się 1 lutego 2020 r., jednak ich realizacja musi się zakończyć w sierpniu 2026 r. (płatności mogą być dokonywane do końca 2026 r.).

POLITYKA SPÓJNOŚCI[9]

Polityka spójności w latach 2021-2027 ma zadanie wdrażanie dwóch celów traktatowych UE: realizowanie **inwestycji na rzecz zatrudnienia i wzrostu** oraz **Europejską Współpracę Terytorialną** (Interreg). Wyodrębniono także pięć dodatkowych celów polityki spójności:

1) **Bardziej konkurencyjna i inteligenta Europa;**
2) **Zielona, nisko-emisyjna, zmierzająca w kierunku zero-emisyjności Europa;**
3) **Bardziej skomunikowana Europa;**
4) **Europa społeczna i włączająca społecznie;**
5) **Europa bliska obywatelom**.

Podstawowym dokumentem określającym współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa (UP) – uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania funduszy unijnych.

Polityka spójności na lata 2021-2027 obejmuje następujące fundusze:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** – służy wzmacnianiu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji;
- **Fundusz Spójności** – służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T);
- **Europejski Fundusz Społeczny+** – służy zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiada na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymuluje zrównoważony rozwój gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki. EFS+ będzie obejmować obecnie rozproszone instrumenty: EFS, Inicjatywę na rzecz osób młodych (YEI), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) oraz Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI);
- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** – jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej;
- **Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury** - służy unijnej polityce morskiej i rybołówstwa. Celem funduszu jest szeroko rozumiane wsparcie społeczności nadmorskich, w tym m.in. wspieranie rybaków w przechodzeniu na zrównoważone rybołówstwo czy finansowanie projektów przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz podnoszenia jakości życia społeczności nadmorskich w Europie.

[9] Materiał źródłowy: https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/

Do realizacji założeń Umowy Partnerstwa służą **programy krajowe i regionalne**, określające obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Podobnie, jak w poprzednich latach (pespektywach: 2007-2013, 2014-2020), tak również w perspektywie 2021-2027 około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne.

1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU

Podstawowe (nadrzędne) uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju Polski w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w horyzoncie czasu dziesięcio-piętnastoletnim oraz podstawowe działania na okres czterech lat, określa średniookresowa strategia rozwoju kraju. Obecnie jest nią, uchwalona przez Radę Ministrów w 2017 roku, Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r.

Dokument powyższy realizowany jest przez inne strategie odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego (opisane w tabeli poniżej) oraz przez strategię rozwoju województwa (opisaną w rozdz. 1.3.).

Tab. 1 Główne założenia najważniejszych dokumentów strategicznych szczebla krajowego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Koncepcja Rozwoju Kraju 2050	Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 jest dokumentem, który ma umożliwić najlepsze wybory strategiczne w perspektywie nadchodzącego ćwierćwiecza, w ramach średniookresowych strategii i polityk publicznych wdrażanych przez rząd, samorządy terytorialne i innych interesariuszy gry o rozwój. KRK 2050 jest ważnym, parasolowym dokumentem w polityce rozwoju państwa i dotyczy kluczowych dla przyszłości kraju zagadnień. Dokument zarysowuje możliwe zmiany, które mogą wydarzyć się w długookresowej perspektywie w przyszłości i zmienić rzeczywistość naszego kraju. To nowy sposób planowania rozwoju w Polsce – z wykorzystaniem foresightu strategicznego. KRK 2050: – identyfikuje trendy i wyzwania rozwojowe, z jakimi już teraz oraz w przyszłości będzie zmagało się państwo; – dostarcza scenariuszy przyszłości, które pozwalają na „symulację" warunków, w jakich administracja publiczna będzie podejmować decyzje, i które przygotują instytucje publiczne do realizacji celów rozwojowych w różnych uwarunkowaniach; – zarysowuje celowo wyidealizowaną wizję kraju w 2050 r. wyznaczającą poziom ambicji dla przyszłych polityk publicznych; – wskazuje kluczowe wnioski. Wizja KRK 2050 brzmi następująco: Polska w 2050 r. jest krajem, który rozwinął swoje potencjały rozwojowe stanowiące trwałe fundamenty na przyszłość oraz miejscem, w którym chcemy żyć i pracować. Panuje konsensus między społeczeństwem i decydentami co do potrzeby spójności społecznej oraz kluczowej roli środowiska naturalnego w procesach rozwojowych, zwłaszcza w obliczu coraz bardziej dotkliwych i nieodwracalnych skutków zmian klimatu. Nowoczesna gospodarka, zarządzana w sposób społecznie i środowiskowo odpowiedzialny, tworzy dobre warunki rozwoju dla obecnych i przyszłych pokoleń. Luka demograficzna została zniwelowana. Optymalne wykorzystanie rozwiązań technologicznych, instytucjonalnych i społecznych pozwala na zrównoważone gospodarowanie zasobami. Policentryczna struktura osadnicza kraju zapewnia trwały rozwój wszystkich terytoriów, zarówno miast i ich obszarów funkcjonalnych jak i obszarów wiejskich. Polska jest bezpieczna pod względem militarnym, żywnościowym i energetycznym oraz odporna na zagrożenia. Posiada silną pozycję w zmieniających się układach międzynarodowych. Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, KRK – jako dokument o długofalowym charakterze będzie podlegać aktualizacji w przypadku wystąpienia znaczących zmian trendów rozwojowych w kraju, jak i na świecie.
	SRP stanowić będzie kluczowy, średniookresowy dokument strategiczny Polski, określający cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Motywem przewodnim projektowanej Strategii jest poszukiwanie nowej równowagi między: konkurencyjnością gospodarki (czyli jej zdolnością do utrzymania wysokiego wzrostu gospodarczego), spójnością społeczną i terytorialną (czyli dbałość o dobrą jakość życia wszystkich

Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (Projekt) wraz z Rekomendacjami dla planowania interwencji z zakresu polityki regionalnej w strategiach rozwoju	obywateli niezależnie od ich miejsca zamieszkania), bezpieczeństwem kraju, rozumianym nie tylko jako siła militarna, ale także odporność społeczeństwa i instytucji państwa na sytuacje kryzysowe. Cel horyzontalny to utrzymanie policentrycznego modelu rozwoju kraju. Ma to polegać na dbaniu w równym stopniu o rozwój tyleż metropolii, co przede wszystkim małych i średnich miast, które są kluczowe dla zachowania dobrej jakości życia obywateli w całym kraju. Strategia określa trzy główne cele dla polityki rozwoju państwa: – cel demograficzny: łagodzenie zmian demograficznych i adaptacja do nich; – cel gospodarczy: tworzenie warunków dla konkurencyjnej i sprawiedliwej gospodarki, z poszanowaniem dla środowiska i klimatu; – cel bezpieczeństwa: wzmocnienie bezpieczeństwa, odporności i sprawności państwa. W dokumencie wyznaczono obszary kraju, do których zostanie skierowana szczególna interwencja państwa w związku z występującymi tam barierami lub potencjałami rozwojowymi. Są nimi następujące obszary strategicznej interwencji (OSI): – OSI otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego; – OSI elektrowni jądrowej i morskiej energetyki wiatrowej; – OSI transformacji energetycznej; – OSI odporności i rozwoju obszarów przy zewnętrznej granicy UE; – OSI wsparcia dla policentrycznej sieci miast i ich obszarów funkcjonalnych; – OSI wsparcia dla obszarów wiejskich wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe. W czerwcu 2026 r. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej opublikowało rekomendacje dla planowania interwencji z zakresu polityki regionalnej w strategiach rozwoju, do czasu przyjęcia Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. przez Radę Ministrów. Celem polityki regionalnej jest utrzymanie zrównoważonego terytorialnie rozwoju kraju. Tak zdefiniowany cel polityki regionalnej wymaga działań dostosowanych do specyfiki różnych terytoriów. Jego osiągnięcie wymaga wzmocnienia rozbudowanej sieci ośrodków miejskich, tak aby dostęp do nich zapewniał określony standard usług publicznych i rynkowych mieszkańcom całego kraju. Rozwój miast i obszarów funkcjonalnych jako węzłów policentrycznego charakteru kraju warunkują cztery podstawowe czynniki: – baza ekonomiczna i rynek pracy; – mieszkalnictwo i polityka przestrzenna; – dostępność komunikacyjna, w szczególności przy użyciu środków transportu zbiorowego; – dostępność usług określonego rzędu. Wskazano ponadto, że polityka na rzecz zrównoważonego terytorialnie rozwoju kraju będzie służyła również mieszkańcom małych miast i obszarów wiejskich, natomiast cel polityki regionalnej powinien być realizowany z uwzględnieniem konstytucyjnej zasady pomocniczości. W rekomendacjach dokonano delimitacji obszarów szczególnego wsparcia w polityce regionalnej tj.: – policentryczna sieć miast wraz z obszarami funkcjonalnymi; – obszary wiejskie wymagające większego włączenia w procesy rozwojowe; – obszar funkcjonalny inwestycji lotniskowej Port Polska; – obszar otoczenia elektrowni jądrowej i morskiej energetyki wiatrowej; – obszary transformacji energetycznej; – obszar przy zewnętrznej granicy UE. Powiat nidzicki w obrębie, którego położona jest gmina Kozłowo włączony został do obszarów wiejskich wymagających intensyfikacji działań rozwojowych. Są to obszary wiejskie, które będą w przyszłości wymagały szczególnego wsparcia m.in. ze względu na procesy demograficzne. Celem interwencji jest tutaj zapewnienie żywotności obszarów wiejskich doświadczających silnych zmian demograficznych. Celem interwencji jest wzmocnienie endogenicznych potencjałów tych obszarów oraz zwiększenie ich zdolności do trwałego uczestnictwa w procesach rozwojowych.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. (SOR)	SOR nadal obowiązuje, choć niektóre obszary (jak polityka regionalna) posiadają już nowsze, bardziej szczegółowe strategie (jak KSRR 2030 – opis w dalszej części). SOR określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Przedstawia model rozwoju Kraju jako rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Przyjęty model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Celem głównym SOR jest: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności, w wymiarze społecznym, ekonomicznym środowiskowym i terytorialnym. Wyszczególniono także cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE); oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)	KSRR 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), zdefiniowane w filarze II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. KSRR 2030 określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnej. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów, jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju. Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej). Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa. W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnym.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (PEP 2040)	PEP 2040 wskazuje ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Stanowi wkład w realizację Porozumienia Paryskiego z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia transformacji w sposób sprawiedliwy i solidarny. PEP2040 stanowi krajową kontrybucję w realizację polityki klimatyczno-energetycznej UE. Polityka uwzględnia skalę wyzwań związanych z dostosowaniem krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem, planem odbudowy gospodarczej po pandemii COVID i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej zgodnie z krajowymi możliwościami, jako wkładu w realizację Porozumienia Paryskiego. Niskoemisyjna transformacja energetyczna przewidziana w PEP2040 inicjować będzie szersze zmiany modernizacyjne całej gospodarki, gwarantując bezpieczeństwo energetyczne, dbając o sprawiedliwy podział kosztów i ochronę najbardziej wrażliwych grup społecznych. Zgodnie z PEP 2040 celem polityki energetycznej państwa jest: bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych. Cele szczegółowe PEP 2040 to: 1) Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych. 2) Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej. 3) Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych. 4) Rozwój rynków energii. 5) Wdrożenie energetyki jądrowej. 6) Rozwój odnawialnych źródeł energii. 7) Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji. 8) Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.
Polityka ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030)	Rolą PEP 2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. PEP2030 ma stanowić podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030. Celem głównym PEP 2030 jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, który został przeniesiony wprost z obszaru „Środowisko" w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). PEP 2030 doprecyzowuje zapisy SOR i przedstawia praktyczne rozwiązania dla poszczególnych kierunków interwencji. PEP 2030 wyznacza następujące cele środowiskowe, które są wspierane przez cele horyzontalne: Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; Cel horyzontalny 1: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa; Cel horyzontalny 2: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Strategia Produktywności 2030 (SP 2030)	Głównym celem SP 2030 jest: wzrost produktywności w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, o obiegu zamkniętym i opartej na danych. Strategia przewiduje działania w ramach siedmiu obszarów interwencji, wraz z przypisanymi do nich celami szczegółowymi: Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): (a) Wzrost wydajności surowcowej gospodarki, (b) Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce; Obszar II. Praca i kapitał ludzki: (a) Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie, (b) Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki; Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy): (a) Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, (b) Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; Obszar IV. Organizacja i instytucje: (a) Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, (b) Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; Obszar V. Wiedza: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w gospodarce; Obszar VI. Dane: Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; Obszar VII. Umiędzynarodowienie: (a) Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, (b) Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL 2030)	Celem głównym SRKL 2030 jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza ponadto cztery cele szczegółowe: Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych; Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy; Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS 2030)	Głównym celem SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja niniejszego celu jest oparta na trzech celach szczegółowych: Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne; Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich; Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.
Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej	Celem głównym Strategii jest zapewnienie zdolności państwa do przeciwdziałania zagrożeniom i sprostania wyzwaniom, wynikającym ze zmieniających się uwarunkowań bezpieczeństwa Polski. Ma również na celu wykorzystanie szans, dzięki którym możliwa będzie poprawa bezpieczeństwa państwa i obywateli, zapewnienie jego dalszego rozwoju oraz wzmacnianie pozycji Rzeczypospolitej Polskiej na arenie międzynarodowej. W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące filary: Filar I: Bezpieczeństwo państwa i obywateli, uwzględniający zagadnienia, jak zarządzanie bezpieczeństwem narodowym, odporność państwa i obronę powszechną, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, cyberbezpieczeństwo i przestrzeń informacyjną; Filar II: Polska w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego, uwzględniający Sojusz Północnoatlantycki i Unię Europejska, współpracę bilateralna, regionalną i w wymiarze globalnym; Filar III: Tożsamość i dziedzictwo narodowe, odnoszący się do tożsamości narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenie pozytywnego wizerunku Polski; Filar IV: Rozwój społeczny i gospodarczy i Ochrona środowiska, odnoszący się do zdrowia i ochrony rodziny, polityki migracyjnej, bezpieczeństwa ekonomicznego, energetycznego, ochrony środowiska naturalnego i potencjału naukowego i technologicznego. W lipcu 2024 r. wprowadzony został dokument poświęcony rekomendacjom do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Bazują one na prowadzonych w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) analizach środowiska bezpieczeństwa, wnioskach wynikających z wojny rosyjsko-ukraińskiej oraz z przeprowadzonych w 2023 r. ćwiczeń symulacyjnych z udziałem najwyższych organów władzy państwowej. Rekomendacje zostały skonsultowane z wiodącymi ekspertami zajmującymi się różnymi aspektami bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Równolegle z propozycjami dotyczącymi wzmocnienia sektora militarnego, rekomendacje wskazują także na szeroki pakiet pilnych i ważnych zadań w pozamilitarnej sferze bezpieczeństwa, zwłaszcza dotyczących budowy systemu odporności i obrony powszechnej, realizowanych przy wykorzystaniu całości dostępnych zasobów ludzkich (czynnik społeczny), organizacyjnych (czynnik strukturalny), materialnych (czynnik gospodarczy)

	i niematerialnych (czynnik *soft power*).Treść rekomendacji została ujęta w trzech zasadniczych obszarach problemowych: – Zdefiniowane zostały interesy narodowe i cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego; – Dokonana została diagnoza środowiska bezpieczeństwa; – Zaprojektowane zostały potrzebne działania strategiczne oraz niezbędne przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego. Rekomendacje zawarte w dokumencie uwzględniają i systematyzują wnioski z realizowanych dotąd zamierzeń, a także wskazują obszary wymagające dalszych konsekwentnych działań.
Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030)	Celem głównym SSiNP 2030 jest sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz gospodarce. Do jego osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. przyczyniać się będzie 5 celów szczegółowych – I: Lepsze prawo. – II: Sprawne instytucje państwa. – III: Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia. – IV: Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych. – V: Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWRiR 2030)	Głównym celem niniejszej Strategii jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego. W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące cele szczegółowe: I: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej; II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska; III: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa. Obszarami wpływającymi na realizację celów strategii to: sprawne zarządzenie rozwojem, stabilne finansowanie rozwoju, trwała zdolność kreacji i uczenia się.
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (SRT2030)	Głównym celem Strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego oraz utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Realizacja wyżej opisanego celu jest związana z wdrażaniem 6 kierunków interwencji dla każdej z gałęzi transportu tj.: 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce. 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym. 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności. 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów. 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej aktualizacji planów gospodarowania wodami, a także umożliwia dopełnienie zobowiązań raportowych do Komisji Europejskiej. Priorytetem Planu gospodarowania wodami jest stworzenie w ekosystemach wodnych i od wód zależnych warunków, określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych wyznaczonych dla poszczególnych jednolitych części wód oraz dla obszarów chronionych. W dokumencie tym zawarto również wykaz inwestycji koniecznych do osiągnięcia założonych celów środowiskowych (dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych). W kontekście opracowania strategii rozwoju gminy Kozłowo istotne są następujące działania: – kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność; – ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami; – analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami;

	– uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami; – aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp; – kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych.
Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	Aktualny Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (2022), stanowi aktualizacje PZRP dla OD Wisły przyjętego do realizacji w 2016 r. Dokument ten, zgodnie z ustaleniami art. 173 ust. 21 Ustawy Prawo Wodne zawiera: – wszelkie zmiany lub uaktualnienia dotyczące tych planów, wraz z podsumowaniem przeglądów wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego; – ocenę postępów w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis i wyjaśnienie przyczyn niezrealizowania zaplanowanych działań zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis działań podjętych, a niezaplanowanych w tych planach; – możliwy wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi. Nadrzędnym i podstawowym celem zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, a także działalności gospodarczej. W ramach wdrażania założeń Planu wskazano następujące cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe: – Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego; - Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi, - Zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP; – Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego; - Zapewnienie warunków redukujących możliwość występowania powodzi, - Redukcja obszaru zagrożonego powodzią oraz zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP, - Redukcja wrażliwości społeczności i obiektów na OZP; – Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym; - Zwiększenie skuteczności prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych, - Zwiększenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych, - Zwiększenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi, - Wdrożenie systemu analiz popowodziowych i zwiększanie jego skuteczności, - Wdrożenie instrumentów prawnych i finansowych zwiększających bezpieczeństwo powodziowe, - Zwiększenie świadomości i wiedzy na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.
Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej aktualizacji planów gospodarowania wodami, a także umożliwia dopełnienie zobowiązań raportowych do Komisji Europejskiej. Dokument ten służy również koordynowaniu działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. W dokumencie tym zawarto również wykaz inwestycji koniecznych do osiągnięcia założonych celów środowiskowych (dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych).

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoły	Aktualny Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoły (2022), stanowi aktualizacje PZRP dla OD Pregoły przyjętego do realizacji w 2016 r. Dokument ten, zgodnie z ustaleniami art. 173 ust. 21 Ustawy Prawo Wodne zawiera: – wszelkie zmiany lub uaktualnienia dotyczące tych planów, wraz z podsumowaniem przeglądów wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego; – ocenę postępów w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis i wyjaśnienie przyczyn niezrealizowania zaplanowanych działań zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis działań podjętych, a niezaplanowanych w tych planach; – możliwy wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi. Nadrzędnym i podstawowym celem zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego a także działalności gospodarczej. W ramach wdrażania założeń Planu wskazano następujące cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe: – Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego; - Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi, - Zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP; – Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego; - Zapewnienie warunków redukujących możliwość występowania powodzi, - Redukcja obszaru zagrożonego powodzią oraz zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP, - Redukcja wrażliwości społeczności i obiektów na OZP; – Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym; - Zwiększenie skuteczności prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych, - Zwiększenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych, - Zwiększenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi, - Wdrożenie systemu analiz popowodziowych i zwiększanie jego skuteczności, - Wdrożenie instrumentów prawnych i finansowych zwiększających bezpieczeństwo powodziowe, - Zwiększenie świadomości i wiedzy na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.
Plan przeciwdziałania skutkom suszy	Dokument ten sporządzony został na okres sześcioletni (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodne. Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje: – analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych; – propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych; – propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji; – działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy. Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Kozłowo: – w przeważającej części w stopniu „ekstremalnym” narażona jest na wystąpienie zagrożenia suszy rolniczej; – w stopniu „umiarkowanym” i „silnym” narażona jest na wystąpienie zagrożenia suszy hydrologicznej; – w stopniu „słabym” narażona na ryzyko wystąpienia suszy hydrogeologicznej; – niemal w całości w stopniu „silnym” narażona jest na syntetyczne (łączne) ryzyko wystąpienia suszy. W zakresie przeciwdziałania skutkom suszy wskazano następujący katalog działań do realizacji na poziomie lokalnym (w tym gminnym): – Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych; – Zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych; – Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych; – Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji;

	– Podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy; – Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji; – Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej; – Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych; – Budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych; – Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli; – Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów; – Czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej; – Czasowe ograniczenie korzystania z wód; – Zmiana sposobu wykonywania oraz przesunięcie terminów realizacji prac utrzymaniowych na ciekach, z uwagi na wystąpienie suszy hydrologicznej, ujętych w planach utrzymania wód; – Edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę. Propagowanie ubezpieczeń rolnych; – Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach strategicznych oraz na: https://www.gov.pl/web/ia/strategie-krajowe.

1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami strategii rozwoju województwa, która stanowi punkt odniesienia oraz podstawowy dokument strategiczny określający długofalową wizję rozwoju województwa. Dla województwa warmińsko-mazurskiego obowiązuje aktualnie dokument pn.: „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/243/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 18 lutego 2020 roku.

Tab. 2 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 stanowi odpowiedź na wyzwania rozwojowe województwa warmińsko-mazurskiego, które mają za zadanie podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą omawianej Strategii jest wskazanie wyzwań, przed którymi aktualnie stoi województwo oraz celów rozwoju, które te problemy pozwolą rozwiązać. W ramach Strategii sformułowano cel główny: „Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy", gdzie poprawa spójności powinna być osiągana w kontekstach inteligentnych specjalizacji, regionalnym i bałtyckim. W Strategii wyznaczono cele strategiczne z szeregiem celów operacyjnych. Układ celów strategicznych prezentuje się następująco: – Kompetencje przyszłości (wyzwania rozwojowe, innowacyjność, oferta nowoczesnych usług sektora prywatnego i publicznego); – Inteligentna produktywność (działalność gospodarcza, podmiotem celu są firmy i instytucje otoczenia biznesu); – Kreatywna aktywność (wykorzystanie potencjału mieszkańców do wzmacniania innych zasobów regionu, w tym wzmacniania więzi społecznych). W Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 wyznaczono następujące obszary problemowe na obszarze Województwa, tj. tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI): – Tygrys warmińsko-mazurski; – MOF Olsztyna; – MOF Elbląga; – MOF Ełku; – OF Wielkie Jeziora Mazurskie; – Niebieski Zachód; – Miasta CITTASLOW; – EGO; – Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze; – Obszary marginalizacji. Gmina Kozłowo zakwalifikowana została aż do dwóch obszarów strategicznej interwencji: Tygrys warmińsko-mazurski, Obszary marginalizacji. Tygrys warmińsko-mazurski stanowi w większości analizowanych wskaźników ponad 60% danego zjawiska w całym województwie. Wyjątkiem jest udział w wykorzystaniu środków z UE (nieco poniżej 50%). Jest to również obszar dynamicznych zmian w zakresie przedsiębiorczości, wzrostu zamożności gmin. Podkreślenia wymaga nieznaczny spadek potencjału ludnościowego oraz zmniejszenie liczby spółek z udziałem zagranicznym. Dla gminy Kozłowo znaczenie mają przede wszystkim następujące cele strategiczne: **CELE STRATEGICZNE A OSI TYGRYS WARMIŃSKO-MAZURSKI – PERSPEKTYWA 2030**

CEL	OCZEKIWANE EFEKTY INTERWENCJI	OCZEKIWANA ZMIANA PRZESTRZENNA
Kompetencje przyszłości	– Wzmocnienie kompetencyjne organizacji oddziałujących na cały region.	– Zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa.
Inteligentna produktywność	– Rozwój inteligentnych specjalizacji. – Przygotowania najlepszych terenów inwestycyjnych.	– Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru. – Rozszerzanie oddziaływania na obszary sąsiednie.
Kreatywna aktywność	– Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej.	--
Mocne fundamenty	– Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, głównie we wschodniej części.	– Spójność terytorialna regionu.

Obszary marginalizacji stanowią OSI, które spośród wyróżnionych obszarów wyludniają się najszybciej. Ponadto na terenach tych następuje powolny wzrost zamożności gmin, a jednocześnie znaczący wzrost przedsiębiorczości przy niewielkim wzroście liczby osób pracujących oraz liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W ww. gminach udział środków europejskich w stosunku do dochodów własnych jest zdecydowanie najwyższy.

Dla gminy Kozłowo znaczenie mają przede wszystkim następujące cele strategiczne:

CELE STRATEGICZNE A OSI OBSZARY MARGINALIZACJI – PERSPEKTYWA 2030

CEL	OCZEKIWANE EFEKTY INTERWENCJI	OCZEKIWANA ZMIANA PRZESTRZENNA
Kompetencje przyszłości	– Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości. – Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych. – Rozwinięta e-administracja.	– Sieć centrów rozwoju lokalnego.
Inteligentna produktywność	– Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu. – Przedsiębiorcze dzieci i młodzież. – Rozwinięta ekonomia społeczna.	---
Kreatywna aktywność	– Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej. – Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne.	– Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną uwzględniająca suburbanizację.
Mocne fundamenty	– Uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej. – Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna. – Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko. – Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze.	– Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś. – Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś. – Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w dokumencie.

Poza Strategią Rozwoju Województwa, do istotnych dokumentów regionalnych, kierunkujących ogólne założenia rozwojowe województwa i gmin należą m.in.:

Tab. 3 Główne założenia pozostałych dokumentów szczebla regionalnego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Aktualnie obowiązujący Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto uchwałą nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Celem głównym obowiązującego Planu jest ład przestrzenny i zrównoważony rozwój jako podstawa kształtowania polityki przestrzennej województwa. Dla realizacji założonych celów polityki przestrzennej województwa służą przyjęte kierunki, zasady i działania zagospodarowania przestrzennego. W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa określono rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w tym odnoszące się do gminy Kozłowo w zakresie*: – Infrastruktury komunikacyjnej: - Budowa drogi ekspresowej S7 Olsztynek – Płońsk, odcinek: Nidzica – Napierki [przedsięwzięcie zrealizowane]; - Wzmacnianie potencjału gospodarczego stolicy województwa poprzez optymalizację jej układu drogowego; - Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – promocja (WB) Wykreowanie markowego produktu turystycznego Trasy Rowerowej Polski Wschodniej oraz stworzenie wizerunku województwa, jako miejsca atrakcyjnego dla turystów zainteresowanych wypoczynkiem aktywnym, zwłaszcza turystyką rowerową; - Prace na linii kolejowej nr 216 na odcinku Działdowo – Olsztyn [przedsięwzięcie zrealizowane]; - Kolejowe przedsięwzięcia multilokalizacyjne służące poprawie bezpieczeństwa na newralgicznych skrzyżowaniach linii kolejowych z drogami w województwie warmińsko - mazurskim; - Zabudowa ERTMS/ETCS na liniach sieci bazowej TEN-T; – Infrastruktury technicznej: - Budowa GPZ FW Kozłowo/Sarnowo wraz z linią z linią 110 kV [przedsięwzięcie zrealizowane]; - Przebudowa linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV Nidzica – Działdowo [przedsięwzięcie zrealizowane]; – Ochrony środowiska: - Ochrona zasobów przyrodniczych wybranych alei województwa warmińsko-mazurskiego poprzez poprawę stanu istniejących siedlisk i wykonanie nasadzeń w ramach działań ZIELONA DROGA (WB) Ochrona i zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych pachnicy dębowej oraz siedlisk chronionych gatunków porostów w obrębie cennych przyrodniczo alei na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich województwa warmińsko-mazurskiego; - Odtworzenie kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego koryta rzeki Wkry na odcinku 226+870 236+500; - Modernizacja rzeki Wkra od m. Rączki do m. Januszkowo w km 250+600 - 260+070; - Modernizacja rzeki Szkotówka m. Milkowiec – Rogóż w km 14+200 - 18+850; - Odtworzenie – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rzeki Szkotówki; – Infrastruktury społecznej: - Wsparcie obszaru kultury w województwie warmińsko-mazurskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego; - Rozwój klastrów energii w województwie warmińsko-mazurskim poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym; - Termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w województwie warmińsko-mazurskim. * część inwestycji została już zrealizowana
Program Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030	Program wskazuje cele w zakresie ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego. Określono obszary (dziedziny) interwencji, dla których przyjęto zadania w ramach poniższych kierunków interwencji: – Ochrona klimatu i jakości powietrza: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu; – Zagrożenia hałasem: Poprawa klimatu akustycznego w województwie warmińsko-mazurskim; – Pola elektromagnetyczne: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi;

	– Gospodarowanie wodami: Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) – rzecznych, jeziornych, przejściowych i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), Ochrona przed niedoborami wody i powodziami poprzez zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wodnych i zmniejszenie ryzyka powodziowego; – Gospodarka wodno-ściekowa: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej; – Zasoby geologiczne: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi; – Gleby: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu; – Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa warmińsko-mazurskiego; – Zasoby przyrodnicze: Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej, Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, Zwiększanie lesistości; – Zagrożenia poważnymi awariami: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach.

1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami założeń dokumentów szczebla powiatowego oraz w odniesieniu do dokumentów strategicznych utworzonych w ramach partnerstw jednostek samorządu terytorialnego.

Aktualnie (stan na lipiec 2026) powiat nidzicki nie posiada obowiązującego dokumentu strategicznego. Dla powiatu nidzickiego, a także dla powiatu piskiego, działdowskiego oraz szczycieńskiego obowiązuje natomiast Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Południowe Mazury 2030, która wyznacza strategiczne cele polityki rozwoju.

Tab. 4 Główne założenia obowiązującego Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Południowe Mazury 2030

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Południowe Mazury 2030	Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Południowe Mazury 2030 przedstawia kierunki rozwoju dla obszarów powiatów szczycieńskiego, działdowskiego, nidzickiego i piskiego. Strategia zawiera zbiór celów i planów działania Samorządu Powiatowego, które w perspektywie długookresowej - do roku 2030, powinny skutecznie oddziaływać na poprawę warunków życia i rozwój powiatów. W ramach procesu planowania strategicznego wyznaczono cztery domeny strategiczne oraz sformułowano 5 celów strategicznych: I. Infrastruktura publiczna i środowisko: – Cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla dynamicznego wzrostu gospodarczego w oparciu o wydajny układ komunikacyjny i tworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych; – Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez efektywną gospodarkę energetyczną, ochronę ziemi, powietrza i środowiska naturalnego; II. Gospodarka: – Cel strategiczny 3. Dywersyfikacja struktury gospodarczej Obszaru Funkcjonalnego przy wykorzystaniu unikatowego potencjału zasobów lokalnych - dziedzictwa przyrody i kultury; III. Usługi publiczne: – Cel strategiczny 4. Budowa zintegrowanego systemu wyspecjalizowanych usług publicznych w obszarach zabezpieczenia społecznego, opieki senioralnej, ochrony zdrowia; IV. Aktywna wspólnota: – Cel strategiczny 5. Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego poprzez rozwijanie potencjału kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwój instytucjonalny.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w opisywanym dokumencie.

1.5. LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA I INNE ZWIĄZKI I STOWARZYSZENIA

Gmina Kozłowo należy do Lokalnej Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy", dla której obowiązuje aktualnie „Lokalna Strategia Rozwoju 2023-2027". Dokument ten uchwalony został na mocy Uchwały nr 12/1/2023 Walnego Zebrania Członków z dnia 29 maja 2023 r.

Obszar LGD obejmuje łącznie 14 gmin (w tym Kozłowo) położonych na terenie powiatu nidzickiego, działdowskiego i szczycieńskiego. Układ celów LSR kształtuje się następująco:

- Cel nr 1: Kreatywna i konkurencyjna przedsiębiorczość:
  - Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej;
  - Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej;
  - Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych;
- Cel nr 2: Aktywni mieszkańcy i innowacyjne usługi społeczne:
  - Poprawa dostępu do usług dla lokalnej społeczności;
  - Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi;
  - Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej;
  - Świadomość obywatelska i aktywni liderzy;
  - Włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji, ludzi młodych i seniorów.

Ponadto gmina Kozłowo jest członkiem Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich. Związek ten wspiera rozwój gospodarczy, ochronę środowiska, współpracę w zakresie nauki i oświaty, a także promocje regionu. Powstał on w 1992 roku i zrzesza łącznie kilkadziesiąt gmin położonych na terenie historycznej Warmii i Mazur.

2. POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Kozłowo posiada status gminy wiejskiej, zajmuje powierzchnię ok. 254 km^2 i położona jest w zachodniej części powiatu nidzickiego, w województwie warmińsko-mazurskim i sąsiaduje:

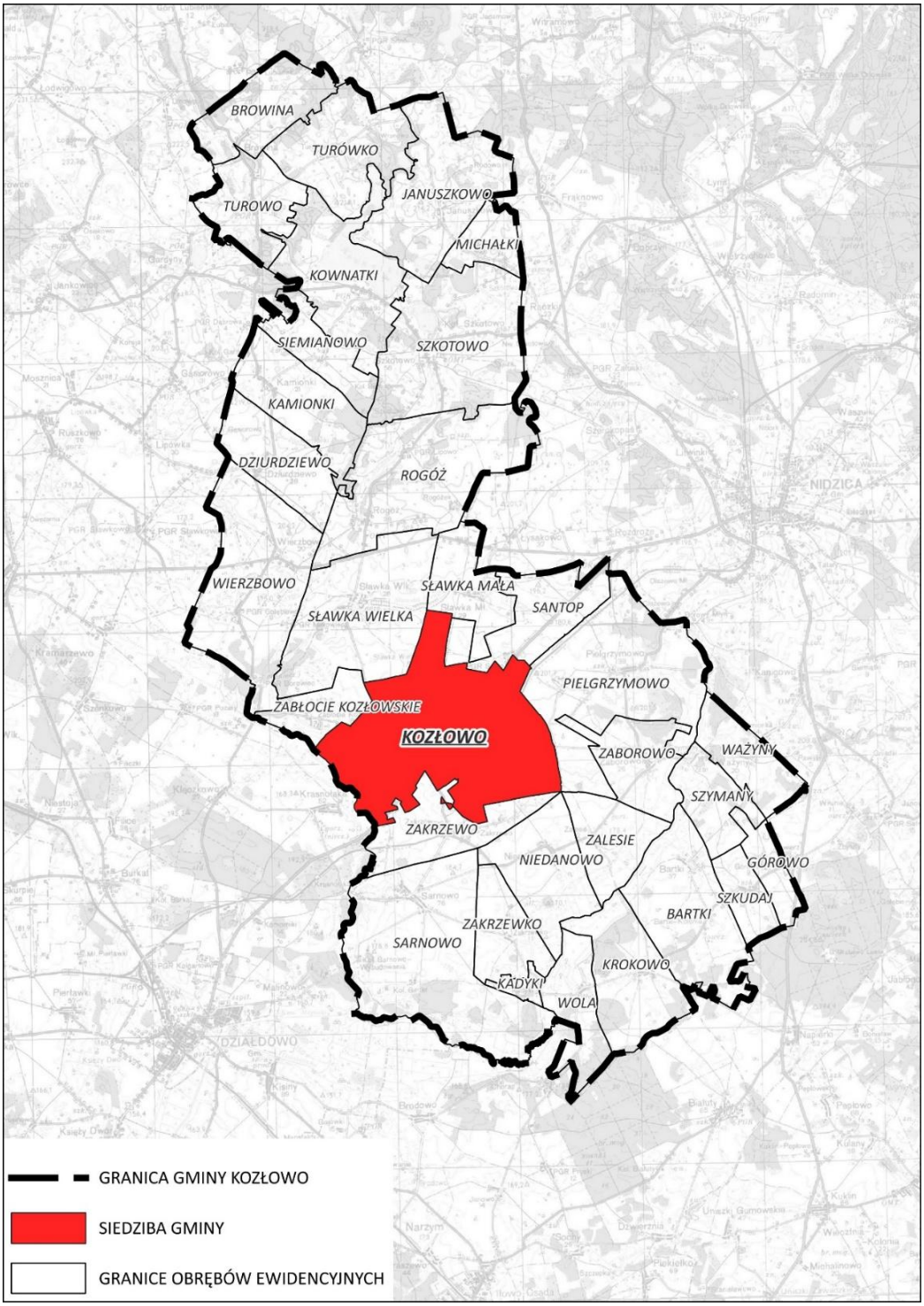
- od północy z gminami Grunwald i Olsztynek;
- od wschodu z gminą Nidzica i Janowiec Kościelny;
- od południa z gminą Iłowo-Osada;
- od zachodu z gminą Działdowo i Dąbrówno.

Ryc. 1 Położenie administracyjne gminy
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic

Maksymalna rozciągłość równoleżnikowa gminy to ok. 12,5 km, natomiast południkowa blisko 30 km.

W skład gminy wchodzą następujące miejscowości[10]: Bartki, Browina, Turowski Młyn, Cebulki, Dziurdziewo, Kamionki, Górowo, Kownatki, Kozłowo, Krokowo, Lipowo, Michałki, Januszkowo, Rodowo, Niedanowo, Pielgrzymowo, Rogóż, Sarnowo, Sątop, Siemianowo, Sławka Mała, Sławka Wielka, Szkotowo, Szkudaj.

Ryc. 2 Struktura jednostek podziału terytorialnego
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

[10] Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy Kozłowo.

2.2. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

2.2.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Układ komunikacji drogowej na terenie gminy Kozłowo stanowi[11]:

układ nadrzędny:

- droga ekspresowa S7 relacji Gdańsk – Ostróda – Olsztynek – Warszawa (na odcinku ok. 1 km);
- droga wojewódzka nr 538, relacji Radzyń Chełmiński – Rozdroże;
- droga wojewódzka nr 545, relacji Jedwabno – Działdowo;

układ podstawowy:

- drogi powiatowe:
  - 1253N, relacji Rychnowo – Pacółtowo – Zybułtowo – Wierzbowo – Klęczkowo – Komorniki;
  - 1264N, relacji Leszcz – Jankowice – Rączki – Moczysko;
  - 1284N, relacji dr. woj. nr 542 gr. pow. - Ruszkowo - Lipówka – Dziurdziewo;
  - 1304N, relacji dr. woj. nr 544 – Jabłonowo – Niechłonin – Narzym – Wola (dr. nr 1548N);
  - 1538N, relacji Sątop – Szerokopaś – Nidzica (dr. nr 545);
  - 1540N, relacji Turowo – Turówko – Wronowo;
  - 1546N, relacji, dr. nr 1253N – Kozłowo;
  - 1548N, relacji dr. nr 1587N – Krokowo – Napierki;
  - 1550N, relacji Kozłowo – Zaborowo – Kanigowo;
  - 1552N, relacji Zakrzewo – Zalesie – Zaborowo;
  - 1558N, relacji Krokowo – Powierż – Janowiec Kościelny dr. nr 1560N;
  - 1585N, relacji Mielno – Rączki (dr. nr 1264N);
  - 1587N, relacji Szkotowo – Rogóż – Kozłówko – Zakrzewo – Sarnowo – Działdowo (ul. Nidzicka);
  - 1589N, relacji Nidzica – Zaborowo (dr. nr 1550N);
  - 1597N, relacji Szymany – Szkudaj;
  - 1609N, relacji Zalesie – Krokowo;
  - 1611N, relacji Kownatki – Kamionka;
  - 1904N, relacji Klęczkowo – Sarnowo;
  - 1906N, relacji Zalesie – Krokowo;
- układ uzupełniający:
  - drogi gminne (tab. poniżej):

Tab. 5 Wykaz dróg gminnych w gm. Kozłowo

LP	NUMER DROGI	PRZEBIEG	DŁUGOŚĆ ODCINKA [KM]
1	189001N	dr. gm. (Turówko – Browina)	3,476
2	189002N	dr. gm. (Frąknowo, gm. Nidzica – Januszkowo)	1,619
3	189003N	dr. gm. (Michałki – Frąknowo, gmina Nidzica)	1,361
4	189003N	dr. gm. (Michałki)	0,216
5	189003N	dr. gm. (Michałki)	0,061
6	189004N	dr. gm. (Michałki – Szkotowo)	2,875
7	189005N	dr. gm. (Januszkowo – dr. gm. nr 189004 N)	3,265
8	189006N	dr. gm. (Januszkowo – Kownatki)	2,992
9	189007N	dr. gm. (dr. pow. nr 1264 N – Siemianowo – Szkotowo)	4,622

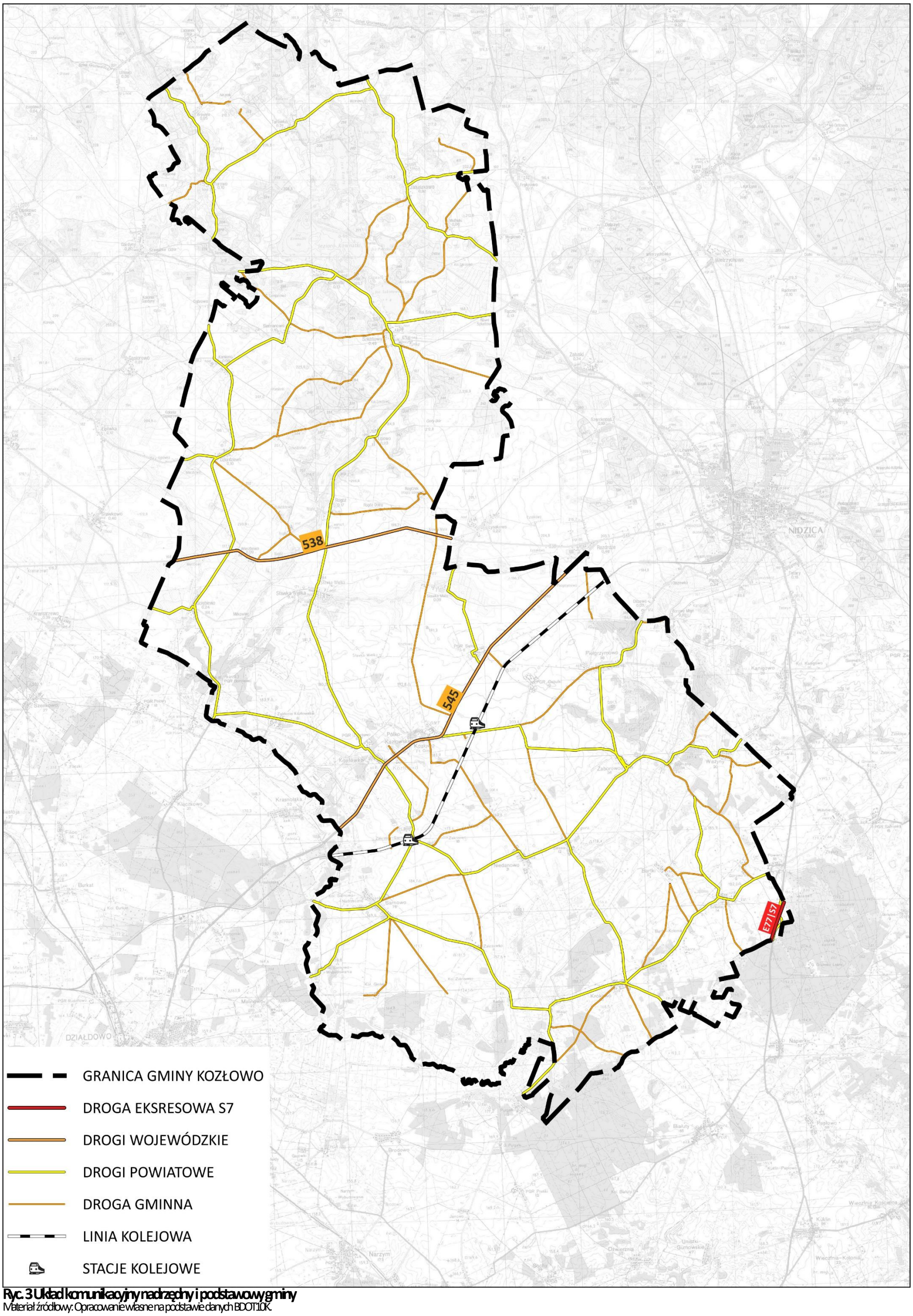
[11] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

LP	NUMER DROGI	PRZEBIEG	DŁUGOŚĆ ODCINKA [KM]
10	189008N	dr. gm. (Szkotowo – Dziurdziewo)	5,920
11	189008N	dr. gm. (Szkotowo)	0,376
12	189009N	dr. gm. nr 189008 N (Szkotowo) – dr. gm. nr 189008 N (Kamionki kol.)	4,357
13	189010N	dr. gm. (dr. woj. nr 538 – Dziurdziewo)	3,612
14	189011N	dr. gm. (Wierzbowo – Rogóż kol.)	1,136
15	189012N	dr. gm. (Szkotowo – Załuski, gm. Nidzica)	2,634
16	189013N	dr. gm. (Rogóż – Rogóżek)	2,746
17	189014N	dr. gm. (Kozłowo – Sławka Mała – Łysakowo, gm. Nidzica)	6,089
18	189014N	dr. gm. (Łysakowo, gm. Nidzica – Lipowo)	2,430
19	189015N	dr. gm. (Kozłówko – dr. pow. nr 1587 N)	2,249
20	189016N	dr. gm. (Sarnowo – Sarnowo kol.)	2,330
21	189017N	dr. gm. (Sarnowo – dr. pow. nr 1552 N)	2,300
22	189018N	dr. gm. (dr. pow. nr 1552 N – Zakrzewko)	2,074
23	189019N	dr. gm. (Kozłowo – Niedanowo)	0,650
24	189019 N	dr. gm. (Kozłowo – Niedanowo)	1,492
25	189020N	dr. gm. (Zakrzewo – dr. gm. nr 189019 N)	1,863
26	189021N	dr. gm. (dr. pow. nr 1550 N – Zalesie)	2,676
27	189022N	dr. gm. (Pielgrzymowo – dr. pow. nr 1550 N)	2,700
28	189023N	dr. gm. (Ważyny – dr. gm. nr 189024 N)	1,530
29	189024N	dr. gm. (dr. pow. nr 1597 N – Górowo)	2,982
30	189025N	dr. gm. (dr. pow. nr 1597 N – Bartki)	1,188
31	189026N	dr. gm. (dr. pow. nr 1558 N – Bartki)	1,118
32	189027N	dr. gm. (dr. pow. nr 1558 N – Bartki)	1,310
33	189028N	dr. gm. (dr. pow. nr 1558 N – Bartki)	2,434
34	189029N	dr. gm. (Szkudaj – Napierki, gm. Janowiec Kościelny)	1,546
35	189030N	dr. gm. (Krokowo – Białuty, gm. Iłowo–Osada)	1,702
36	189031N	dr. gm. (dr. pow. nr 1304 N – Krokowo)	2,575
37	189032N	dr. gm. (Wola – Białuty, gm. Iłowo– Osada)	2,253
38	189033N	dr. gm. (dr. pow. nr 1550 N – Kamionka, gm. Nidzica)	1,120
39	189034N	dr. gm. (Ważyny – Pawliki, gm. Nidzica)	1,285
40	189035N	dr. gm. (Turowo – Gardyna, gm. Dąbrówno)	1,235
41	189036N	dr. gm. (Sarnowo – Zakrzewko kol.)	2,464
42	189038N	dr. gm. (działki nr 241/1 i 22 obręb geodezyjny Pielgrzymowo)	1,307
43	189039N	dr. gm. (działka nr 27 obręb geodezyjny Kozłowo)	0,583
44	189040N	dr. gm. (działki nr 780 i 781 obręb geodezyjny Kozłowo)	2,110
45	189041N	dr. gm. (działka nr 29/1 i 174 obręb geodezyjny Zakrzewo)	0,660
46	189042N	dr. gm. (działka 14/3 obręb geodezyjny Kozłowo)	0,125

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

- pozostałe drogi, niebędące drogami publicznymi, w tym wewnętrzne i dojazdowe.

Układ drogowy i kolejowy gminy przedstawia się następująco:

Ryc. 3 Układ komunikacyjny nadrzędny i podstawowy gminy
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10K.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowanych jest łącznie 6 mostów, zlokalizowanych nad ciekami lub innymi zbiornikami wodnymi. Ich podstawowe parametry przedstawiono w tabeli poniżej.

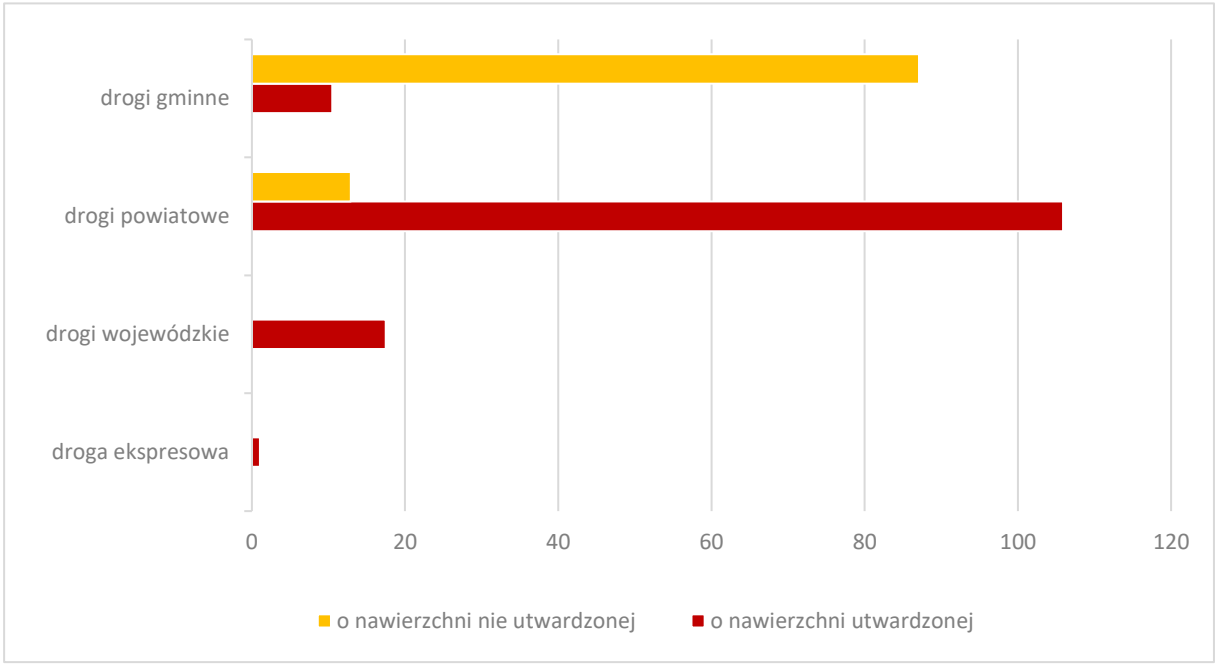
Tab. 6 Charakterystyka obiektów mostowych w gm. Kozłowo

LP	NUMER DROGI	MIEJSCOWOŚĆ	NAZWA PRZESZKODY	DŁUGOŚĆ CAŁKOWITA OBIEKTU [m]	SZEROKOŚĆ CAŁKOWITA OBIEKTU [m]
1	189008N	Szkotowo	Szkotówka	6,00	7,20
2	189010N	Rogóż	b/d	4,70	7,20
3	189010N	Rogóż	Szkotówka	9,50	7,40
4	189014N	Sławka Mała	Sławska Struga	9,70	8,80
5	--	Sławka Wielka	Sławska Struga	7,50	4,20
6	--	Sławka Wielka	Sławska Struga	7,50	4,20

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo

Odcinek drogi wojewódzkiej nr 545 charakteryzuje się dostatecznym stanem technicznym, natomiast odcinek drogi wojewódzkiej nr 538 cechuje się niższą oceną stanu technicznego[12]. Ww. ponadlokalne ciągi komunikacyjne na całej swojej długości w granicach gminy posiadają nawierzchnię bitumiczną.

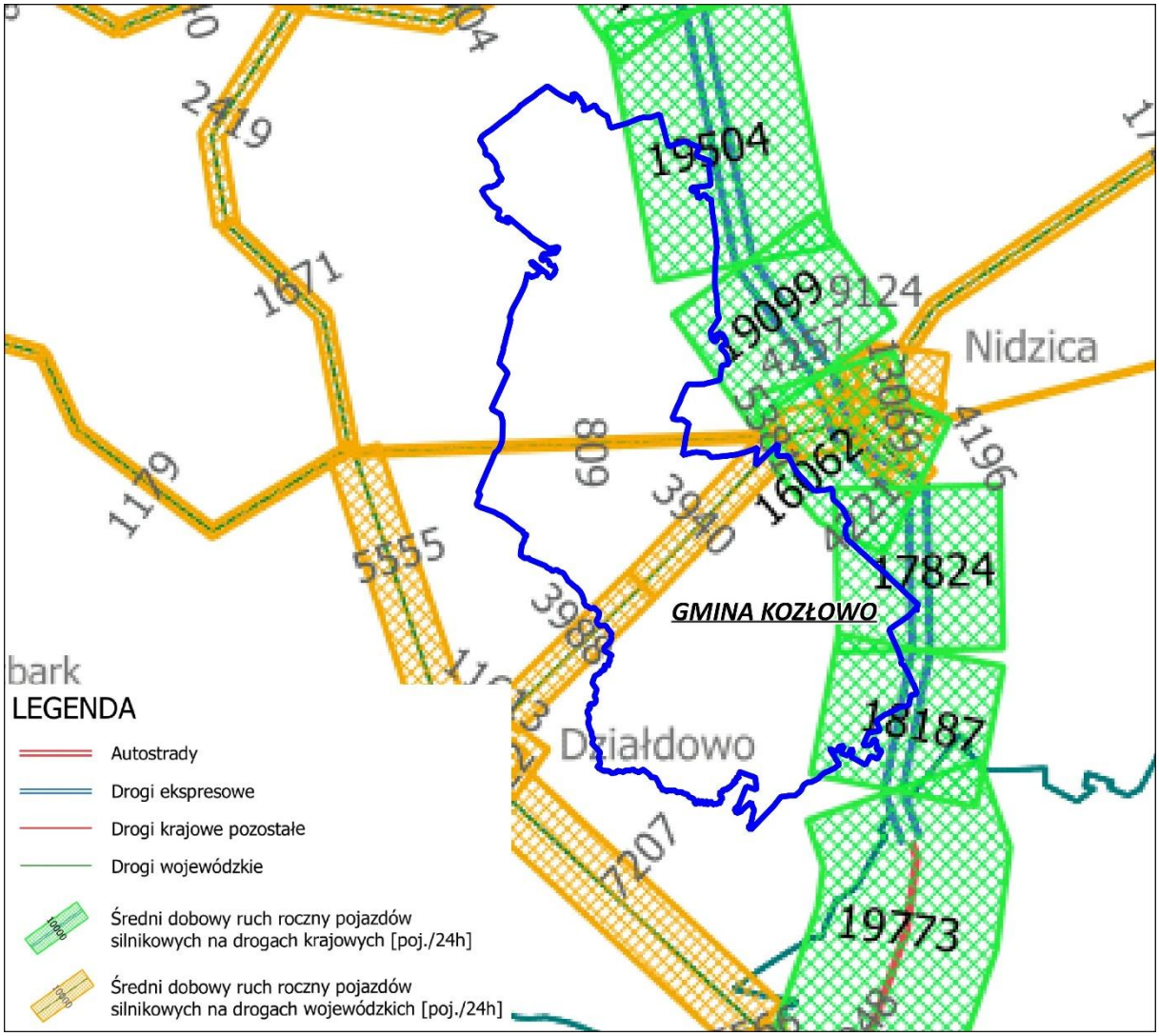
W przypadku dróg powiatowych zdecydowaną większość stanowią odcinki o nawierzchni utwardzonej (ok. 89%). W odniesieniu do dróg gminnych w dalszym ciągu wyraźnie przeważają drogi o nawierzchni nieutwardzonej (ok. 89%). W odniesieniu do nawierzchni utwardzonej, w dalszym ciągu stan części dróg wymaga poprawy. Pomimo poczynionych w ostatnich latach inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną konieczne są dalsze, sukcesywne modernizacje i przebudowy oraz realizacje nowych odcinków dróg.

Ryc. 4 Długość dróg [km] na terenie gminy w podziale na drogi o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k oraz Dane GUS, stan na 2024 r.

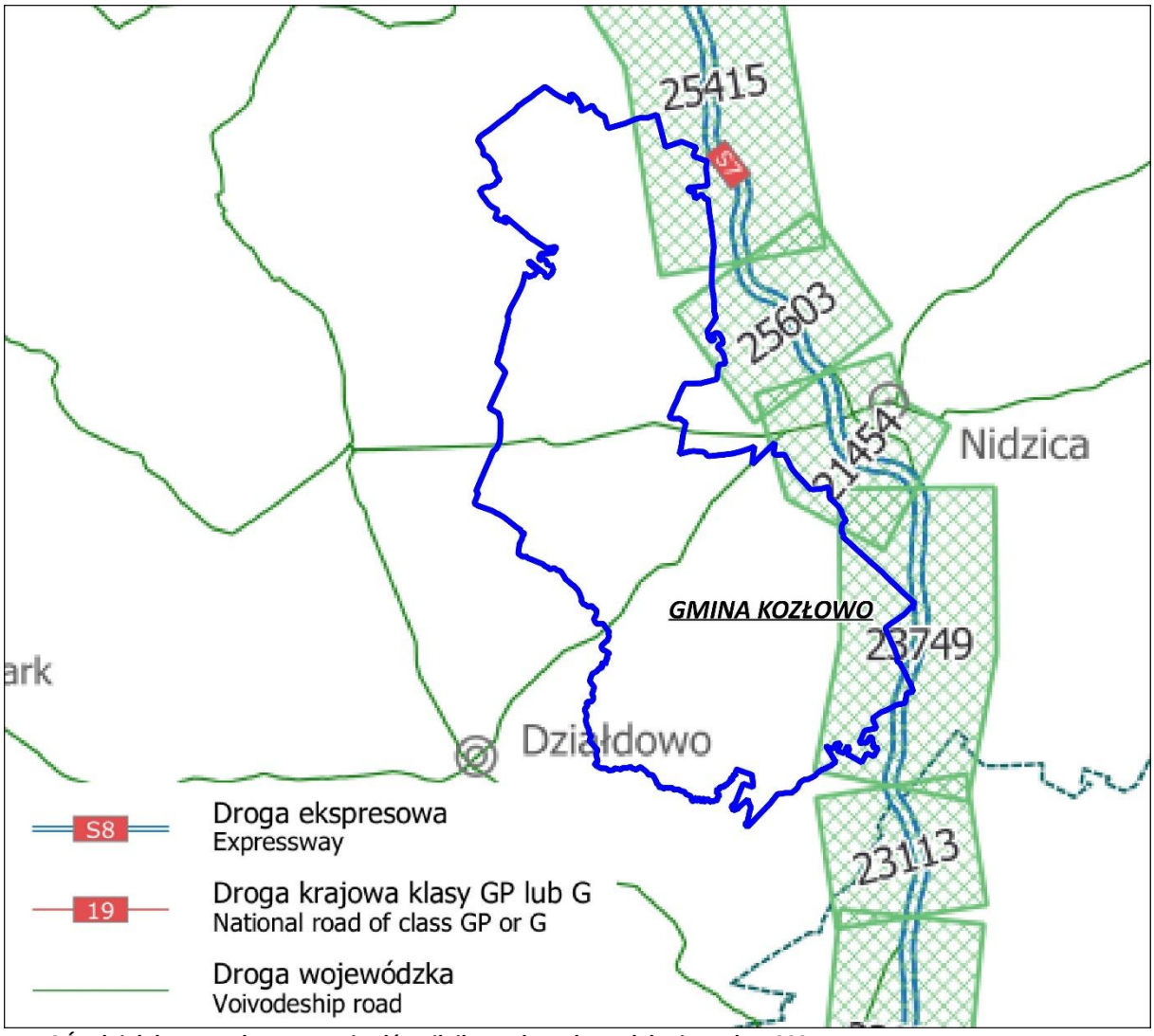
[12] W 2013 roku przeprowadzona została kompleksowa przebudowa drogi wojewódzkiej nr 545 – aktualnie wybrane odcinki wymagają bieżących prac remontowych i modernizacyjnych.

Spośród dróg przebiegających przez teren gminy, natężenie ruchu analizowano na podstawie danych z przełomu 2020 i 2021 r. oraz z 2025 r. W badaniu przeprowadzonym na przełomie lat 2020/2021 badaniem natężenia ruchu drogowego objęto odcinek drogi ekspresowej S7 oraz dróg wojewódzkich nr 538 i 545, natomiast w 2025 roku analizą objęto wyłącznie odcinek drogi ekspresowej S7.

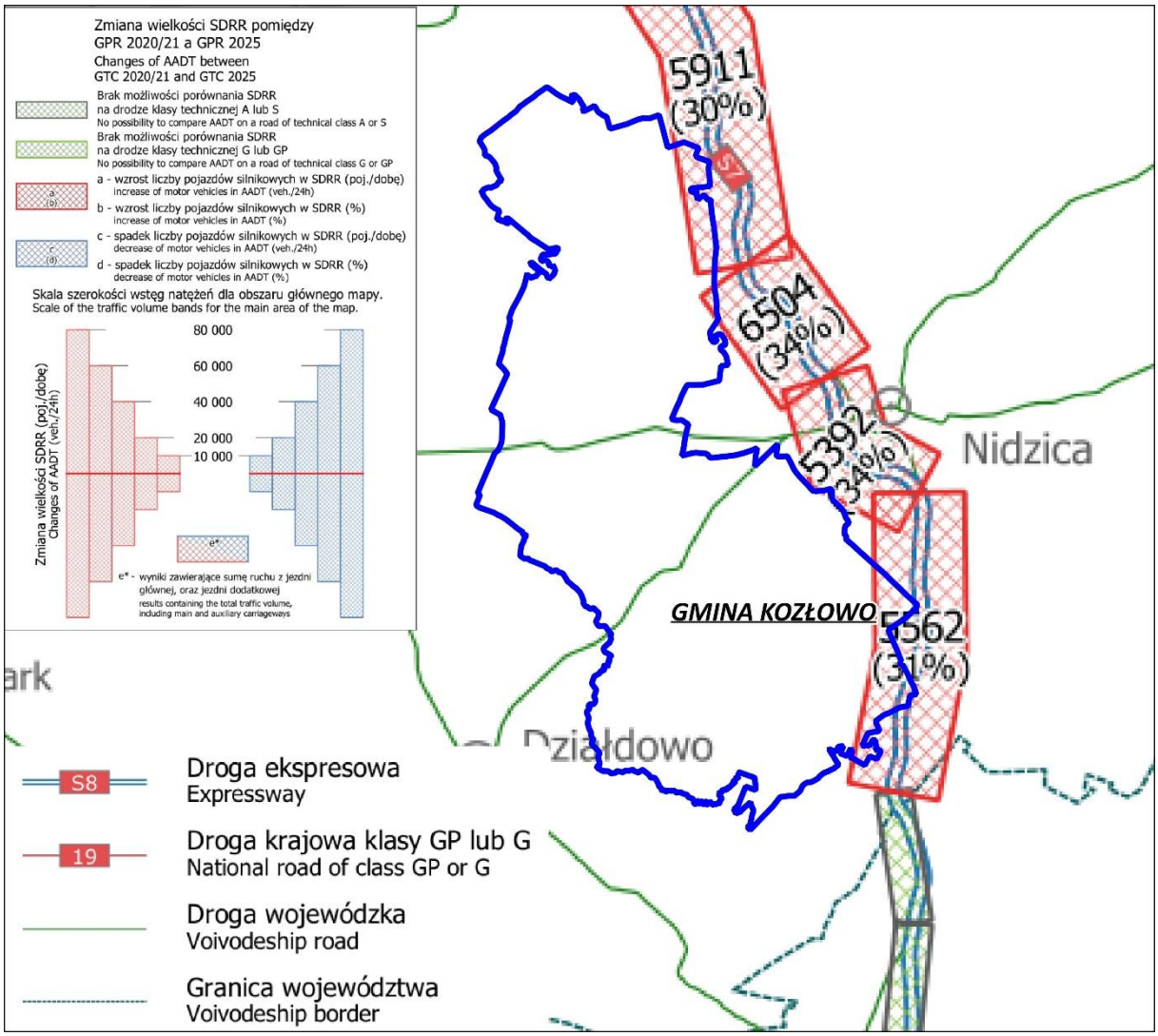

Ryc. 5 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych i wojewódzkich w 2021 roku
Materiał źródłowy: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021, GDDKiA.

W pierwszym badaniu średnie dobowe natężenie ruchu na drodze ekspresowej S7 wyniosło około 18,2 tys. pojazdów, natomiast w drugim badaniu odnotowano wartość około 23,7 tys. pojazdów na dobę. Oznacza to wzrost średniego dobowego natężenia ruchu o około 5,5 tys. pojazdów na dobę. W przypadku drogi wojewódzkiej nr 545 średniodobowe natężenie ruchu pojazdów silnikowych kształtowało się na poziomie ok. 3,9 tys. pojazdów. Z kolei na drodze wojewódzkiej nr 538 wartość ta była ponad czterokrotnie niższa i nie przekraczała 1,0 tys. pojazdów na dobę.

Ryc. 6 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych w 2025 r.
Materiał źródłowy: Generalny Pomiar Ruchu 2025, GDDKiA.

Ryc. 7 Zmiana wielkości średniego dobowego ruchu rocznego pojazdów silnikowych pomiędzy GPR 2020/21 a GPR 2025
Materiał źródłowy: Generalny Pomiar Ruchu 2025, GDDKiA.

2.2.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

Przez teren gminy Kozłowo przebiega zelektryfikowana linia kolejowa nr 216 relacji Działdowo–Olsztyn, która w ostatnich latach została zmodernizowana, wraz z dwiema czynnymi stacjami kolejowymi w Kozłowie oraz Zakrzewie. Z gminy funkcjonują bezpośrednie i stosunkowo regularne połączenia kolejowe do takich miejscowości jak m.in. Działdowo, Olsztyn, Nidzica i Olsztynek.[13]

2.2.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Na terenie gminy Kozłowo znajduje się w sumie 8,2 km dróg rowerowych, z czego ok. 6,5 km została oddana do użytku w 2026 roku.[14] Poza tym transport rowerowy odbywa się poboczem lub drogami.[15]

[13] Materiał źródłowy: https://rozklad-pkp.pl/
[14] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r. oraz dane Urzędu Gminy Kozłowo.
[15] Droga rowerowa określana jest jako droga lub jej część, przeznaczona dla ruchu rowerów, odpowiednio oznakowana, służąca głównie do celom komunikacyjnym, a nie turystycznym (w statystyce dróg rowerowych nie ujmuje się tzw. szlaków rowerowych, np. położonych w lesie).

W granicach gminy przebiegają następujące szlaki rowerowe[16]:

- szlak niebieski, relacji Szkotowo – Kownatki – Turowo - Turówko – Januszkowo – Szkotowo o długości 20,6 km;
- szlak czerwony, tzw. szlak łącznikowy o długości 3 km, którego rolą jest dojazd do Nidzicy z miejscowości Piątki;
- szlak zielony, relacji Kozłowo – Sarnowo – Niedanowo – Zaborowo – Szymany – Ważyny – Kamionka – Kanigowo – Borowy Młyn – Piątki – Olszewo – Pielgrzymowo – Kozłowo, o łącznej długości 36,6 km.

Zważywszy na powszechne użytkowanie rowerów jako środków transportu lokalnego, pożądany byłby rozwój infrastruktury rowerowej, zwłaszcza realizowanej w formie ciągów rowerowych, zwiększających bezpieczeństwo użytkowników (odseparowanie ruchu pojazdów silnikowych od rowerowego i pieszo-rowerowego). W miejscach o utrudnionych warunkach realizacji ciągów wskazane jest wyznaczenie i oznakowanie ścieżek w formie pasów lub kontrapasów. Natomiast na terenach o niskiej intensywności zabudowy lub terenach otwartych warto wprowadzić oznakowanie. Ukształtowana sieć powiązań rowerowych stanowiłaby zachętę do korzystania z alternatywnych środków transportu, jakim są pojazdy rowerowe.

2.2.4. TRANSPORT ZBIOROWY

Transport zbiorowy gminy Kozłowo opiera się zarówno na transporcie autobusowym, jak również kolejowym. W granicach gminy nie funkcjonuje żaden dworzec autobusowy, a komunikacja odbywa się z wykorzystaniem przystanków autobusowych.

Z terenu gminy Kozłowo realizowane są bezpośrednie i regularne połączenia autobusowe do Nidzicy i Działdowa, natomiast połączenia z Olsztynem czy Olsztynkiem zapewnia transport kolejowy.

Usługi transportu zbiorowego świadczą podmioty prywatne, w tym przewoźnicy wykonujący kursy w ramach dowożenia uczniów do szkół. Biorąc pod uwagę czynniki ekonomiczne, powierzchnię i zaludnienie gminy, charakter występującej zabudowy, a także powszechny dostęp do prywatnych środków transportu, należy uznać, że na jej obszarze nie ma przesłanek do stworzenia publicznych, lokalnych połączeń autobusowych.[17]

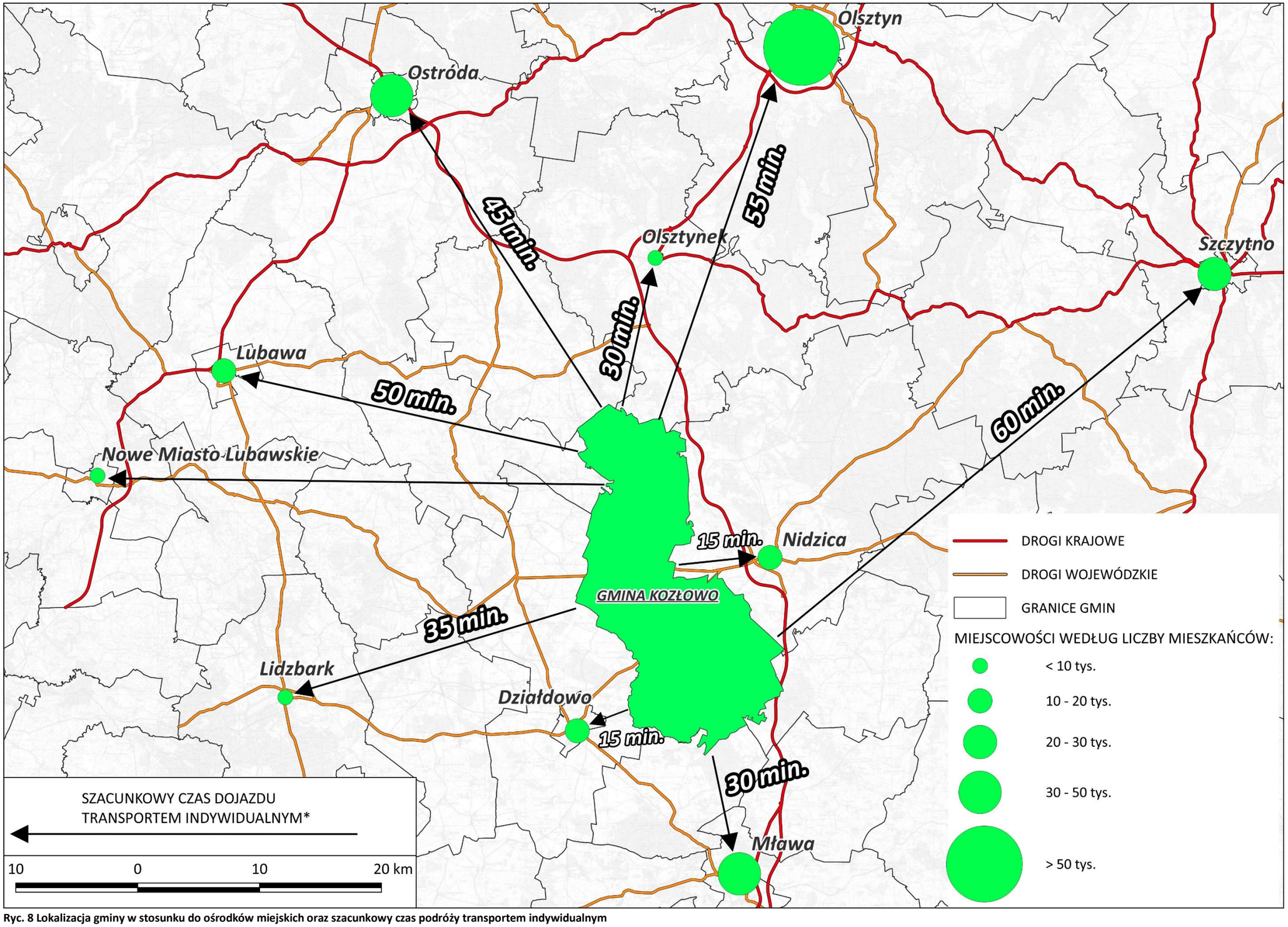
2.2.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

W odniesieniu do gminy Kozłowo najbliższymi ośrodkami miejskimi są Nidzica oraz Działdowo, będące ośrodkami powiatowymi odpowiednio powiatu nidzickiego i działdowskiego. Zlokalizowane są one w odległości kolejno 11 km i 13 km od siedziby gminy, przy czym czas dojazdu transportem indywidualnym do obu miast wynosi około 15 minut.

Inne, ważne ośrodki miejskie z perspektywy gminy Kozłowo to: Mława, Olsztynek, Ostróda, Szczytno, Lidzbark, Lubawa, Nowe Miasto Lubawskie, które zlokalizowane są w odległości od 35 do 67 km, natomiast czas dojazdu transportem indywidualnym nie przekracza 1 godziny. Warto nadmienić, że siedziba województwa warmińsko-mazurskiego – Olsztyn, oddalona jest relatywnie blisko (ok. 75 km), a czas dojazdu zajmuje tam średnio około 1 godziny. Siedziby sąsiednich województw tj.: mazowieckiego (Warszawa) oraz pomorskiego (Gdańsk), znajdują się kolejno w odległości ok. 160 km (2 godz.) i 190 km (2 godz.).

Odległość, a także stan infrastruktury komunikacyjnej przekłada się na czas dojazdu, potrzebny na dotarcie do poszczególnych miast (transport indywidualny), co zobrazowano poniżej:

[16] Materiał źródłowy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kozłowo, 2022.
[17] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

Ryc. 8 Lokalizacja gminy w stosunku do ośrodków miejskich oraz szacunkowy czas podróży transportem indywidualnym

* szacunkowy czas liczony z centrum gminy Kozłowo do centrów poszczególnych miejscowości.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

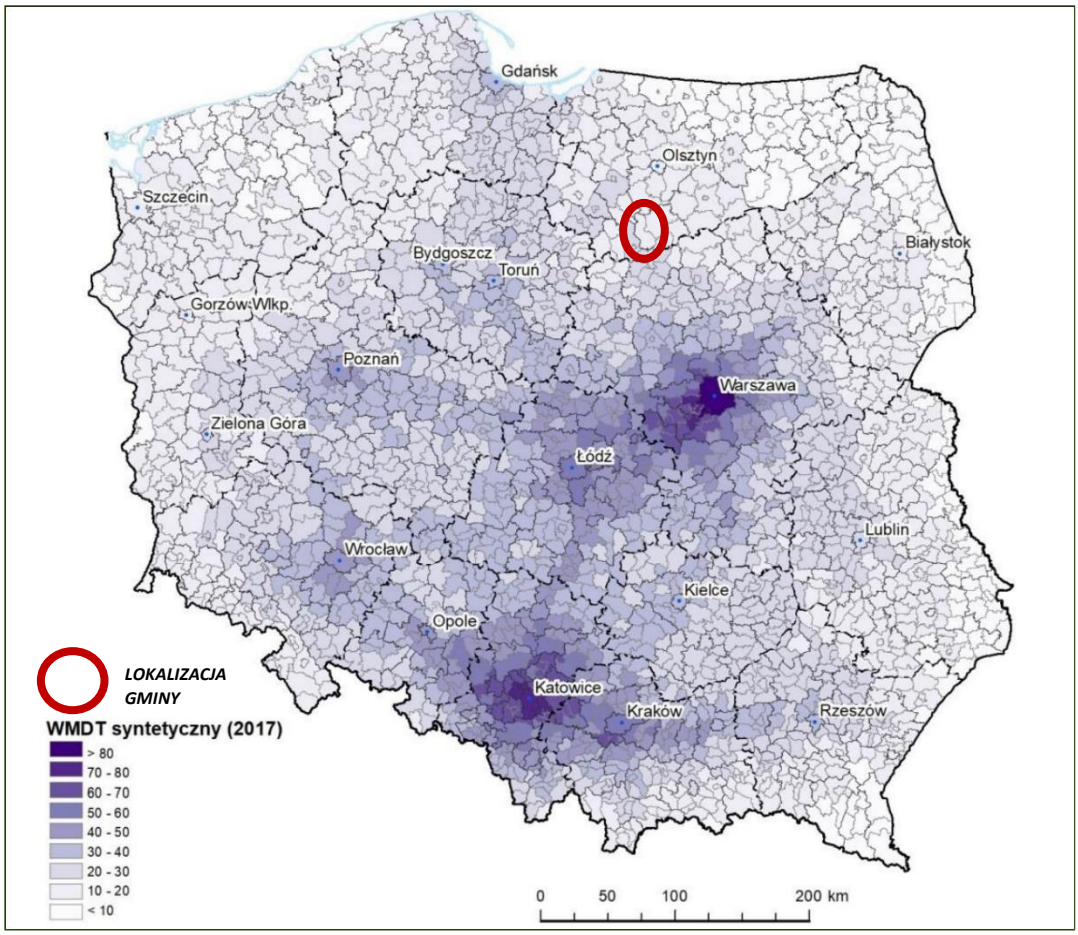
2.2.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM

Dostępność transportowa stanowi jeden z kluczowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego, wpływając zarówno na mobilność mieszkańców, jak i na atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych obszarów kraju. W celu jej zobrazowania w skali lokalnej i ponadlokalnej stosuje się wskaźnik dostępności potencjałowej, określany jako wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT). Jest to syntetyczna miara odzwierciedlająca łączne oddziaływanie różnych gałęzi transportu, w tym drogowego, kolejowego oraz – w mniejszym stopniu – lotniczego, na poziom powiązań przestrzennych gmin.

Analiza została podzielona na cztery elementy. Najpierw pokazano, jak kształtowała się dostępność międzygałęziowa gmin w 2017 roku. Następnie przedstawiono prognozowany stan dostępności w 2030 r., wynikający z realizowanych inwestycji infrastrukturalnych. Kolejna część dotyczy zmian wskaźnika WMDT w latach 2020–2030, wskazując obszary o najszybszej poprawie. Na zakończenie zaprezentowano planowany układ dróg ekspresowych i autostrad, który będzie podstawą dalszego kształtowania dostępności kraju.

WSKAŹNIK MIĘDZYGAŁĘZIOWEJ DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ W 2017 ROKU

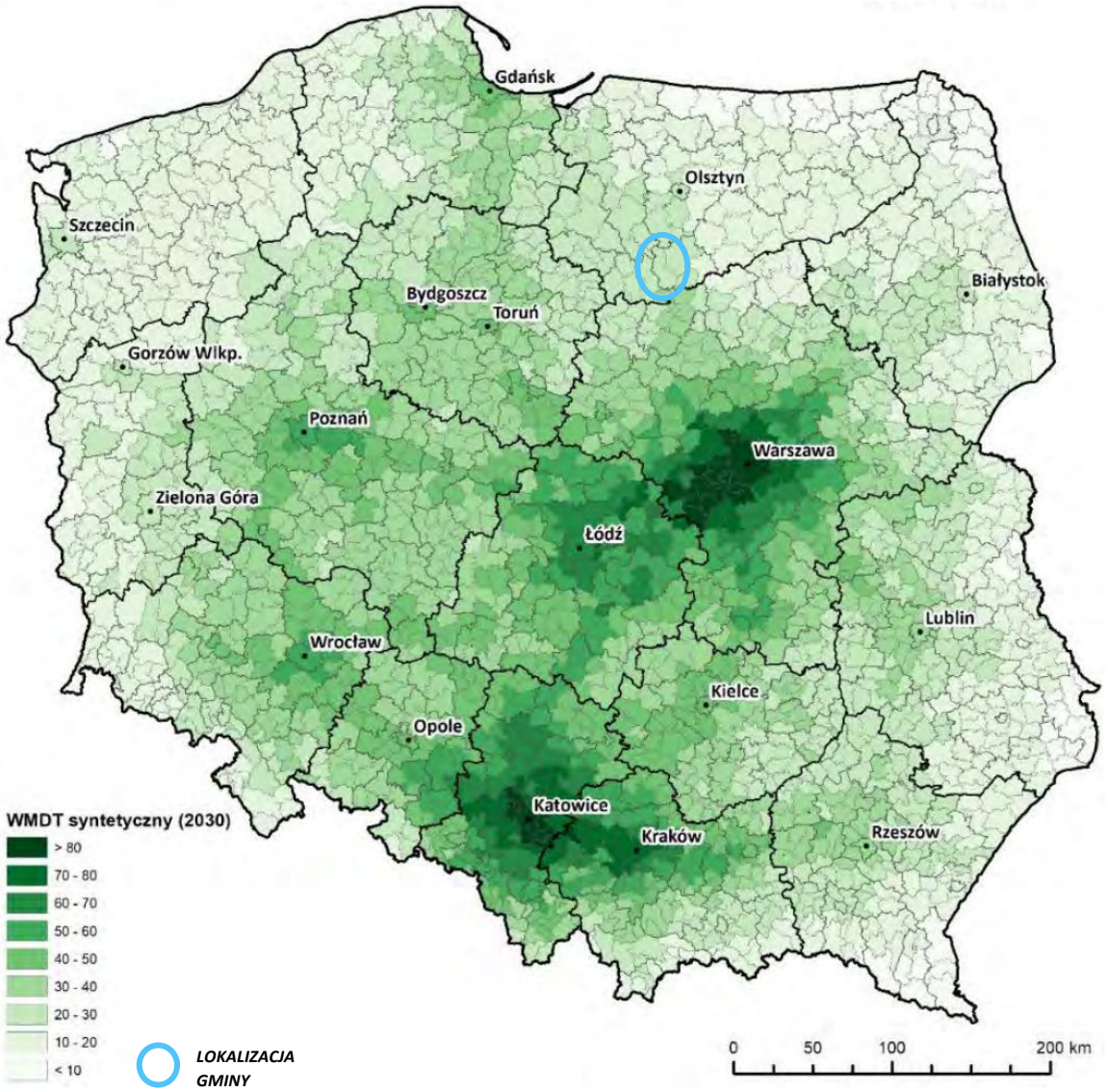
W 2017 roku gmina Kozłowo odznaczała się stosunkowo niskim w skali kraju wskaźnikiem dostępności transportowej (WMDT: 10-20). Było to charakterystyczne dla gmin z tego rejonu województwa warmińsko-mazurskiego, które cechowała zbliżona lub nieco wyższa dostępność transportowa. Należy nadmienić, iż na początku 2017 roku odcinek drogi ekspresowej S7 nie został jeszcze wówczas oficjalnie oddany do użytku.

Ryc. 9 Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej w odniesieniu do gmin w Polsce, stan na 2017 r.
Materiał źródłowy: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (za: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja). 2017, Komornicki i in. IGiPZ PAN Warszawa).

WSKAŹNIK MIĘDZYGAŁĘZIOWEJ DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ W 2030 ROKU

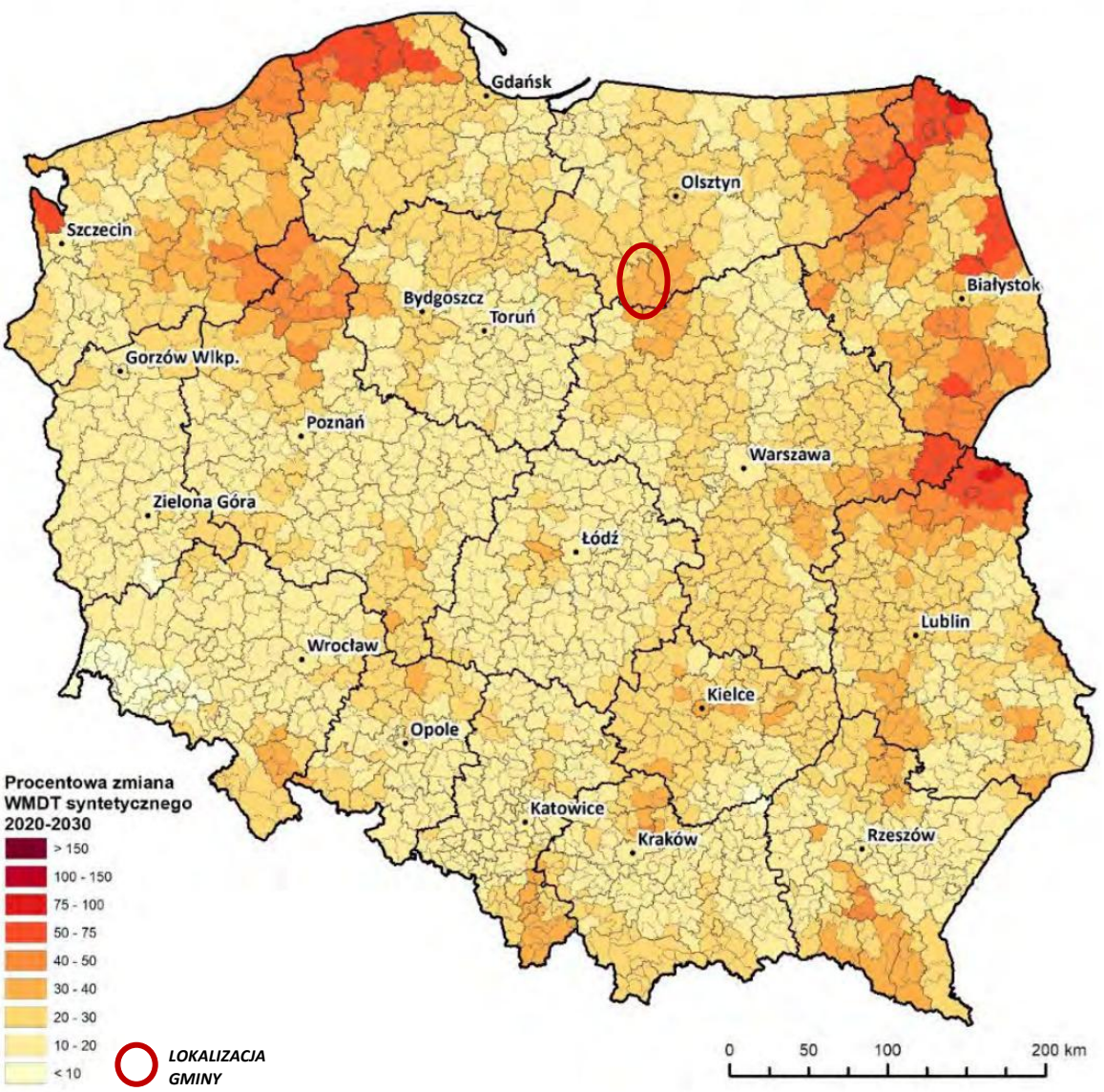
Uwzględniając docelowy układ komunikacyjny przewidywany na rok 2030, w tym zrealizowane przedsięwzięcia infrastrukturalne należy stwierdzić, że gmina Kozłowo odznaczać się będzie w przyszłości przeciętnym wskaźnikiem dostępności transportowej (WMDT: 20-30).

Ryc. 10 Oczekiwany wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej dla gmin w 2030 roku
Materiał źródłowy: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych perspektyw finansowych 2014-2020 i 2021-2027 (aktualizacja 2024/2025).

ZMIANA WSKAŹNIKA MIĘDZYGAŁĘZIOWEJ DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ NA PRZESTRZENI OKRESU 2020-2030

Na obszarze gminy Kozłowo w latach 2020–2030 prognozuje się wzrost wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej aż o 30–40%. Prognozowana poprawa dostępności transportowej w znacznym stopniu wynika z realizacji odcinka drogi ekspresowej S7 oraz innych inwestycji infrastrukturalnych w regionie (m.in. węzłów drogowych).

Ryc. 11 Oczekiwana procentowa zmiana wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej dla gmin na przestrzeni okresu 2020-2030

Materiał źródłowy: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych perspektyw finansowych 2014-2020 i 2021-2027 (aktualizacja 2024/2025).

DOCELOWY UKŁAD DRÓG EKSPRESOWYCH I AUTOSTRAD W 2030 ROKU

Zgodnie z docelowym układem sieci drogowej przewidzianym dla Polski na 2030 rok, na obszarze gminy Kozłowo nie są planowane żadne trasy o parametrach drogi szybkiego ruchu. Należy wskazać, że na południowo-wschodnim krańcu gminy zlokalizowany jest odcinek drogi ekspresowej S7 o długości około 1 km (ryc. poniżej).

Ryc. 12 Docelowy przebieg sieci dróg ekspresowych i autostrad w Polsce
Materiał źródłowy: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

PODSUMOWANIE

Uwzględniając przyszłościowy, docelowy układ sieci dróg ekspresowych i autostrad[18] gmina Kozłowo odznaczać się będzie stosunkowo wysokim poziomem dostępności transportowej w ujęciu krajowym. Kluczowymi szlakami komunikacji drogowej (zewnętrznej) na obszarze gminy pozostaną drogi wojewódzkie nr 538 i 545, zapewniające powiązania z pobliskimi ośrodkami miejskimi, takimi jak Nidzica czy Działdowo. Na wschodnim skraju gminy przebiega ponadto odcinek drogi ekspresowej S7, przy czym najbliższe węzły drogowe zlokalizowane są na terenie sąsiedniej gminy Nidzica. Trasa ta stanowi najdogodniejsze połączenie drogowe z Olsztynem, będącym siedzibą władz województwa warmińsko-mazurskiego oraz zapewnia sprawny dojazd do Gdańska.

Uzupełnieniem stosunkowo wysokiej dostępności transportowej gminy jest przebiegająca przez jej obszar linia kolejowa nr 216 wraz z dwoma przystankami kolejowymi, zapewniająca dogodne połączenia z pobliskimi ośrodkami miejskimi, takimi jak Działdowo, Nidzica i Olsztynek, a także z położonym w nieco większej odległości Olsztynem. Ww. linia kolejowa została w ostatnich latach zmodernizowana.

[18] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

2.2.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ

Na terenie gminy Kozłowo nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć dotyczących ponadlokalnego układu drogowego oraz infrastruktury kolejowej. W odniesieniu do dróg gminnych i lokalnych wskazuje się, że w najbliższych latach planowana jest realizacja prac remontowych obejmujących ul. Nidzicką, Polną i Łąkową w Kozłowie, a także drogi zlokalizowane w miejscowościach Sarnowo, Bartki i Sławka Wielka.[19]

W/w inwestycje należy traktować jako priorytetowe wg stanu na sierpień 2026 r. Nie wyklucza się modyfikacji listy inwestycyjnej, w tym poszerzenia jej zakresu. W dużym stopniu jest to uzależnione od możliwości finansowania inwestycji.

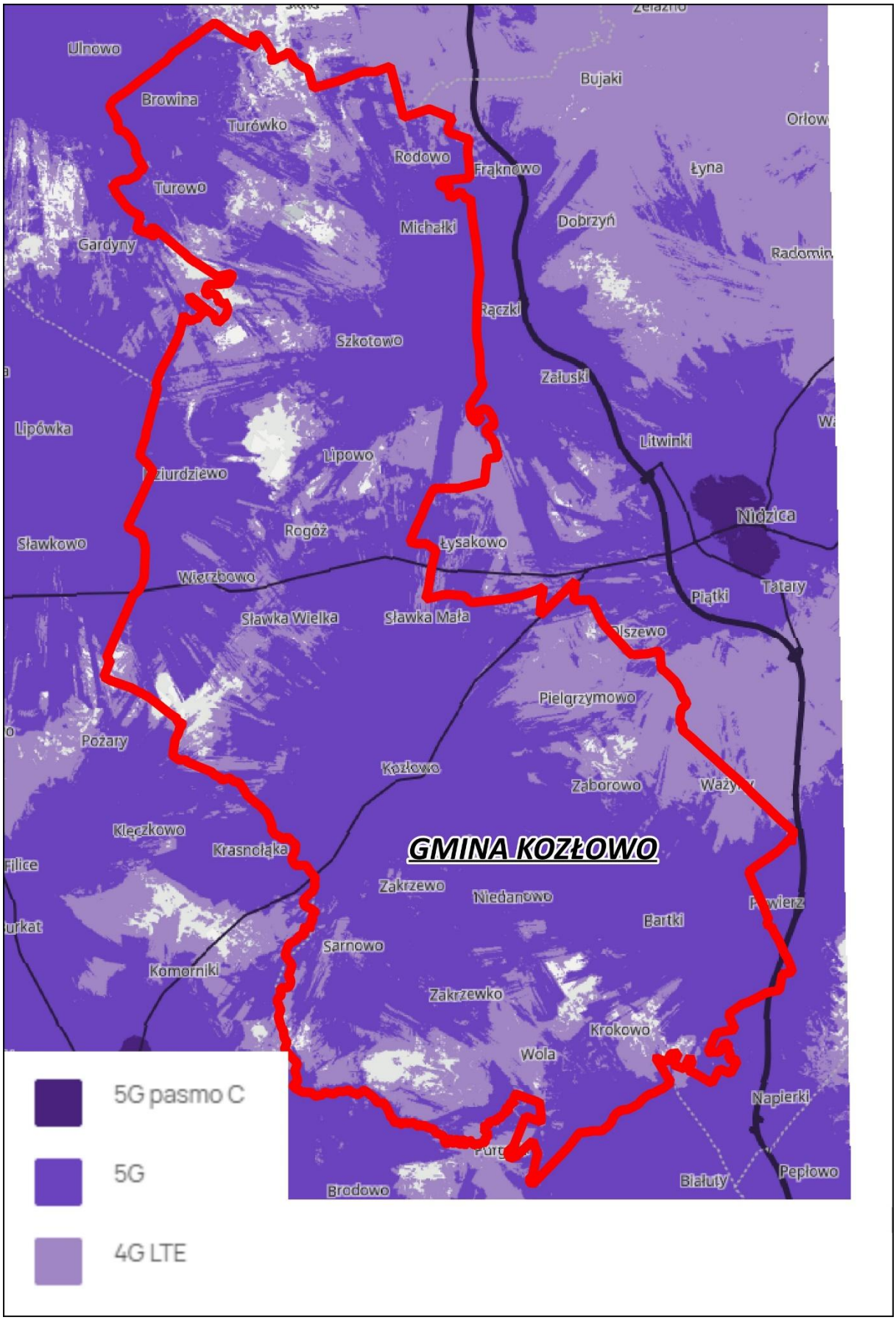
2.3. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET

Na terenie gminy Kozłowo funkcjonuje infrastruktura telekomunikacyjna obejmująca zarówno sieci przewodowe, jak i bezprzewodowe. Tworzą ją łącza telekomunikacyjne i radiowe, a także kilka stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM), które znajdują się w Kozłowie, Szkotowie, Michałkach oraz Turowie[20].

Zasięg mobilnych sieci komórkowych jest na przeważającym obszarze gminy stosunkowo dobry. Ograniczenia w dostępności sygnału występują przede wszystkim na terenach niezagospodarowanych (m.in. w kompleksach leśnych i na obszarach łąkowych) oraz lokalnie na obszarach o rozproszonej zabudowie. Dostęp do Internetu zapewniają operatorzy telekomunikacyjni. W wybranych miejscowościach dostępny jest Internet stacjonarny, natomiast na większości obszaru gminy możliwe jest korzystanie z technologii mobilnej 4G (LTE), przy zróżnicowanej jakości świadczonych usług. Ponadto mieszkańcy większości miejscowości mają dostęp do sieci nowej generacji 5G.[21]

Przykład zasięgu jednej z sieci komercyjnych przedstawia poniższa rycina:

[19] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.
[20] Materiał źródłowy: https://btsearch.pl/
[21] Materiał źródłowy: Materiały informacyjne publikowane na stronach internetowych poszczególnych operatorów sieci.

Ryc. 13 Mapa zasięgu sieci telefonii komórkowej (na przykładzie jednego z operatorów) w lipcu 2026 r.
Materiał źródłowy: Dane jednego z operatorów sieci.
.

W czerwcu 2026 roku zakończono instalację sieci światłowodowej na terenie całej gminy, z wyjątkiem pojedynczych punktów. Inwestycja została sfinansowana ze środków Krajowego Planu Odbudowy.[22]

Dzięki infrastrukturze światłowodowej mieszkańcy mogą korzystać w przyszłości z usług internetowych i telewizyjnych oferowanych przez ogólnopolskich i lokalnych dostawców. Infrastruktura może zostać zrealizowana w technologii, która opiera się na kablach światłowodowych doprowadzanych bezpośrednio do domostw, gwarantujących szybkość i niezawodność usług cyfrowych.

W przyszłości alternatywą dla sieci światłowodowej mogą okazać się inne technologie, zapewniające dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, jak np. satelitarny system telekomunikacyjny. System satelitarny mający docelowo składać się z ok. 12 000 satelitów umieszczonych na niskiej orbicie okołoziemskiej (na wysokościach: 340 km, 550 km oraz 1150 km nad Ziemią), aktualnie jest w fazie tworzenia. Jego ideą jest globalne zapewnienie dostępu do Internetu. Ponadto niewykluczone są, kolejne generacje ruchomych sieci telekomunikacyjnych (5G i więcej).

2.4. WNIOSKI

INFRASTRUKTURA DROGOWA

- Dogodne położenie względem układu komunikacyjnego o znaczeniu krajowym i regionalnym, obejmującego drogę ekspresową S7 oraz drogi wojewódzkie nr 538 i 545.
- Niezadowalający stan techniczny wybranych odcinków dróg lokalnych i ponadlokalnych stanowi czynnik ograniczający poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Przewaga dróg gminnych o nawierzchni nieutwardzonej.
- Wzrost natężenia ruchu drogowego na ponadlokalnych ciągach komunikacyjnych na przestrzeni ostatnich kilku lat.

INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

- Obecność infrastruktury kolejowej obsługującej zarówno ruch pasażerski, jak i towarowy.

INFRASTRUKTURA ROWEROWA

- W dalszym ciągu niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rowerowa.

[22] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

TRANSPORT ZBIOROWY

- Relatywnie wysoka dostępność komunikacji zbiorowej (czynny transport kolejowy oraz funkcjonujące linie autobusowe).

POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

- Stosunkowo dobre skomunikowanie z dużymi ośrodkami miejskimi (podróż transportem indywidualnym do Olsztyna nie przekracza 1 godziny).

DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA W UJĘCIU KRAJOWYM

- Wysoka dostępność transportowa na poziomie ogólnokrajowym, z możliwością do dalszego rozwoju.

PLANY INWESTYCYJNE W ZAKRESIE SIECI TRANSPORTOWEJ

- Planowane inwestycje w infrastrukturę drogową i kolejową stanowiące potencjał dla poprawy jakości połączeń transportowych oraz wzmocnienia integracji komunikacyjnej z otoczeniem.

TELEKOMUNIKACJA I INTERNET

- Dostęp do sieci szybkiego Internetu „5G” w niektórych miejscowościach.
- Ograniczony zasięg sieci mobilnych na terenach słabo zagospodarowanych i o rozproszonej zabudowie.
- Objęcie siecią światłowodową niemal całego obszaru gminy.

3. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.1. STAN LUDNOŚCI

3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gminę Kozłowo zamieszkuje ogółem ok. 5,2 tys. osób, co stanowi ok. 17,4% ludności powiatu nidzickiego.[23] Zdecydowanie największy odsetek zamieszkuje Kozłowo oraz w dalszej kolejności miejscowości: Szkotowo, Sławka Wielka, Sarnowo (tab. poniżej).

Tab. 7 Liczba ludności na terenie gminy w 2025 roku

MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA MIESZKAŃCÓW	
	OSOBY	UDZIAŁ %
Bartki	173	3,17
Browina	34	0,62
Turowski Młyn	1	0,02
Cebulki	161	2,95
Dziurdziewo	61	1,12
Kamionki	57	1,04
Górowo	47	0,86
Kownatki	116	2,13
Kozłowo	1 274	23,35
Krokowo	118	2,16
Lipowo	194	3,56
Michałki	65	1,19
Januszkowo	275	5,04
Rodowo	5	0,09
Niedanowo	142	2,60
Pielgrzymowo	143	2,62
Rogóż	135	2,47
Sarnowo	332	6,09
Sątop	108	1,98
Siemianowo	88	1,61
Sławka Mała	69	1,26
Sławka Wielka	347	6,36
Szkotowo	420	7,70
Szkudaj	51	0,93
Szymany	72	1,32
Turowo	89	1,63
Turówko	144	2,64
Ważyny	76	1,39
Wierzbowo	56	1,03
Gołębiewo	198	3,63
Wola	51	0,93
Zabłocie Kozłowskie	38	0,70

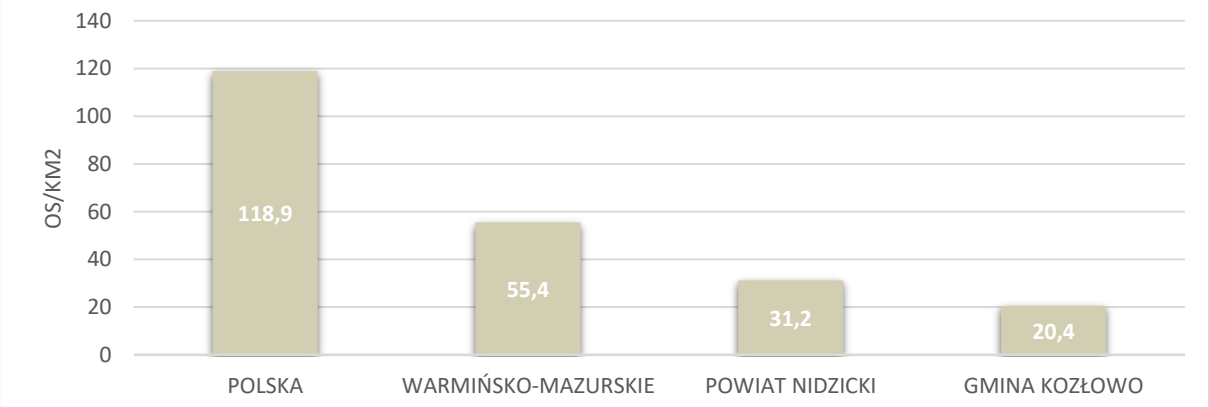
[23] Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności, stan na 31.12.2025 r.

MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA MIESZKAŃCÓW	
	OSOBY	UDZIAŁ %
Zaborowo	106	1,94
Zakrzewo	83	1,52
Zakrzewko	38	0,70
Kadyki	3	0,05
Zalesie	86	1,58

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

Gęstość zaludnienia gminy Kozłowo wynosi 20,4 os/km^2 i jest[24]:

- niższa od średniej dla powiatu nidzickiego (31,2 os/km^2);
- ponad dwukrotnie niższa w stosunku do średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (55,4 os/km^2);
- blisko sześciokrotnie niższa niż średnia dla Polski (118,9 os/km^2).

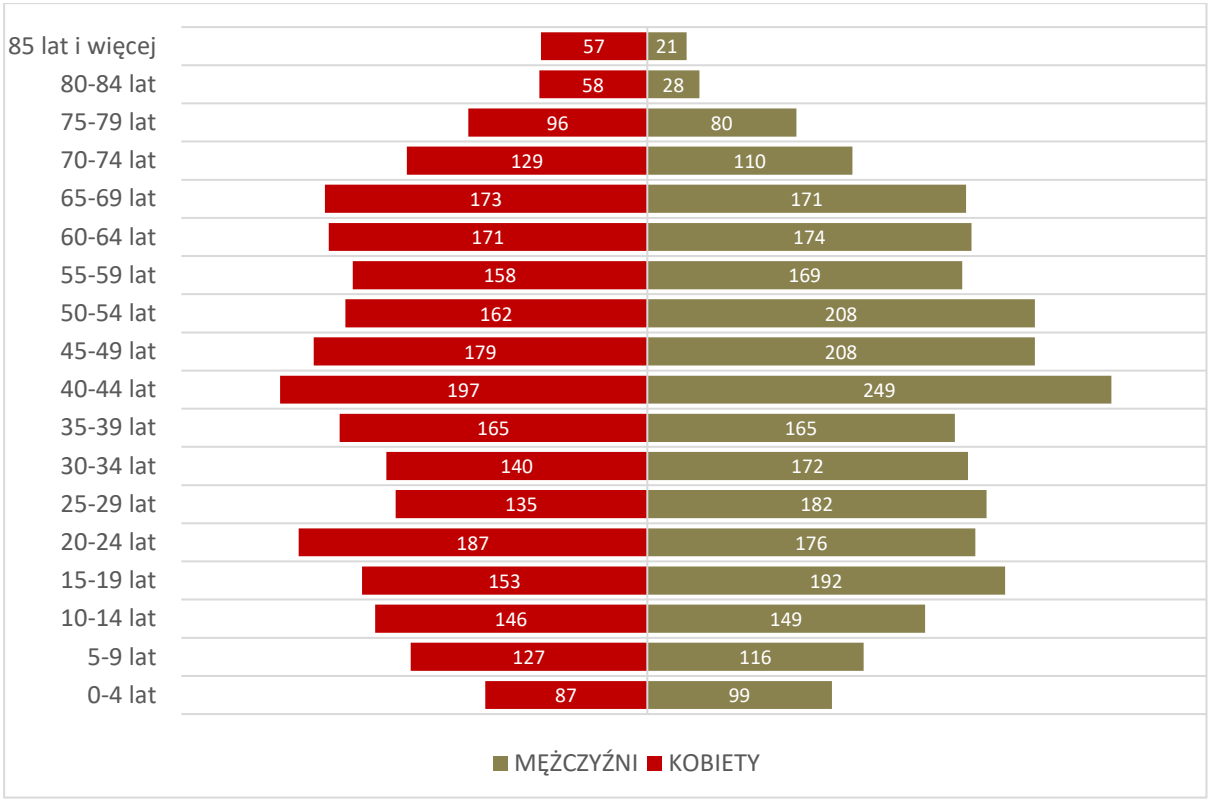

Ryc. 14 Gęstość zaludnienia gminy na tle powiatu, województwa i kraju
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

3.1.2. STRUKTURA PŁCI

W strukturze płci gminy Kozłowo zaznacza się przewaga mężczyzn, których liczba wynosi 2 669, w stosunku do liczby 2 520 kobiet.[25] Współczynnik feminizacji (tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) wynosi zatem 94, co jest wartością wyraźnie niższą jak średnia dla powiatu nidzickiego (102), województwa warmińsko-mazurskiego (105) i kraju (107).[26]

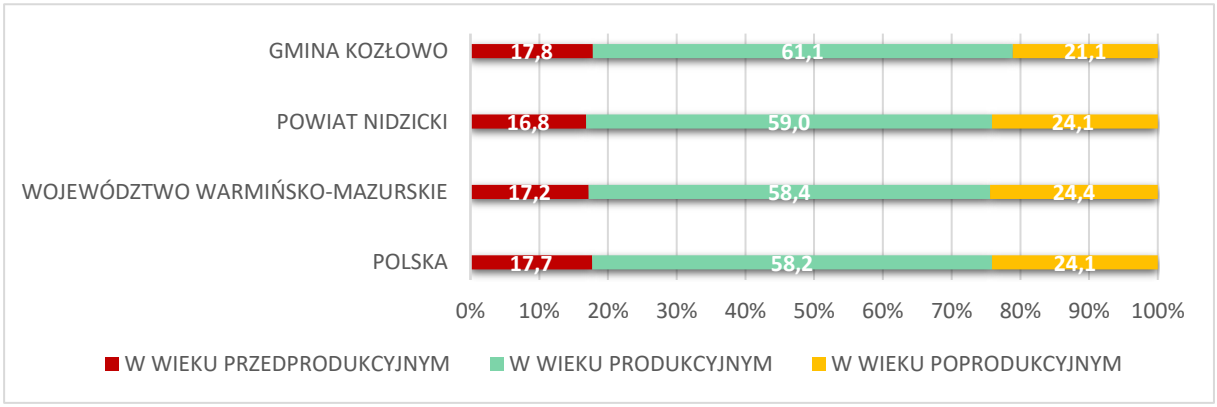
[24] Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: gęstość zaludnienia, stan na 31.12.2025 r.
[25] Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2025 r.
[26] Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: współczynnik feminizacji, stan na 31.12.2025 r.

Ryc. 15 Piramida wieku i płci w gminie Kozłowo
Materiał źródłowy: Dane GUS - stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2025 r.

3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI

W podziale na ekonomiczne grupy wieku, w gminie Kozłowo dominuje ludność w wieku produkcyjnym, która stanowi 61,1% ogółu mieszkańców. Drugą grupę stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym, obejmująca 21,1% mieszkańców. Najmniej liczną grupę stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym, której udział wynosi 17,8%. W porównaniu ze wskaźnikami dla Polski, województwa i powiatu, zaznacza się wyższy odsetek ludności w wieku produkcyjnym, a jednocześnie najniższy udział w wieku poprodukcyjnym.[27]

Ryc. 16 Udział ekonomicznych grup wieku w gminie na tle powiatu, województwa i kraju
Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 2025 r.

[27] Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 31.12.2025 r.

3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE

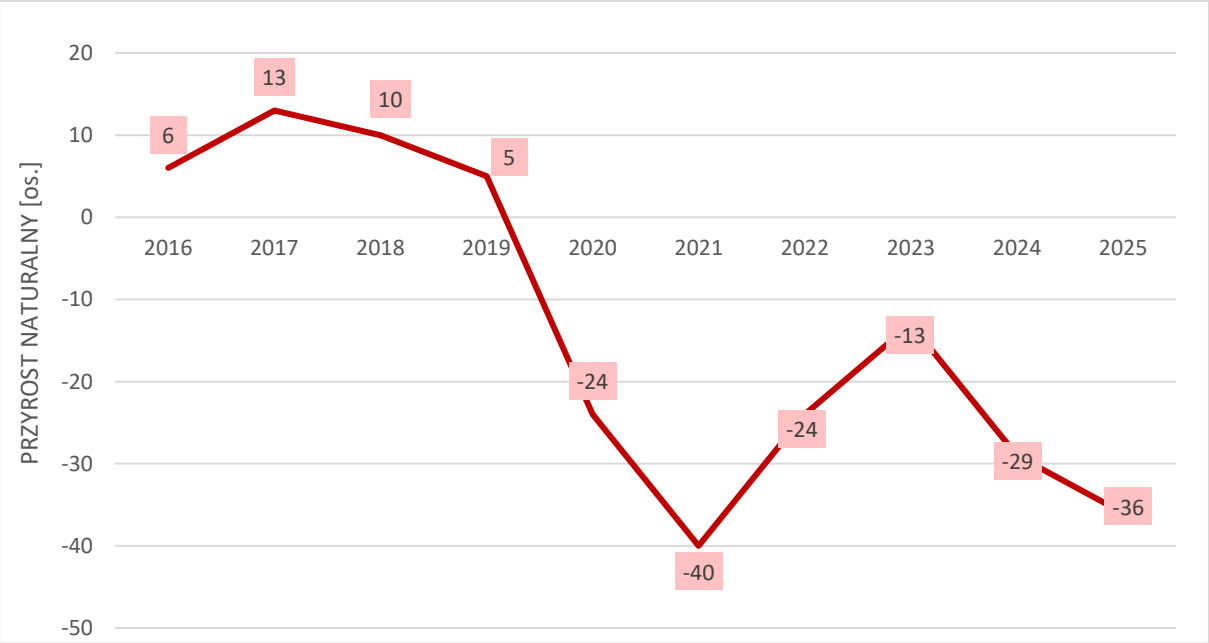
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wskaźnik przyrostu naturalnego osiągał zróżnicowane wartości i wahał się od -40 os. w 2021 r. do +13 os. w 2017 r. Średni przyrost naturalny na przestrzeni analizowanych lat wyniósł -13,2 os./rok, a zatem w analizowanym okresie liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Należy nadmienić, iż w 2020 oraz 2021 roku wskaźnik ten wyraźnie spadł. Z dużym prawdopodobieństwem można uznać, że był to efekt pandemii COVID-19 i wysoką liczbą zgonów.

Tab. 8 Ruch naturalny ludności w gminie w latach 2016-2025

RUCH NATURALNY WEDŁUG PŁCI											
ROK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2016-2025
URODZENIA ŻYWE [os.]											
Ogółem	69	65	65	53	43	47	42	52	30	28	49,4
Mężczyźni	34	32	36	24	22	25	16	31	16	16	25,2
Kobiety	35	33	29	29	21	22	26	21	14	12	24,2
ZGONY OGÓŁEM [os.]											
Ogółem	63	52	55	48	67	87	66	65	59	64	62,6
Mężczyźni	34	31	29	23	40	36	42	39	34	37	34,5
Kobiety	29	21	26	25	27	51	24	26	25	27	28,1
PRZYROST NATURALNY [os.]											
Ogółem	6	13	10	5	-24	-40	-24	-13	-29	-36	-13,2
Mężczyźni	0	1	7	1	-18	-11	-26	-8	-18	-21	-9,3
Kobiety	6	12	3	4	-6	-29	2	-5	-11	-15	-3,9

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Ryc. 17 Przyrost naturalny w gminie w latach 2016-2025

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

3.2.2. MIGRACJE

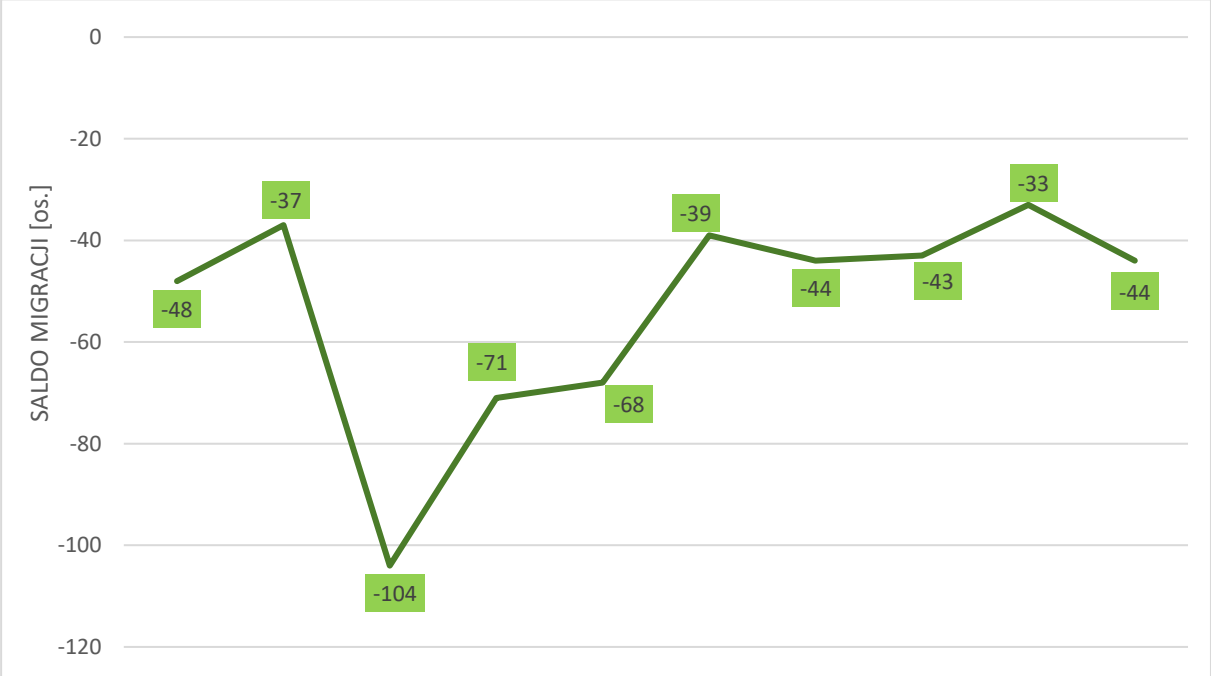
W gminie Kozłowo na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się stale ujemne saldo migracji. Relatywnie najmniejszy odpływ ludności zanotowano w 2017 roku, wówczas wymeldowało się o 37 osób więcej niż zameldowało. Najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się z kolei w 2018 roku, wówczas wskaźnik ten wyniósł -104 osoby.

Średnie saldo migracji w analizowanych latach wyniosło -53,1 os./rok[28], natomiast łącznie w analizowanych latach 2016-2025 dokonano 389 zameldowań i 920 wymeldowań, a zatem saldo migracji wyniosło łącznie -531 os.

Tab. 9 Migracje w gminie w latach 2016-2025

MIGRACJE WEDŁUG KIERUNKÓW											
ROK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2016-2025
ZAMELDOWANIA											
Ogółem	43	33	27	36	35	42	39	44	53	37	38,9
Z miast	17	21	7	12	10	13	16	15	19	17	14,7
Ze wsi	23	11	20	23	23	25	18	28	30	20	22,1
WYMELDOWANIA											
Ogółem	91	70	131	107	103	81	83	87	86	81	92,0
Do miast	58	34	73	62	55	42	45	43	41	54	50,7
Na wieś	33	34	54	45	48	39	38	44	45	27	40,7
SALDO MIGRACJI											
Ogółem	-48	-37	-104	-71	-68	-39	-44	-43	-33	-44	-53,1

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Ryc. 18 Saldo migracji w gminie w latach 2016-2025

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Szansą zahamowania ujemnego salda migracji może być podjęcie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Kozłowo jako miejsca do zamieszkania poprzez m.in. polepszenie warunków życia i promocję gminy jako miejsca atrakcyjnego osiedleńczo, a także stymulowanie rozwoju lokalnego rynku pracy.

[28] Materiał źródłowy: Dane GUS – migracje wewnętrzne i zagraniczne: migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś), stan na 31.12.2025 r.

3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI

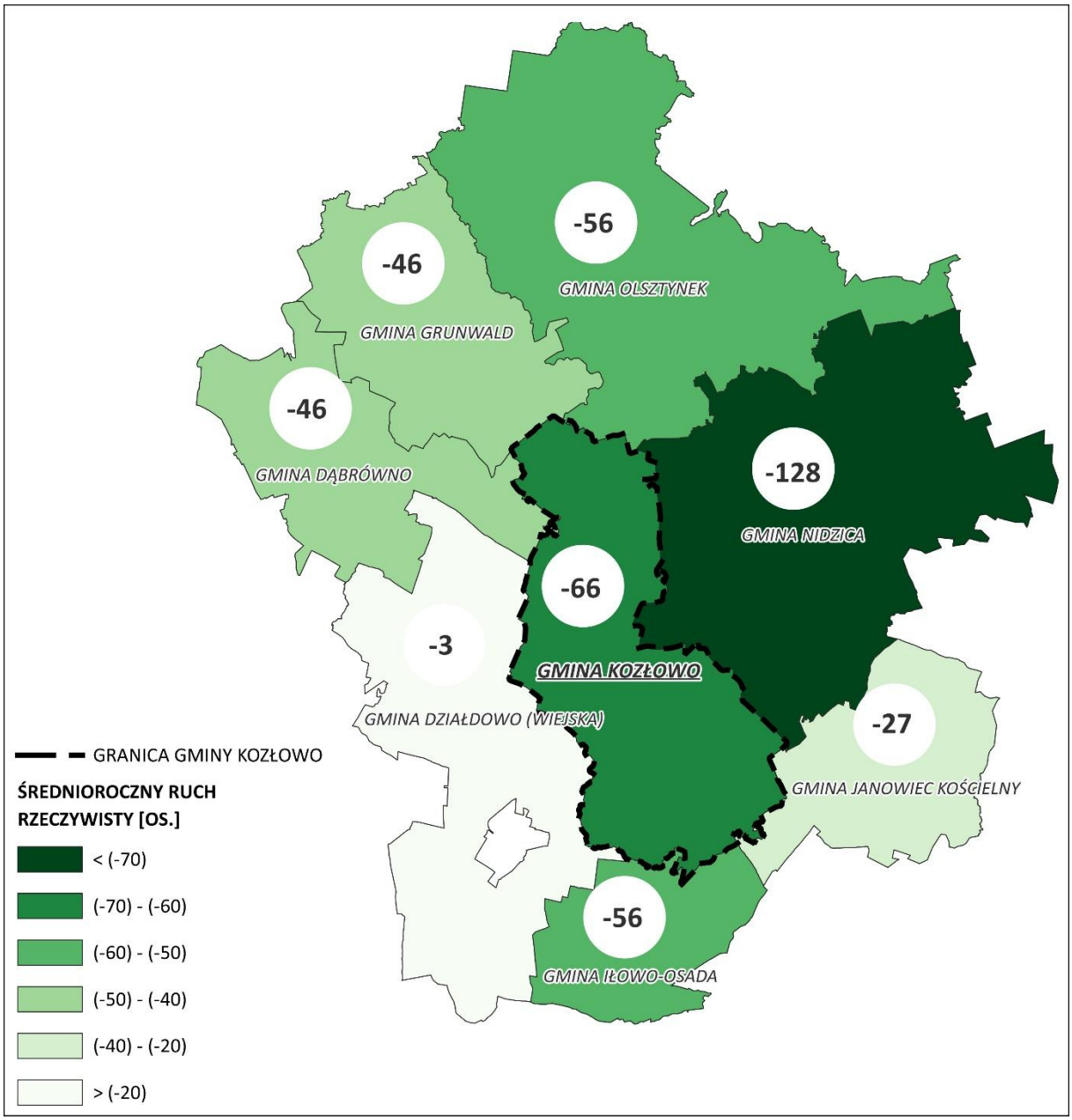
Przyrost rzeczywisty to zestawienie przyrost naturalnego z saldem migracji, za pomocą którego można zobrazować rzeczywiste zmiany liczby ludności na terenie badanej jednostki. Z analizy współczynnika przyrostu rzeczywistego gminy Kozłowo i gmin sąsiednich, dokonanej dla okresu 2016-2025 wynika, że niemal w każdej jednostce terytorialnej spadła liczba ludności. Jedynie w gminie wiejskiej Działdowo utrzymuje się ona na zbliżonym poziomie.

Tab. 10 Wskaźnik przyrostu rzeczywistego w gminie Kozłowo oraz gminach sąsiednich w latach 2016-2025

PRZYROST RZECZYWISTY											
ROK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2016-2025
OLSZTYNEK	-15	-27	-85	-60	-80	-85	-66	-54	-29	-58	-56
NIDZICA	-111	-93	-57	-119	-132	-190	-139	-115	-147	-172	-128
DZIAŁDOWO (WIEJSKA)	25	-33	-4	-41	-22	-58	103	43	-8	-36	-3
GRUNWALD	-49	-18	-35	-16	-85	-42	-65	-25	-69	-59	-46
DĄBRÓWNO	-35	-39	-50	-39	-37	-34	-69	-47	-35	-75	-46
IŁOWO-OSADA	-21	3	-67	-67	-46	-65	-61	-93	-47	-93	-56
JANOWIEC KOŚCIELNY	-38	-44	-17	-17	-12	-48	-8	-35	-26	-27	-27
KOZŁOWO	**-42**	**-24**	**-94**	**-66**	**-92**	**-79**	**-68**	**-56**	**-62**	**-80**	**-66**

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

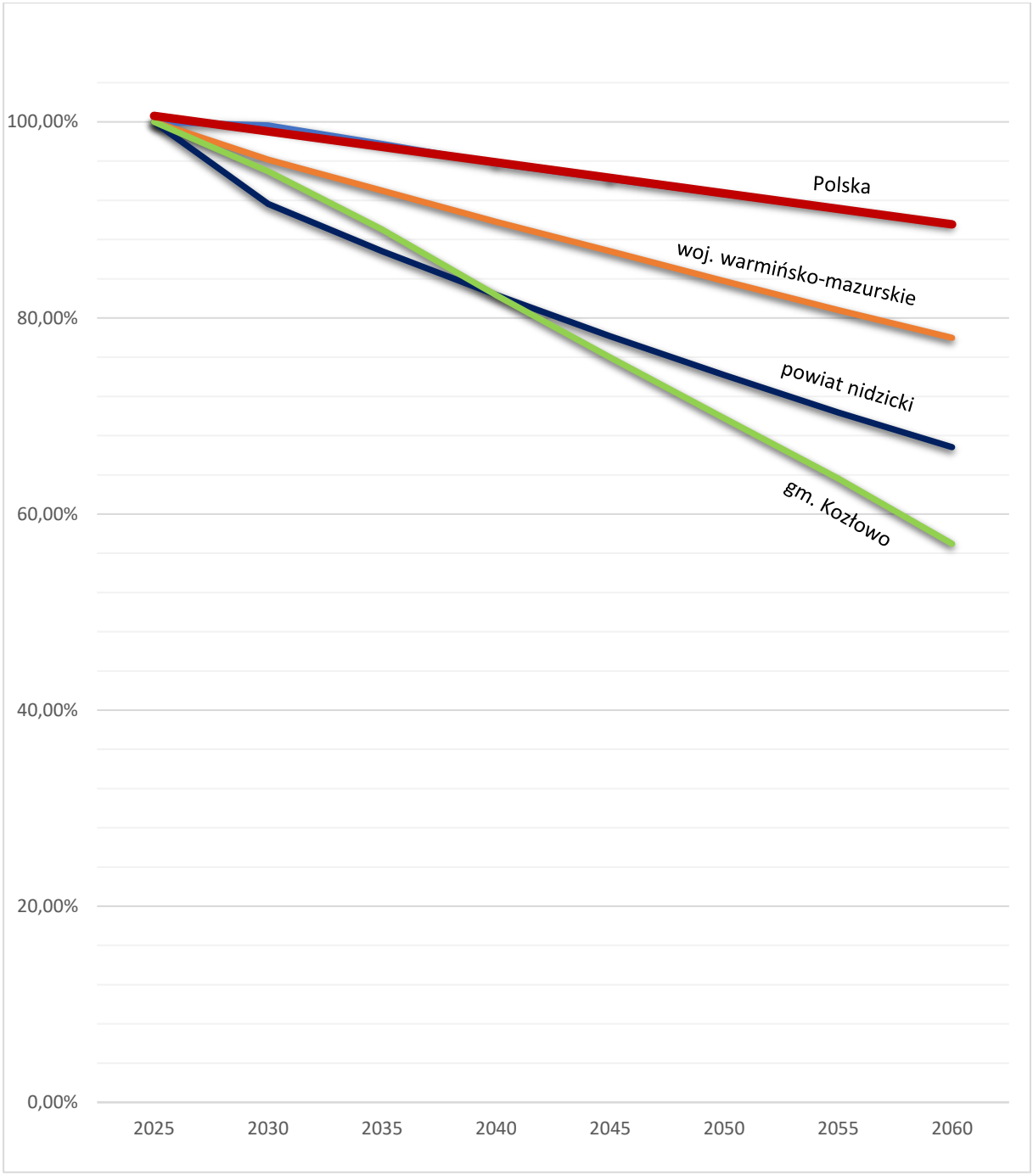
Spadek liczby ludności w gminie Kozłowo w analizowanych latach średnio wyniósł -66 os., co w porównaniu do gmin ościennych było drugim najmniej korzystnym wynikiem (zaraz po gm. Nidzica). W gminie Działdowo liczba ludności utrzymuje się na relatywnie zbliżonym poziomie.

Ryc. 19 Ruch rzeczywisty w gminie Kozłowo i w gminach sąsiednich w latach 2016-2025
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na postawie danych GUS.

3.2.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Zachodzące aktualnie w Polsce i Unii Europejskiej procesy ludnościowe określane są mianem „drugiego przejścia demograficznego" i charakteryzują się m.in. spadkiem liczby urodzeń i zgonów, przesuwaniem średniego wieku rodzenia i tworzenia związków, wzrostem liczby rozwodów oraz niską płodnością. W najbliższych kilkudziesięciu latach przewiduje się dalszy, stopniowy ubytek liczby ludności w Polsce oraz znaczące zmiany struktury wiekowej. Prognozę w tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2025 r. (2025=100%) dla kraju, województwa, powiatu i gminy Kozłowo zaprezentowano na poniższym wykresie.

Ryc. 20 Prognoza tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2024 r. (2024=100%) dla Polski, województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu nidzickiego i gminy Kozłowo
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W perspektywie 2060 r. szacuje się następujące prognozy demograficzne[29]:

- ubytek ludności w Polsce może wynosić ok. 10,5%;
- na terenie województwa warmińsko-mazurskiego spodziewany jest spadek liczby ludności o ok. 22,0%;
- na terenie powiatu nidzickiego spodziewany jest ubytek ludności na poziomie ok. 33,2%;
- na terenie gminy Kozłowo spodziewany jest spadek liczby ludności o ok. 43,0%.

[29] Materiał źródłowy: Materiał źródłowy: Główny Urząd Statystyczny: Prognoza ludności dla gmin, powiatów i województw na lata 2023 – 2060.

W związku z czym przewiduje się, że ubytek ludności w gminie Kozłowo będzie wyraźnie wyższy niż wskaźniki prognoz demograficznych dla kraju, województwa i powiatu.

Przewidywanie zmian w liczbie ludności zawsze obarczone jest dużą niepewnością i zależne jest od postępujących procesów globalizacyjnych oraz stale zmieniających się postaw światopoglądowych ludności. Szacowanie zaludnienia nabiera szczególnej trudności w kontekście wydarzeń w naszej części Europy (konfliktu militarnego w Ukrainie). Sytuacja z jaką mamy do czynienia od lutego 2022 r. pokazuje, jak dynamiczne mogą być zmiany zachodzące w Polsce i na świecie, w tym zmiany demograficzne. W związku z powyższym, celem strategicznego rozwoju gminy Kozłowo powinno być przede wszystkim zapewnienie warunków w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym do podnoszenia atrakcyjności gminy jako miejsca do życia i prowadzenia aktywności gospodarczej, co powinno przełożyć się na sukcesywny wzrost liczby ludności.

3.3. WNIOSKI

STAN LUDNOŚCI

- Stosunkowo korzystna struktura demograficzna. Wyższy udział ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju, a jednocześnie niższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym.
- Przewaga mężczyzn w ogólnej populacji gminy.
- Bardzo niska gęstość zaludnienia, sprzyjająca pobytowi ludzi.

PROCESY DEMOGRAFICZNE

- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Postępujący spadek liczby ludności na przestrzeni ostatniej dekady.
- Stale ujemny wskaźnik salda migracji na przestrzeni ostatnich lat.
- W większości ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego na przestrzeni ostatnich lat.

PROGNOZY DEMOGRAFICZNE

- Niekorzystne prognozy demograficzne wskazujące na dalszy spadek liczby ludności oraz pogłębianie się procesów starzenia się społeczeństwa.

4. ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY

4.1. ROLNICTWO

Rolnictwo stanowi jedno z najważniejszych aktywności i źródeł utrzymania lokalnej społeczności. Przestrzenie rolnicze przeważają w strukturze użytkowania terenu gminy Kozłowo, stanowiąc ok. 76,9% jej całkowitej powierzchni tj. ok. 19,6 tys. ha, z czego: grunty orne obejmują ok. 15,6 tys. ha, natomiast użytki zielone (łąki i pastwiska trwałe) ok. 3,5 tys. ha.[30]

Głównym kierunkiem produkcji rolnej w gminie Kozłowo jest produkcja roślinna, obejmująca przede wszystkim uprawę zbóż oraz roślin oleistych. Jej rozwój uwarunkowany jest zarówno lokalnymi warunkami środowiska przyrodniczego, jak i strukturą użytkowania gruntów, w której dominują grunty orne.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku powierzchnia zasiewów poszczególnych upraw na terenie gminy kształtowała się następująco:

Tab. 11 Powierzchnia wybranych roślin uprawnych w gminie Kozłowo

ROŚLINA UPRAWNA	POWIERZCHNIA [ha]
PSZENICA OZIMA (ŁĄCZNIE Z ORKISZEM)	745,68
PSZENICA JARA (ŁĄCZNIE Z ORKISZEM)	135,17
ŻYTO OZIME	1 618,22
ŻYTO JARE	78,40
JĘCZMIEŃ OZIMY	355,85
JĘCZMIEŃ JARY	280,61
OWIES	599,20
PSZENŻYTO OZIME	1 482,42
PSZENŻYTO JARE	193,55
MIESZANKI ZBOŻOWE OZIME	62,31
MIESZANKI ZBOŻOWE JARE	233,53
KUKURYDZA NA ZIARNO	278,25
PRZEMYSŁOWE (ROCZNIKOWE)	2 862,02
STRĄCZKOWE JADALNE NA SUCHE ZIARNO RAZEM	466,54
ZIEMNIAKI	248,78
BURAKI CUKROWE	655,21
RZEPAK I RZEPIK RAZEM	2 187,09
WARZYWA GRUNTOWE	29,24
MIĘDZYPLONY (POPLONY) JARE	523,32
MIĘDZYPLONY (POPLONY) OZIME	781,49

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na postawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

Jak wynika z powyższego na terenie gminy przeważający udział upraw stanowią zboża, głównie różnego odmiany żyta i pszenżyta. Stosunkowo często występują również rośliny oleiste, przede wszystkim rzepak i rzepik, a także rośliny przemysłowe.

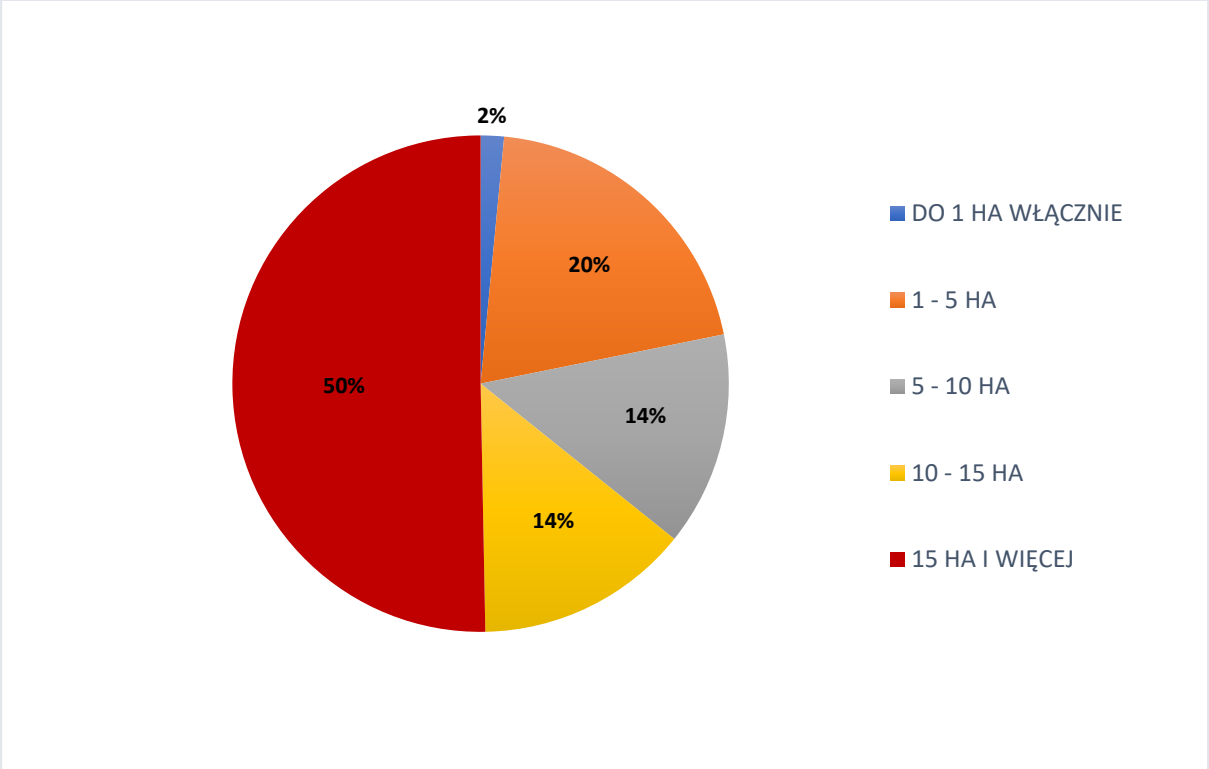
[30] Materiał źródłowy: Dane GUS, powierzchnia geodezyjna kraju według kierunków wykorzystania, stan na 31.12.2014 r. (brak dostępnych nowszych danych).

W produkcji zwierzęcej przeważa natomiast hodowla drobiu oraz bydła. Istotnym elementem lokalnej gospodarki jest rozwinięta produkcja zwierzęca, ze szczególnym uwzględnieniem hodowli drobiu prowadzonej w fermach zlokalizowanych na terenie gminy.

Rolniczą przestrzeń produkcyjną tworzą w znacznym stopniu gleby odznaczające się przeciętnymi oraz niskimi wartościami dla produkcji rolniczej (przeważający udział gleb IV lub V klasy bonitacyjnej). Jednocześnie udział gleb wysokich klas bonitacyjnych (III klasy) o wysokich wartościach agroekologicznych jest stosunkowo niewielki.[31]

Na podstawie danych PSR 2020 w gminie Kozłowo znajdowało się 330 gospodarstw rolnych, z czego aż 325 szt. to gospodarstwa indywidualne, a ich ogólna powierzchnia wynosi ok. 15,3 tys. ha. W gospodarstwach rolnych pracowało wówczas 605 osób, w tym 410 mężczyzn i 195 kobiet. Ponadto na terenie gminy 274 gospodarstwa prowadziło sprzedaż własnych produktów rolnych (ok. 83%).

Struktura gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych wskazuje, że zdecydowanie największy udział mają gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej oraz w dalszej kolejności o powierzchni 1-5 ha. Znikomy jest natomiast udział gospodarstw o powierzchni poniżej 1 ha (ryc. poniżej).[32]

Ryc. 21 Udział gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na postawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

Na przestrzeni lat 2010-2020 nie zaobserwowano znaczącego spadku znaczenia rolnictwa jako istotnego sektora gospodarki na terenie gminy Kozłowo. Wprost przeciwnie, zanotowano wzrost jego znaczenia w niektórych obszarach. Co prawda liczba gospodarstw rolnych w ciągu analizowanych lat spadła o 172 sztuki, natomiast wzrosła jednocześnie powierzchnia zasiewów upraw o ok. 1 633 ha. Różnice zauważalne są również w pogłowiu zwierząt gospodarskich, gdzie nastąpił gwałtowny wzrost

[31] Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo, 2022 oraz Uzasadnienie do Planu Ogólnego Gminy Kozłowo – część tekstowa (etap do opiniowania i uzgadniania).
[32] Materiał źródłowy: Powszechny Spis Rolny 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

liczebności drobiu kurzego. Zaobserwowano ponadto wyraźny wzrost średniej wielkości gospodarstwa z 29,42 ha do 46,26 ha.

Szczegółowe wartości dotyczące gospodarki rolnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 12 Gospodarka rolna na terenie gminy - porównanie 2020 r. z 2010 r.

WARTOŚĆ		MIARA	2010	2020
GOSPODARSTWA ROLNE		szt.	502	330
POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH		ha	14 771,27	15 265,70
GOSPODARSTWA ROLNE WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH	DO 1 HA WŁĄCZNIE	szt.	502	330
	1 - 5 HA	szt.	97	5
	5 - 10 HA	szt.	59	46
	10 -15 HA	szt.	46	46
	15 HA I WIĘCEJ	szt.	179	166
POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	BYDŁO OGÓŁEM	szt.	2 942	2 825
	DRÓB OGÓŁEM	szt.	5 037	96 829
POWIERZCHNIA ZASIEWÓW UPRAW		ha	10 662,14	12 024,77
ŚREDNIA WIELKOŚĆ GOSPODARSTWA ROLNEGO	GRUNTY OGÓŁEM	ha	29,42	46,26
	UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	ha	27,65	42,84

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na postawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, 2010 – dane wg siedziby gospodarstwa.

4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE

4.2.1. LICZEBNOŚĆ

Za podmiot gospodarczy uznaje się podmiot prowadzący działalność gospodarczą opartą na tzw. wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, czyli zgłoszeniu rodzaju prowadzonej działalności, miejsca jej prowadzenia i danych osoby prowadzącej w urzędzie gminy. Może nim być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia liczba podmiotów gospodarczych wykazywała tendencję wzrostową. W 2016 r. funkcjonowało 277 podmiotów, a w 2025 r. ich liczba wzrosła do poziomu 341. Wyraźnie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (253 w 2025 r., tj. ok. 74% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie).

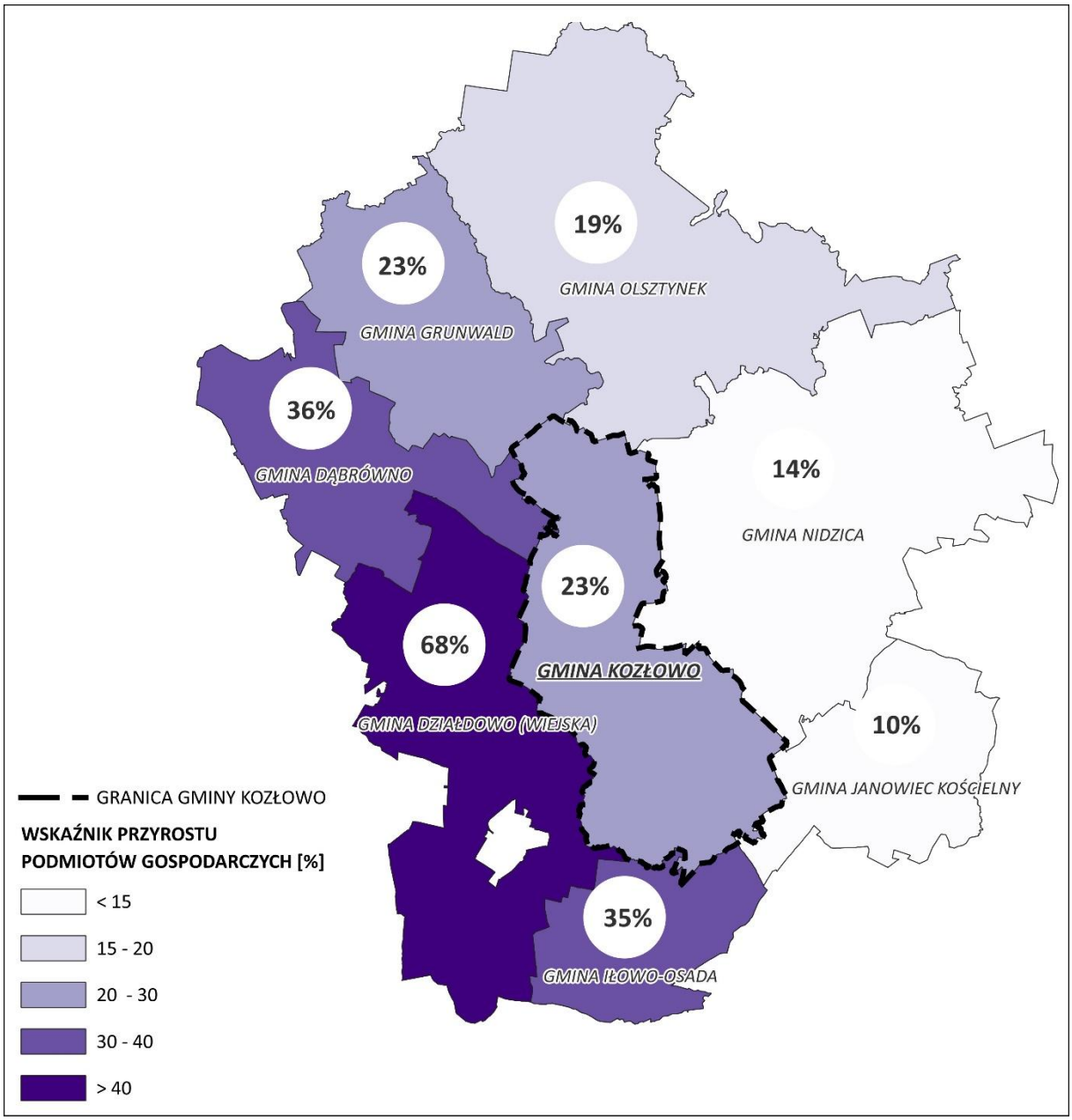
Tab. 13 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie gminy w latach 2016-2026

ROK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sektor publiczny	19	14	16	16	17	17	16	16	16	16
Sektor prywatny	60	69	62	62	65	71	72	76	85	84
w tym: osoby fiz. prowadzące dz. gosp.	195	194	191	213	221	222	229	238	239	253
Ogółem podmioty gospodarcze	277	273	268	278	291	314	326	324	340	341

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Analiza zmian liczby podmiotów gospodarczych w latach 2016–2025 w gminach sąsiednich wskazuje, że w gminie Kozłowo odnotowano wzrost liczby przedsiębiorstw o 23%, co plasuje ją wśród gmin o umiarkowanej dynamice rozwoju przedsiębiorczości. W zestawieniu tym zdecydowanie przoduje gmina Działdowo, w której odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 68%, natomiast najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gm. Janowiec Kościelny (wzrost o 10%).

Należy przy tym mieć na względzie, że analizowane zjawisko dotyczy nie tyle samego poziomu przedsiębiorczości w gminach, co jego wzrostu na przestrzeni lat, którego wielkość jest wprost zależna od sytuacji wyjściowej roku bazowego).

Ryc. 22 Procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie i w gminach sąsiednich w latach 2016-2025

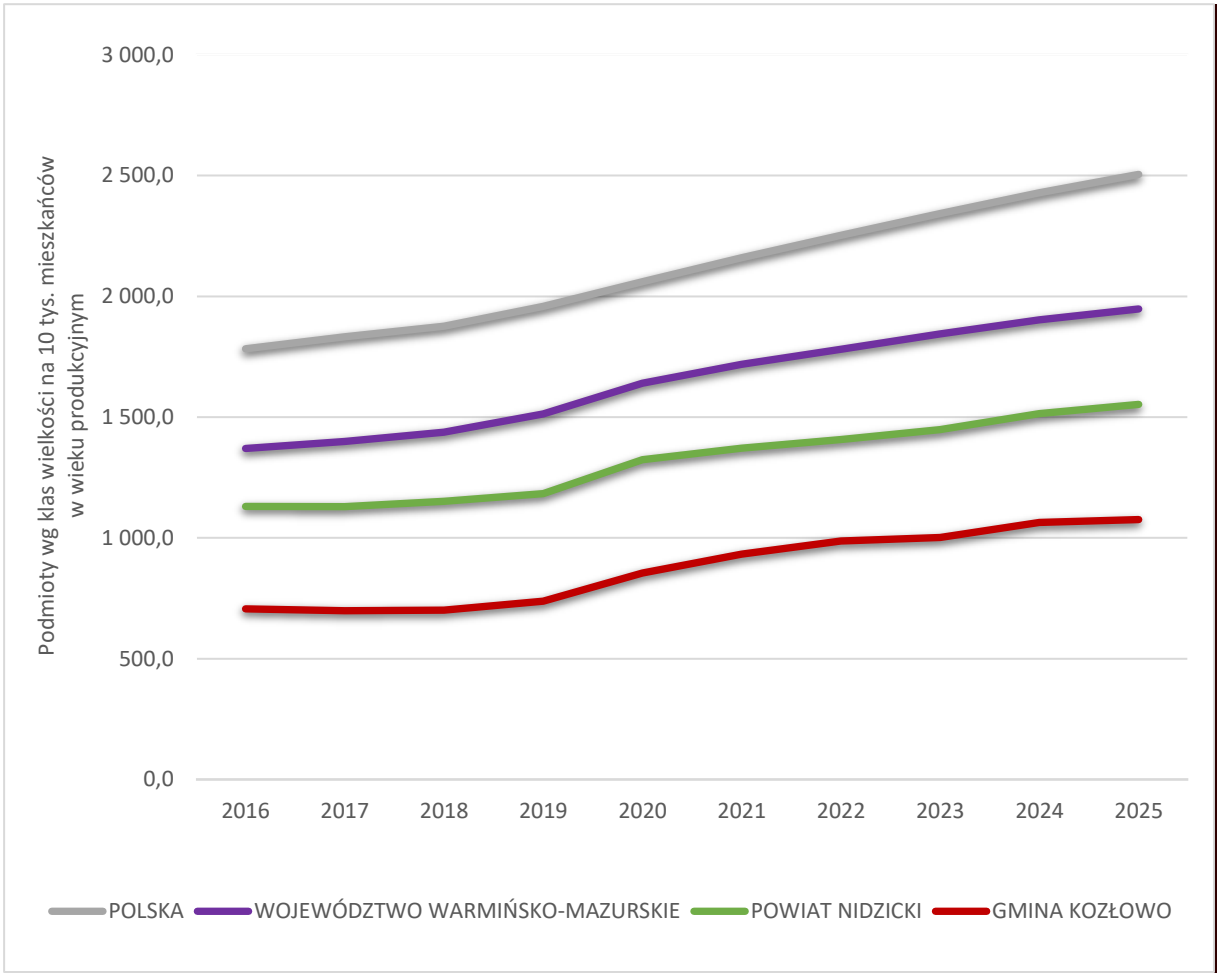
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na postawie danych GUS.

Bazując na wartościach wskaźnikowych (przeliczając liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym), można dokonać analizy porównawczej zjawiska z jednostkami administracyjnymi poszczególnych poziomów terytorialnych. Dane za 2025 r. wskazują, że na terenie gminy Kozłowo funkcjonuje 1 076,0 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, podczas gdy średnio w[33]:

- kraju jest to 2 505,1 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;

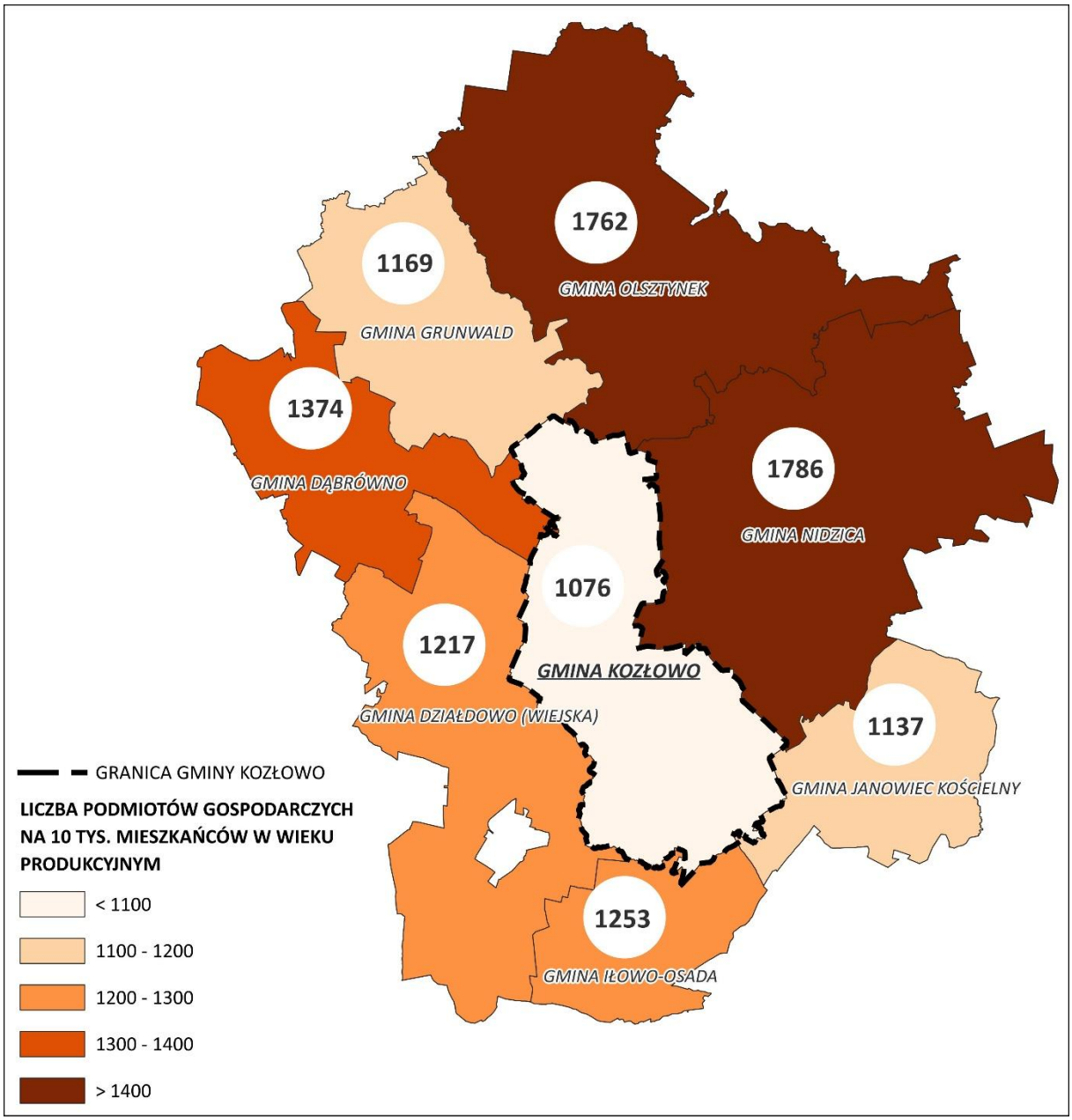
[33] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 r.

– województwie warmińsko-mazurskim jest to 1 947,9 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
– powiecie nidzickim jest to 1 828,9 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym.

Ryc. 23 Podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. osób w wieku produkcyjnym w gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2016-2025
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

W odniesieniu do gmin ościennych (dane za 2025 r.) poziom wskaźnika kształtował się następująco:

Ryc. 24 Liczba podmiotów gospodarczych/ 10 tys. os. w wieku produkcyjnym w gminie Kozłowo i w gm. sąsiednich w 2025 r.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na postawie danych GUS.

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym na tle gmin ościennych wynika, iż gmina Kozłowo osiąga najmniej korzystny wynik. W niniejszym zestawieniu przoduje gmina Nidzica oraz w dalszej kolejności gmina Olsztynek.

4.2.2. WIELKOŚĆ

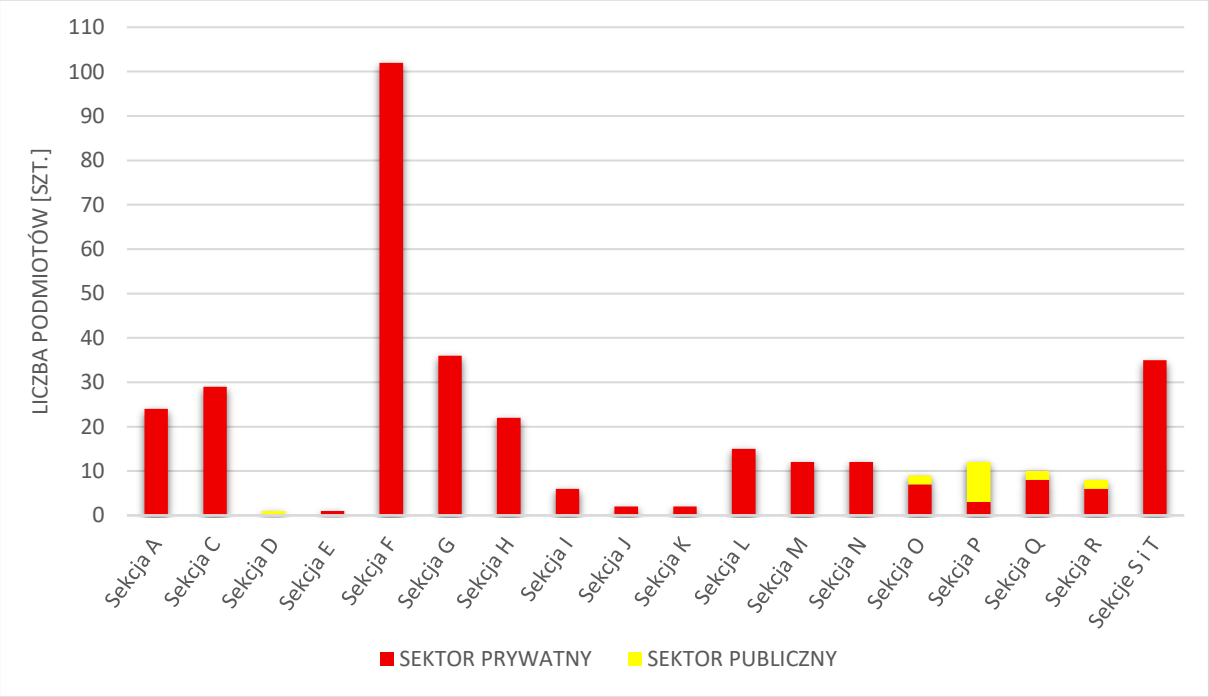
Spośród funkcjonujących 341 podmiotów gospodarczych, aż 325 stanowiły podmioty zatrudniające 0-9 os., 14 podmiotów zatrudniających 10-49 os. i 2 podmioty zatrudniające 50-249 os.

W związku z powyższym na terenie gminy znajdują się zakłady z rodzaju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Dominują podmioty mające charakter mikroprzedsiębiorstw, zaś udział małych i średnich przedsiębiorstw jest niewielki. Nie występują tutaj duże przedsiębiorstwa (dane za 2025 r.).[34]

4.2.3. RODZAJ

W sektorze publicznym zarejestrowanych jest łącznie 16 podmiotów gospodarczych, które dotyczą: sektora edukacji (9), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (2), administracji publicznej i obrony narodowej oraz obowiązkowych zabezpieczeń społecznych (2), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (2) oraz dostaw wody i gospodarowaniem ściekami i odpadami (1).

Sektor prywatny charakteryzuje się natomiast wysoką liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji F (Budownictwo – 102 podmioty), sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 36 podmiotów) oraz sekcji S i T (pozostała działalność – 35 podmiotów).

Ryc. 25 Podmioty gospodarcze wg sekcji działów PKD 2007 zarejestrowane na terenie gminy w 2025 roku

Objaśnienia:
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Sekcja F – Budownictwo
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J – Informacja i komunikacja

[34] Mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniają do 9 pracowników, osiągają roczny obrót nieprzekraczający 2 milionów euro lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekroczyły równowartości tej kwoty;
- Małe przedsiębiorstwa – zatrudniają od 10 do 49 pracowników, a roczny obrót lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekraczają równowartości 10 milionów euro;
Średnie przedsiębiorstwa – zatrudniają od 50 do 249 pracowników, natomiast roczne obroty nie przekraczają równowartości 50 milionów euro, sumy aktywówbilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie mogą przekroczyć równowartości 43 milionów euro;
Duże przedsiębiorstwa – pozostałe przedsiębiorstwa, które przekraczają limity dla wyżej wymienionych firm.

Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P – Edukacja
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa
Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Kozłowo należą przedsiębiorstwa świadczące usługi remontowo-naprawcze oraz warsztaty samochodowe. Istotną rolę w lokalnej gospodarce odgrywają również podmioty prowadzące działalność w sektorze rolnym. Funkcjonuje tutaj również firma związana z obsługą rynku nieruchomości. Uzupełnieniem oferty handlowej jest supermarket sieci Dino, a także lokalne sklepy spożywcze i punkty sprzedaży artykułów monopolowych.

4.3. RYNEK PRACY

4.3.1. PRACUJĄCY

W 2025 roku liczba pracujących na terenie gminy Kozłowo wynosiła średnio w miesiącu 1 829 os., z czego większość (ok. 58%) pracujących stanowili mężczyźni. Największy udział pracujących przypadł na czerwiec (1853 os. pracujące), natomiast najniższy na styczeń (1 794 os. pracujące).

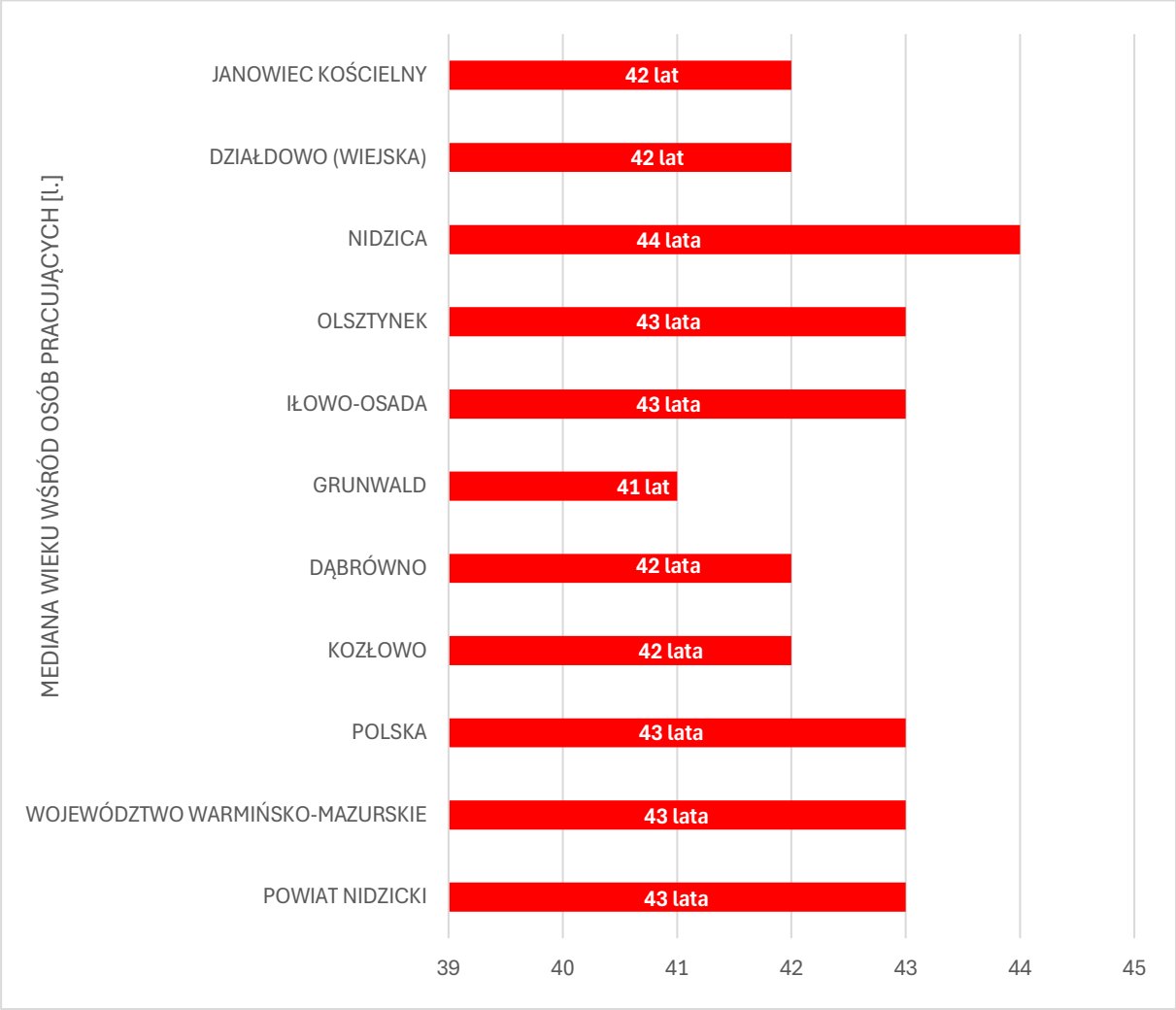
Tab. 14 Struktura osób pracujących wg miesięcy na terenie gminy w 2025 r.

MIESIĄC/ROK	2025	
	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY
STYCZEŃ	1 038	756
LUTY	1 054	751
MARZEC	1 068	750
KWIECIEŃ	1 067	762
MAJ	1 068	766
CZERWIEC	1 080	773
LIPIEC	1 079	770
SIERPIEŃ	1 074	767
WRZESIEŃ	1 080	764
PAŹDZIERNIK	1 072	756
LISTOPAD	1 066	754
GRUDZIEŃ	1 078	759
ŚREDNIA OGÓŁEM	**1 069**	**761**
SUMA	**1 829**	

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Mediana wieku osób pracujących na terenie gminy Kozłowo wynosi 42 lata, co stanowi wartość nieznacznie niższą niż w powiecie, województwie i kraju. Analiza porównawcza z gminami sąsiadującymi wskazuje, że najwyższą medianę wieku osób pracujących odnotowano w gminie Nidzica (44 lata), natomiast najniższą w gminie Grunwald (41 lat). Mając na uwadze powyższe, należy

stwierdzić, że gmina Kozłowo charakteryzuje się relatywnie korzystną strukturą wiekową osób pracujących, co może stanowić ważny potencjał rozwojowy dla lokalnego rynku pracy.[35]

Ryc. 26 Mediana wieku wśród osób pracujących dla gminy Kozłowo oraz gmin ościennych
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

4.3.2. BEZROBOCIE

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Kozłowo wynosi 5,6% , przy czym bezrobocie wśród mężczyzn wynosi 4,4%, a wśród kobiet 7,2%. W 2025 r. zarejestrowanych bezrobotnych było w sumie 150 os., z czego 100 os. stanowiły kobiety wobec 79 mężczyzn.[36]

Tab. 15 Liczba bezrobotnych na terenie gminy w latach 2016-2025

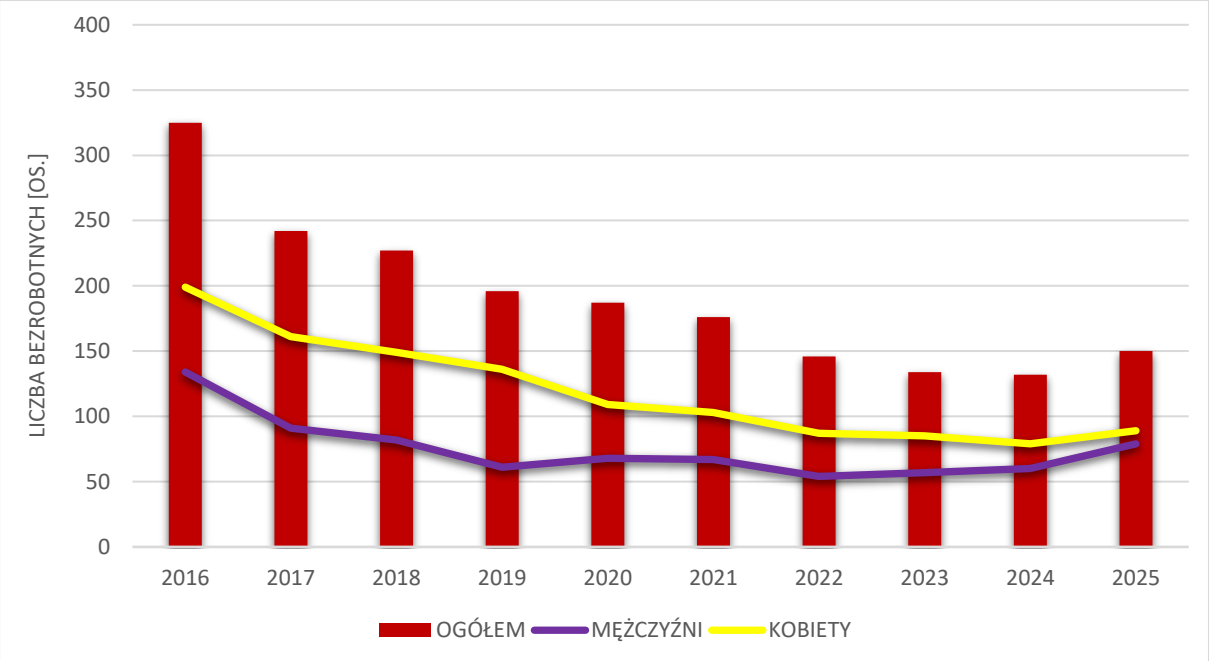
PŁEĆ/ROK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Mężczyźni	134	91	82	61	68	67	54	57	60	79
Kobiety	199	161	149	136	109	103	87	85	79	89
Ogółem	325	242	227	196	187	176	146	134	132	150

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

[35] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 r.
[36] Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2025 r.

W 2025 r. udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Kozłowo wynosi 5,6% i jest to wynik wyższy w stosunku do kraju (4,1%), województwa warmińsko-mazurskiego (5,6%) oraz powiatu nidzickiego (4,4%).

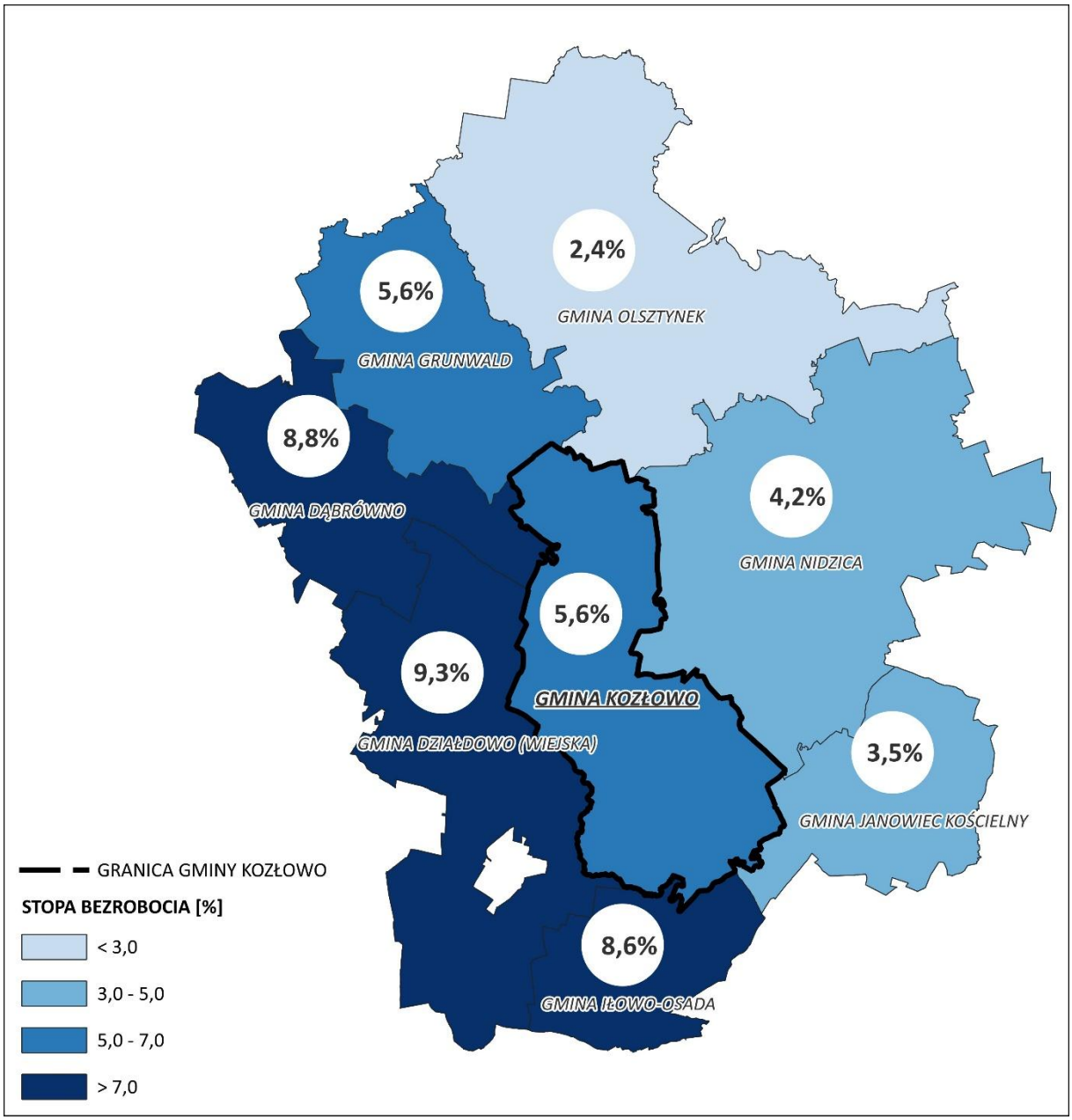
Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia zanotowano wyraźny spadek bezrobocia w gminie. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła w okresie 2016-2025 o 175 osób. Najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 2016 r. – 325 osób, zaś najniższą w 2024 r. – 132 osoby.[37]

Ryc. 27 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie w latach 2016-2025
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

W porównaniu z gminami ościennymi, udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie kształtuje się przeciętnie. Najwyższa stopa bezrobocia występuje w gminie wiejskiej Działdowo (9,3%). W niniejszym zestawieniu zdecydowanie najkorzystniej sytuacja kształtuje się w gminie Olsztynek, gdzie poziom bezrobocia wynosi jedynie 2,4% (ryc. poniżej).

[37] Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2025 r.

Ryc. 28 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2025 r. w odniesieniu do gmin ościennych

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 r.

4.4. TERENY INWESTYCYJNE

Gmina Kozłowo nie posiada kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych będących w dyspozycji samorządu.[38]

[38] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

4.5. WNIOSKI

ROLNICTWO

- Stosunkowo niewielkie rozdrobnienie gospodarstw rolnych, z wysokim udziałem gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha sprzyjających utrzymaniu potencjału produkcyjnego.
- Korzystne warunki rozwoju zwierzęcej gospodarki rolnej w części obszaru gminy (w tym ukształtowana gałąź produkcji zwierzęcej).
- W większości przeciętne lub mało korzystne warunki do rozwoju produkcji rolnej, zwłaszcza roślinnej.
- Wysoki udział wydatków przeznaczonych na rolnictwo i łowiectwo z budżetu gminy.

PODMIOTY GOSPODARCZE

- Brak dużych przedsiębiorstw i zakładów pracy.
- Umiarkowana dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych na przestrzeni ostatnich lat.
- Najniższy wskaźnik podmiotów gospodarczych na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym w stosunku do wszystkich gmin ościennych.

RYNEK PRACY

- Spadający poziom bezrobocia, przy jednoczesnym wzroście aktywności gospodarczej.
- Stosunkowo korzystna w porównaniu do średniej dla powiatu, województwa i kraju mediana wieku wśród osób pracujących.

TERENY INWESTYCYJNE

- Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych w dyspozycji samorządu.

5. ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

5.1. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Kozłowo położony jest w zasięgu aż czterech mezoregionów fizycznogeograficznych:

- Garb Lubawski (315.15)
- Wzniesienia Mławskie (318.63);
- Równina Mazurska (842.87);
- Równina Urszulewska (315.16).

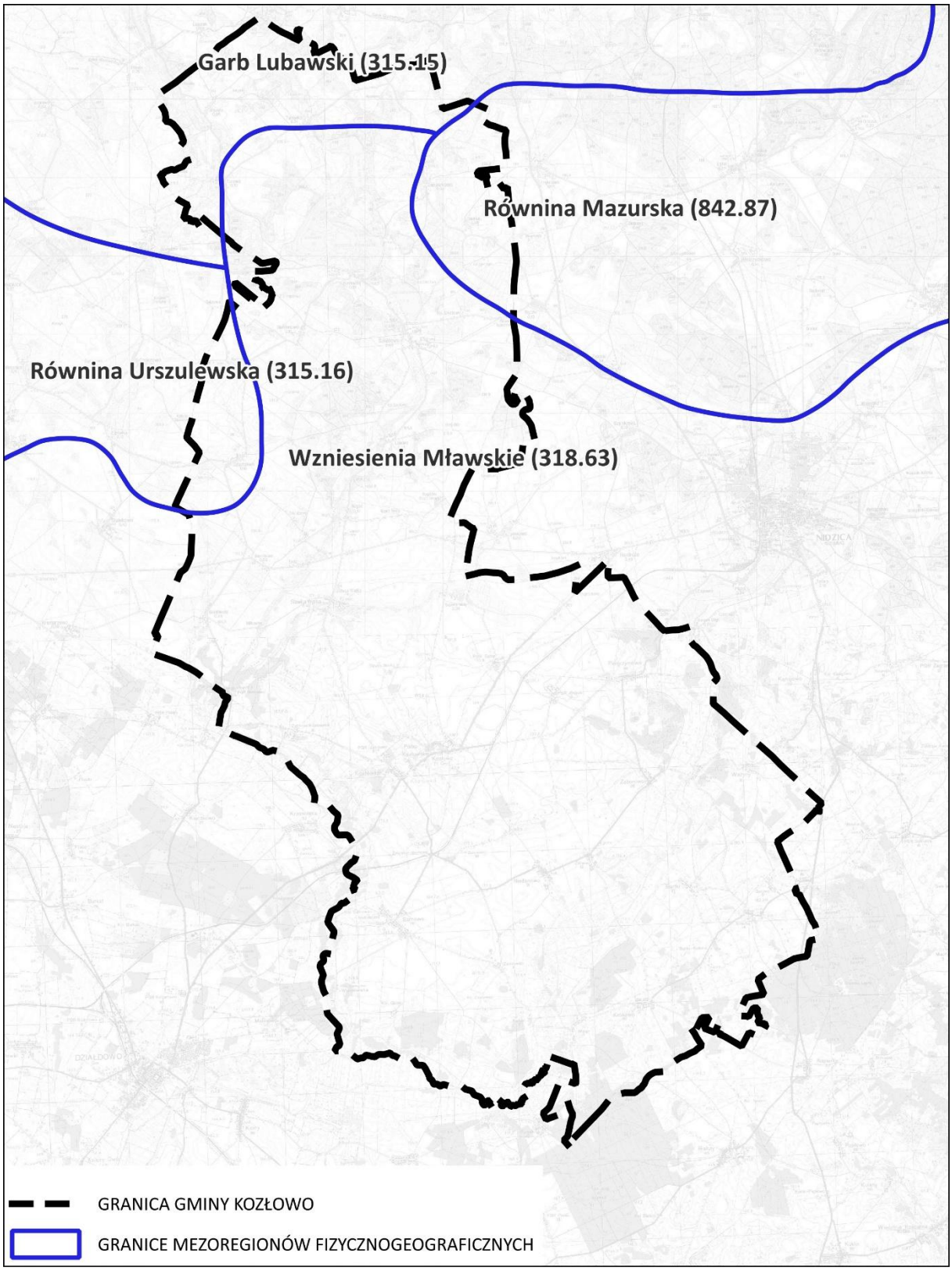
Mezoregion Garb Lubawski (315.15) położony w północno-wschodniej części makroregionu, o urozmaiconej rzeźbie terenu i wysokościach przekraczających 310 m n.p.m. Granice wyznaczają doliny Drwęcy i rynny subglacjalne. Jest to przekształcona morena czołowa z okresu zlodowacenia Wisły, zbudowana głównie z glin zwałowych, piasków, żwirów i głazów. Dominują tu gleby płowe i brunatne na wzniesieniach, bielicowe na sandrach, a w obniżeniach — torfowe i mady rzeczne. Główną rzeką jest Wel, a do większych jezior należą Mielno, Kownatki i Leźno Wielkie. Potencjalna roślinność to głównie grądy, buczyny i bory sosnowo-dębowe. Obecnie dominują tereny rolnicze, z lokalnymi lasami liściastymi i borami. Cenne przyrodniczo obszary chronione są w ramach sieci Natura 2000 oraz w rezerwatach. Znajduje się tu Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich oraz fragmenty trzech innych parków. Funkcje regionu to głównie rolnictwo i turystyka.

Mezoregion Wzniesienia Mławskie (318.63) jest morenową wysoczyzną z wysokościami do 235 m n.p.m. o bezjeziornej powierzchni, przeciętej wałami pochodzenia kemowego bądź morenowego. Wzniesienia Mławskie są wzgórzami powiązanymi z zasięgiem najmłodszego stadiału zlodowacenia środkowopolskiego. W obrębie wzniesień przeważają obszary rolnicze, a peryferyjnie występują kompleksy leśne.

Mezoregion Równina Mazurska (842.87) stanowi przedłużenie Równiny Kurpiowskiej, tworzony przez gęsto zalesiony, równinny obszar z występującymi zbiornikami jeziornymi (do największych jezior Równiny należy Jezioro Roś ok. 1888 ha oraz Jezioro Nidzickie ok. 1818 ha). Kompleksy leśne Równiny Mazurskiej tworzą na wschodzie obszaru Puszczę Piską, na zachodzie zaś Puszczę Napiwodzko-Ramucką. Najważniejszymi ciekami wodnymi znajdującymi się w granicach Równiny są dopływy Narwi, rzeki Omulew, Szkwa, Rozoga oraz Pisa.

Mezoregion Równina Urszulewska (315.16) położona jest we wschodniej części makroregionu. Jej granice wyznaczają moreny czołowe, sandry i formy glacjalne związane z ostatnim zlodowaceniem. Dominują tu piaszczysto-żwirowe sandry, urozmaicone przez rynny subglacjalne i zagłębienia bezodpływowe. Gleby bielicowe i rdzawe występują na sandrach, płowe i czarne ziemie – na glinach, a w dolinach – torfowe i mady rzeczne. Główne rzeki to Skrwa, Mień, Wkra, Rypienica i Wel. Największe jeziora to Dąbrowa Wielka, Rumian i Urszulewskie. Roślinność naturalna obejmuje bory, grądy, łęgi i olsy. Lasy porastają głównie sandry, a uprawy dominują na wysoczyznach. Obszary chronione obejmują rezerwaty oraz parki krajobrazowe.[39]

[39] Zarys ogólny mezoregionów według materiału źródłowego: Kondracki J.,2002, Geografia regionalna Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Ryc. 29 Położenie fizycznogeograficzne gminy
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie podziału fizycznogeograficznego J. Kondrackiego.

5.2. UWARUNKOWANIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

5.2.1. WARUNKI KLIMATYCZNE

REGIONALIZACJA KLIMATYCZNA

Obszar gminy Kozłowo położony jest w Polsce północno-wschodniej, gdzie występuje klimat przejściowy charakterystyczny dla całego Niżu Polskiego. Klimat przejściowy charakteryzuje się zmiennością stanów pogody. Jest to konsekwencja ścierania się dwóch mas powietrza: wilgotnego – morskiego oraz suchego – kontynentalnego. Pod względem regionalizacji klimatycznej Polski obszar gminy Kozłowo położony jest w zasięgu regionu klimatycznego nr X (Zachodnio mazurski).[40]

Ryc. 30 Położenie gminy w stosunku do regionów klimatycznych Polski
Materiał źródłowy: Opracowanie własne według regionalizacji klimatycznej A. Woś (1999).

[40] Woś A., 1999r., Klimat Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Region klimatyczny nr X (Zachodnio mazurski) swym zasięgiem obejmuje, zachodnią część Pojezierza Mazurskiego. Od regionów klimatycznych leżących na północy i południu oddzielają go granice o znacznej ostrości. Znacznie słabiej zaznacza się granica wschodnia i zachodnia regionu. Świadczy to o pewnym podobieństwie stosunków klimatycznych występujących w regionie IX i X. W przypadku regionu Zachodnio mazurskiego nie notuje się występowania skrajnych, w porównaniu z innymi regionami, wartości liczby dni z niektórymi typami pogody. Na uwagę zasługuje większa częstość występowania dni umiarkowanie ciepłych z dużym zachmurzeniem ogólnym nieba i opadem atmosferycznym. Średnio w roku z tym typem pogody jest prawie 30 dni.[41]

LOKALNE WARUNKI KLIMATYCZNE

Lokalne warunki klimatyczne uzależnione są od różnych czynników, m.in.: rzeźby terenu, występowania lasów i innych zbiorowisk roślinnych, wód powierzchniowych, podmokłych zagłębień terenowych itp. Mniejszym nasłonecznieniem charakteryzują się tereny lasów, zboczy wysoczyznowych o ekspozycji północnej i zagłębienia terenowe. Część terenów gminy to obszary łąk i pastwisk występujących zwłaszcza w obrębie dolin rzecznych, a także jeziora wytopiskowe. Występuje tu większa niż na terenach zurbanizowanych czy ornych wilgotność powietrza. Na terenach zurbanizowanych w stosunku do terenów otwartych zanotować można m.in. niższą wilgotność powietrza, wyższe dobowe i roczne amplitudy temperatur (lokalna wyspa ciepła).

Podstawowe dane meteorologiczne dla regionu gminy przedstawiono w tabeli:

Tab. 16 Podstawowe dane meteorologiczne dla regionu gminy Kozłowo

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Temperatura średnia rok	(7,0)^{O}C – (8,0)^{O}C
Suma opadu rok	650- 700 mm
Usłonecznienie sumaryczne rok	< 1600 h
Zachmurzenie średnie rok	4,75-5,0/8
Średnia liczba dni z prędkościami wiatru powyżej progów zagrożeń meteorologicznych	2 – 4 dni
Średnia roczna liczba dni z burzą	20 – 25 dni
Średnia roczna liczba dni z gradem	1-2 dni
Średnia roczna liczba dni z mgłą	60-80 dni
Średnia roczna liczba dni z szadzią	5-10 dni
Średnia roczna liczba dni z gołoledzią	3 - 6 dni

Materiał źródłowy: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW).

[41] Materiał źródłowy: Woś A., 1993, Klimat Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

5.2.2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU

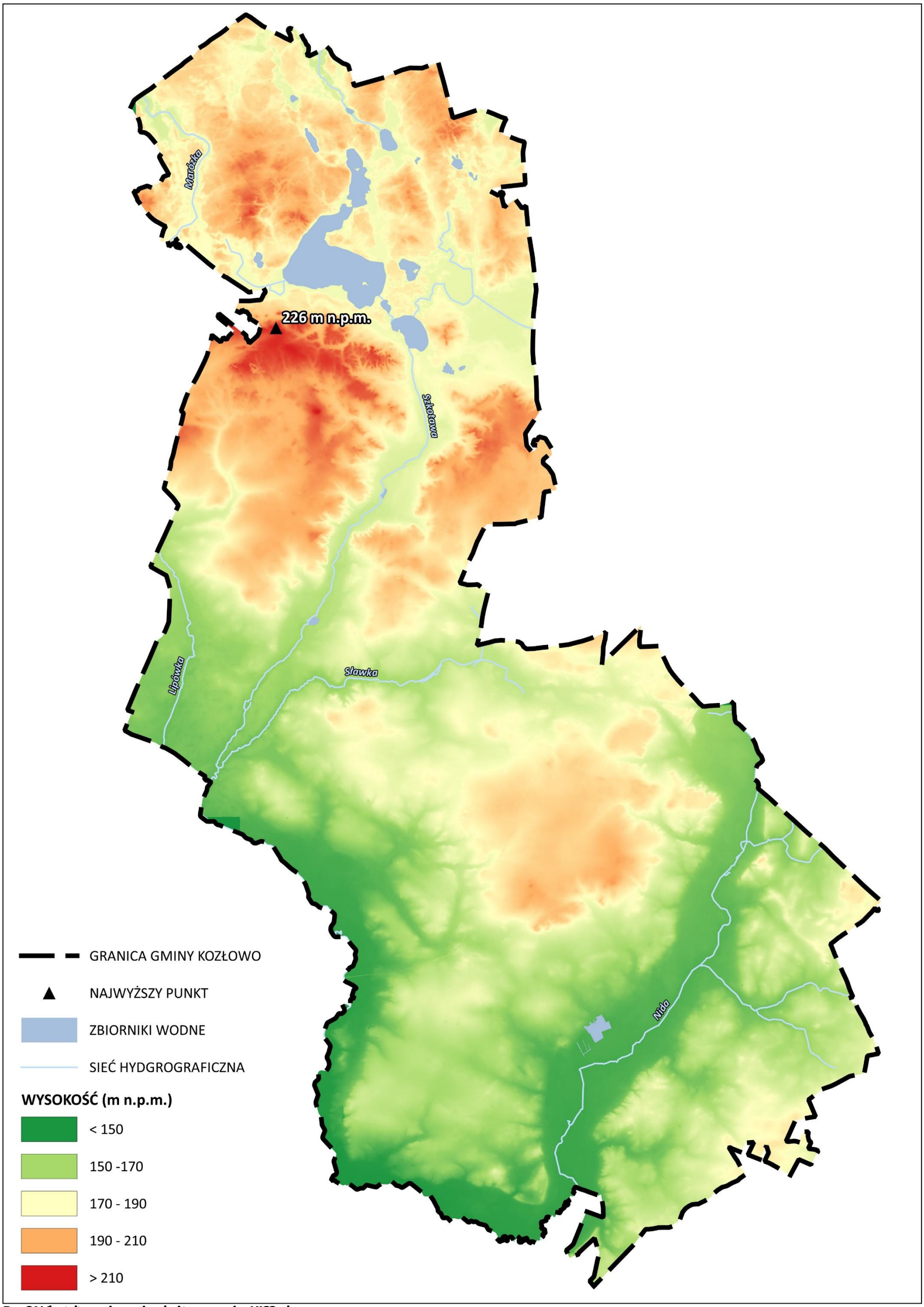
Rzeźba terenu na obszarze gminy Kozłowo ukształtowana została w wyniku procesów zachodzących w trakcie zlodowaceń plejstoceńskich (głównie środkowopolskiego) oraz późniejszych procesów holoceńskich. Obszar gminy Kozłowo znajduje się na południowym krańcu zasięgu zlodowacenia północnopolskiego. Jego granica przebiega przez północną część gminy, natomiast południowa część obszaru pozostaje poza zasięgiem tego zlodowacenia (sięgało tutaj zlodowacenie środkowopolskie). Warto nadmienić, że zachowane zostały tutaj formy pochodzenia glacjalnego. Są to zwłaszcza moreny czołowe oraz równiny sandrowe. Lokalnie występują również obniżenia wytopiskowe wypełnione wodą lub materiałem organicznym, a także niewielkie zbiorowiska kemów[42].

Najwyżej położony punkt w gminie znajduje się na wysokości ok. 226 m n.p.m. na wzniesieniu morenowym, w zachodniej części gminy, natomiast najniższy punkt obejmuje zbieg doliny Nidy i Szkotówki, gdzie rzędna terenu wynosi ok. 150 m n.p.m. Maksymalna deniwelacja terenu wynosi tutaj ok. 75 m.

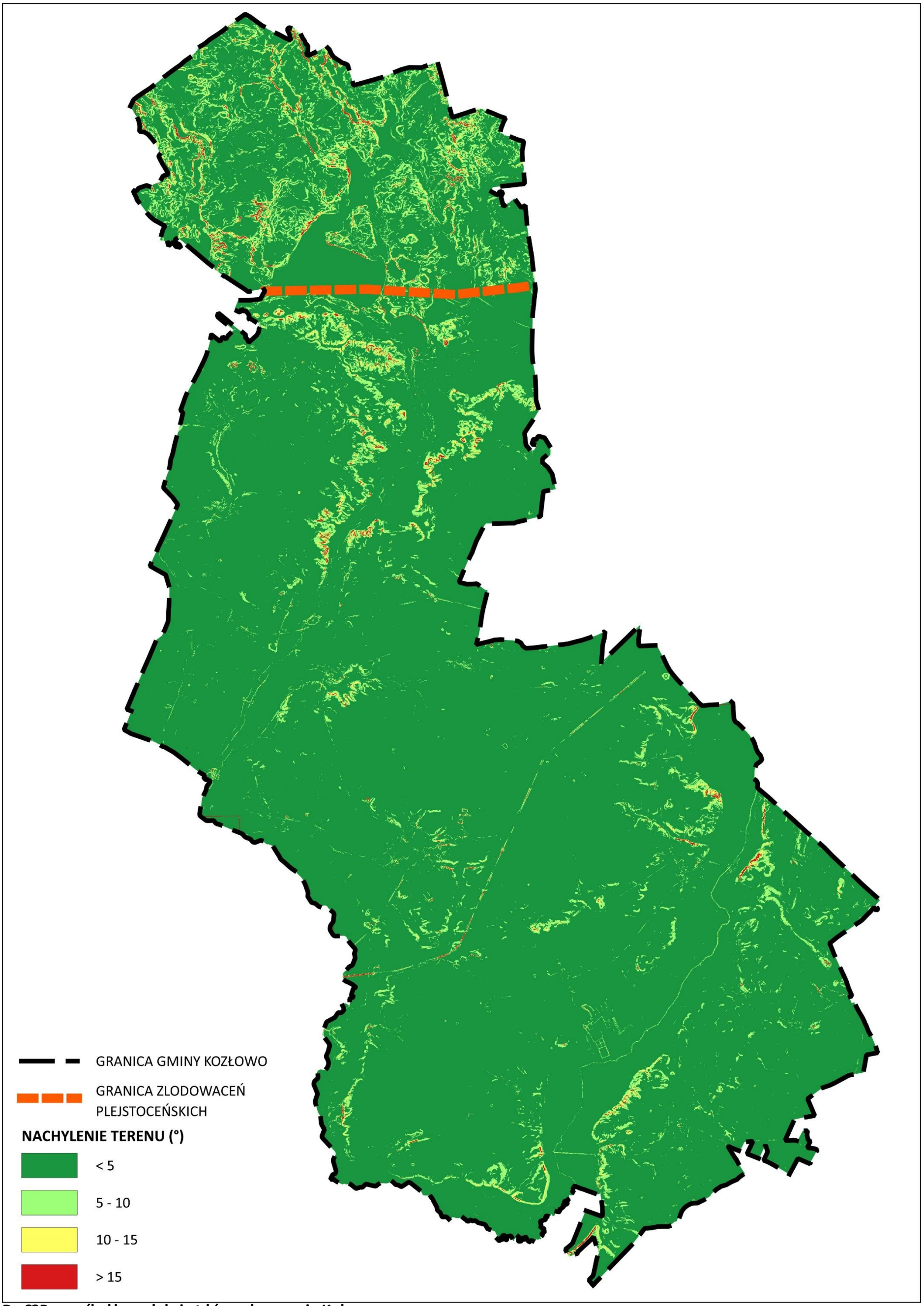
W ujęciu generalnym na terenie gminy dominują powierzchnie płaskie lub lekko faliste, co związane jest z jej położeniem w obrębie falistej wysoczyzny morenowej i równin sandrowych, o przeważnie niewielkich spadkach terenowych, nieprzekraczających 5–10°. Jednocześnie na obszarze gminy występują lokalnie tereny o znacznie większych nachyleniach, przekraczających 15–20°, związane przede wszystkim z obecnością wzgórz morenowych, skarp dolin rzecznych oraz stromych odcinków brzegów niektórych jezior polodowcowych. Formy te koncentrują się głównie w północnej części gminy, znajdującej się w zasięgu zlodowacenia Wisły, gdzie zachowała się charakterystyczna rzeźba młodoglacjalna.

Jednocześnie zaznacza się, że w granicach gminy nie występują obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi oraz tereny, na których występują te ruchy (w tym brak osuwisk).

[42] Materiał źródłowy: Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1 : 50 000.

Ryc. 31 Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Kozłowo
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Numerycznego Modelu Terenu (NMT); geoportal.

Ryc. 32 Poszczególne klasy nachylenia stoków na obszarze gminy Kozłowo
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Numerycznego Modelu Terenu (NMT); geoportal.

5.2.3. LITOSFERA I GLEBY

Przypowierzchniowa budowa geologiczna jest efektem procesów rzeźbotwórczych zachodzących w okresie czwartorzędu, w epokach plejstocenu i holocenu. Osady plejstoceńskie związane są z okresem zlodowacenia północnopolskiego lub środkowopolskiego i występującymi wówczas procesami glacjalnymi (lodowcowymi) i fluwioglacjalnymi (rzeczno-lodowcowymi).

Osady holoceńskie związane są z procesami erozyjnymi i akumulacyjnymi zachodzącymi przede wszystkim w dolinach rzecznych oraz zagłębieniach terenowych.

Konkretyzując, w przypowierzchniowej budowie geologicznej gminy Kozłowo wyróżniamy:[43]

- utwory piaszczyste, w tym piaski i żwiry lodowcowe i wodnolodowcowe - naniesione w trakcie zlodowacenia północnopolskiego lub środkowopolskiego, głównie w wyniku działalności wód roztopowych lądolodu. Utwory te budują przede wszystkim powierzchnie równiny sandrowej, a w mniejszym stopniu występują również w obrębie wysoczyzny morenowej;
- utwory trudno-przepuszczalne, zwłaszcza gliny zwałowe - występują głównie w rejonach z głęboko położoną pierwszą warstwą wodonośną. Utwory gliniaste budują przede wszystkim tereny, które są najbardziej wyniesione w skali całej gminy tj. na wysoczyźnie morenowej;
- utwory torfowe, namuły oraz inne grunty słabonośne – będące efektem akumulacji holoceńskiej, występujące przede wszystkim na terenach łąkowo-pastwiskowych, w dolinach rzecznych (w tym Nidy i Szkotówki), obniżeniach terenowych oraz w pobliżu wybranych fragmentów stref brzegowych jezior wytopiskowych w północnej części gminy.

W granicach gminy dominują gleby charakteryzujące się zazwyczaj przeciętnymi lub niskimi wartościami agroekologicznymi. Dominują tutaj gleby o IV lub V klasie bonitacyjnej, natomiast udział gleb chronionych jest niewielki.

W ujęciu generalnym na terenie gminy dominują kompleksy gleb bielicowych, pseudobielicowych oraz brunatnych wyługowanych i kwaśnych. Na obszarach występowania piasków zwałowych i wodnolodowcowych wykształciły się gleby o składzie mechanicznym piasków słabogliniastych oraz luźnych. Ponadto w dnach dolinnych (w tym Szkotówki) oraz w obniżeniach terenu występują gleby pochodzenia organogenicznego tj.: gleby torfowe, mułowo-torfowe.

W strukturze gruntów ornych dominują kompleksy żytnie dobre (5) oraz żytnie słabe (4), obejmujące łącznie około 75% ich powierzchni. Z kolei wśród użytków zielonych około 75% stanowi kompleks średni (2z), natomiast pozostałe 25% przypada na kompleks słaby i bardzo słaby (3z).[44]

5.2.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Pod względem podziału hydrograficznego obszar gminy Kozłowo położony jest na terenie:

- dorzecza Wisły (I rzędu) – przeważająca część gminy;
  - zlewni rzeki Narew (II rzędu);
    - zlewni rzeki Wkra (III rzędu);
    - zlewni Narwi od Pisy do zbiornika Dębe;
- zlewni Zalewu Wiślanego (I rzędu) – północny skraj gminy;
  - zlewni rzeki Pregoły (II rzędu);
    - zlewni rzeki Łyny (III rzędu).

[43] Materiał źródłowy: Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1 : 50 000, arkusze: Narzym, Nidzica, Dąbrówno.
[44] Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo, 2022.

Najważniejszą rzeką gminy Kozłowo jest Nida, przepływająca w większości przez południową część jej obszaru i jednocześnie stanowiąca naturalną granicę z gminą Iłowo-Osada. Nida stanowi lewostronny dopływ Wisły o łącznej długości ok. 151 km i powierzchni dorzecza wynoszącej ok. 3,8 tys. km^2. Nida należy do jednej z najcieplejszych rzek w Polsce, a temperatura wody w okresie letnim przekracza nierzadko 25 °C. Inne ważne rzeki z perspektywy gminy również Sławka, Szkotowa, Lipówka, Marózka, Powierska Struga. Ponadto występują tutaj również inne bezimienne cieki w postaci nizinnych strug.

Na zasoby wód powierzchniowych w gminie składa się również kilka jezior polodowcowych, spośród których największe pod względem powierzchni to jez. Kownatki. Jest to płytki, wytopiskowy zbiornik wodny, o powierzchni 217 ha i średniej głębokości wynoszącej 1,5 m. Na terenie gminy występują również mniejsze zbiorniki wodne, do których należą jeziora: Szkotowskie, Pieczka, Małe, Wronowo, Turowskie, Rodowo oraz Bielawy. Zbiorniki te zlokalizowane są przede wszystkim w północnej części gminy.

W granicach gminy występują również oczka i stawy na gruntach prywatnych, rozproszone w różnych częściach gminy. Ponadto funkcjonuje tutaj system rowów melioracyjnych, który znajduje się na terenach użytkowanych rolniczo.

Obszar gminy Kozłowo położony jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz Gdańsku. W stosunku do jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) występujących w gminie obowiązuje *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* oraz *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły*[45], w którym określono cele środowiskowe i ryzyko ich nieosiągnięcia:

Tab. 17 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy

NAZWA I KOD JCWP	DORZECZE	STATUS	POWIERZCHNIA (km2)	OCENA STANU OGÓLNEGO	OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH
Orzyc do Tamki (RW2000102658139)	Wisły	Naturalna	182,09	Brak danych	Zagrożona
Wkra do Szkotówki (RW20001626819)	Wisły	Naturalna	225,53	Zły	Zagrożona
Szkotówka (RW20001626829)	Wisły	Naturalna	240,42	Zły	Zagrożona
Kownackie (LW30329)	Wisły	Naturalna	13,25	Dobry	Zagrożona
Łyna do Dopływu z jez. Kielarskiego (RW700018584371)	Pregoły	Naturalna	477,40	Brak danych	Zagrożona
Mielno (LW30375)	Pregoły	Naturalna	31,55	Zły	Niezagrożona
Tymowskie (LW30377)	Pregoły	Naturalna	9,11	Brak danych	Niezagrożona
KOD JCWPd	**MONITORING**		**POWIERZCHNIA (km2)**		**OCENA STANU**
GW200039 (nr 39)	Tak		7568,16		Dobry

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie http://karty.apgw.gov.pl/

[45] Aktualnie obowiązujący Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły i Pregoły przyjęto w 2022 r.

Obszar gminy położony jest w zasięgu udokumentowanego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 214 „Zbiornik Działdowo”. Zgodnie z dokumentacją hydrogeologiczną jest to czwartorzędowy zbiornik porowy o powierzchni 1919 km^2 oraz szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 28 272 m^3/d[46].

Na terenie gminy zasięg ma również Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 „Subniecka Warszawska”, obejmujący niemal całe Mazowsze oraz część województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to jednak zbiornik nieudokumentowany, nie posiadający obecnie znaczenia gospodarczego. Znajduje się on w utworach trzeciorzędowych, zalegających głęboko, średnio ok. 160 m p.p.t.

5.2.5. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN

W granicach gminy Kozłowo występują udokumentowane złoża kopalin. Według Bilansu Kopalin PIG oraz regionalnego systemu ewidencji zasobów złóż „MIDAS”, występują tutaj udokumentowane złoża piasku i żwiru.

Tab. 18 Wykaz udokumentowanych złóż kopalin występujących na terenie gminy Kozłowo

NUMER ZŁOŻA	NAZWA ZŁOŻA	FORMA ZŁOŻA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	KOPALINA	POWIERZCHNIA ZŁOŻA
KN 12319	Januszkowo	pokładowa i gniazdowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	75,77 ha
KN 11876	Januszkowo B	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	19 330 m^2
KN 13751	Januszkowo I	pokładowa	złoże eksploatowane okresowo	piaski i żwiry	43,4815 ha
KN 13687	Januszkowo II	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	4,2886 ha
KN 16692	Januszkowo III	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	3,8617 ha
KN 16743	Januszkowo IV	pokładowa	złoże eksploatowane okresowo	piaski i żwiry	23,1139 ha
KN 16803	Januszkowo V	pokładowa	złoże eksploatowane okresowo	piaski i żwiry	22,7997 ha
KN 16972	Januszkowo VI	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	7,2594 ha
KN 18414	Kadyki	pokładowa	złoże rozpoznane wstępnie	piaski i żwiry	6,71 ha
KN 16310	Kozłowo	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	36,45 ha
KN 16311	Kozłowo I	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	30,04 ha
KN 3588	Michałki	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	6 501 m^2

Materiał źródłowy: System ewidencji zasobów złóż Państwowego Instytutu Geologicznego „MIDAS”.

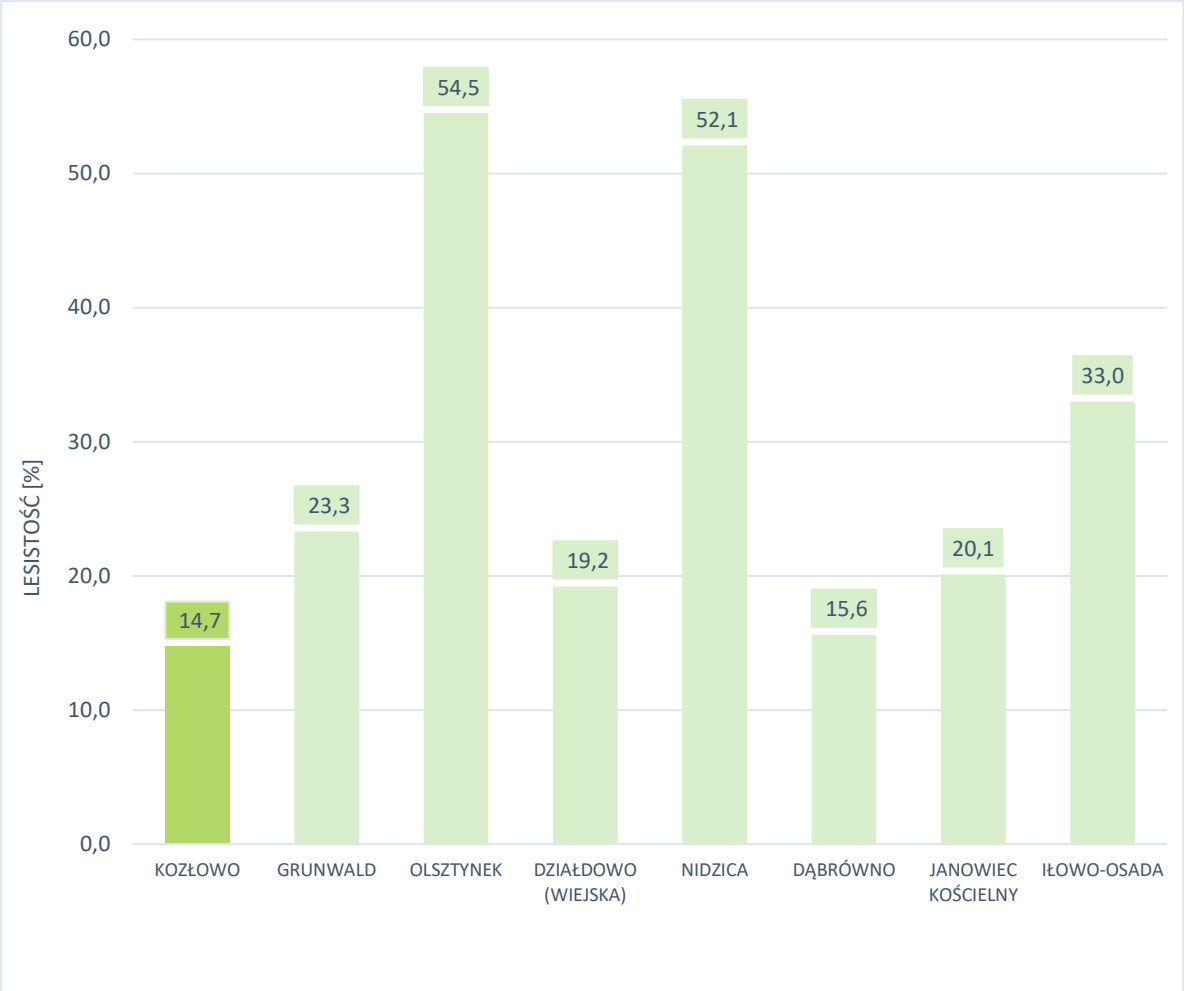
Ponadto dla części złóż uzyskana została koncesja na ich wydobycie, a w ich obrębie stanowione tereny i obszary górnicze.

[46] Materiał źródłowy: https://www.pgi.gov.pl/

5.2.6. ZASOBY LEŚNE

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Kozłowo wynosi 3 802,34 ha, z czego ok. 83% to grunty publiczne należące do Nadleśnictwa: Nidzica i Olsztynek, natomiast pozostałe z nich to grunty prywatne. Lesistość w gminie (14,7%) jest niższa w stosunku do średniej dla powiatu nidzickiego (40,2%), województwa warmińsko-mazurskiego (31,9%), jak i kraju (29,6%).[47]

Na tle gmin sąsiednich lesistość natomiast przyjmuje następujące wartości:

Ryc. 33 Lesistość gminy Kozłowo na tle gmin sąsiednich
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Gmina Kozłowo w stosunku do gmin ościennych odznacza się najniższym wskaźnikiem lesistości. W niniejszym zestawieniu przoduje gmina Zbiczno (54,5%) oraz w dalszej kolejności gmina Nidzica (52,1%). Zbiorowiska leśne na terenie gminy w większości nie stanowią zwartych kompleksów, lecz są rozproszone w postaci niewielkich enklaw na całym jej terytorium. Relatywnie najwyższy stopień zalesienia występuje w północnej części gminy.

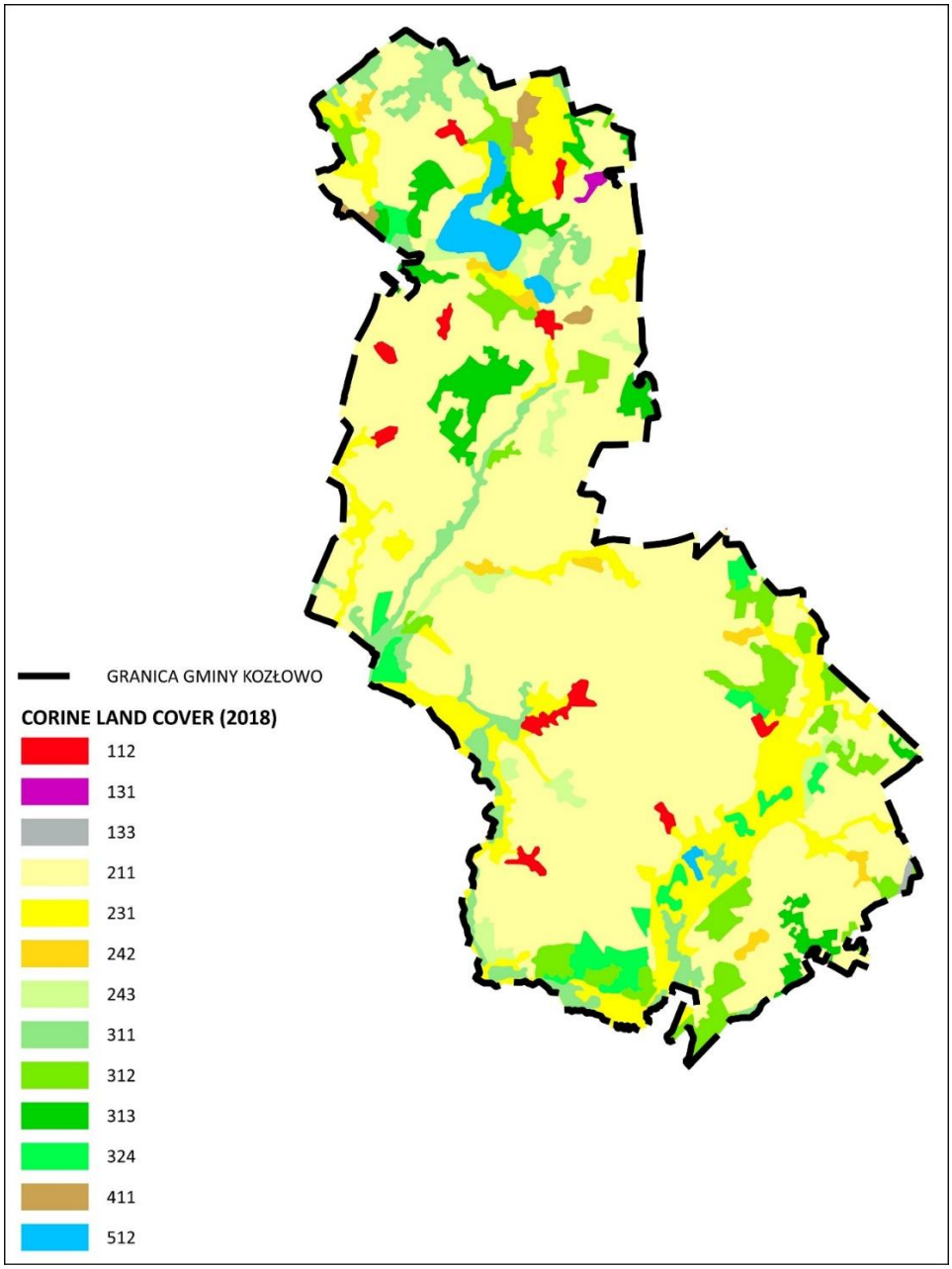
Warto podkreślić, iż część zbiorowisk leśnych posiada statut lasów szczególnie chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 28 września o lasach.[48] Spośród rodzajów lasów szczególnie chronionych występujących na terenie gminy wyróżniamy: lasy wodochronne, lasy glebochronne.

[47] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 rok.
[48] Materiał źródłowy: https://www.bdl.lasy.gov.pl/

5.3. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

Zasklepianie gruntów wiąże ze sobą szereg negatywnych konsekwencji zarówno przyrodniczych jak i społeczno-gospodarczych. Proces ten polega bowiem na sztucznym utwardzaniu wierzchniej warstwy litologicznej, co skutkować może m.in. degradacją naturalnego profilu glebowego oraz większą podatnością terenu na zjawisko suszy poprzez zwiększony spływ powierzchniowy.[49]

Analizując strukturę pokrycia terenów na podstawie Corine Land Cover (CLC2018) stwierdza się, iż zdecydowanie dominują przestrzenie rolnicze. Tereny leśne występują w mniejszości. Tereny antropogeniczne objęte zabudową luźną obejmują niewielki udział w całkowitej powierzchni (ok. 1,4% pow. gminy). Tereny, na których podłoże zostało sztucznie utwardzone obejmują zatem niewielkie areały. W związku z powyższym stwierdza się niski stopień zasklepienia gruntów na terenie gminy.

Ryc. 34 Pokrycie terenu gminy na podstawie Corine Land Cover (CLC2018)

49 Materiał źródłowy: Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.

Objaśnienia:
112 – Zabudowa luźna
131 – Miejsca eksploatacji odkrywkowej
133 - Budowy
211 – Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających
231 – Łąki, pastwiska
242 – Złożone systemy upraw i działek
243 - Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej
311 – lasy liściaste
312 – Lasy iglaste
313 – Lasy mieszane
324 – Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian
411 – Bagna śródlądowe
512 - Zbiorniki wodne
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie CLC 2018 (www.clc.gios.gov.pl).

5.4. FORMY OCHRONY PRZYRODY

5.4.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY

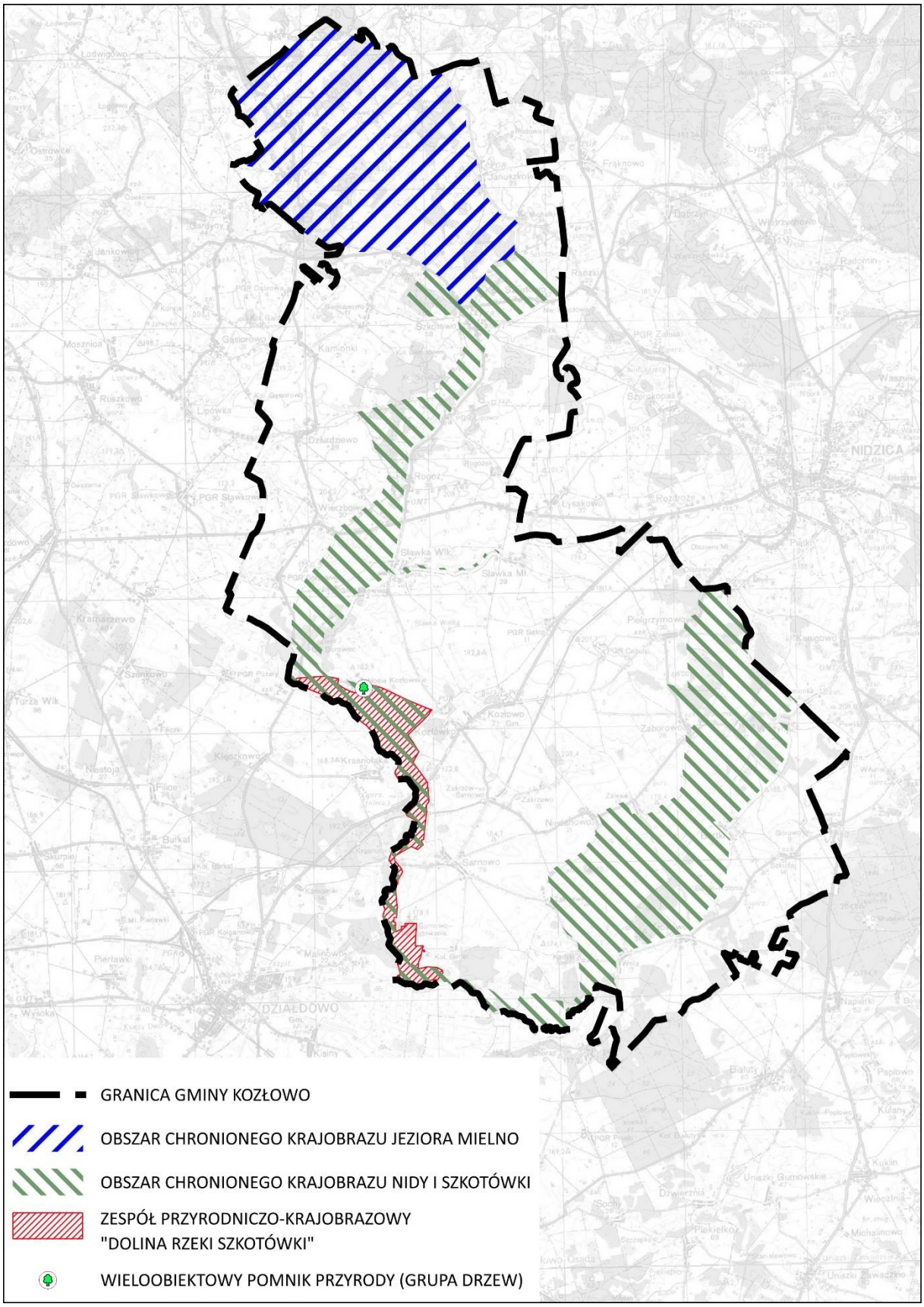
Spośród form ochrony przyrody, rozróżnionych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w granicach gminy Kozłowo występują:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzeki Nidy i Szkotówki;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno;
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina rzeki Szkotówki”;
- Pomnik przyrody (dęby parkowe).

Całkowita powierzchnia obszarów objętych ochroną wynosi ok. 8,8 tys. ha, co stanowi 34,8% obszaru gminy Kozłowo.[50] Ponadto obowiązuje ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, obligatoryjna na terytorium całego kraju.

W odniesieniu do poszczególnych obszarów chronionych obowiązują stosowne akty prawne, z których wynikają m.in. zakazy, nakazy i ograniczenia w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenu. Występowanie powierzchniowych lub obiektowych form ochrony przyrody niesie za sobą ograniczenia w możliwościach rozwoju zagospodarowania przestrzennego – gospodarowanie przestrzenią w obrębie form ochrony przyrody podporządkowane jest przede wszystkim celom przyrodniczym. W zależności od rodzaju formy ochrony przyrody jest ono bardziej restrykcyjne (np. rezerwaty przyrody – zakaz zabudowy), lub mniej restrykcyjne (np. obszary chronionego krajobrazu – sytuowanie zabudowy ograniczone, ale możliwe pod pewnymi warunkami).

[50]Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

Ryc. 35 Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Kozłowo
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ.

5.4.2. PLANOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Biorąc pod uwagę ustalenia i wytyczne aktualnie obowiązujących krajowych, wojewódzkich i lokalnych dokumentów planistycznych i strategicznych, w tym m.in.:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego. Warmińsko-Mazurskie 2030;
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030;
- Dotychczas obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo;

stwierdza się, że na terenie gminy Kozłowo nie występują planowane do ustanowienia formy ochrony przyrody.

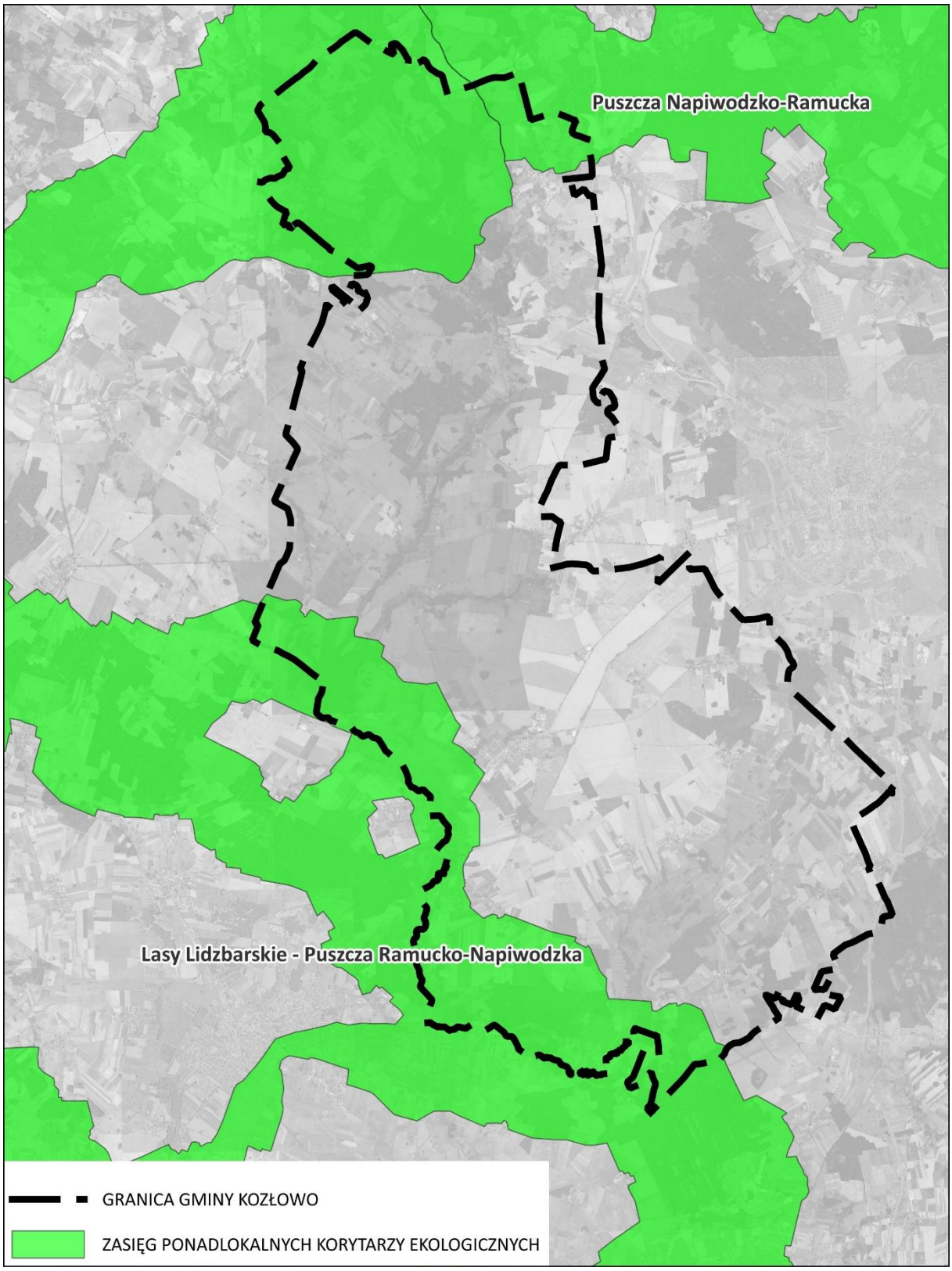
5.5. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY

KONCEPCJA KORYTARZY EKOLOGICZNYCH WEDŁUG GENERALNEJ DYREKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

Według koncepcji korytarzy ekologicznych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska[51], gmina Kozłowo zlokalizowana jest w zasięgu ponadlokalnych korytarzy ekologicznych tj.:

- Lasy Lidzbarskie – Puszcza Napiwodzko – Ramucka (północna część gminy);
- Lasy Lidzbarskie – Puszcza Ramucko – Napiwodzka (południowo-zachodnia część gminy).

[51] Materiał źródłowy: Ochrona różnorodności biologicznej poprzez wdrożenie lądowych korytarzy ekologicznych na terenie Polski.

Ryc. 36 Gmina w odniesieniu do koncepcji korytarzy ekologicznych GDOŚ

Materiał źródłow: Opracowanie własne na podstawie: http://mapa.korytarze.pl/

KONCEPCJA KORYTARZY EKOLOGICZNYCH WEDŁUG PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2018), w oparciu o „Projekt korytarzy ekologicznych łączących sieć Natura 2000 w Polsce" (wykonany pod kierownictwem prof. W. Jędrzejewskiego, Instytut Biologii Ssaków PAN) oraz dostosowując i weryfikując zasięgi korytarzy do uwarunkowań regionalnych, wskazano:

- obszary węzłowe (jako najcenniejsze tereny pod względem przyrodniczym, w tym o wysokiej różnorodności biologicznej, obejmujące duże kompleksy leśne oraz duże akweny wraz z przyległymi obszarami podmokłymi;
- korytarze łącznikowe (stanowiące powiązania zarówno przestrzennie jak i funkcjonalnie obszarów węzłowych oraz cechujące się urozmaiconą przyrodniczą strukturą wewnętrzną, wskazującą na dogodne warunki dla przemieszczania się organizmów).

Jak wskazano w Planie układ wzajemnie powiązanych obszarów, obejmujących obszary węzłowe oraz łączące je korytarze łącznikowe daje możliwość utworzenia regionalnej sieci korytarzy ekologicznych w województwie warmińsko-mazurskim. Stanowi ona ważny element struktury przyrodniczej, przyczyniający się do ochrony różnorodności biologicznej.

Według w/w Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w granicach gminy Kozłowo występują następujące elementy regionalnej sieć ekologicznej:

- korytarze łącznikowe o znaczeniu regionalnym – obejmuje swym zasięgiem tereny położone w północnej i południowo-zachodniej części gminy. Korytarze obejmują zbiorowiska lasów oraz fragmenty dolin rzecznych wraz z otoczeniem oraz jeziora polodowcowe (w tym. Jez. Kownatki).

Ryc. 37 Gmina na tle koncepcji sieci ekologicznej zawartej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa
Materiał źródłowy: Rysunek 26. Korytarze ekologiczne oraz Kierunki zagospodarowania przestrzennego, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018.

DELIMITACJA SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY

Analiza krajowych i wojewódzkich koncepcji systemu przyrodniczego oraz lokalnej struktury środowiska i jego przekształceń, pozwala na wytypowanie następujących komponentów współtworzące ponadlokalny system przyrodniczy gminy:

- komponenty o znaczeniu ponadlokalnym (wojewódzkim i krajowym):
  - korytarz ekologiczny północnej części gminy – obejmuje swym zasięgiem zbiorowiska leśne położone w północnej części gminy. W skład korytarza ekologicznego wchodzą również stosunkowo liczne jeziora (w tym największe jez. Kownatki) oraz występująca tam sieć rzeczna wraz z najbliższym otoczeniem (mozaika terenów łąkowo-pastewnych z lokalnymi podmokłościami i torfowiskami);
  - korytarz ekologiczny południowo-zachodniej części gminy – w jego skład wchodzą zbiorowiska lasów i zadrzewień oraz fragmenty dolin rzecznych (w tym Nidy) wraz z najbliższym otoczeniem użytków zielonych;
- komponenty o znaczeniu lokalnym (gminnym i międzygminnym):
  - korytarze lokalne – obejmuje swym zasięgiem dolinę rzeki Nidy (we fragmentach nie wchodzących w skład ponadlokalnych korytarzy ekologicznych) oraz innych mniejszych cieków wraz z najbliższym otoczeniem (mozaika terenów rolniczych i leśnych, z lokalnymi podmokłościami);
  - płaty lokalne – stanowią pojedyncze enklawy terenów leśnych i zadrzewionych rozproszone na terytorium całej gminy.

Ponadto znajdują się tu również mikrokorytarze oraz mikropłaty ekologiczne, do których należą:

- mikrokorytarze ekologiczne drobnych cieków i sieci rowów melioracyjnych;
- mikropłaty ekologiczne enklaw leśnych i semileśnych;
- mikrokorytarze ekologiczne pasmowych zadrzewień (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych);
- mikropłaty ekologiczne drobnych zbiorników wodnych wraz z towarzyszącą im roślinnością.

Korytarze i płaty ekologiczne zasługują na zachowanie i ochronę w działaniach planistycznych gminy. Są to obszary, które należy chronić ze względu na spójność współżycia między środowiskiem przyrodniczym i potrzebą funkcjonowania człowieka jako ważnego elementu tego środowiska. Dotyczy to zwłaszcza korytarzy ekologicznych ponadlokalnych. Wskazane powyżej tereny tworzące system przyrodniczy gminy przedstawiają model teoretyczny powiązań sieci ekologicznej i nie zawsze będą tożsame z rzeczywistymi trasami migracji roślin i zwierząt. Stanowią natomiast cenne i powiązane ze sobą elementy systemu ekologicznego, przenikające się wzajemnie i stanowiące spójną całość.

5.6. INFRATRUKTURA TECHNICZNA

5.6.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej wynosi 77,6%, natomiast jej łączna długość to 67,2 km, z której korzysta 4 036 osób.[52]

[52] Materiał źródłowy: Dane GUS.

Tab. 19 Sieć wodociągowa w gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej*	77,6%
Długość sieci wodociągowej	67,2 km
Liczba osób korzystających z sieci*	4 076 os.
Ilość wody dostarczonej	143,0 dam3
Liczba przyłączy wodociągowych	730 szt.
Średnie zużycie wody na jednego mieszkańca	24,5 dam3
Udział strat wody w łącznej ilości dostarczonej wody	0,7%

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 r., a w przypadku braku danych:
* stan na 2024 rok.

Na terenie gminy funkcjonują następujące stacje uzdatniania wody, czyli instalacje służące poprawie jakości wody pobieranej z ujęć:

Tab. 20 Podstawowe informacje stacji uzdatniania wody w gm. Kozłowo

HYDROFORNIA	ROK ZATWIERDZENIA DOKUMENTACJI HYDROGEOLOGICZNEJ	STUDNIA – ROK WYKONANIA/GŁĘBOKOŚĆ/ WYDAJNOŚĆ	TEREN OCHRONY BEZPOŚREDNIEJ [ROK]	TEREN OCHRONY POŚREDNIEJ [ROK]
Gołębiewo	1969	Studnia nr 1: 1969, h = 45,5 m, Q = 50,0 m^3/h Studnia nr 2: 1989, h = 44,0 m, Q = 45,0 m^3/h	1989	n/d
Sławka Wielka	1968	Studnia nr 2: 1967, h = 66,6 m, Q = 76,0 m^3/h Studnia nr 3: 1978, h = 66,1 m, Q = 60,0 m^3/h	2001	n/d
Cebulki	1970	Studnia nr 1A: 1999, h = 50,0 m, Q = 22,0 m^3/h Studnia nr 3: 1970, h = 48,0 m, Q = 23,0 m^3/h	1999	n/d
Siemianowo	1966	Studnia nr 1: 1966, h = 100,5 m, Q = 21,0 m^3/h Studnia nr 2: 1976, h = 104,0 m, Q = 21,0 m^3/h	1982	n/d
Sarnowo	1969	Studnia nr 1: 1969, h = 33,0 m, Q = 41,0 m^3/h Studnia nr 2: 1983, h = 48,0 m, Q = 18,0 m^3/h	b/d	b/d
Januszkowo	1969	Studnia nr 1: 1969, h = 75,5 m, Q = 48,0 m^3/h Studnia nr 2: 1973, h = 43,0 m, Q = 31,0 m^3/h	1999	b/d
Kozłowo	1971	Studnia nr 3: 1971, h = 78,5 m, Q = 66,0 m^3/h Studnia nr 5: 1990, h = 60,0 m, Q = 80,0 m^3/h Studnia nr 6: 2024, h = 92,5 m, Q = 80,0 m^3/h	2001	2001
Krokowo	1993	Studnia nr 2: 1993, h = 42,0 m, Q = 14,0 m^3/h Studnia nr 3: 2005, h = 59,0 m, Q = 25,0 m^3/h	1993/2005	b/d
Kamionki	1970	Studnia nr 1: 1970, h = 24,0 m, Q = 12,0 m^3/h	2001	n/d

		Studnia nr 2: 1976, h = 30,0 m, Q = 17,0 m^3/h		
Szkotowo	1979	Studnia nr 1: 1979, h = 37,2 m, Q = 65,5 m^3/h Studnia nr 2: 2002, h = 40,0 m, Q = 65,0 m^3/h	2004	n/d
Turówko	brak dokumentacji hydrogeologicznej	b/d	b/d	b/d
Turowo	brak dokumentacji hydrogeologicznej	b/d	b/d	b/d

b/d – brak danych
n/d – nie dotyczy
Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

Dla ujęć wody obowiązują tzw. „strefy ochronne – tereny ochrony bezpośredniej", wobec których zgodnie z zapisami Ustawy Prawo Wodne należy:

- *odprowadzać wody opadowe lub roztopowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;*
- *zagospodarować teren zielenią;*
- *odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;*
- *ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.*

Ponadto w stosunku do hydroforni „Kozłowo" wyznaczony został teren ochrony pośredniej. Na terenach tym może być zabronione m.in. wykonywanie robót budowlanych i melioracyjnych, wprowadzanie ścieków do wód i do ziemi, rolnicze wykorzystanie ścieków, stosowanie nawozów i środków ochrony roślin oraz przechowywanie i składowanie odpadów niebezpiecznych

System ten zapewnia dostęp do wody pitnej większości mieszkańców gminy. Jednocześnie część terenów o rozproszonej zabudowie nadal zaopatrywana jest w wodę z indywidualnych studni.

5.6.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

Na terenie gminy Kozłowo odsetek ludności korzystającej z systemu sieci kanalizacyjnej wynosi 35,2%, natomiast jej łączna długość to 52,4 km, z której korzysta 1 850 osób.[53]

System kanalizacji sanitarnych funkcjonuje w miejscowościach, gdzie występuje zwarty charakter istniejącej zabudowy, w tym m.in. w Kozłowie. W przypadku obszarów wiejskich, gdzie dominuje rozproszona zabudowa, mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów unieszkodliwiana ścieków sanitarnych, tzn. ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) lub z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tab. 21 Sieć kanalizacyjna w gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej*	35,2%
Długość sieci kanalizacyjnej	52,4 km
Liczba osób korzystających z sieci*	1 850 os.
Liczba przyłączy do budynków	331 szt.

[53] Materiał źródłowy: Dane GUS.

Ilość ścieków bytowych odprowadzona siecią kanalizacyjną	75,0 dam3
Liczba zbiorników bezodpływowych*	485 szt.
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków*	24 szt.

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 r., a w przypadku braku danych:
* stan na 2024 r.

Na terenie gminy Kozłowo nie dotychczas ustanowiona aglomeracja ściekowa, natomiast najbliższe z nich zlokalizowana jest w sąsiedniej gminie Nidzica oraz w Działdowie.

Ścieki bytowo-komunalne odprowadzane są do gminnych oczyszczalni ścieków tj.[54]:

- w Szkotowie, dz. nr 260:
  - $Q_{d\ śr.}$ = 110 m^3/d;
  - $Q_{h\ max}$ = 10,5 m^3/d;
- w Kozłowie, przy ul. Pólko 7, dz. nr 219/3:
  - $Q_{d\ śr.}$ = 310 m^3/d;
  - $Q_{h\ max}$ = 27,2 m^3/d.

Istotne jest zachowanie właściwego stanu jakości wód. W kontekście tym należy właściwie kształtować gospodarkę wodno-ściekową, a zwłaszcza zwiększyć odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej lub stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenach zabudowy rozproszonej, sukcesywnie zastępując tradycyjne zbiorniki na nieczystości (szamba).

5.6.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Na system elektroenergetyczny gminy Kozłowo składają się[55]:

- napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 Kv, relacji Nidzica – Działdowo;
- stacja elektroenergetyczna 30/110 kV GPO Kozłowo (dz. nr 10/18 10/19 obręb Zakrzewo);
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne niskiego napięcia 0,4 kV;
- stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców gminy w energię elektryczną, regularność dostaw, jakość dostarczanej energii, obsługę odbiorców, kontrolowanie eksploatacji sieci, przeprowadzanie modernizacji oraz usuwanie usterek są podmiot zewnętrzny. Przesyłanie energii elektrycznej do odbiorców umożliwia sieć napowietrznych i kablowych linii elektroenergetycznych średniego oraz niskiego napięcia.

5.6.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA

Siecią ciepłowniczą objęte jest osiedle mieszkaniowe oraz wszystkie budynki użyteczności publicznej w Kozłowie. Za obsługę sieci ciepłowniczej oraz zapewnienie dostaw ciepła odpowiada Zakład Usług Komunalnych i Ciepłowniczych Eko-Kozłowo sp. z o.o.[56]

Pozostali mieszkańcy korzystają ze źródeł rozproszonych, indywidualnych, głównie w postaci kotłów na paliwa stałe. Ponadto w coraz większym stopniu wykorzystywana jest energia cieplna pochodząca ze źródeł odnawialnych za pomocą mikroinstalacji OZE, jak kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne i pompy ciepła.

[54] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.
[55] Materiał źródłowy: https://ebin.josm.pl/ oraz dane Urzędu Gminy Kozłowo.
[56] Materiał źródłowy: Urząd Gmimy Kozłowo.

5.6.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W granicach gminy Kozłowo funkcjonują obecnie wolnostojące instalacje OZE o mocy powyżej 500 kW w postaci elektrowni wiatrowych oraz elektrowni słonecznych. Ponadto w miejscowości Rogóż wykonano odwierty, w których obecnie prowadzone są badania wód geotermalnych lub termalnych.[57]

Poza tym w coraz większym zakresie wykorzystywana jest wśród mieszkańców energia pochodząca z mikroinstalacji OZE (m.in. panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła).

5.6.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA

Przez teren gminy Kozłowo przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia tj.[58]:

- DN 200 PN 6,3 MPa Uniszki Zawadzkie – Nidzica;
- DN 400 PN 6,3 MPa Uniszki Zawadzkie – Nidzica,

W przyszłości planowana jest budowa gazociągu relacji Nidzica – Kozłowo, nie mniej jej ostateczny przebieg nie jest znany.

Jednocześnie wskazuje się, że nie funkcjonuje w gminie zbiorczy, scentralizowany system zaopatrzenia mieszkańców w gaz. Potrzeby cieplne w gospodarce komunalno-bytowej w gospodarstwach domowych są zaspokajane dostawą gazu płynnego, dostarczanego w butlach gazowych.

5.6.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów,
- instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpisu dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie gminy nie ma zlokalizowanych instalacji gospodarowania odpadami wymienionych na listach prowadzonych przez Marszałka Województwa. Odpady komunalne zbierane są w sposób zorganizowany oraz wywożone poza teren gminy. Na terenie gminy w przeszłości zlokalizowane było składowisko odpadów komunalnych, które zostało zamknięte, a następnie zrekultywowane[59].

Ponadto nie funkcjonuje aktualnie w gminie punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK).[60]

Dane dotyczące ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2022-2025, z podziałem na odpady zebrane selektywnie oraz zmieszane, przedstawia niżej załączona tabela:

[57] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.
[58] Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kozłowo, 2022 r.
[59] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.
[60] Materiał źródłowy: Uzasadnienie do Planu Ogólnego Gminy Kozłowo – część tekstowa (etap uzgadniania i opiniowania).

Tab. 22 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy w latach 2022-2025

ROK	2022	2023	2024	2025
Odpady odebrane ogółem w ciągu roku (t)	991,45	1 000,48	1 181,99	1 230,22
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	359,65	389,66	501,23	560,26
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku (t)	631,80	610,82	680,76	669,96
Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	36,3	38,9	42,4	45,5

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 r.

Na przestrzeni omawianego okresu wzrosła całkowita ilość odebranych odpadów komunalnych. Ponadto zaobserwowano wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów na przestrzeni ostatnich kilku lat.[61] W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań mających na celu dalsze sukcesywne zwiększanie udziału selektywnie zebranych odpadów w kolejnych latach.

Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy. Ponadto gmina należy do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna".

5.7. WNIOSKI

POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

- Położenie gminy w zasięgu czterech odmiennych mezoregionów fizycznogeograficznych.

UWARUNKOWANIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

- Na przeważającym obszarze brak znaczących utrudnień geologiczno-inżynierskich (z wyjątkiem dolin rzecznych i lokalnych zagłębień terenowych).
- Stosunkowo urozmaicona rzeźba terenu, występująca na części obszaru gminy, z dominacją falistych i pagórkowatych wysoczyzn morenowych, wciętych dolin rzecznych oraz jezior polodowcowych.
- Potencjał surowcowy (obecność udokumentowanych złóż kopalin).
- Stosunkowo duży potencjał zasobów wodnych (obecność jezior wytopiskowych, rozwinięta sieć hydrograficzna).
- W większości zły stan ogólny jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) lub brak prowadzonego regularnego monitoringu jakości wód.
- W większości przeciętne lub mało korzystne warunki agroekologiczne do produkcji roślinnej.

ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

[61] Materiał źródłowy: Dane GUS.

- Stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska, w tym niski stopień zasklepienia gruntów.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

- Obecność obszarowych form ochrony przyrody (obszary chronionego krajobrazu, zespół przyrodniczo-krajobrazowy).
- Ustanowiona ochrona pomnikowa dla wartościowych okazów drzew (dęby parkowe).

SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY

- Położenie gminy w zasięgu ponadlokalnych korytarzy ekologicznych.
- Niski wskaźnik lesistości.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNALNA

- Dostosowany do wymogów i standardów wspólnotowych oraz krajowych system gospodarki odpadami.
- Wzrastający udział odpadów zbieranych selektywnie na przestrzeni ostatnich lat.
- Obecność wyrobów zawierających azbest.
- Wzrastający stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Brak sieci gazowej (gazu przewodowego).
- Obecność sieci ciepłowniczej w części miejscowości Kozłowo (obsługa osiedla mieszkaniowego oraz wszystkich budynków użyteczności publicznej).
- Stosunkowo wysoki poziom zwodociągowania gminy oraz ograniczone straty wody w systemie wodociągowym.
- W dalszym ciągu niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna oraz niewystarczające wyposażenie mieszkańców w indywidualne systemy oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie ścieków).

6. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

6.1. RYS HISTORYCZNY[62]

Najstarsze ślady osadnictwa na obszarze gminy datowane są na epokę kamienia sprzed kilku tysięcy lat. W pobliżu brzegu jeziora Kownatki odkryto osadę ludności kultury ceramiki grzebykowej. Ponadto występują tutaj dość liczne pozostałości osadnictwa z okresu starożytności i wczesnego średniowiecza. W południowej części obecnej gminy przebiegała niegdyś strefa pogranicza zamieszkiwana przez dwa odmienne etnicznie ludy – bałtyjski i słowiański.

Miejscowość Kozłowo została lokowana na prawie chełmińskim w 1328 roku. W I poł XVIII w. zbudowano tutaj kościół ewangelicki, który od 1945 r. pełni funkcje świątyni katolickiej. W okresie średniowiecza na terenie Kozłowa funkcjonował rozległy majątek rycerski obejmujący dwór oraz założenia parkowe o powierzchni przekraczającej 1 000 ha. Gospodarka majątku opierała się głównie na hodowli bydła oraz produkcji mleczarskiej. W wyniku działań wojennych zabudowania majątkowe zostały niemal całkowicie zniszczone. Do czasów współczesnych zachowały się jednak fragmenty historycznego założenia parkowego z charakterystycznymi dębami piramidalnymi, aleją wiekowych lip, usypanym kopcem porośniętym daglezjami i świerkami, a także odcinki muru ceglanego i kamiennego. Obszary dóbr rycerskich występowały również w Szkotowie i Lipowie, gdzie zachował się dwór, pojedyncze drzewa oraz część parku.

6.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią tzw. zasoby dziedzictwa kulturowego. Stanowią one istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Aktualnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej cześć lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

6.2.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Jedną ze sztandarowych i najbardziej powszechnych form ochrony zabytków jest rejestr zabytków. Rejestr prowadzony jest w podziale na odrębne księgi prowadzone i oznaczone wg następujących kategorii: A – zabytek nieruchomy; B – zabytek ruchomy; C – zabytek archeologiczny.

Na terenie gminy Kozłowo znajdują się następujące obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków (tabela poniżej).

[62] Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo, 2022.

Tab. 23 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

LP	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	OBIEKT	NR REJESTRU	DATA WPISU
1	Dziurdziewo	Kościół p.w. Matki Boskiej wraz z cmentarzem przykościelnym	A-1035	29.07.1968 r.
2	Kozłowo	Kościół św. Piotra i Pawła wraz z cmentarzem przykościelnym	A-745	05.02.1968 r.
3	Kozłowo	Park z murem, aleją dojazdową, bramą wjazdową	A-598	05.02.1967 r.
4	Michałki	Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej	A-3511	27.05.1993 r.
5	Sarnowo	Budynek dawnego dworu wraz z otoczeniem	A-4385	21.02.2006 r.
6	Sarnowo	Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej	A-3510	27.05.1993 r
7	Sarnowo	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Antoniego /kościół, cmentarz przykościelny, kamienne ogrodzenie, kamień pamiątkowy	A-4306	06.07.2004 r.
8	Sarnowo	Budynek szkoły położony W południowo - zachodnim narożniku działki nr 30 wraz z otoczeniem	A-4620	26.05.2015 r.
9	Sławka Wielka	Kościół wraz z cmentarzem przykościelnym	A-1032	28.07.1968 r.
10	Szkotowo	Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej	A-3515	27.05.1993 r.
11	Szkotowo	Kościół parafialny p.w. św. Józefa Robotnika wraz z otoczeniem	A-4272	29.12.2003 r.
12	Szkotowo	Budynek dawnego dworu wraz z otoczeniem	A-4383	14.02.2006 r.
13	Turowo	Kościół filialny p.w. św. Michała Archanioła wraz z otoczeniem oraz ogrodzeniem	A-4302	21.05.2004 r.
14	Turowo	Zespół dworsko - parkowy w skład, którego wchodzą dwór z otoczeniem oraz park	A-4300	17.05.2004 r.
15	Turówko	Park dworski	A-1538	13.04.1984 r
16	Zabłocie Kozłowskie	Park krajobrazowy	A-1572	19.10.1984 r.
17	Zaborowo	Kościół filialny wraz z cmentarzem przykościelnym	A-1031	28.07.1968 r.
18	Zakrzewko	Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej	A-3508	27.05.1993 r.

Materiał źródłowy: Uzasadnienie do Planu Ogólnego Gminy Kozłowo – część tekstowa (etap uzgadniania i opiniowania).

Ponadto do rejestru zabytków wpisane są kurhany zlokalizowane w Pielgrzymowie, stanowiące stanowisko archeologiczne AZP 33-60/1 (nr rejestru C-250 z dnia 31.03.1999 r.).

6.2.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW

W ewidencji zabytków ujmowane są: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome, zabytki ruchome wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Wśród obiektów ujętych w gminnej ewidencji znajdują się m.in.: zabytkowe domy mieszkalne i budynki gospodarcze, stosunkowo liczne zespoły dworsko-folwarczne i założenia parkowe, zabytkowe cmentarze (ewangelickie, katolickie, wojenne).

Łącznie na terenie gminy zidentyfikowano blisko 250 obiektów nieruchomych lub obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, co świadczy o stosunkowo dużych zasobach zachowanych dóbr kultury materialnej.[63]

6.2.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Łącznie na terenie gminy Kozłowo zidentyfikowano ponad 150 stanowisk archeologicznych, które ujęto w gminnej ewidencji zabytków. Kurhany zlokalizowane w Pielgrzymowie wpisane zostały do rejestru zabytków (nr rejestru: C-250).[64]

6.2.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia zasób dziedzictwa kulturowego może doprowadzić szereg przyczyn wewnętrznych, zewnętrznych i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- nadmierna intensywność użytkowania lub wadliwa gospodarka;
- kradzież, zaginięcie lub nielegalny wywóz;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane);
- niewłaściwa eksploatacja (użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Najważniejsze są:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;

[63] Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kozłowo oraz Uzasadnienie do Planu Ogólnego Gminy Kozłowo – część tekstowa (etap uzgadniania i opiniowania).
[64] Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kozłowo oraz Uzasadnienie do Planu Ogólnego Gminy Kozłowo – część tekstowa (etap uzgadniania i opiniowania).

- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej.

Przyczyny ogólne, powodujące uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych to m.in.:

- działanie czasu;
- klęski losowe, jaki np. wichury, trąby powietrzne, powodzie itp.;
- zmiany kierunków artystycznych;
- warunki atmosferyczne;
- działanie biologiczne;
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwie dla zabytku.

6.3. INSTYTUCJE KULTURY

GMINNE CENTRUM KULTURY I SPORTU[65]

Gminne Centrum Kultury i Sportu w Kozłowie stanowi samorządową instytucję kultury podporządkowaną Radzie Gminy w Kozłowie. Głównym celem GCKIS jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturalne mieszkańców gminy, a także promocja i upowszechnianie lokalnej kultury w kraju i za granicą.

Do zadań ww. podmiotu należy przede wszystkim:

- organizacja imprez sportowych, turniejów oraz zawodów;
- organizacja koncertów, spektakli, wystaw, festiwali, imprez artystycznych oraz innych wydarzeń kulturowych;
- prowadzenie kursów języków obcych;
- prowadzenie działalności wydawniczej i promocyjnej;
- koordynacja działalności na terenie gminy w zakresie imprez kulturalnych;
- aktywna współpraca z innymi instytucjami oświatowo-wychowawczymi;
- stworzenie warunków do amatorskiego ruchu artystycznego, kół i klubów zainteresowań.

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Na terenie gminy w Kozłowie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna. Jej filie znajdują się w Sarnowie oraz Szkotowie. Należy jednak wskazać, że ich działalność została czasowo zawieszona w związku z pożarem (stan na lipiec 2026 r.).[66] Całkowity księgozbiór biblioteki w 2025 r. wyniósł ok. 18,6 tys. wolumenów, z której wypożyczono łącznie 11 798 książek, natomiast z samej biblioteki korzystało 327 czytelników.[67]

Do głównych zadań Gminnej Biblioteki Publicznej należy:

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych za szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie materiałów bibliotecznych;
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej;
- popularyzacja książki i czytelnictwa;
- działania edukacyjno-kulturalne;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwoju i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.

[65] Materiał źródłowy: Statut Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Kozłowie (załącznik nr 1 do uchwału nr XVIII/152/2008 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 18 marca 2008 r.)
[66] Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Kozłowo za 2025 rok, 2026.
[67] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2025 r.

W Bibliotece organizowane są spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, warsztaty, teatrzyki dla dzieci oraz różnego rodzaju konkursy tematyczne. Warto nadmienić, że placówka ta czynnie uczestniczy w uroczystościach gminnych. W 2025 roku Biblioteka była organizatorem wydarzeń kulturalnych dla swoich czytelników, w tym m.in.:

- Projekt „Mała książka – wielki człowiek”;
- Gminny Konkurs na „Najpiękniejszą Palmę Wielkanocną”;
- Konkurs Najlepszy Czytelnik 2024 r.;
- Obchody Dnia Bibliotekarza (festyn);
- Zajęcia plastyczne;
- Narodowe Czytanie – odczyt Fraszek i Trenów J. Kochanowskiego.

ŚWIETLICE WIEJSKIE

Na terenie gminy Kozłowo funkcjonują obecnie 23 świetlice wiejskie. Zlokalizowane są one w miejscowościach:[68] Kozłowo, Krokowo, Turówko, Lipowo, Szkotowo, Bartki, Sarnowo, Cebulki, Dziurdziewo, Januszkowo, Niedanowo, Siemianowo, Sławka Wielka, Sławka Wielka, Gołębiewo, Zabłocie Kozłowskie, Zaborowo, Zalesie.

W świetlicach organizowane są regularne spotkania, wydarzenia dla mieszkańców poszczególnych miejscowości, których celem jest m.in. integracja lokalnej społeczności i ich aktywizacja.

6.4. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

W 2025 r. na terenie gminy zorganizowano w sumie 32 imprez kulturalnych, w których uczestniczyło łącznie 7 500 osób. Szczegółową charakterystykę wydarzeń kulturalnych i liczbę uczestników przedstawiono w poniżej tabeli:

Tab. 24 Struktura wydarzeń kulturalnych w 2025 r.

RODZAJ WYDARZENIA KULTURALNEGO	LICZBA WYDARZEŃ [SZT.]	LICZBA UCZESTNIKÓW [OS.]
festiwale i przeglądy artystyczne	4	1 550
koncerty	32	3 600
imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	16	1 990
konkursy	2	60
warsztaty	6	100
OGÓŁEM	**32**	**7 500**

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

[68] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

6.5. WNIOSKI

ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- Obecność stosunkowo licznych obiektów i obszarów zabytkowych (m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w ewidencji zabytków).
- Zły stan techniczny niektórych obiektów ujętych w ewidencji zabytków, powodujący stopniowe niszczenie obiektów tradycyjnej zabudowy.
- Relatywnie wysokie wydatki przeznaczone na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego z budżetu gminy.

INSTYTUCJE KULTURY

- Obecność instytucji kultury na terenie gminy (Gminne Centrum Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna).
- Funkcjonowanie świetlic wiejskich jako miejsca integracji lokalnej społeczności.

LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

- Organizowane wydarzenia i imprezy kulturalne dla różnych grup wiekowych, realizowane w ramach promowania i upowszechniania historii oraz integracji lokalnej społeczności.

7. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

Na terenie gminy Kozłowo do obiektów zaplecza sportowo-rekreacyjnego zalicza się[69]:

- Stadion sportowy w Kozłowie wraz z bieżną rekreacyjną i rozbieżnią i skocznią w skoku w dal;
- Kompleks sportowo-rekreacyjny „Orlik" w Kozłowie;
- boiska sportowe przy szkołach podstawowych;
- sala gimnastyczna przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kozłowie;
- plaże i tereny rekreacyjne nad Jeziorem Kownatki i Szkotowskim;
- miejsce aktywnego wypoczynku przy ul. Nidzickiej w Kozłowie;
- place zabaw;
- siłownie zewnętrzne.

Gminna baza sportowo-rekreacyjna służy rozwojowi aktywności fizycznej, ruchowej i psychicznej, nauki współpracy i współzawodnictwa mieszkańców, którzy mogą korzystać z infrastruktury sportowej w sposób indywidualny lub zorganizowany. Wartym podkreślenia jest także rola placów zabaw i siłowni zewnętrznych, jako czynników korzystnych dla najmłodszych mieszkańców oraz całych rodzin.

W gminie funkcjonują obecnie 2 kluby sportowe[70]:

- SKS Kozłowo;
- GKS Colet Kozłowo.

7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE

W części obszaru gminy Kozłowo występują cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe, stanowiące istotny potencjał dla rozwoju funkcji turystycznej. W północnej części gminy znajduje się największe jezioro na jej terenie – jezioro Kownatki. Zbiornik ten posiada duży potencjał do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych. W miejscowości Kownatki zlokalizowane jest gminne kąpielisko, obejmujące pomosty, plażę oraz urządzone miejsca wypoczynku. W bezpośrednim sąsiedztwie jeziora znajduje się ponadto zwarty kompleks leśny. Akwen jest siedliskiem wielu gatunków ryb, m.in. szczupaka, okonia, płoci, leszcza i siei. Tereny te stwarzają korzystne warunki do dalszego rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym bazy noclegowej, usług towarzyszących oraz różnorodnych form aktywnego wypoczynku.

Rzeka Nida przepływa w południowej części gminy i stanowi naturalną granicę z gminą Iłowo-Osada. Rzeka wykazuje potencjał do rozwoju turystyki kwalifikowanej (szlaki kajakowe, szlaki pieszo-rowerowe w obrębie doliny rzecznej oraz wędkarstwo) oraz turystyki wypoczynkowej. Na obszarze gminy Kozłowo rzeka Nida przebiega w większości na terenach niezagospodarowanych oraz zajętych przez zbiorowiska leśne i obszary łąkowo-pastewne.

[69] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.
[70] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

Gmina Kozłowo charakteryzuje się stosunkowo urozmaiconą rzeźbą terenu. W jej obrębie występują zarówno rozległe, stosunkowo płaskie i lekko faliste powierzchnie wysoczyznowe, jak również bardziej urozmaicone formy terenu, obejmujące doliny rzeczne, zagłębienia wytopiskowe z jeziorami oraz lokalne wyniesienia morenowe.

W gminie występują ponadto cenne zbiorowiska roślinne, w szczególności zbiorowiska leśne o zróżnicowanym drzewostanie (m.in. sosna, brzoza, świerk, topola), sprzyjające pobytowi ludzi. Tereny te wykazują również potencjał w zakresie rozwoju turystyki kwalifikowanej (łowiectwo), z uwagi na obecność zwierzyny leśnej. Znaczenie dla rozwoju turystyki mają również osobliwości flory i fauny, w tym torfowiska i mokradła w dolinie Nidy, a także bogactwo ssaków i ptactwa wodolubnego.

Gminę cechuje ogólnie dobry ogólnie dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym sprzyjające warunki bioklimatyczne, właściwy stan powietrza atmosferycznego (poza okresowo występującą niską emisją), a także rolniczo-leśny charakter gminy, wpływający pozytywnie na potencjał w zakresie turystyki wypoczynkowej (agroturystyka) i kwalifikowanej (przyrodniczej, krajoznawczej, pieszo-rowerowej, wodnej).

Warto zaznaczyć, iż gminę Kozłowo cechuje bardzo niewielka gęstość zaludnienia, co jest niewątpliwym atutem dla osób szukających wyciszenia i spokoju.

7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE

Wśród walorów antropogenicznych, na terenie gminy wyróżnia się zabytki architektury i budownictwa w tym zwłaszcza:

- Kościół św. Piotra i Pawła w Kozłowie;
- Kościół p.w. Matki Boskiej w Dziurdziewie;
- Kościół w Sławce Wielkiej;
- Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Antoniego w Sarnowie;
- Kościół parafialny p.w. św. Józefa Robotnika wraz z otoczeniem w Szkotowie;
- Kościół filialny p.w. św. Michała Archanioła w Turowie;
- Kościół filialny w Zaborowie;
- zabytkowe założenia parkowe oraz założenia folwarczno-dworskie;
- zabytkowe cmentarze (ewangelickie, katolickie, wojenne);

Do walorów antropogenicznych uznać można także działalność Gminnego Centrum Kultury i Sportu, Gminnej Biblioteki Publicznej oraz świetlic wiejskich, w tym poprzez organizację wydarzeń i imprez integrujących mieszkańców i turystów (opis szczegółowy w rozdz. 6.2.). Dodatkowym autem jest przebieg przez teren gminy pięciu szlaków rowerowych, umożliwiających poznawanie jej walorów przyrodniczych i kulturowych.

7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI

Gminną bazę noclegową tworzą wszelkie obiekty i urządzenia umożliwiające nocleg poza miejscem zamieszkania, do których należą m.in. hotel, miejsca noclegowe w zajazdach gastronomicznych, miejsca noclegowe prywatne, gospodarstwa agroturystyczne oraz kamping i pole namiotowe.

Wśród obiektów bazy noclegowej na terenie gminy można zaliczyć następujące obiekty[71]:

- Hotel w Januszkowie – obiekt zlokalizowany nad brzegiem jeziora Kownatki, oferujący zakwaterowanie w 13 apartamentach urządzonych z wykorzystaniem zabytkowych mebli, 9 dwupoziomowych drewnianych domach mazurskich oraz 4 luksusowych willach

[71] Materiał źródłowy: https://www.lotpn.nidzica.pl/

o powierzchni przekraczającej 100 m². Znajduje się tutaj również restauracja oraz klimatyzowana sala konferencyjna mogąca pomieścić do 200 osób. Na terenie hotelu znajduje się łącznie 13 kortów tenisowych, w tym 2 zlokalizowane pod całoroczną halą. Ponadto do dyspozycji gości pozostaje prywatna plaża nad jeziorem wraz z wypożyczalnią sprzętu wodnego, obejmującą kajaki, rowery wodne oraz łódki. Obiekt oferuje również szeroką gamę atrakcji rekreacyjnych, w tym możliwość jazdy konnej, wędkowania, korzystania z sauny, siłowni zewnętrznej oraz toru rajdowego;

- Ośrodek Wypoczynkowy w Kownatkach - obiekt oferujący możliwość wynajmu pokoi i apartamentów oraz organizacji imprez okolicznościowych, w tym wesel, przyjęć urodzinowych i spotkań rodzinnych;
- Majątek „Lemany" w Januszkowie z możliwością wynajęcia pokoi oraz sali konferencyjnej;
- prywatne pokoje gościnne;
- domki letniskowe;
- kwatery agroturystyczne;
- pola biwakowe i namiotowe.

Wskazuje się, że obiekty i miejsca noclegowe koncentrują się przede wszystkim na obszarach o wysokich walorach turystycznych, zlokalizowanych w sąsiedztwie jeziora Kownatki oraz jeziora Szkotowskiego.

Gminną bazę żywieniową stanowią wszelkie obiekty gastronomiczne służące zaspokojeniu potrzeb żywnościowych turystów, takie jak restauracje, kawiarnie, bary, punkty gastronomiczne. Do grupy tej zalicza się również zakłady zaopatrujące odwiedzających w artykuły żywnościowe.

Na bazę komunikacyjną składa się sieć połączeń, dróg i szlaków komunikacyjnych. Poziom rozwinięcia bazy komunikacyjnej stanowi o dostępności oraz łatwości poruszania się po obszarze gminy przez potencjalnych turystów. Do bazy komunikacyjnej gminy Kozłowo w szczególności zalicza się:

- sieć dróg publicznych, w tym droga ekspresowa S7, drogi wojewódzka nr 538 i 545, drogi powiatowe oraz gminne;
- linia kolejowa nr 216, wraz z czynnymi stacjami i przystankami kolejowymi w Kozłowie oraz Zakrzewie.
- przystanki autobusowe.

Do bazy towarzyszącej zalicza się wszelkiego rodzaju urządzenia sportowo-rekreacyjne obszaru turystycznego, które pozwalają turystom na uprawianie różnych form rekreacji. W przypadku gminy Kozłowo związane jest ze sportami wodnymi (przystań wodna), rowerowymi (drogi oraz oznakowane szlaki rowerowe) i spędzaniem czasu wolnego poprzez zabawę i rozrywkę. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną opisano we wcześniejszej części (rozdz. 7.1.). Ponadto w zakres bazy towarzyszącej wchodzi cała gminna infrastruktura techniczna (wodociągi, kanalizacja, sieć energetyczna, sieć gazowa i ciepłownicza) oraz społeczna (przychodnia, biblioteka, poczta).

Atrakcje turystyczne stanowią wszelkiego rodzaju obiekty będące przedmiotem zainteresowania turystycznego i wpływające na natężenie ruchu turystycznego. Do gminnych atrakcji turystycznych zaliczyć zatem można wszystkie wyżej wymienione formy i obiekty pod warunkiem, że są one związane z gminą (np. z kulturą mieszkańców), na ich temat dostępne są informacje turystyczne (np. w postaci ulotek, informacji internetowej, oznaczenia kartograficznego) oraz w sposób realny wpływają na wzrost ruchu turystycznego.

7.3. WNIOSKI

INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

- Stosunkowo liczne obiekty sportowo-rekreacyjnej (m.in. stadion i boiska sportowe, zagospodarowane plaże wiejskie, place zabaw, siłownie zewnętrzne itp.).
- Stosunkowo dobrze rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna na terenie gminy.
- Niedostatecznie rozbudowane oferty turystyczne, zwłaszcza poza okresem wakacyjnym.
- Niski udział wydatków na rozwój turystyki z budżetu gminy.
- Funkcjonujące na terenie gminy kluby sportowe.

ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

- Relatywnie wysokie walory antropogeniczne oparte o zachowane dziedzictwo materialne (zachowane zabytki architektury i budownictwa).
- Sprzyjające walory przyrodniczo-krajobrazowe w części obszaru gminy (występowanie jezior polodowcowych wraz z otaczającymi je kompleksami leśnymi oraz doliny rzeki Nidy), wykazujące potencjał do rozwoju funkcji turystycznej oraz rekreacyjno-wypoczynkowej.

8. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

8.1.1. PLAN OGÓLNY GMINY

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadza nowe przepisy dotyczące hierarchii dokumentów planistycznych w gminach w Polsce. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zastąpione zostaną przez plany ogólne gmin (które stanowić będą, w odróżnieniu od studiów, akty prawa miejscowego) oraz przez strategie rozwoju (zwłaszcza w zakresie ustaleń dotyczących polityki rozwoju).

Zgodnie z zapisami art. 13a ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowania przestrzennym plan ogólny określa strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne oraz może określać (w przypadku wystąpienia stosownych przesłanek) obszary uzupełnienia zabudowy oraz obszary zabudowy śródmiejskiej. Stosownie do art. 13e ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w gminnym katalogu stref planistycznych określa się profil funkcjonalny stref planistycznych, wartość maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Ustalenia planu ogólnego powinny uwzględniać politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego. Stosownie do art. 51 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023. Poz. 1688), zmienionej 4 kwietnia 2025 r.: *ustalenia pierwszego planu ogólnego gminy w danej gminie określa się, uwzględniając politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile gmina dysponuje strategią rozwoju gminy lub strategią rozwoju ponadlokalnego, których opracowanie zostało wszczęte od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.*

Do planu ogólnego gminy sporządzane jest uzasadnienie w formie tekstowej wraz z częścią graficzną. Elementy uzasadnienia zostały określone w art. 13h ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Gmina Kozłowo formalnie przystąpiła do opracowania planu ogólnego gminy, na mocy uchwały nr IX/50/2024 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 25 września 2024 r. Według stanu na lipiec 2026 roku gmina znajduje się na etapie opiniowania i uzgadniania projektu planu ogólnego. W projekcie tym wyznaczono obszary uzupełnienia zabudowy oraz następujące strefy planistyczne:

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną;
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną;
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową;
- strefa usługowa;
- strefa gospodarcza;
- strefa produkcji rolniczej;
- strefa infrastrukturalna;
- strefa zieleni i rekreacji;
- strefa cmentarzy;
- strefa górnictwa;
- strefa otwarta;
- strefa komunikacyjna.

8.1.2. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Do momentu formalnego przyjęcia planu ogólnego gminy Kozłowo, nadrzędnym dokumentem planistycznym pozostanie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo. Aktualnie obowiązuje uchwała nr LIX/437/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 27 czerwca 2022 r. Dokument zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu polityki przestrzennej. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, stanowi natomiast wiążącą wytyczną (podstawę) do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium, co do zasady, definiuje kierunki polityki przestrzennej gminy w zakresie:

- celów rozwoju społeczno-gospodarczych gminy;
- priorytetów rozwojowych gminy;
- funkcji gminy;
- hierarchii sieci osadniczej;
- struktury funkcjonalno-przestrzennej;
- ochrony środowiska, w tym w aspekcie uwarunkowań prawnych i Przyrodniczego Systemu Gminy;
- kierunków zagospodarowania przestrzennego Przyrodniczego Systemu Gminy (wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego);
- kierunków działań w strefach funkcjonalnych;
- kierunków i zasad ochrony dóbr kultury (wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania)
- stref ochrony konserwatorskiej;
- ochrony krajobrazu kulturowego;
- kierunków działań w zakresie dóbr kultury;
- kierunków i zadań rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb;
- kierunków rozwoju komunikacji;
- kierunków działań w dziedzinie gospodarki odpadami;
- kierunków rozwoju elektroenergetyki, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, ciepłownictwa, gazownictwa i telekomunikacji;
- obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej;
- kierunków działań i zadań władz samorządowych w celu realizacji polityki.

Zgodnie z zapisami obowiązującego Studium głównymi elementami sieci osadniczej gminy są ośrodki aktywności gospodarczej, obejmujące miejscowości Kozłowo i Szkotowo. Miejscowość Kozłowo stanowi miejsce koncentracji usług, w tym usług publicznych, natomiast Szkotowo pełni rolę ośrodka świadczącego różnorodne usługi na obszarze o funkcji rekreacyjnej. W skali całej gminy dominującą funkcją pozostaje rolnictwo, natomiast rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej przewiduje się przede wszystkim jako uzupełnienie istniejących jednostek osadniczych. Z kolei północna część gminy będzie pełnić przede wszystkim funkcję turystyczno-rekreacyjną.

Nowo formułowana Strategia Rozwoju stanowić będzie kontynuację i rozwinięcie dotychczas podejmowanych inicjatyw i aktywności na rzecz dalszego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy Kozłowo.

8.1.3. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Głównym narzędziem w kształtowaniu ładu przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Uregulowane zasady zagospodarowania przestrzennego posiadają fragmenty miejscowości, które obejmują obszar 12 795,0 ha, co stanowi 50,3% całkowitej powierzchni gminy.[72]

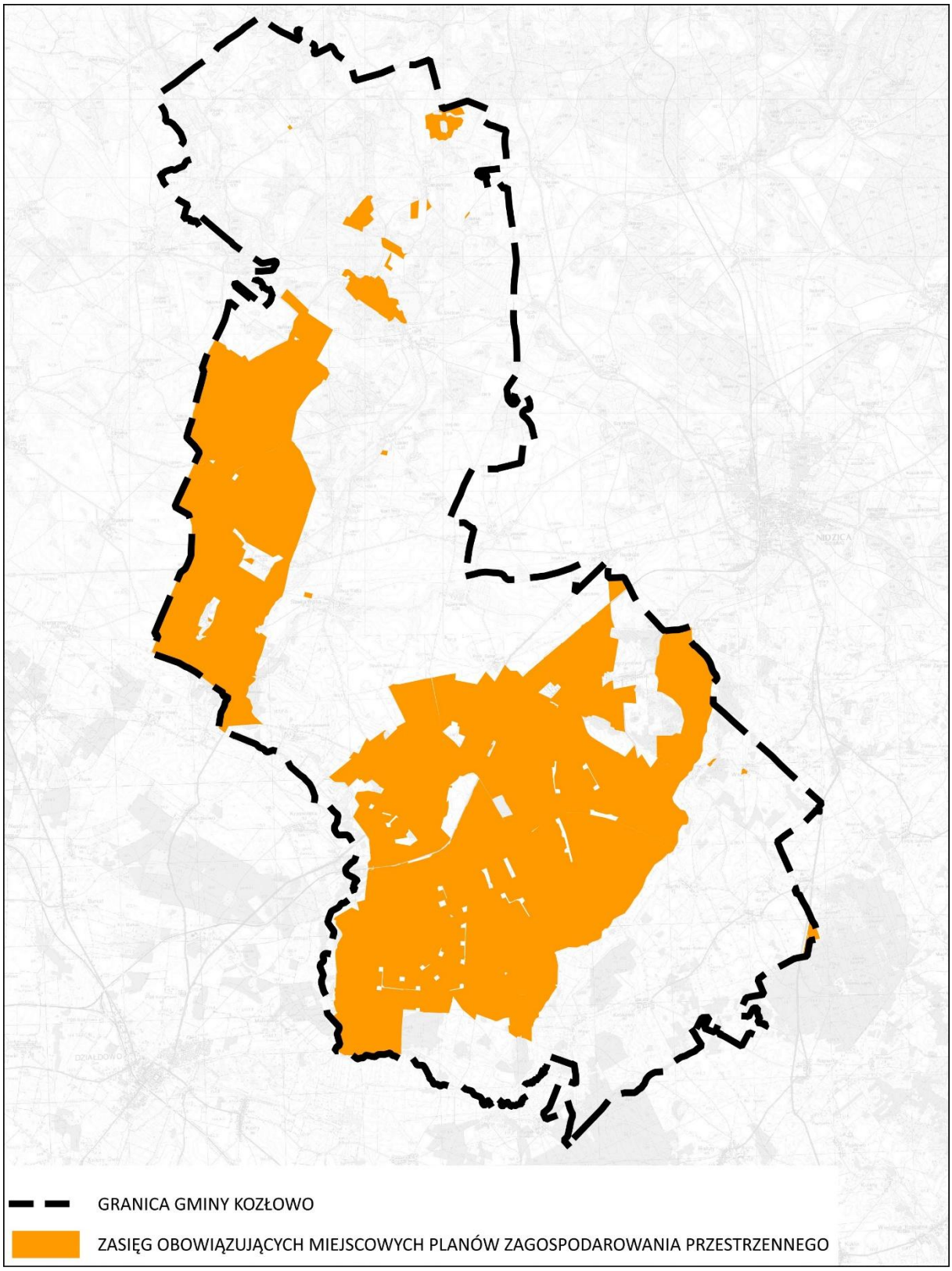
Na terenie gminy obowiązują aktualnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przyjęte lub zmienione następującymi uchwałami:[73]

- Uchwała nr XXX/182/2002 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 5 sierpnia 2002 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo – terenów rejonu Kownatki – Szkotowo;
- Uchwała nr XXXI/189/2002 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 18 września 2002 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo w obrębie geodezyjnym Szkotowo – Kownatki;
- Uchwała nr XXXI/188/2002 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 18 września 2002 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo - usługowej we wsi Szymany, gmina Kozłowo;
- Uchwała nr XI/77/2007 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 24 września 2007 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek nr 112/4 i 115/4 w obrębie geodezyjnym Górowo, gmina Kozłowo;
- Uchwała nr VII/36/07 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 19 marca 2007 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w miejscowości Szkotowo, gmina Kozłowo;
- Uchwała nr VI/24/2007 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 30 stycznia 2007 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo dla terenów boisk i wielofunkcyjnych obiektów usługowych;
- Uchwała nr XLVII/345/2010 Rady Gminy Kozłowo z dnia 12 sierpnia 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo dla działek nr 10/1 i 12/1, w obrębie Januszkowo;
- Uchwała nr XXV/217/2012 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 28 listopada 2012 r. w sprawie zmiany Uchwały nr XXIII/198/2012 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 25 września 2012 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki o numerze geodezyjnym 47/5, w obrębie geodezyjnym Januszkowo;
- Uchwała nr XLVII/400/2014 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 15 października 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o numerach geodezyjnych 1/7, 1/19, 1/20, 1/21 i 1/22 w obrębie geodezyjnym Januszkowo;
- Uchwała nr XI/60/2015 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie miejscowości Kamionki i Dziurdziewo gmina Kozłowo;
- Uchwała nr XX/144/2016 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 22 kwietnia 2016 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek od numeru 20/10 do numeru 20/34 w obrębie geodezyjnym Januszkowo;

[72] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.
[73] Materiał źródłowy: https://kozlowo.e-mapa.net/wykazplanow/

- Uchwała nr LIX/435/2018 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 16 listopada 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Kozłowo – obszar V pt.: Gołębiewo – Wierzbowo;
- Uchwała nr LIX/436/2018 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 16 listopada 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Kozłowo – obszar VII pt.: Kozłowo – Pielgrzymowo – Zaborowo;
- Uchwała nr LIX/437/2018 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 16 listopada 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Kozłowo – obszar VIII pt.: Sarnowo – Zakrzewo – Zalesie;
- Uchwała nr IV/20/2019 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 22 stycznia 2019 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek 112/7 i 115/7 w obrębie geodezyjnym Górowo, gmina Kozłowo;
- Uchwała nr LI/396/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 28 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Januszkowo w gminie Kozłowo;
- Uchwała nr LX/441/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego obszaru w obrębie geodezyjnym Pielgrzymowo;
- Uchwała nr LX/442/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego obszaru w obrębie geodezyjnym Kamionki;
- Uchwała nr LX/443/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach geodezyjnych Wierzbowo, Dziurdziewo;
- Uchwała nr LX/444/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach geodezyjnych Siemianowo, Kownatki;
- Uchwała nr LX/445/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach geodezyjnych Kadyki, Zakrzewko;
- Uchwała nr LX/446/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego obszaru w obrębie geodezyjnym Zaborowo;
- Uchwała nr LX/447/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach geodezyjnych Sarnowo, Zakrzewo;
- Uchwała nr LX/449/2022 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach geodezyjnych Kozłowo, Niedanowo, Zalesie, Zakrzewo;
- Uchwała nr LXXII/519/2023 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 16 lutego 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego obszaru w obrębie geodezyjnym Kozłowo;
- Uchwała nr LXXIX/559/2023 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 2 czerwca 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębie geodezyjnym Kozłowo, Zakrzewo;

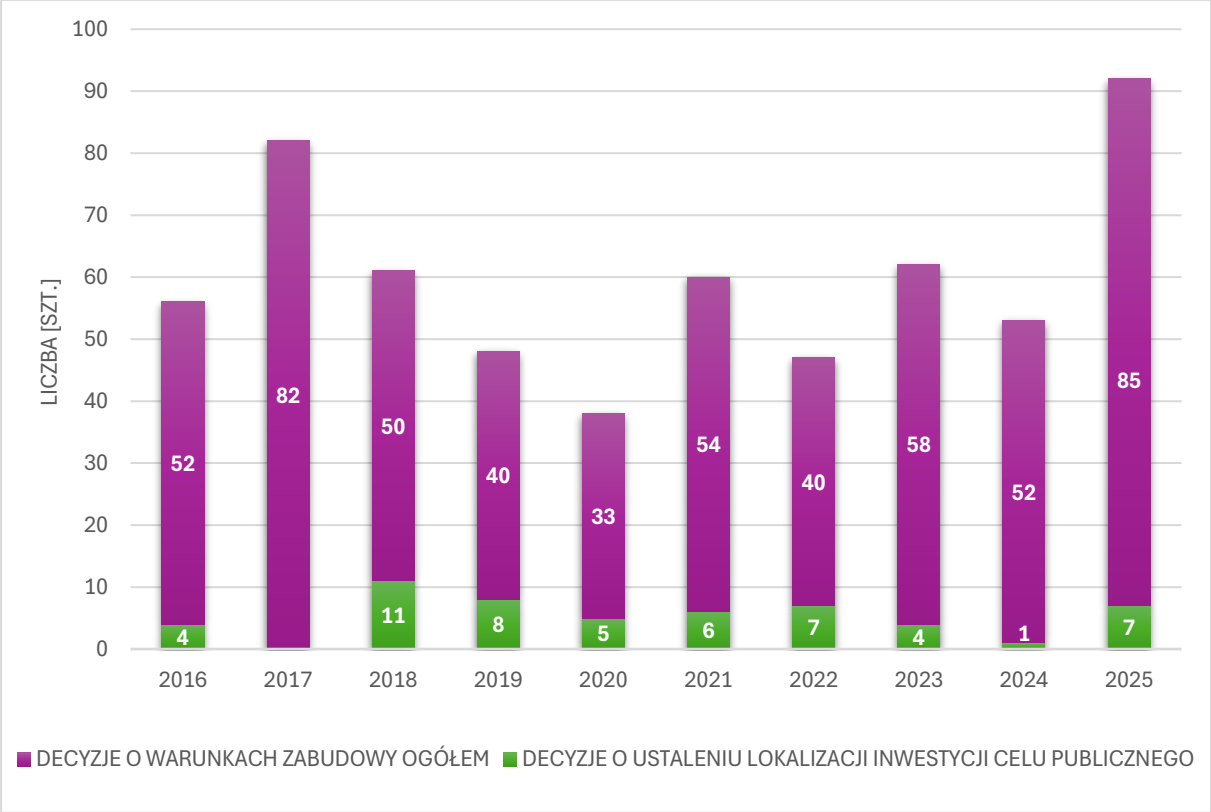
- Uchwała nr IX/48/2024 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 25 września 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie geodezyjnym Kownatki, gmina Kozłowo;
- Uchwała nr IX/49/2024 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 25 września 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie geodezyjnym Sarnowo i Zakrzewo gmina Kozłowo;
- Uchwała nr XXIII/172/2025 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego obszaru w obrębie geodezyjnym Kozłowo;
- Uchwała nr XXIII/173/2025 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego terenu w obrębie geodezyjnym Januszkowo;
- Uchwała nr XXIII/174/2025 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych na terenie obrębów geodezyjnych Dziurdziewo i Wierzbowo.

Ryc. 38 Zasięg obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Kozłowo
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie https://kozlowo.e-mapa.net/wykazplanow/

8.1.4. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

W obszarach nieobjętych ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego realizacja inwestycji możliwa jest po uzyskaniu decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dynamika liczby wydawanych decyzji na przestrzeni lat przedstawia się następująco:

Ryc. 39 Wydane w gminie decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w latach 2015-2024
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Średnio w analizowanych latach wydawanych było ok. 60 decyzji/rok, z czego ok. 55 decyzji wz/rok i 5 decyzji icp/rok. W odniesieniu do decyzji ustalenia warunków zabudowy na przestrzeni omawianego okresu, średnio 29 decyzji/rok dotyczyły zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, 7 decyzji/rok zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, 3 decyzje/rok zabudowy usługowej, natomiast dla innej zabudowy średnio 15 decyzji rocznie.

W 2025 roku obserwowany był wyraźny wzrost złożonych wniosków o wydanie warunków zabudowy (85 szt.). Jest to niewątpliwie związane z wdrażaną reformą planowania przestrzennego i nowymi zasadami, na podstawie których wydawane będą decyzje, po wejściu w życie planu ogólnego.

8.2. STRUKTURA OSADNICZA

Najistotniejszym i najbardziej zaludnionym ośrodkiem funkcjonalnym jest miejscowość Kozłowo. W obrębie Kozłowa skupiają się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturowe, religijne, handlowo-gospodarcze, produkcyjne oraz mieszkaniowe i rolnicze. Ponadto świadczone są usługi medyczne i ochrony zdrowia, a także znajdują się obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Miejscowość ta odznacza się w większości zwartym charakterem istniejącej zabudowy.

Za najważniejsze „ośrodki wspomagające" uznano miejscowości odznaczające się najwyższym zaludnieniem (zaraz po Kozłowie) oraz miejscowości wspomagające „centrum funkcjonalne" na tle religijnym, kulturowym, edukacyjnym, turystycznym, rekreacyjno-wypoczynkowym czy handlowo-gospodarczym, tj.: Szkotowo, Sławka Wielka, Sarnowo, Januszkowo, Zaborowo.

Pozostałe miejscowości pełnią głównie funkcje rolnicze i mieszkalne oraz odznaczają się niskim lub bardzo niskim stopniem zaludnienia i zazwyczaj rozproszoną zabudową.

8.3. REWITALIZACJA

OBSZAR ZDEGRADOWANY I OBSZAR REWITALIZACJI

Według ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Rada Gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej.

Ponadto w drodze uchwały Gminy sporządzany jest Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 15.1. pkt. 2 w/w Ustawy, Gminny program rewitalizacji powinien zawierać opis powiązań z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy lub strategią rozwoju ponadlokalnego oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Gmina Kozłowo aktualnie nie posiada Gminnego Programu Rewitalizacji, jednakże sugerowane jest podjęcie działań mających na celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego.

OBSZARY WYMAGAJĄCE REHABILITACJI

Rehabilitacja określana jest jako proces działań remontowych, modernizacyjnych i przebudowy, którego celem jest przywrócenie walorów użytkowych, technicznych, estetycznych i funkcjonalnych istniejącej zabudowie oraz infrastrukturze technicznej, przy jednoczesnym zachowaniu lub minimalnej zmianie jej dotychczasowej funkcji.

Na obszarze gminy Kozłowo znajdują się stosunkowo liczne tereny byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych (tzw. PGR-ów). Miejsca te co do zasady charakteryzują się znacznym stopniem degradacji – zarówno w wymiarze zużycia technicznego substancji budowlanej, jak i zaniedbań w zakresie infrastruktury drogowej czy komunalnej. Odpowiedzią na te wyzwania powinny być podejmowane przez gminę działania z zakresu rehabilitacji obszarów popegeerowskich, ukierunkowane na przebudowę i modernizację układu przestrzenno-funkcjonalnego do współczesnych standardów.

8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) stanowią formę współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. Ponadto celem wdrażania instrumentu ZIT jest również budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Istotne jest także wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT lub strategii rozwoju ponadlokalnego.

W ramach ZIT możliwe są następujące formy partnerstwa[74]:

- stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego;
- porozumienie międzygminne;
- związek międzygminny, powiatowy lub powiatowo-gminny;
- związek metropolitalny województwa.

Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) stanowią element wdrażania funduszy europejskich, dzięki którym część środków pozostawiona jest w zarządzaniu związków lokalnych samorządów.

Obszar gminy Kozłowo położony jest poza obszarem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) i Regionalnych Inwestycji Terytorialnych (RIT).

8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Zgodnie z ustaleniami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na terenie gminy Kozłowo wskazano następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym[75]:

- inwestycje celu publicznego w zakresie infrastruktury komunikacyjnej:
  - prace na linii kolejowej nr 216 na odcinku Działdowo – Olsztyn [przedsięwzięcie zrealizowane];
  - kolejowe przedsięwzięcia multilokalizacyjne służące poprawie bezpieczeństwa na newralgicznych skrzyżowaniach linii kolejowych z drogami w województwie warmińsko - mazurskim;
  - zabudowa ERTMS/ETCS na liniach sieci bazowej TEN-T;
- inwestycje celu publicznego w zakresie infrastruktury technicznej:
  - budowa GPZ FW Kozłowo/Sarnowo wraz z linią elektroenergetyczną wysokiego napięcia 110 kV [przedsięwzięcie zrealizowane];
  - przebudowa linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV, relacji Nidzica – Działdowo [przedsięwzięcie zrealizowane];
- inwestycje celu publicznego w zakresie ochrony środowiska:
  - odtworzenie kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego koryta rzeki Wkry na odcinku 226+870 236+500;
  - modernizacja rzeki Wkra od m. Rączki do m. Januszkowo w km 250+600 - 260+070;
  - modernizacja rzeki Szkotówka m. Milkowiec – Rogóż w km 14+200 - 18+850;

[74] Materiał źródłowy: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
[75] Część inwestycji została zrealizowana.

- odtworzenie – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rzeki Szkotówki.

Ponadto zgodnie z zapisami obowiązującego Studium (2022) na terenie gminy planowana jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Nidzica – Kozłowo.

8.6. WNIOSKI

PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

- Relatywnie wysoki stopień pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (50,3%).
- W dalszym ciągu relatywnie wysoka liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na przestrzeni ostatnich lat.

STRUKTURA OSADNICZA

- Dominacja miejscowości o zwartej strukturze zabudowy.
- Stosunkowo niski stopień zurbanizowania gminy, stwarzający warunki do długotrwałego i racjonalnego planowania przestrzennego.

REWITALIZACJA

- Obecność obiektów i obszarów wymagających poprawy estetyki zagospodarowania.
- Obecność zdegradowanej zabudowy wymagającej rehabilitacji (byłe tereny popegeerowskie).

OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

- Położenie gminy poza obszarem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) i Regionalnych Inwestycji Terytorialnych (RIT).

9. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

9.1. OCHRONA LUDNOŚCI I OBRONA CYWILNA

Kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej zapoczątkowany latem 2021 r., a następnie pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę od 24 lutego 2022 r. stanowią argumenty, wobec których poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, w tym społeczności lokalne powinny być zaangażowanie w proces nauki i przygotowania się na sytuacje kryzysowe. W obliczu rosnącej niestabilności geopolitycznej w regionie Europy Środkowo-Wschodniej szczególnie istotne jest zagadnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, ochrony ludności oraz obrony cywilnej.[76]

W kontekście samorządów gminnych ważne jest wdrażanie mechanizmów związanych z:

- przygotowaniem ludności do właściwego zachowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia przez zwiększenie świadomości zagrożeń i społecznej odporności;
- działaniami związanymi z możliwością wystąpienia zagrożenia;
- działaniami związanymi z wystąpieniem zagrożenia.

Istotnym elementem ochrony życia i zdrowia ludzi jest opracowanie skutecznego planu ewakuacji w przypadku wystąpienia zagrożenia. W tym kontekście ważne jest, aby w planie zawarta została liczba osób przewidzianych działaniami ewakuacyjnymi oraz jej efektywna organizacja. Niezbędne jest określenie sposobu powiadamiania ludności o potrzebie ewakuacji, jak również wskazanie środków transportowych i miejsc zakwaterowania. Szczególnie ważna jest również skuteczna i przejrzysta komunikacja, w tym ostrzeganie i alarmowanie lokalnej społeczności o możliwych zagrożeniach na obszarze gminy. Realizacja zadań związanych z ochroną ludności i obroną cywilną wymaga dobrze funkcjonującej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, która w szczególności powinna zapewnić m.in.: schronienie, zaopatrzenie w wodę, żywność, produkty lecznicze, paliwo, energię elektryczną, usługi telekomunikacyjne, transport, realizacja działań ratowniczych czy pierwszej pomocy. Nie mniej istotne są również działania edukacyjne podnoszące świadomość społeczną o ryzyku wystąpienia zagrożeń oraz konieczny jest stały dialog z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi.

W przypadku gminy Kozłowo za zadania związane z realizacją ochrony ludności i obrony cywilnej odpowiada Wójt (zadania szczegółowo definiuje art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r.).

Ponadto 27 maja 2025 r. Rada Ministrów przyjęła Program Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026, który stanowi kompleksowy dokument planistyczny określający kierunki działań państwa w zakresie przygotowania na sytuacje kryzysowe oraz wzmacniania bezpieczeństwa obywateli. W ramach Programu finansowane są zadania zlecone z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej, za które jednostki samorządy terytorialnego otrzymują z budżetu państwa dotacje celowe zapewniające ich realizację. Dodatkowym źródłem jest Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego i Ochrony Ludności, zasilany także przez spółki Skarbu Państwa i jednostek samorządu

[76] Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej:
Art. 2. ust. 1. Ochrona ludności to system składający się z organów administracji publicznej wykonujących zadania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa ludności przez ochronę życia i zdrowia ludzi, mienia, w tym zwierząt, infrastruktury niezbędnej do zaspokojenia potrzeb bytowych, dóbr kultury i środowiska w sytuacji zagrożenia, zwanych dalej „organami ochrony ludności", podmiotów wykonujących te zadania, zwanych dalej „podmiotami ochrony ludności", oraz zasobów ochrony ludności.
ust. 2. Obrona cywilna to realizacja zadań określonych w art. 61 lit. a Protokołu dodatkowego do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r. dotyczącego ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I), sporządzonego w Genewie dnia 8 czerwca 1977 r. (Dz. U. z 1992 r. poz. 175 oraz z 2015 r. poz. 1056), zwanego dalej „Pierwszym Protokołem dodatkowym do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.", mająca na celu ochronę ludności cywilnej przed zagrożeniami wynikającymi z działań zbrojnych i ich następstw.

terytorialnego. Zadania mogą być ponadto finansowane z budżetów gmin, powiatów i województw oraz z rezerwy celowej na zarządzanie kryzysowe.

W kontekście bezpieczeństwa gminy Kozłowo szczególnie istotne jest jej położenie w bezpośrednim sąsiedztwie 16. Brygady Zmotoryzowanej im. generała dywizji Zygmunta Bohusza-Szyszki, stacjonującej w miejscowości Załuski, znajdującej się w odległości zaledwie około 2 km od granicy gminy[77].

9.2. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

Zadania własne gminy w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty w ramach porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpożarowej wskazane są w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych.

Podmioty które są odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Kozłowo to Wójt Gminy, Policja i Ochotnicza Straż Pożarna. Na terenie gminy nie znajduje się żaden posterunek ani komisariat policji, natomiast najbliższe komisariaty oraz Komendy Powiatowe Policji funkcjonują w Działdowie i Nidzicy.[78]

Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego, porządku i opieki nad bezpieczeństwem ludzi i ich mienia na terenie gminy Kozłowo sprawuje dzielnicowy gminy Kozłowo.

Na terenie gminy Kozłowo zadania w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, realizują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, wyposażone są w podstawowy sprzęt ratownictwa przeciwpożarowego, w tym:

- OSP w Krokowie;
- OSP w Sarnowie;
- OSP w Kozłowie;
- OSP w Szkotowie;
- OSP w Januszkowie.

Zgodnie ze sprawozdaniami złożonymi przez zarządy jednostek OSP, łączna liczba strażaków ratowników posiadających uprawnienia do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych wynosiła 71 osób. Jednocześnie ogólna liczba członków zrzeszonych w stowarzyszeniach ochotniczych straży pożarnych kształtowała się na poziomie 117 osób.[79]

9.3. PRZESTĘPCZOŚĆ

Na terenie gminy Kozłowo obserwuje się skokowy wzrost poziomu przestępczości na przestrzeni ostatnich lat (zob. tabela poniżej). Biorąc pod uwagę charakter popełnianych przestępstw wynika, że zdecydowanie przeważają zazwyczaj przestępstwa o charakterze kryminalnym.

Tab. 25 Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Kozłowo w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
LICZBA PRZESTĘPSTW	169	169	119	134	133	123	135	169	407	638

Materiał źródłowy: www.polskawliczbach.pl/

[77] Materiał źródłowy: https://www.wojsko-polskie.pl/16bzmot/
[78] Materiał źródłowy: https://nidzica.policja.gov.pl/
[79] Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Kozłowo za 2025 rok, 2026.

W 2024 r. stwierdzono 638 przestępstw, co oznacza, że w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano średnio aż 120,63 przestępstw. Wskaźnik ten jest kilkukrotnie wyższy niż średnia dla kraju (20,57) oraz województwa warmińsko-mazurskiego (20,74).

9.4. ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia dotyczyć mogą zjawisk klimatyczno-środowiskowych wywołanych zarówno wskutek działalności człowieka, jak i zdarzeń spowodowanych oddziaływaniem sił przyrody.

9.4.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w gminie Kozłowo jest tzw. emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana jest spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych kotłach oraz nierzadko, spaleniem odpadów. Zagrożenie dodatkowo potęgują okresy niekorzystnych warunków klimatycznymi w okresie zimowym (długotrwałe okresy chłodu lub ekstremalnie niskie temperatury).

Zagrożeniem dla powietrza atmosferycznego jest także tzw. emisja liniowa, związana z transportem samochodowym i emisją spalin. Zagrożenie to uzależnione jest od charakterystyki ruchu, rodzaju pojazdów i stosowanego w nich paliwa oraz rodzaju i jakości nawierzchni tras. Na terenie gminy Kozłowo najbardziej zagrożone emisją liniową są tereny mieszkaniowe, przez które przebiegają drogi o relatywnie największym nasileniu ruchu pojazdów silnikowych, tzn. drogi wojewódzkie nr 538 i 545. Na wschodnim skraju gminy, na krótkim odcinku, przebiega droga ekspresowa S7. Jej oddziaływanie na tereny zamieszkałe jest jednak niewielkie, co wynika z dużej odległości od najbliższej zabudowy. Ponadto zagrożenie emisją liniową w wyraźnie mniejszym stopniu dotyczy dróg powiatowych i gminnych.

Stosunkowo niewielkie jest zagrożenie tzw. emisją punktową. Ten rodzaj emisji związany jest z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi (odprowadzającymi substancje do powietrza za pośrednictwem emitorów w sposób zorganizowany), a na terenie gminy Kozłowo nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla środowiska.

Ponadto jako potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza można wskazać zagrożenia naturalne, związane z procesami i zagrożeniami przyrodniczymi takimi jak np. pożary lasów, erozja gleb, pylenie z terenów zielonych.

9.4.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU

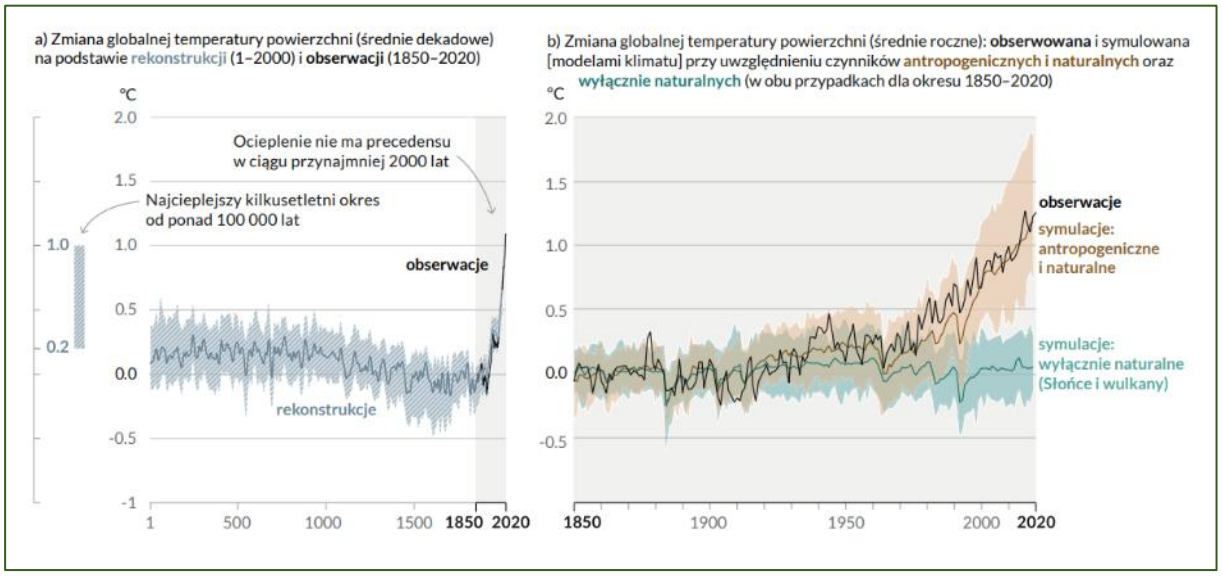
ZMIANY KLIMATYCZNE – KONTEKST GLOBALNY

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotne, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się do dzisiaj. Prognozuje się dalszy wzrost średniej temperatury, który z największą intensywnością wystąpi na półkuli północnej, zwłaszcza na obszarach polarnych.

IPCC opracowało szósty raport podsumowujący naukową wiedzę na temat zmian klimatycznych. Raport składa się z trzech tomów, sporządzanych przez wykwalifikowane grupy robocze:

- Climate Change 2021: *The Physical Science Basis;*
- Climate Change 2022: *Impacts, Adaptation and Vulnerability;*
- Climate Change 2022: *Mitigation of Climate Change.*

Temperatura powierzchni Ziemi sukcesywnie rośnie, natomiast każda z czterech ostatnich dekad była cieplejsza od poprzedniej oraz od wszystkich wcześniejszych od rozpoczęcia pomiarów w 1850 roku. Zgodnie z pierwszym tomem najnowszego raportu IPCC – *Climate Change 2021: The Physical Science Basis* globalny wzrost średniej temperatury powietrza na przestrzeni lat 1850-2019 mieścił się w przedziale 0,8°C do 1,3°C, z najbardziej prawdopodobną wartością 1,07°C. Według raportu średnia temperatura na lądzie w latach 2011–2020 była o 1,59°C wyższa niż w latach 1850–1900, natomiast w przypadku mórz i oceanów wzrost ten był wyraźnie niższy, gdyż wyniósł ok. 0,88°C.

Ryc. 40 Zmiany temperatury powierzchni Ziemi względem okresu 1850-1900
Materiał źródłowy: IPCC - Climate Change 2021: The Physical Science Basis.

Prognozuje się, że średnia temperatura powietrza na Ziemi będzie wzrastać. Według różnych scenariuszy w poszczególnych regionach świata, w stosunku do okresu 1850-1900, przewiduje się:

- według scenariusza optymistycznego (SSP1 1.9) w połowie XXI w. (lata 2046-2060) wzrost temp. o ok. +1,2°C – +2,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081-2100) wzrost temp. o ok. +1,0° - +1,8°C,
- według scenariusza pesymistycznego (SSP5 8.5) w połowie XXI w. (lata 2046-2060) wzrost temp. o ok. +1,9°C – +3,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081-2100) wzrost temp. o ok. +3,3°C - +5,7°C.

Należy nadmienić, iż jedną z konsekwencji zmian klimatycznych jest m.in. wzrost średniego poziomu mórz i oceanów. Na przestrzeni okresu 1901 – 2018 poziom ten wzrósł o ok. 20 cm, nie mniej proces ten wyraźnie przyspieszył w ostatnich dziesięcioleciach.

Ponadto do najważniejszych faktów, ustalonych w szóstym Raporcie IPCC – *Climate Change Impacts, Adaptation and Vulnerability* należą m.in.:

- Wzrost zachorowań oraz przedwczesnych zgonów spowodowanych ekstremalnymi warunkami pogodowymi oraz wzrost ryzyka rozprzestrzeniania się chorób, w tym związanych ze zdrowiem psychicznym (poczucie lęku, stresu, depresja).
- Ryzyko wyginięcia rzadko występujących gatunków będzie co najmniej dziesięciokrotnie wyższe, w przypadku, gdy wzrost temperatury będzie postępował w kierunku zmiany o 3°C, w porównaniu z sytuacją, gdy będzie on ograniczony do 1,5°C. Szczególnie zagrożone wyginięciem są gatunki zamieszkujące Puszczę Amazońską oraz niektóre regiony górskie.
- Wzrost zagrożenia występowania ekstremalnych zjawisk przyrodniczych, takich jak m.in. cyklony tropikalne, sztormy, tornada, gradobicia i nawalne deszcze oraz przedłużające się okresy suszy i niedoboru wody.
- Problemy z dostępem do czystej wody pitnej w przypadku dalszego wzrostu temperatury. Przewiduje się, iż mieszkańcy mniejszych wysp i regionów, których zasoby wodne uzależnione są od

wód roztopowych lodowców mogą nie mieć wystarczającej ilości wody pitnej, w przypadku, gdy temperatura powietrza wzrośnie o 1,5°C.

- Wzrost temperatury powietrza oraz coraz dłuższe okresy suszy będą miały negatywny wpływ na produkcję żywności (plony zbóż, chów zwierząt), co przyczynić się może do wzrostu niedożywienia i śmiertelności zwłaszcza w regionach tropikalnych. Przy podniesieniu się temperatury powietrza o 1,5°C rośnie ryzyko strat w uprawie kukurydzy w głównych regionach produkujących żywność, natomiast dalszy wzrost wartości temperatur pogłębi problemy rolniczo-produkcyjne.
- Zagrożenie wystąpienia powodzi w regionach nadmorskich wzrośnie o 20% w przypadku podniesienia się poziomu mórz i oceanów o dodatkowe 15 cm, natomiast ryzyko to podwoi się przy wzroście poziomu morza o kolejne 75 cm.
- W przypadku wzrostu temperatury o 1,5°C niektóre ekosystemy zostaną całkowicie utracone, nawet jeśli temperatury zostaną w przyszłości obniżone. Dotyczy to przede wszystkim ekosystemów polarnych, górskich i przybrzeżnych. Istnieje również duże ryzyko utraty raf koralowych u wybrzeży Australii.

ZMIANY KLIMATYCZNE – KONTEKST KRAJOWY

W odniesieniu do obszaru Polski, biorąc pod uwagę historię obserwacji instrumentalnych, stwierdzono, że ostatnie 20-lecie XX wieku i pierwsza dekada XXI wieku były najcieplejszymi w historii (co stanowi potwierdzenie tendencji obserwowanej na całym świecie)[80]:

- we wszystkich porach roku obserwowany jest wzrost temperatur powietrza (zdecydowanie silniejszy w zimie, słabszy w lecie),
- roczne sumy opadów w kontekście całego kraju nie uległy istotnym zmianom, ale odznaczały się znaczną zmiennością w ciągu roku (mniej lub bardziej wilgotne okresy w krótkich odstępach czasu); obserwowana jest tendencja spadkowa sum opadów na obszarze Polski północno-wschodniej,
- w większości kraju obserwuje się spadek łącznej liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych w ciągu roku, jednocześnie obserwuje się niewielką tendencję wzrostową długości trwania okresów mroźnych,
- od lat 90-tych XX wieku coraz częściej pojawiają się w Polsce ciągi upałów i dni upalne z temperaturą powietrza ≥ 30°C,
- w większości kraju obserwuje się zmiany w strukturze opadów, polegające na wzroście liczby dni z opadem o dużym natężeniu,
- we wschodniej części kraju, na wschód od Wisły wydłużają się okresy bezdeszczowe oraz okresy suszy,
- w chłodnej porze roku obserwuje się wzmożony udział prędkości wiatru w porywach ≥ 17 m/s, a w okresie letnim pojawiają się coraz częściej huraganowe prędkości wiatrów.

Prognozuje się, że zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne[81]:

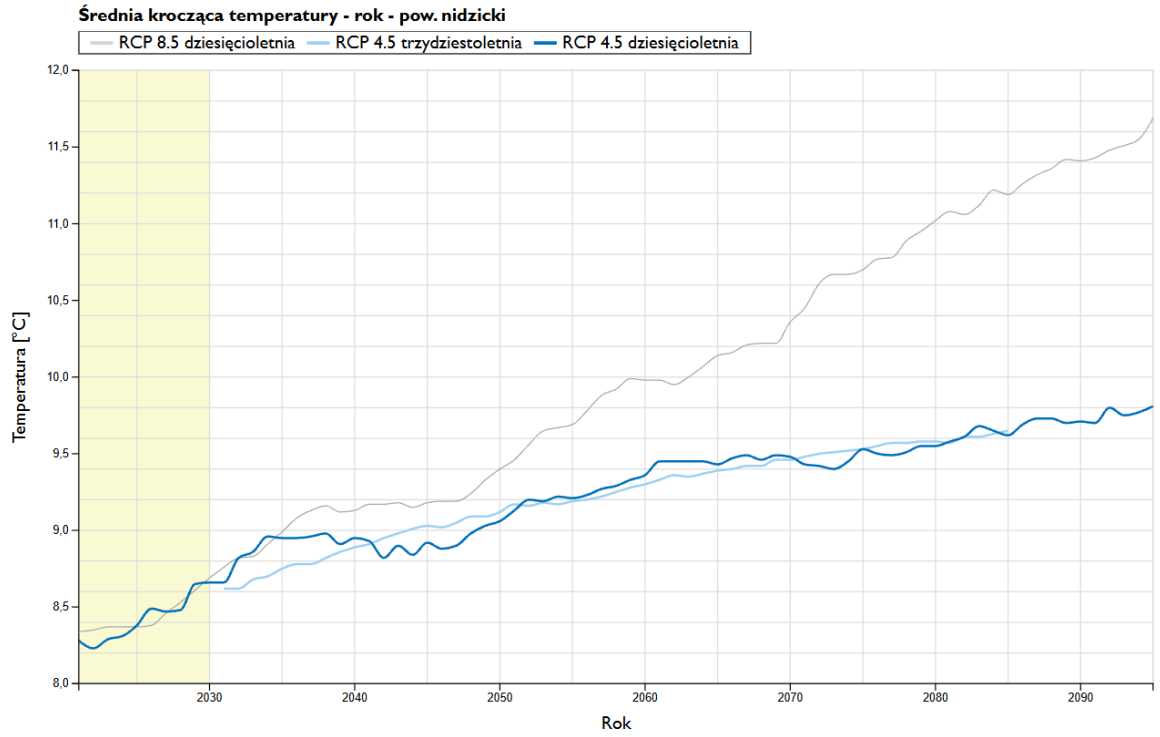
- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.: wydłużenie okresu wegetacyjnego, skrócenie okresu grzewczego, wydłużenie sezonu turystycznego;
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.: niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze), zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof, nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód, zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu

[80] Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
[81] Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza,większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

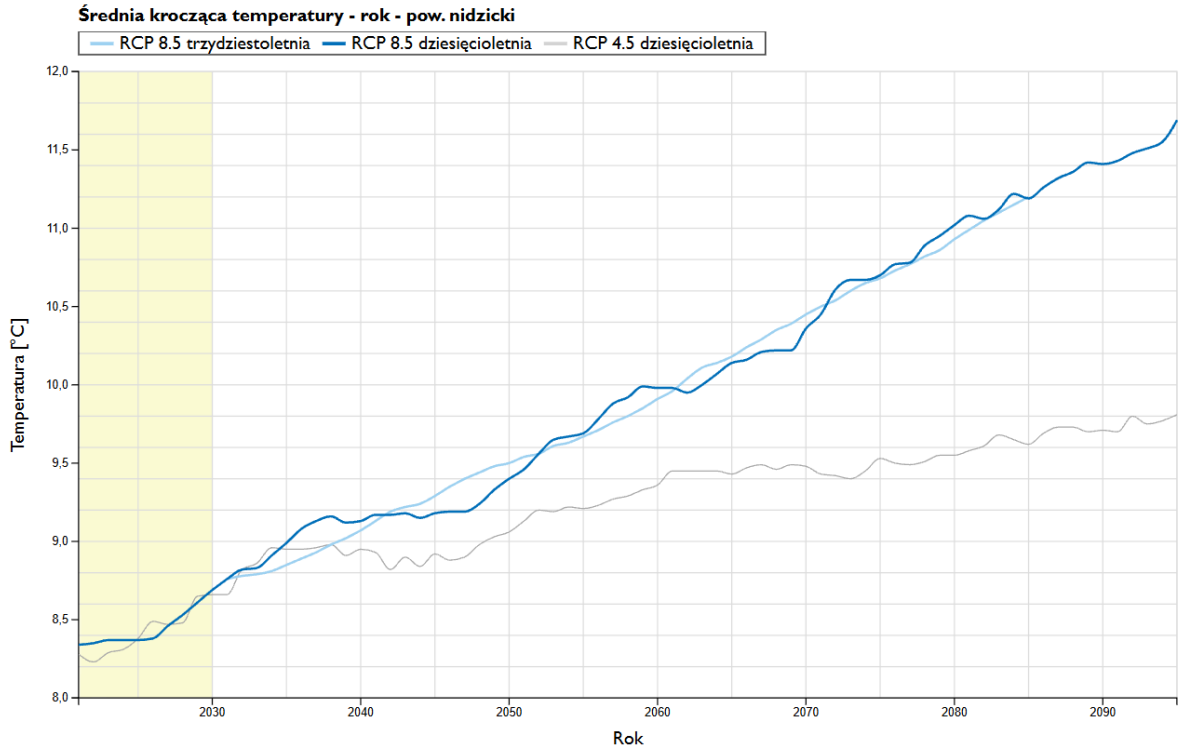
ZMIANY KLIMATYCZNE – KONTEKST LOKALNY

W odniesieniu do wszystkich powiatów w Polsce przeanalizowano możliwe scenariusze emisji gazów cieplarnianych i ich wpływu na poszczególne zmienne klimatyczne w perspektywie do 2100 roku.

Ryc. 41 Scenariusz wzrostu średniej rocznej temperatury powietrza w powiecie nidzickim według scenariusza RCP 4.5 (wprowadzenie nowych technologii z redukcją emisji gazów cieplarnianych)
Materiał źródłowy: https://klimada2.ios.gov.pl/

Zakładając większą niż obecnie redukcję emisji gazów cieplarnianych przy zastosowaniu nowoczesnych technologii (scenariusz RCP 4.5) przewiduje się, iż do końca stulecia średnioroczna temperatura powietrza na obszarze powiatu nidzickiego może wynosić ok. 9,8°C. Oznacza to wzrost temperatury o ok. 1,5°C względem 2021 r.

Ryc. 42 Scenariusz wzrostu średniej rocznej temperatury powietrza w powiecie nidzickim według scenariusza RCP 8.5 (utrzymanie aktualnego tempa wzrostu emisji gazów cieplarnianych)
Materiał źródłowy: https://klimada2.ios.gov.pl/

W przypadku scenariusza pesymistycznego RCP 8.5, gdzie utrzymany pozostałby obecny trend emisji gazów cieplarnianych prognozuje się, iż średnioroczna temperatura powietrza na terenie powiatu nidzickiego do 2100 roku może wzrosnąć do ok. 11,7°C. Oznacza to wzrost temperatury o ok. 3,3°C względem 2021 r. Ponadto oprócz analizy temperatury uwzględniono inne wskaźniki klimatyczne takie jak: promieniowanie słoneczne, suma opadów atmosferycznych, prędkość wiatru, grubość pokrywy śnieżnej, wilgotność względna oraz wielkość zachmurzenia.[82]

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są także w gminie Kozłowo. Na podstawie analiz wstępnych, opartych na wybranych wskaźnikach klimatycznych odnotowanych w Polsce w 2021 i 2024 r. z uwzględnieniem odchylenia (anomalii) w stosunku do okresu wielolecia 1991-2020, można zaobserwować w rejonie gminy:

- ocieplenie (wzrost średniej temperatury powietrza oraz wzrost temperatur maksymalnych);
- wzrost rocznej sumy opadów;
- wzrost usłonecznienia sumarycznego rocznego.

[82] Materiał źródłowy: https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze-portal/

9.4.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM POWODZI

Zgodnie z ustawą Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:

- *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,*
- *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,*
- *obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 18, stanowiące działki ewidencyjne,*
- *pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.*

W celu zwiększenia bezpieczeństwa obywateli oraz ograniczenia negatywnych skutków powodzi, zgodnie z zapisami Dyrektywy Powodziowej oraz ustawy Prawo wodne, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej sporządza tzw. plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych. Prace nad planami zostały poprzedzone przygotowaniem wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP) oraz map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP). Celem planów zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację wybranych działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te, muszą także prowadzić do obniżania strat powodziowych. Obowiązek sporządzenia planów wynika z Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, tzw. Dyrektywy Powodziowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne za opracowanie planów odpowiedzialny jest prezes KZGW na poziomie obszarów dorzeczy oraz dyrektorzy poszczególnych RZGW dla regionów wodnych.[83]

W dolinie rzeki Nida wyznaczony został obszar szczególnego zagrożenia powodzią. Jego zasięg zidentyfikowany został a podstawie tzw. map zagrożenia powodziowego (MZP) opracowanych przez RZGW. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w granicach gminy obejmuje obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (raz na 100 lat) oraz obszaru, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat).[84]

Obszar szczególnego zagrożenia powodzią powinien pozostać wolny od zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej. W stosunku do obszaru szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy zawarte w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Ponadto obowiązują ustalenia:

- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r., Dz.U.2023 poz. 300);
- Planu zarządzenia ryzykiem powodziowym dla obszaru Dorzecza Wisły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r., Dz.U.2022 poz. 2739);
- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r., Dz. U. 2023 poz. 207);
- Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r., Dz. U. 2022 poz. 2715).

[83] Materiał źródłowy: Dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie i Gdańsku.

[84] Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie zawierają się wewnątrz obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie. Zatem zewnętrzną granicą obszaru szczególnego zagrożenia powodzią są obszary o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne reguluje gospodarowanie wodami, w tym kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi, sprawy własności wód oraz gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami w odniesieniu do majątku Skarbu Państwa. Zgodnie z w/w ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, m.in.:

Art. 163.1. Ochrona przed powodzią jest zadaniem Wód Polskich oraz organów administracji rządowej i samorządowej (…).

5. Ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

6. Ochronę przed powodzią realizuje się, uwzględniając wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, w szczególności zapobieganie, ochronę, stan należytego przygotowania i reagowanie w przypadku wystąpienia powodzi, usuwanie skutków powodzi, odbudowę i wyciąganie wniosków w celu ograniczania potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, w zakresie określonym w przepisach ustawy oraz w przepisach odrębnych.

Główne, naturalne przyczyny powodzi to:

- długotrwałe opady atmosferyczne lub krótkotrwałe opady o bardzo wysokiej intensywności;
- gwałtowne topnienie śniegu.

Przyczyny wywołane działalnością człowieka to przede wszystkim:

- awarie i katastrofy urządzeń i budowli hydrotechnicznych, stanowiących osłony przeciwpowodziowe;
- nadmierny spływ wód powierzchniowych do odbiorników nieprzystosowanych do tego zjawiska, wywołany uszczelnieniem dużych obszarów zurbanizowanych;
- regulacja rzek prowadzona bez należytej oceny jej skutków.

Powodzie mogą powodować duże straty materialne (zniszczenia lub uszkodzenia budynków i infrastruktury, zniszczenia pól uprawnych i pastwisk, uszkodzenia roślin). W przypadku terenów zabudowy mieszkaniowej usytuowanych w zasięgu wód powodziowych, zagrożone jest również bezpieczeństwo i mienie zamieszkałej tam ludności.

Istotne znaczenie w kontekście zapobiegania lub minimalizacji skutków powodzi mają natomiast tereny rolnicze (głównie łąki i pastwiska) w dolinie Nidy. Pełnią one rolę naturalnego rozlewiska rzeki i należy pozostawić je wolnymi od zabudowy. Ponadto istotną rolę w zatrzymywaniu wody powodziowej mają również tereny leśne i zadrzewione.

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM PODTAPIANIA

Poza zagrożeniem powodziowym, w granicach gminy Kozłowo może dochodzić do zjawiska podtapiania terenu, na które potencjalnie narażone są tereny z płytko zalegającą wodą gruntową, zagłębienia terenu, obszary położone w dnach dolin rzecznych (w tym Nidy) oraz tereny zmeliorowane. Zjawisko to może być spowodowane przede wszystkim przez opady atmosferyczne lub gwałtowne topnienie dużej ilości pokrywy śnieżnej. Podtopienia mogą również wystąpić na skutek wahań poziomu wody gruntowej.

9.4.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI

Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości.[85]

Z uwagi na charakter rzeźby terenu, w tym stosunkowo duże zróżnicowanie form geomorfologicznych w granicach gminy Kozłowo występują różne klasy spadków terenowych.

Na terenie gminy występują zarówno powierzchnie płaskie i lekko faliste, obejmujące przede wszystkim wierzchowiny wysoczyzn morenowych oraz równiny sandrowe, jak również obszary o bardziej urozmaiconej rzeźbie terenu, charakteryzujące się spadkami przekraczającymi 15–20°, do których zaliczają się zbocza wzgórz morenowych, skarpy dolin rzecznych oraz wybrane odcinki stref brzegowych jezior polodowcowych. Jednocześnie należy podkreślić, że w ujęciu generalnym dominują tereny o niewielkim nachyleniu stoków, nieprzekraczającym 5–10°, natomiast obszary o większym zróżnicowaniu rzeźby koncentrują się przede wszystkim w północnej części gminy, gdzie zachowały się formy rzeźby młodoglacjalnej.

Jednocześnie zaznacza się, że na terenie gminy Kozłowo nie zidentyfikowano terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których występują te ruchy (w tym osuwisk).

Istotny wpływ na ryzyko wystąpienia osuwiska posiada pokrycie stoków roślinnością. Korzenie drzew przytrzymują skutecznie zwietrzeliny skalne uniemożliwiając ich spływ, stabilizując tym samym podłoże. Występujące w gminie duże spadki (powyżej 10-15°) powinny zostać wolne od zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej lub lokalizacja zabudowy powinna być poprzedzona ekspertyzą geotechniczną, w celu określenia stopnia ryzyka. W przypadku sytuowania zabudowy na terenach o wyższych spadkach rekomenduje się o zaniechanie czynności likwidacji istniejącej roślinności oraz jej racjonalnego wkomponowania w przestrzenie inwestycyjne. Realizacja niezbędnych elementów infrastruktury technicznej lub komunikacyjnej wymaga zastosowania odpowiednich rozwiązań technicznych i projektowych, przy zachowaniu rygorów budowlanych dla terenów o skomplikowanych warunkach morfometrycznych.

9.4.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Susza oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych i jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. W warunkach Polski susze obserwuje się przeważnie w okresie letnim. Jest to związane z wysokim ciśnieniem powietrza i wyższą od wartości normalnych temperaturą powietrza, co powoduje zwiększenie zarówno wartości ewapotranspiracji, jak i zapotrzebowania na wodę. W związku z tym podatność na tworzenie się suszy podlega regionalizacji, która głównie odpowiada panującym tam warunkom klimatycznym (opady i temperatura) oraz geomorfologicznym cechom danej zlewni. Suszę dzielimy na cztery typy genetyczne: suszę atmosferyczną, suszę rolniczą, suszę hydrologiczną oraz suszę hydrogeologiczną, które wyznaczają kolejne etapy jej rozwoju.[86]

[85] Za publikacjami Państwowego Instytutu Geologicznego.
[86] Materiał źródłowy: http://posucha.imgw.pl.

W Polsce zagadnieniem suszy, zajmuje się m.in. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy (IUNG-PIB). Instytut na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi prowadzi System Monitoringu Suszy Rolniczej (SMSR), na podstawie którego opracowano wartości klimatycznego bilansu wodnego oraz określono aktualny stan zagrożenia suszą rolniczą.

W celu przeciwdziałania skutkom suszy na poziomie krajowym uchwalony został *Plan przeciwdziałania skutkom suszy* (PPSS). Dokument ten sporządzony został na okres 6 lat (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.[87]

Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Kozłowo:

- w przeważającej części w stopniu „ekstremalnym" narażona jest na wystąpienie zagrożenia suszy rolniczej;
- w stopniu „umiarkowanym" i „silnym" narażona jest na wystąpienie zagrożenia suszy hydrologicznej;
- w stopniu „słabym" narażona na ryzyko wystąpienia suszy hydrogeologicznej;
- niemal w całości w stopniu „silnym" narażona jest na syntetyczne (łączne) ryzyko wystąpienia suszy.

Podsumowując, stopień zagrożenia suszą (rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną) w gminie Kozłowo w latach 1987-2018 był w większości wysoki. Wynika to w dużej mierze z aktualnej struktury użytkowania terenu. Obszary silnie zagrożone zjawiskiem suszy obejmują fragmenty terenów rolniczych, gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się głęboko. Tereny te zdecydowanie dominują w gminie Kozłowo. Nieco niższe ryzyko wystąpienia suszy obserwuje się na obszarach występowania zbiorowisk leśnych oraz w pobliżu sieci rzecznej. Należy jednak podkreślić, że tereny leśne zajmują niewielką część gminy i w większości nie tworzą zwartych kompleksów, lecz mają charakter rozproszony. Jednocześnie są to rejony, w których istnieje realne niebezpieczeństwo wystąpienia pożaru. W przypadku niekorzystnych warunków wietrznych oraz upalnej i bezdeszczowej pogody może dojść do niekontrolowanego rozprzestrzeniania się ognia na większe pałacie lasów.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

Panujące długotrwałe susze przyczynić się mogą do przesuszenia runa leśnego oraz ściółki, czego przejawem może być wystąpienie pożaru. Pożary lasów niosą za sobą szereg negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego oraz człowieka (m.in. zniszczenie szaty roślinnej, w tym utrata siedlisk dla wielu gatunków zwierząt, degradacja naturalnego profilu glebowego, emisja dwutlenku węgla). Najbardziej narażone na ryzyko wystąpienia pożaru są kompleksy leśne zlokalizowane na terenach z głęboko zalegającą warstwą wodonośną.

[87] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U.2021 poz. 1615).

Obszar gminy Kozłowo w 14,7% pokryty jest gruntami leśnymi. W związku z powyższym istnieje niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów leśnych. Do głównych, potencjalnych przyczyn pożarów należy zaliczyć:

- nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapałki;
- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych i instalacji;
- wady środków transportu oraz niezachowanie zasad bezpieczeństwa środków transportu;
- wyładowania atmosferyczne oraz inne ekstremalne zjawiska pogodowe jak huragany i silne wiatry;
- podpalenia;
- wypalanie traw.

Na podstawie danych GUS w 2024 roku na terenie gminy Kozłowo odnotowano łącznie 32 pożary, z czego 30 sklasyfikowanych zostało jako „małe" oraz 2 jako „średnie". Wśród miejscowych zagrożeń wytypowano łącznie 49 zdarzeń, które dotyczyły kolejno[88]:

- zdarzeń związanych z silnym wiatrem – 16 razy;
- zdarzeń w komunikacji – 8 razy;
- zdarzeń medycznych – 5 razy;
- zdarzeń związanych z opadami deszczu – 7 razy;
- zdarzeń na obszarach wodnych – 9 razy;
- zdarzeń chemicznych – 1 raz;
- zdarzeń budowlanych – 1 raz.

9.4.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Na terenie gminy Kozłowo nie znajdują się zakłady zakwalifikowane jako potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych (zakłady o dużym ryzyku ZDR, zakłady o zwiększonym ryzyku ZZR, zakłady pozostałe PSPA).[89]

Zagrożenie wynikające z wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest stosunkowo niewielkie ze względu na brak dużych zakładów przemysłowych. Niemniej, występujące w obszarze gminy zakłady produkcyjne są narażone, jak każdy zakład tego typu, na wystąpienie zdarzeń losowych, np. awarii sprzętu, pożarów itp. Dotyczy to zwłaszcza lokalnych zakładów remontowo-budowlanych, warsztatów samochodów oraz innych podmiotów świadczących usługi produkcyjno-usługowe. W przypadku awarii sprzętu lub wystąpienia innych zdarzeń losowych należy przestrzegać obowiązujących przepisów prawa, w tym regulaminów, a także powiadomić odpowiednie służby bezpieczeństwa.

Przebieg przez teren gminy ważnych szlaków komunikacyjnych przede wszystkim drogi ekspresowej S7 oraz dróg wojewódzkich stanowi nie tylko potencjał rozwojowy, ale także zwiększa możliwości wystąpienia zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych (substancje ropopochodne, gazy płynne).

Z punktu widzenia mieszkańców gminy Kozłowo szczególnie istotną kwestią pozostaje bezpieczeństwo drogowe. W 2024 roku na terenie gminy odnotowano łącznie 3 wypadki drogowe, w wyniku których zginęły 2 osoby oraz 2 osoby zostały ranne.[90]

[88] Materiał źródłowy: Dane GUS: Organizacja państwa i wymiar sprawiedliwości: Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej, stan na 31.12.2024 r.
[89] Materiał źródłowy: www.gios.gov.pl/pl/
[90] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

9.5. WNIOSKI

OCHRONA LUDNOŚCI I OBRONA CYWILNA

- Zadania z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej realizowane na poziomie gminnym przez Wójta jako organ właściwy w tym zakresie.

PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

- Funkcjonujące na terenie gminy podmioty i instytucje zaangażowane w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego (zwłaszcza straż pożarna i policja).
- Lokalizacja jednostki wojskowej w bliskim otoczeniu gminy jako czynnik podnoszący poziom bezpieczeństwa lokalnego i regionalnego.
- Brak komisariatu lub posterunku policji na terenie gminy.

PRZESTĘPCZOŚĆ

- Zdecydowanie wyższy wskaźnik popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w stosunku do średniej dla województwa i kraju.

ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

- Występujące okresowo zjawisko niskiej emisji w obszarach zwartej zabudowy i związane z tym okresowe pogarszanie stanu sanitarnego powietrza (w sezonie grzewczym).
- Brak osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.
- Obecność obszarów szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Nidy.
- Zagrożenie suszą występujące w przeważającej części obszaru gminy i związane z nią zagrożenia pożarowe.
- Niskie ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych z uwagi na brak dużych zakładów produkcyjnych oraz instalacji wykorzystujących lub magazynujących znaczne ilości substancji niebezpiecznych (w tym substancji chemicznych).
- Występowanie zagrożeń związanych z wzmożonym hałasem, emisją zanieczyszczeń oraz transportem substancji niebezpiecznych na odcinku drogi ekspresowej oraz dróg wojewódzkich.

10. POLITYKA SPOŁECZNA

10.1. OCHRONA ZDROWIA

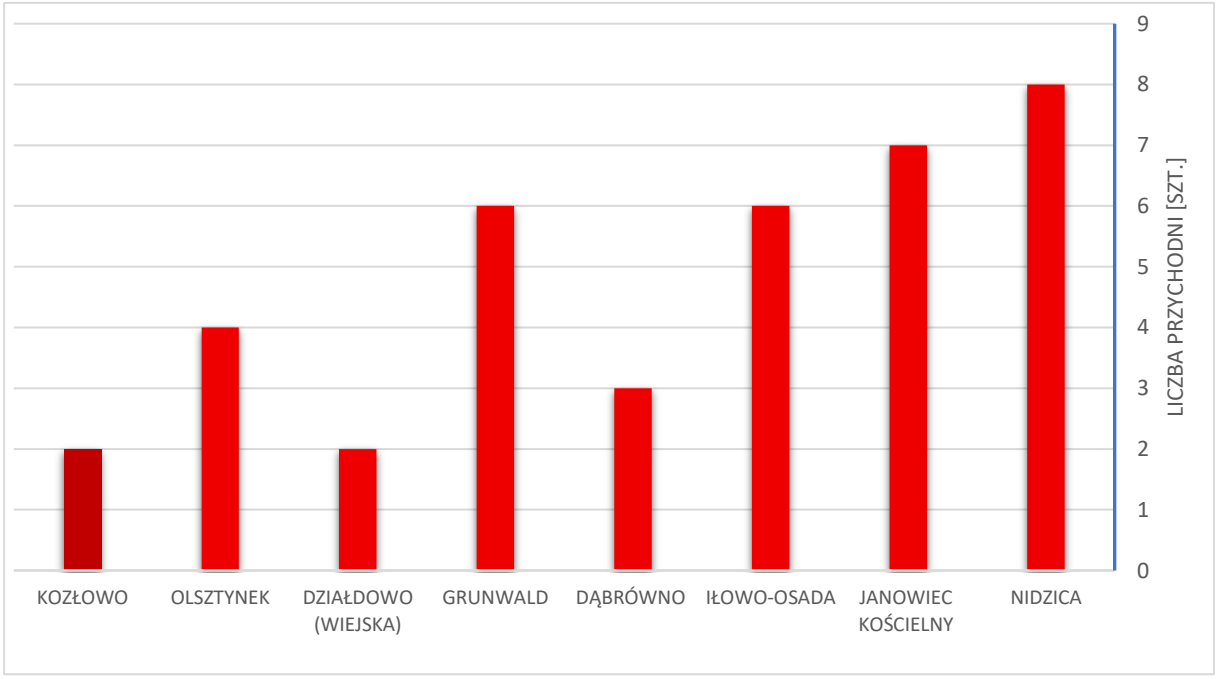
Na terenie gminy funkcjonują następujące obiekty związane z ochroną zdrowia[91]:

- Ośrodek Świadczeń Medycznych w Kozłowie;
- Gabinet Fizjoterapii w Kozłowie;
- punkt apteczny[92] w Kozłowie.

Dostęp do świadczeń zdrowotnych dla mieszkańców gminy zapewnia funkcjonujący na jej terenie ośrodek zdrowia. Placówka oferuje podstawową opiekę medyczną, w tym m.in. dostęp do szczepień, medycyny rodzinnej oraz pediatry. Ponadto w ośrodku dostępne są wybrane świadczenia z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, obejmujące m.in. konsultacje w poradniach chirurgii ogólnej, ginekologii, neurologii oraz otorynolaryngologii.[93]

Wskaźnik zasobności w przychodnie lekarskie wynosi tutaj 2 obiekty na 10 tys. osób, co jest wartością najmniej korzystną w stosunku do wszystkich gmin ościennych. Wyjątek stanowi jedynie gmina wiejska Działdowo, przy czym dostęp do świadczeń zdrowotnych zapewniany jest tam głównie poprzez placówki zlokalizowane na obszarze miasta Działdowo. W niniejszym zestawieniu przoduje gmina Nidzica, gdzie wskaźnik ten wynosi 8 obiektów na 10 tys. osób.

Jednocześnie zarówno dla powiatu nidzickiego, jak i województwa warmińsko-mazurskiego wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 7 obiektów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W związku z powyższym sytuacja w gminie jest zdecydowanie mniej korzystna w stosunku do średniej powiatowej i średniej wojewódzkiej.

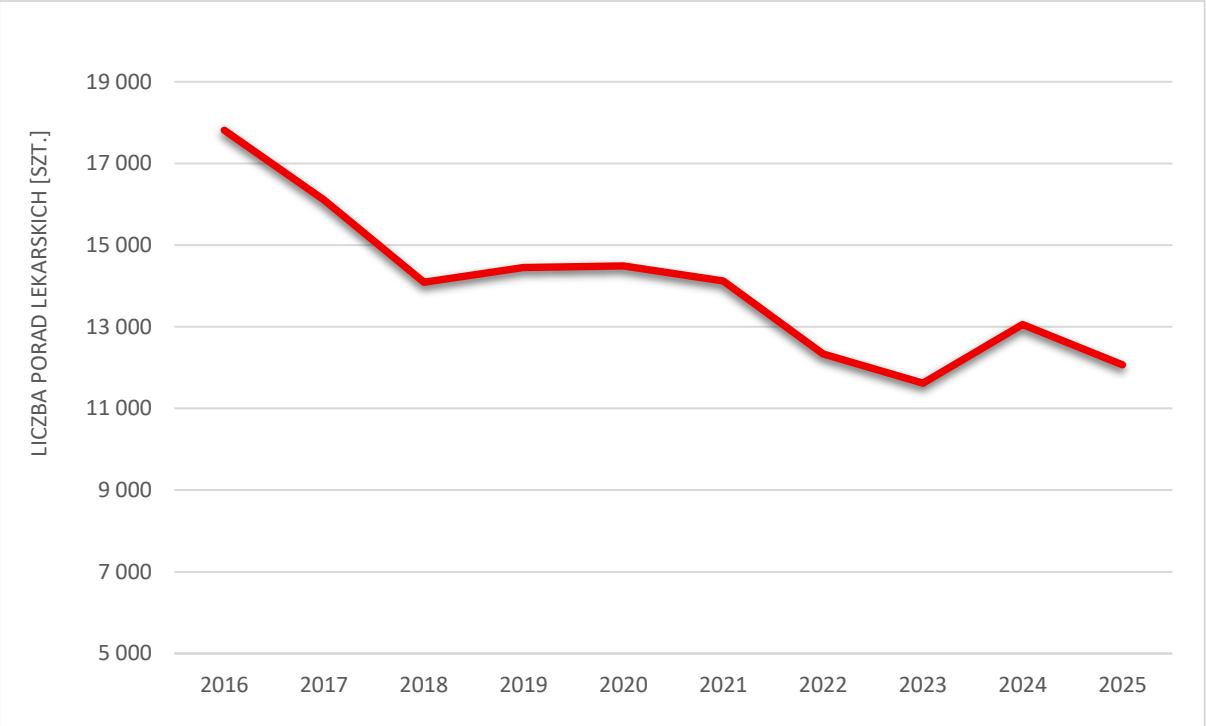

Ryc. 43 Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców na tle gmin sąsiednich
Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2025 r.

[91] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.
[92] [92] Zgodnie z Ustawą z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne:
1. Poza aptekami obrót detaliczny produktami leczniczymi, z uwzględnieniem art. 71 ust. 1 i 3 pkt 2, mogą prowadzić punkty apteczne. (…).
3. Punkty apteczne tworzone po dniu wejścia w życie ustawy mogą być usytuowane jedynie na terenach wiejskich, jeżeli na terenie danej wsi nie jest prowadzona apteka ogólnodostępna.
[93] Materiał źródłowy: https://www.kliniki.pl/osrodek-swiadczen-medycznych-lekarzy-specjalistow/

Z uwagi na ww. uwarunkowania można zatem uznać, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Kozłowo jest dostateczny. Dostępność lekarzy specjalistów w ramach świadczeń refundowanych przez NFZ jest zapewniona, jednak nadal pozostaje niewystarczająca w stosunku do potrzeb zdrowotnych mieszkańców.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat udzielono rokrocznie od ok. 11,6 tys. do ok. 17,8 tys. porad lekarskich (ryc. poniżej).

Ryc. 44 Liczba udzielanych porad lekarskich w gminie w latach 2016-2025
Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2025 r.

10.2. POMOC SPOŁECZNA

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż gmina podejmuje szereg działań mających na celu rozwiązywania problemów społecznych, których wymiar strategiczny znajduje odzwierciedlenie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kozłowo na lata 2021-2027 oraz bieżąco aktualizowanych programach:

- Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Kozłowo na lata 2024-2026;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Kozłowo na lata 2026-2029;
- Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Kozłowo na lata 2024-2028.

Instytucją pomocy społecznej finansowaną z budżetu gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie (GOPS). Jednym z najważniejszych celów w/w podmiotu rozpoznanie i zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie pokonać trudności oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Szczególnie ważne jest podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia tych osób oraz ich integracji ze środowiskiem. GOPS udziela ponadto pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

Tab. 26 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
LICZBA OSÓB (OS.)	975	985	835	609	540	483	383	335	422	336
ODSETEK MIESZKAŃCÓW (%)	15,7	16,0	13,6	10,0	9,0	8,7	7,0	6,2	7,8	6,4

Materiał źródłowy: Dane GUS., stan na 31.12.2024.

W gminie zauważalny jest wyraźny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2024 roku z pomocy społecznej skorzystało 336 osób, czyli o 639 osób mniej niż w 2015 roku.

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną są: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstw.[94]

W 2025 roku wydatki i poszczególne formy pomocy udzielane mieszkańcom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na działania z zakresu pomocy społecznej kształtowały się następująco (tab. poniżej):

Tab. 27 Świadczenia oraz formy pomocy realizowane w ramach pomocy społecznej w gminie w 2025 r.

FORMA POMOCY	PONIESIONE KOSZTY [zł]	LICZBA ŚWIADCZEŃ/ŚWIADCZENIOBIORCÓW
Zasiłki rodzinne	236 874,39	2 210 szt.
Zasiłki stałe	--	52 osoby
Dodatki do zasiłków rodzinnych	146 524,67	1 935 szt.
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	10 000,00	10 szt.
Świadczenie rodzicielskie	72 521,70	80 szt.
Zasiłki pielęgnacyjne z tytułu niepełnosprawności	304 334,40	1 410 szt.
Zasiłki pielęgnacyjne z tytułu ukończenia 75 roku życia	12 950,40	60 szt.
Świadczenie pielęgnacyjne	1 373 188,00	419 szt.
Świadczenie pielęgnacyjne art. 17 ust. 1 pkt 1	278 199,00	85 szt.
Świadczenie „Za życiem”	8 000,00	2 szt.
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	252 560,34	479 szt.
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	123 058,40	16 osób
Karta Dużej Rodziny	--	11 rodzin
Piecza zastępcza	321 238,40	--
Program „Asystent rodziny”	122 939,28	15 rodzin
Dodatki mieszkaniowe	1 872,33	1 szt.
Program „Posiłek w szkole i w domu”	63 058,92	86 dzieci 36 rodzin
Pobyt w Domu Pomocy Społecznej	--	9 osób

Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Kozłowo za 2025 rok, 2026.

Na terenie gminy w Kozłowie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, który jest ośrodkiem wsparcia przeznaczonym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem działalności ww. podmiotu jest udzielenie wsparcia społecznego osobom, które z powodu zaburzeń psychicznych mają poważne trudności w codziennym życiu, podtrzymanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, a także zapobieganie lub likwidowanie niezdolności do życia w społeczeństwie.

[94] Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Kozłowo za 2025 rok, 2026.

Uzupełnieniem działalności w zakresie pomocy społecznej jest także funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, którego celem jest diagnoza, a następnie podejmowanie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zapewnienie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym tym problemem. W 2025 roku wpłynęło łącznie 15 Niebieskich Kart wszczynających prowadzenie procedury. Łącznie odbyło się 6 posiedzeń członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 20 posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych.

Ponadto w gminie wdrażany jest program „Korpus Wsparcia Seniorów" oraz program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Kozłowo.[95]

10.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie gminy znajduje się 996 budynków mieszkalnych, a sama liczba mieszkań wynosi 1 751. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 68,6 m^2, co jest wartością niższą od średniej dla powiatu nidzickiego (73,1 m^2).[96]

Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy, na tle powiatu przedstawiono poniżej:

Tab. 28 Gospodarka mieszkaniowa gminy i powiatu nidzickiego w latach 2016-2025

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
liczba budynków mieszkalnych										
gmina Kozłowo	949	955	957	977	968	963	966	973	981	996
powiat nidzicki	5 515	5 552	5 589	5 688	5 555	5 603	5 686	5 733	5 784	5 870
liczba mieszkań										
gmina Kozłowo	1 755	1 761	1 764	1 766	1 710	1 721	1 729	1 736	1 744	1 751
powiat nidzicki	10 689	10 759	10 847	10 982	10 877	10 940	11 025	11 089	11 161	11 307
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m^2										
gmina Kozłowo	66,3	66,6	66,7	66,7	67,4	67,7	67,8	68,1	68,4	68,6
powiat nidzicki	71,5	71,6	71,8	72,0	72,0	72,3	72,5	72,7	72,9	73,1
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m^2										
gmina Kozłowo	19,0	19,1	19,4	19,6	20,8	21,3	21,7	22,3	22,7	23,1
powiat nidzicki	22,9	23,2	23,6	24,1	25,1	25,6	26,1	26,5	26,9	27,6
powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem w m^2										
gmina Kozłowo	116 439	117 274	117 663	117 815	115 232	116 511	117 184	118 290	119 292	120 040
powiat nidzicki	764 418	770 553	779 070	790 728	783 318	790 646	799 350	806 139	813 860	826 057

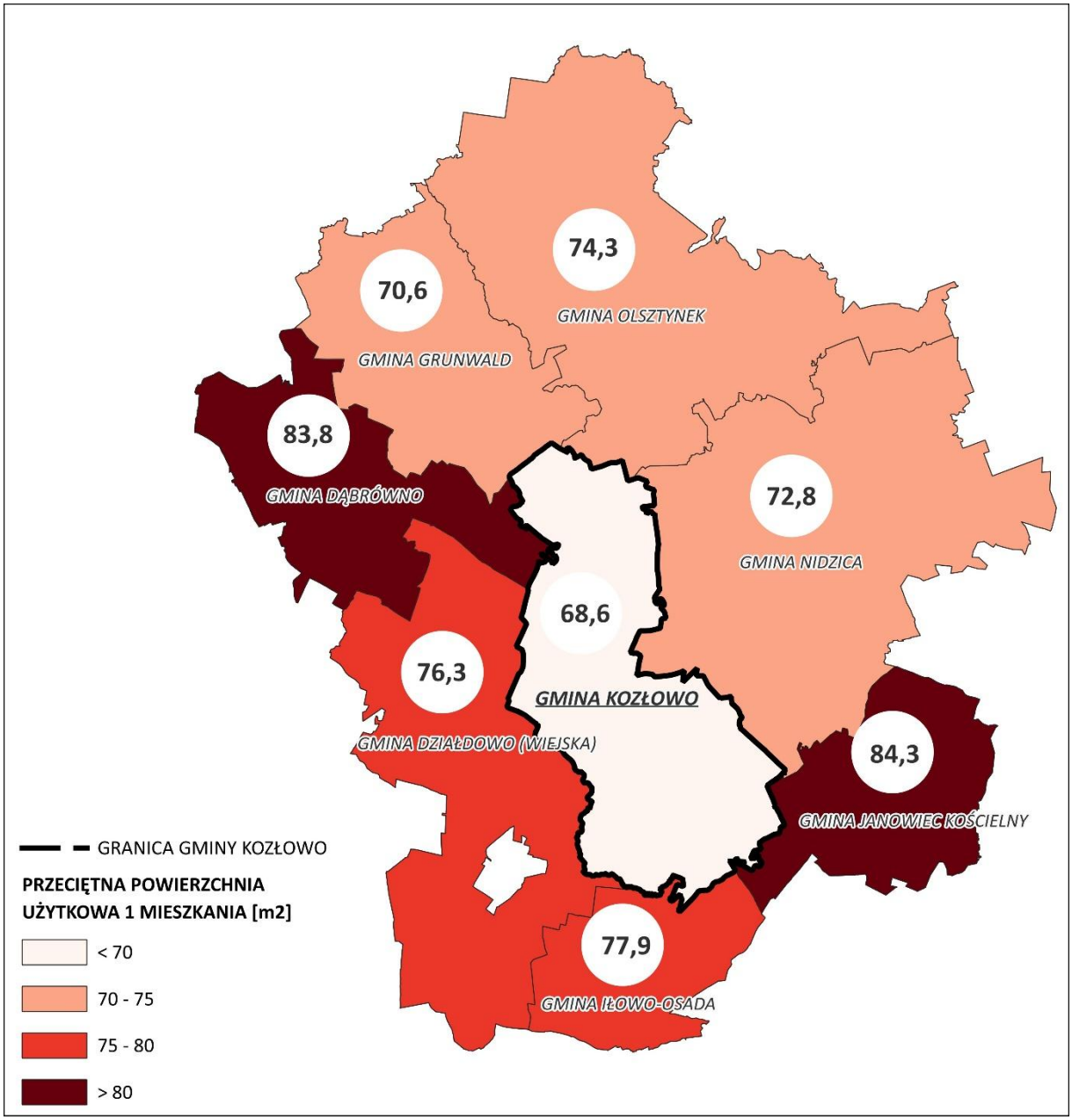
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Jak wynika z powyższej tabeli na terenie gminy Kozłowo:

- nieznacznie wzrasta liczba budynków mieszkalnych;
- liczba mieszkań pozostaje na zbliżonym poziomie;
- nieznacznie wzrastają powierzchnie użytkowe mieszkań;
- sukcesywnie wzrastają przeciętne powierzchnie użytkowe mieszkań w przeliczeniu na 1 osobę;
- na przestrzeni okresu 2016-2025 nastąpił wzrost powierzchni użytkowej mieszkań ogółem o ok. 3,6 tys. m^2 (ok. 360 m^2/rocznie).

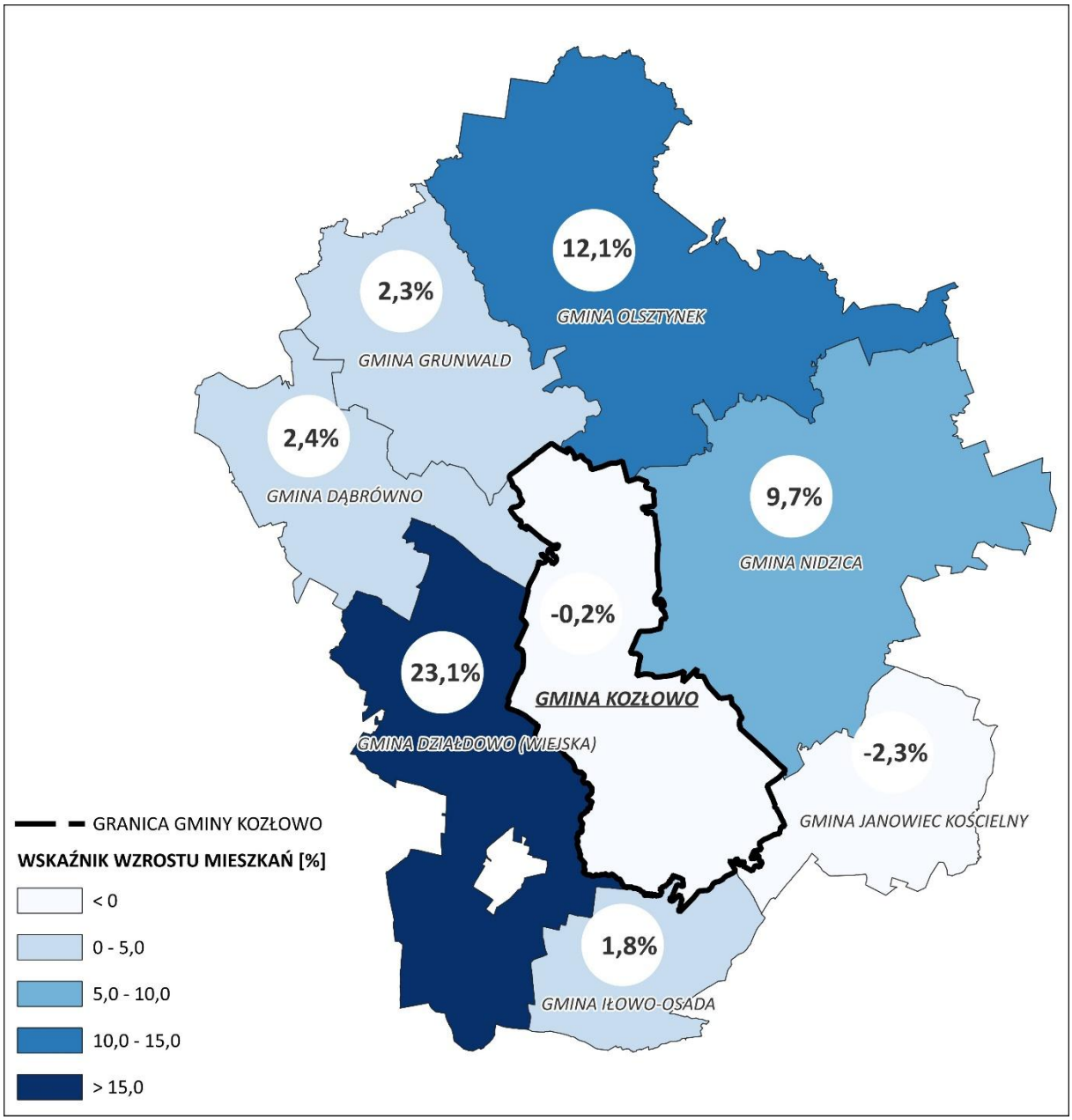
[95] Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Kozłowo za 2025 rok, 2026.
[96] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2025 r.

Na terenie gminy Kozłowo przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania jest najniższa w stosunku do wszystkich gmin sąsiednich. W 2025 roku wartość ta wynosiła 68,6 m^2, natomiast w niniejszym zestawieniu przoduje gmina Janowiec Kościelny (84,3 m^2) oraz w dalszej kolejności gmina Dąbrówno (83,8 m^2) – ryc. poniżej.

Ryc. 45 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Kozłowo oraz gminach ościennych w 2025 roku
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2025 r.

Na przestrzeni lat 2015–2024 w gminie Kozłowo odnotowano nieznaczny spadek liczby mieszkań (-0,2%). Mniej korzystnie sytuacja kształtowała się jedynie w gminie Janowiec Kościelny, gdzie liczba mieszkań zmniejszyła się o 2,3%. W niniejszym zestawieniu wyraźnie przoduje gmina wiejska Działdowo, gdzie nastąpił wzrost o 23,1% zasobów mieszkaniowych (ryc. poniżej). Z pewnym prawdopodobieństwem można przyjąć, iż związane jest to z procesem suburbanizacji miasta Działdowo i jego najbliższego otoczenia.

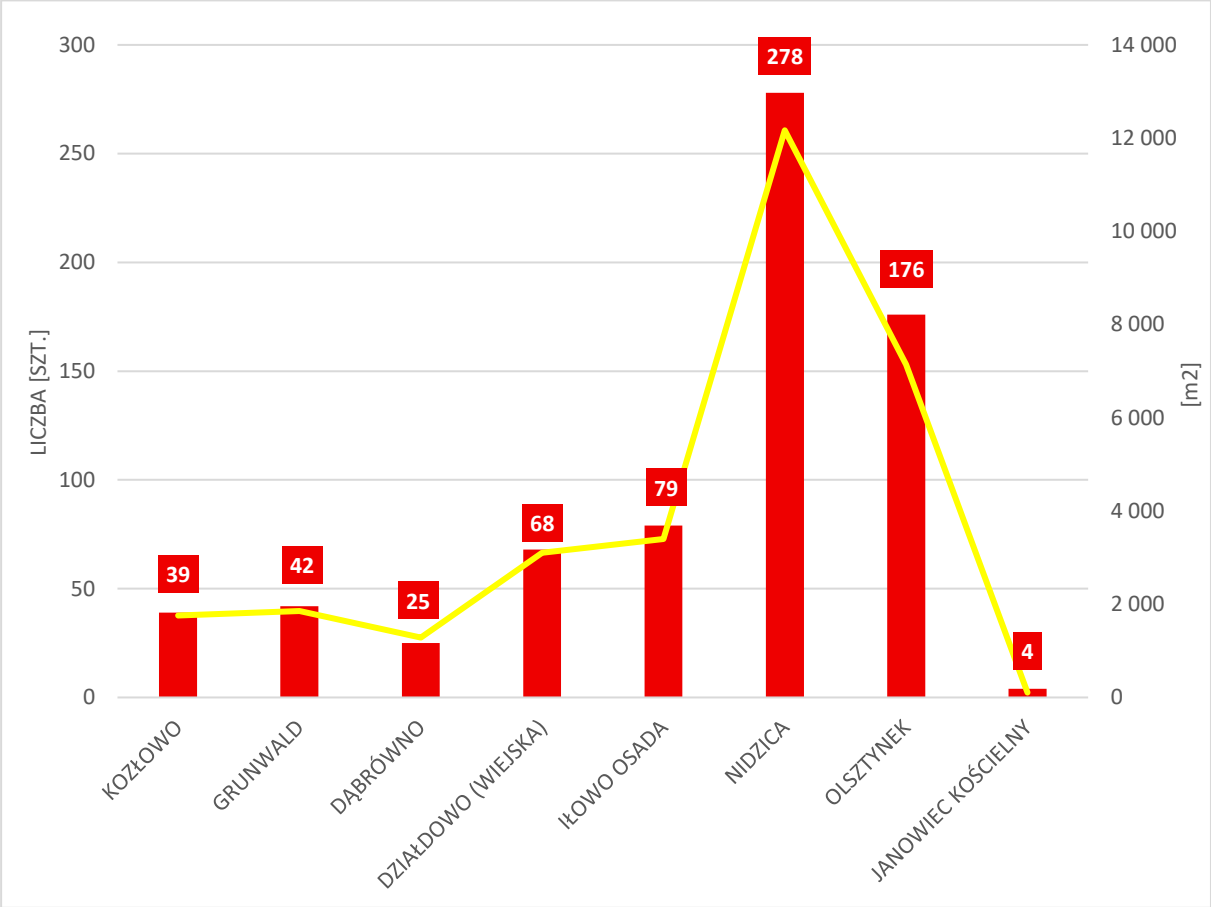
Ryc. 46 Wskaźnik wzrostu liczby mieszkań w gminie Kozłowo i gminach ościennych w okresie 2016-2025
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Kozłowo posiada zasoby komunalne w liczbie 39 lokali, a ich łączna powierzchnia to 1 755 m^2. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Kozłowo, Rogóż, Wola, Pielgrzymowo, Januszkowo, Dziurdziewo, Szkudaj, Górowo, Szkotowo, Sławka Wielka, Wierzbowo, Bartki. Stan techniczny części lokali komunalnych należy ocenić jako zły, co w połączeniu z ich niepełnym wyposażeniem w podstawowe urządzenia techniczno-sanitarne stanowi istotne wyzwanie w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych.[97]

Biorąc pod uwagę zasoby mieszkaniowe gmin ościennych należy uznać, że sytuacja w gminie Kozłowo kształtuje się mało korzystnie. Jedynie w gminie Janowiec Kościelny oraz Dąbrówno liczba mieszkań komunalnych jest niższa. Zdecydowanie najkorzystniej sytuacja kształtuje się w gm. Nidzica oraz w dalszej kolejności w gm. Olsztynek. Warto przy tym zaznaczyć, że w przypadku miast znaczną część zasobów mieszkaniowych stanowią budynki wielorodzinne, a zatem uzyskane wyniki nie można

[97] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r. oraz dane Urzędu Gminy Kozłowo.

przyjąć w pełni za reprezentatywne. Spośród gmin wiejskich największym zasobem mieszkań komunalnych charakteryzuje się gmina Iłowo-Osada.

Ryc. 47 Mieszkania komunalne w gminie Kozłowo i gminach sąsiednich
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2024 r.

Mieszkania treningowe lub wspomagane stanowią formę pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego. Na terenie gminy Kozłowo znajduje się jedno mieszkanie treningowe lub wspomagane[98].

[98] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.

10.4. WNIOSKI

OCHRONA ZDROWIA

- Obecność punktu aptecznego oraz placówki podstawowej opieki zdrowotnej.
- W dalszym ciągu ograniczony dostęp do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej.

POMOC SPOŁECZNA

- W dalszym ciągu występowanie problemów społecznych wśród mieszkańców (ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, niepełna rodzina lub wielodzietność).
- Realizacja szeregu działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomani oraz wspierania rodziny.
- Funkcjonujące instytucje pomocy społecznej (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy).
- Spadek liczby mieszkańców korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

MIESZKALNICTWO

- Utrzymujący się poziom zasobów mieszkaniowych gminy na przestrzeni ostatnich lat.
- Najniższy wskaźnik przeciętnej wielkości mieszkań na tle wszystkich gmin ościennych.
- Stosunkowo niewielka liczba mieszkań komunalnych na tle gmin ościennych.
- W dalszym ciągu niedostateczne wyposażenie mieszkań komunalnych w podstawowe urządzenia techniczno-sanitarne (tj. sieć wodociągowa, kanalizacyjna, centralne ogrzewanie).
- Brak mieszkań treningowych i wspomaganych.

11. EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE

Na terenie gminy Kozłowo funkcjonują następujące placówki oświatowe[99]:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Kozłowie;
- Szkoła Podstawowa w Rogożu;
- Szkoła Podstawowa w Szkotowie;
- Szkoła Podstawowa w Zaborowie.

Ponadto od września 2026 roku w Zespole Szkolno-Przedszkolnym funkcjonuje żłobek. Jednocześnie na terenie gminy nie znajdują się szkoły ponadpodstawowe[100].

11.2. LICZBA UCZNIÓW

Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób uczęszczających do placówek oświatowych w gminie Kozłowo kształtowała się następująco:

Tab. 29 Osoby uczęszczające do placówek oświatowych w gminie Kozłowo w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE										
Dzieci	101	116	125	142	132	130	143	144	142	129
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE (WRAZ Z GIMNAZJAMI*)										
Uczniowie	460	428	455	496	472	454	430	386	355	351
Absolwenci	89	60	--	--	70	74	50	81	63	46

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.
* dotyczy lat 2013-2018. Wraz z końcem roku szkolnego 2018/2019 zlikwidowano wszystkie oddziały gimnazjalne.

W gminie Kozłowo obserwowany jest od kilku lat spadek liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych. Na przestrzeni okresu 2015-2024 ubyło łącznie 109 uczniów (spadek o ok. 24%).

Jednocześnie należy wskazać, że w latach 2017–2018 wystąpił wyraźny, skokowy wzrost liczby uczniów, który miał charakter jednorazowy i był bezpośrednio związany z reformą systemu oświaty. W jej wyniku, począwszy od roku szkolnego 2019/2020, zlikwidowane zostały oddziały gimnazjalne, co spowodowało czasowe zwiększenie liczby uczniów w szkołach podstawowych. Przed reformą do szkół podstawowych i gimnazjów uczęszczało łącznie dziewięć roczników, natomiast po jej wdrożeniu edukacja w szkołach podstawowych obejmuje osiem roczników.[101]

Jednocześnie zauważalna jest tendencja wzrostowa liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego. W latach 2015–2024 liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrosła o 28 osób.

Dane dotyczące dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym oraz liczby oddziałów przedszkolnych w gminie Kozłowo oraz gminach sąsiednich w 2024 roku przedstawia niżej załączona tabela:

[99] Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Kozłowo za 2025 rok, 2026.
[100] Materiał źródłowy: Urząd Gminy Kozłowo.
[101] Reforma szkolnictwa z 2017 roku zakładała m.in.:
- likwidacje gimnazjów;
- wprowadzenie ośmioletniego roku nauczania w szkołach podstawowych;
- wprowadzenie czteroletniego toku nauczania w liceach ogólnokształcących;
- wprowadzenie pięcioletniego roku nauczania w technikum.

Tab. 30 Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wraz z liczbą oddziałów przedszkolnych w gminie Kozłowo oraz gminach sąsiednich w 2024 r.

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2024		
	ODDZIAŁY PRZEDSZOLNE	LICZBA DZIECI W WIEKU 3-5 LAT OBJĘTYCH WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM	ODSETEK DZIECI OBJĘTYCH WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM W WIEKU 3-5 LAT (%)
OLSZTYNEK	18	295	83,1
DZIAŁDOWO (WIEJSKA)	12	209	46,6
NIDZICA	41	259	101,5
JANOWIEC KOŚCIELNY	2	82	67,1
IŁOWO-OSADA	10	177	83,1
DĄBRÓWNO	6	53	54,1
GRUNWALD	12	152	77,6
KOZŁOWO	**7**	**80**	**56,3**

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

W gminie Kozłowo funkcjonuje łącznie 7 oddziałów przedszkolnych, na które przypada 80 dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Jest to wskaźnik dość niski na tle gmin sąsiadujących. Największą liczbę dzieci objętych edukacją przedszkolną odnotowano w gminie Nidzica, gdzie liczba ta wynosi 259 osób.

Łączny odsetek dzieci w wieku 3–5 lat korzystających z wychowania przedszkolnego na terenie gminy wynosi 56,3%, co plasuje ją w grupie jednostek o niższym poziomie upowszechnienia edukacji przedszkolnej w porównaniu z gminami sąsiednimi. Ponownie najkorzystniejsza sytuacja występuje w gm. Nidzica, gdzie edukacją przedszkolną objęte są wszystkie dzieci w tym przedziale wiekowym.[102]

W 2024 roku wszyscy uczniowie szkół podstawowych na terenie gminy objęci byli nauką języka angielskiego, natomiast 24,2% uczniów uczyło się języka niemieckiego.[103]

11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA

W gminie Kozłowo funkcjonują obecnie 17 zarejestrowanych stowarzyszeń pozarządowych, co przekłada się na wskaźnik ok. 3,3 organizacji na 1000 mieszkańców.[104]

Na terenie gminy Kozłowo funkcjonują następujące organizacje i stowarzyszenia:

– Zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądownictwa (KRS):
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Januszkowie;
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Kozłowie;
  - Ochotnicza Straż Pożarna w Krokowie;

[102] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.
[103] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.
[104] Materiał źródłowy: Krajowy Rejestr Sądowy, www.ekrs.ms.gov.pl.

- Ochotnicza Straż Pożarna w Sarnowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szkotowie;
- Stowarzyszenie DPJ – Działaj – Pomóż – Już;
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspieranie i Rozwoju Dzieci i Młodzieży „SKOTTAW" w Szkotowie;
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kozłowo;
- Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ziemia Kozłowska";

– Zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa:

- Koło Gospodyń Wiejskich „Stokrotka" w Szkudaju;
- Koło Gospodyń Wiejskich Wsia Mać w Zaborowie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Niedanowie „Mazurianki";
- Koło Gospodyń Wiejskich w Januszkowie „Januszowianki";
- Koło Gospodyń Wiejskich Kozłowskie Kumoszki;
- Koło Gospodyń Wiejskich Szkotowskie Babki Ziemniaczane;
- Koło Gospodyń Wiejskich Sarnowianki na Obcasach;
- Koło Gospodyń Wiejskich nad Kownacką Wodą.

Gmina należy do Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Brama Mazurskiej Krainy" oraz Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich (opisano szczegółowo w rozdz. 1.5.).[105]

11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH

Uczestnictwo w wyborach powszechnych jest jednym z najważniejszych przejawów aktywności obywatelskiej. Społeczeństwo w sposób realny wywiera bowiem wpływ na sprawy bieżące Kraju oraz mniejsze jednostki samorządu. Dane dotyczące frekwencji wyborczej w gminie Kozłowo w latach 2018-2025 przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 31 Frekwencja wyborcza w gminie podczas Wyborów Powszechnych w Polsce w latach 2018-2025

ROK	NAZWA	FREKWENCJA W GMINIE (%)	FREKWENCJA W KRAJU (%)
2018	Wybory Samorządowe	50,3	48,8
2019	Wybory do Parlamentu Europejskiego	25,5	45,6
2019	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	39,1	61,7
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	46,8	64,5
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	54,4	68,2
2023	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	57,2	74,4
2023	Referendum Ogólnokrajowe	41,8	40,9
2024	Wybory Samorządowe	51,3	51,9
2024	Wybory do Parlamentu Europejskiego	23,8	40,7
2025	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	50,6	67,3
2025	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	55,6	71,6

Materiał źródłowy: https://wybory.gov.pl/

[105] Materiał źródłowy: https://lgdbmk.pl/

Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Kozłowo w zakresie partycypacji podczas wyborów powszechnych w okresie 2018-2024 jest zróżnicowana. Frekwencja w poszczególnych wyborach jest zazwyczaj wyraźnie niższa niż średnia ogólnokrajowa. Wyjątek stanowią jedynie Wybory Samorządowe z 2018 oraz Referendum Ogólnokrajowe z 2023 roku.

Najwyższy poziom frekwencji zanotowano podczas wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 2023 r., gdzie wyniosła ona 57,2%. Najniższa frekwencja miała natomiast miejsce w trakcie Wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku (23,8%).[106]

11.4. WNIOSKI

PLACÓWKI OŚWIATOWE

- Zadawalający poziom dostępności do usług oświatowych na poziomie wczesnoszkolnym.
- Obecność punktu opieki nad dzieci do lat 3 (żłobka).
- Brak placówki ponadpodstawowej.
- Wysoki udział wydatków z budżetu gminy przeznaczonych na oświatę i wychowanie.
- Odpowiednie wyposażenie szkół i bibliotek, szczególnie w „nowoczesny sprzęt edukacyjny”.

UCZNIOWIE I DZIECI

- Relatywnie niski odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat.
- Wzrost liczby dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego na przestrzeni ostatnich lat.
- Sukcesywny spadek liczby uczniów uczęszczających do placówek oświatowych na przestrzeni ostatnich lat.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

- Zazwyczaj wyraźnie niższa frekwencja wyborcza niż średnia ogólnokrajowa.
- Stosunkowo aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia lokalne.

[106] Materiał źródłowy: www.wybory.gov.pl.

12. FINANSE SAMORZĄDOWE

Podstawowym celem działalności samorządu gminnego jest zapewnienie jak najlepszych warunków dla funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnej. Realizacja tego działania wymaga zapewnienia stałego dopływu środków, które są niezbędne do finansowania odpowiedniego poziomu dóbr i usług publicznych służących do zaspokajania potrzeb społeczności, a także przedsięwzięć o charakterze rozwojowym.

W procesie strategicznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego zasadniczą rolę odgrywa możliwość finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Możliwości finansowe, w powiązaniu z jakością zarządzania, stanowią podstawę do wyznaczenia strategicznych celów jej rozwoju, rozumianego jako proces kształtowania zmian w pożądanym kierunku, akceptowanym społecznie, ekonomicznie i środowiskowo, zgodnie z wymogami racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Między rozwojem lokalnym a finansami gminy występują wzajemne powiązania i uwarunkowania, gmina bowiem ponosi najpierw wydatki, w określonych działach, aby mógł dokonać się rozwój społeczno-gospodarczy.

Istotnym elementem w kształtowaniu polityki rozwoju danej jednostki administracyjnej jest Budżet Gminy, będący głównym źródłem finansowania usług publicznych i inwestycji związanych z realizacją zadań infrastrukturalnych. Działania te stwarzają warunki do inwestowania dla podmiotów gospodarczych i poprawy standardów życia mieszkańców.

12.1. DOCHODY GMINY

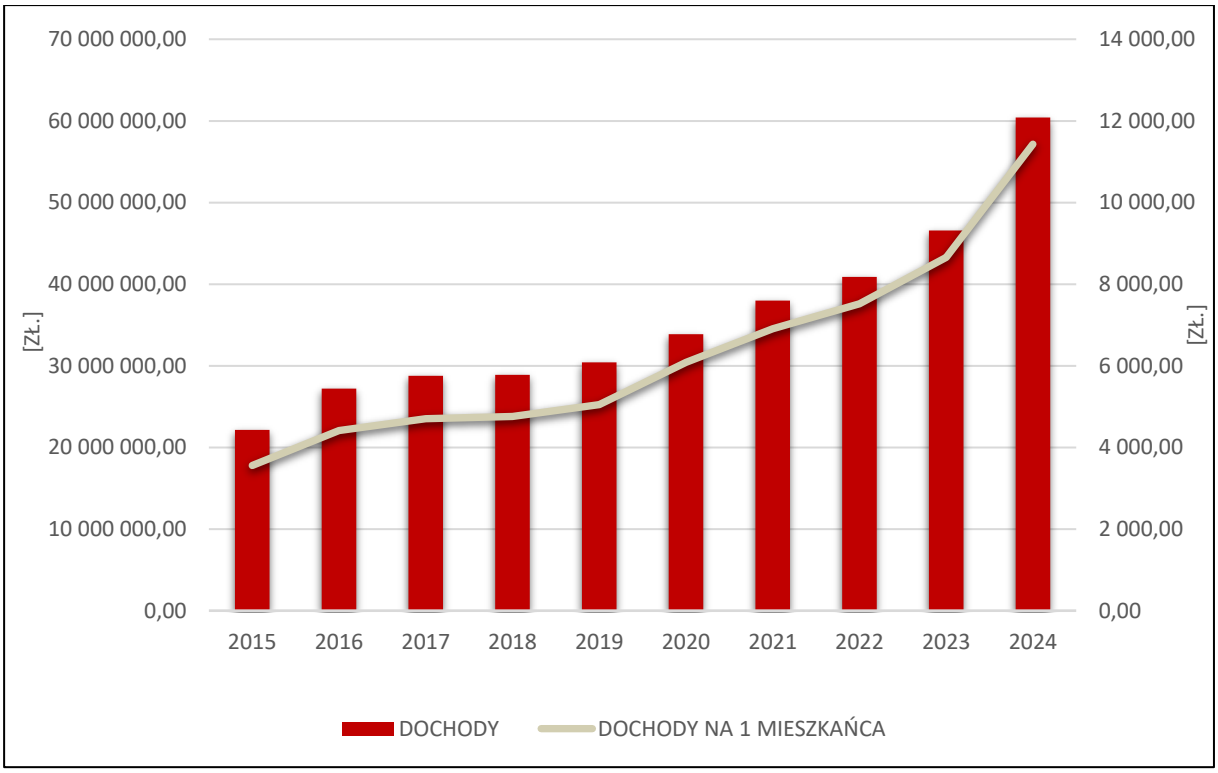
Dochody ogółem gminy Kozłowo na przestrzeni analizowanych lat wzrosły ponad dwukrotnie (z ok. 22,1 mln zł w 2015 r. do ok. 60,4 mln zł w 2024 r.). Ma to również przełożenie na dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 3 557 zł/os. w 2015 r. do ok. 11 429 zł/os. w 2024 r.). Warto wskazać, że w 2024 roku nastąpił skokowy wzrost dochodów w stosunku do roku poprzedniego.[107]

Tab. 32 Dochody ogółem gminy w latach 2015-2024

ROK	DOCHODY OGÓŁEM [zł]	DOCHÓD GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2015	22 128 990,62	3 557,14
2016	27 214 700,03	4 410,81
2017	28 781 339,59	4 702,06
2018	28 905 059,23	4 754,90
2019	30 416 441,46	5 051,73
2020	33 870 475,93	6 086,34
2021	37 966 872,87	6 910,61
2022	40 902 513,23	7 518,84
2023	46 557 004,11	8 656,94
2024	60 404 596,73	11 429,44

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

[107] Materiał źródłowy: Dane GUS – finanse publiczne: dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu: dochody ogółem oraz dochody na 1 mieszkańca, stan na 31.12.2024 r.

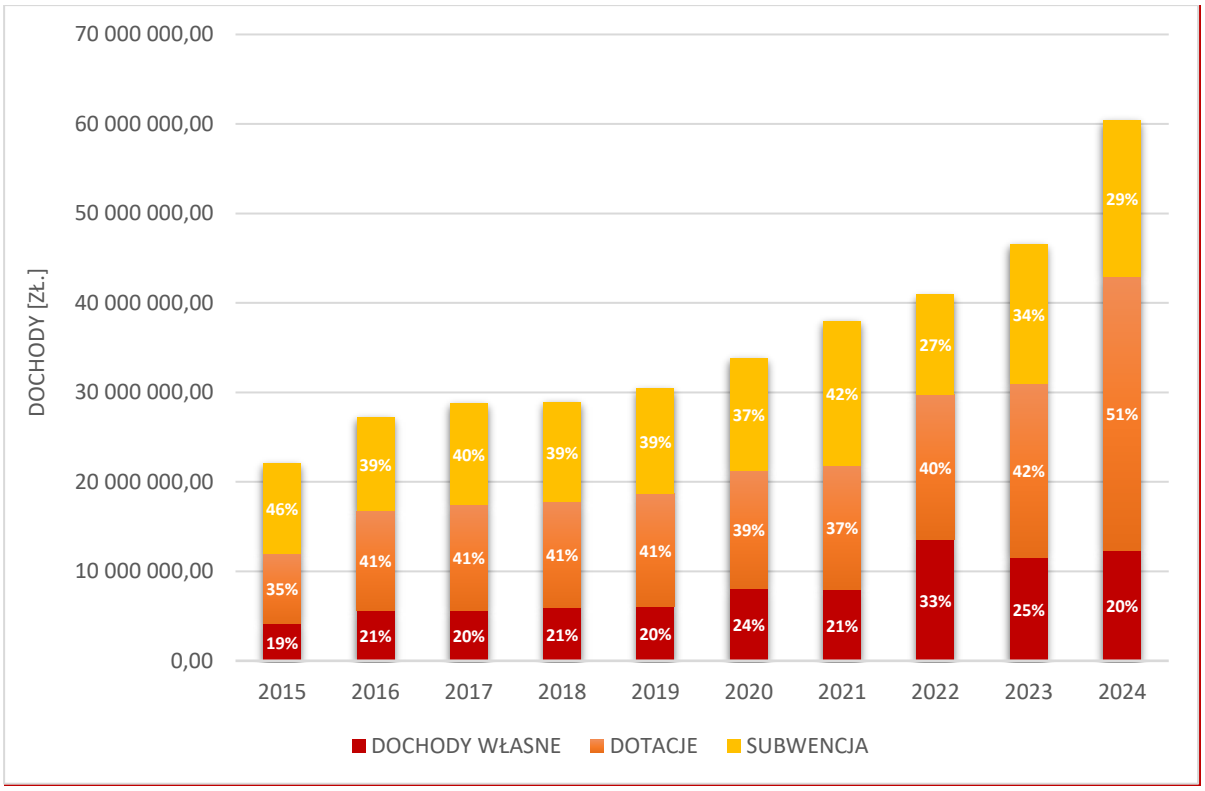

Ryc. 48 Dochody ogółem gminy w latach 2015-2024 wraz z przeliczeniem na 1 mieszkańca
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczny dochód ogółem w dalszym ciągu będzie sukcesywnie wzrastać. Należy przy tym podkreślić, że są to wartości pieniężne nominalne. Realna wartość nabywcza pieniądza uzależniona jest od różnych czynników, a wpływa na nią m.in. inflacja.

Strukturę dochodów gminy Kozłowo tworzą kolejno: dochody własne, dotacje oraz subwencje ogólne. W okresie 2015-2024 r. całkowita suma dochodów własnych wzrosła trzykrotnie (z poziomu ok. 4,2 mln zł w 2015 r. do ok. 12,3 mln zł w 2024 r.). Jednocześnie wskazuje się, że najszybszy wzrost wśród wszystkich źródeł dochodu w gminie dotyczy dotacji, których suma na przestrzeni omawianego okresu powiększyła się blisko czterokrotnie (z ok. 7,8 mln w 2015 r. do ok. 30,6 mln w 2024 r.).[108]

[108] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

Ryc. 49 Struktura dochodów w gminie w latach 2015-2024
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody własne pochodzą ze źródeł finansowania, gdzie swój udział mają m.in.:[109]

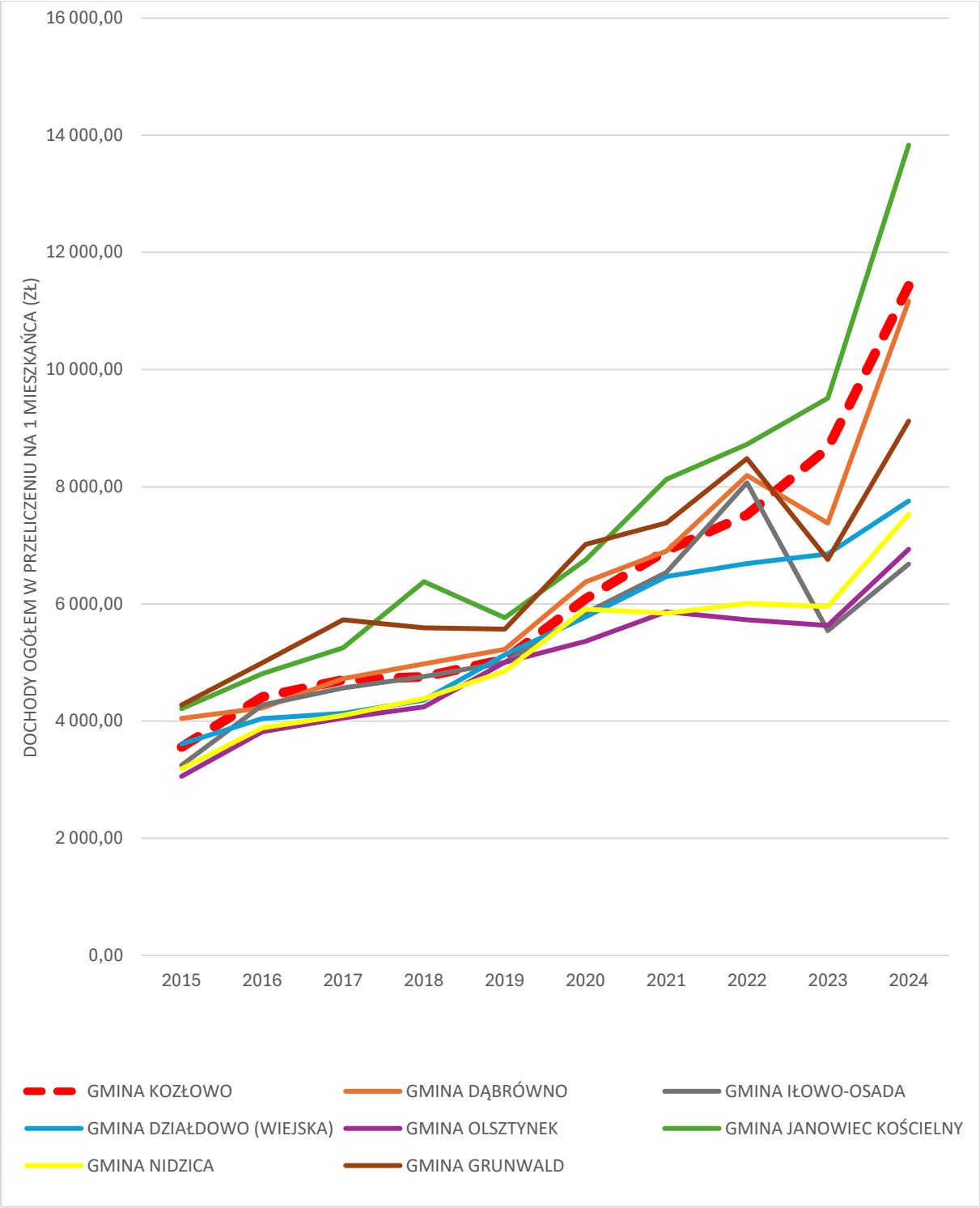
- dochody z tytułu dochodów podatkowych, ustalanych na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody z tytułu podatku od nieruchomości;
- dochody z tytułu dochodów podatkowych od osób fizycznych (PIT);
- dochody z tytułu podatku rolnego;
- dochody z majątku;
- dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych;
- dochody z tytułu wpływu z usług;
- dochody z tytułu podatku od środków transportowych;
- dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych;
- dochody z tytułu podatku leśnego.

Subwencja ogólna składa się natomiast z części:

- oświatowej;
- uzupełniającej;
- równoważącej;
- rozwojowej;
- wyrównawczej.

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Kozłowo w odniesieniu do gmin sąsiednich w latach 2015-2024 kształtują się następująco:

[109] Materiał źródłowy: Dane GUS.

Ryc. 50 Wysokość dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Kozłowo i w gminach sąsiednich w latach 2015-2024 r.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2024 r.

W analizowanym okresie największy wzrost dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowała gmina Janowiec Kościelny, osiągając wzrost o ok. 9,6 tys. zł (tj. 328%). W latach 2015-2024 poziom dochodów na mieszkańca w gminie Kozłowo wzrósł o ok. 7,8 tys. zł. (tj. 321%) i był to tym samym drugi najwyższy wynik spośród gmin ościennych. Najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się w gm. Iłowo-Osada, gdzie poziom dochodów wzrósł o ok. 6,7 tys. zł. (tj. 206%).

12.2. WYDATKI GMINY

Konsekwencją wzrostu dochodów gminy był sukcesywny wzrost wydatków ogółem. Na przestrzeni analizowanych lat wydatki wzrosły blisko trzykrotnie, z poziomu ok. 20,2 mln zł w 2015 r. do ok. 58,3 mln zł w 2024 r. Ma to również przełożenie na wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 3 248 zł/os. w 2015 r. do ok. 11 031 zł/os. w 2024 r.).[110]

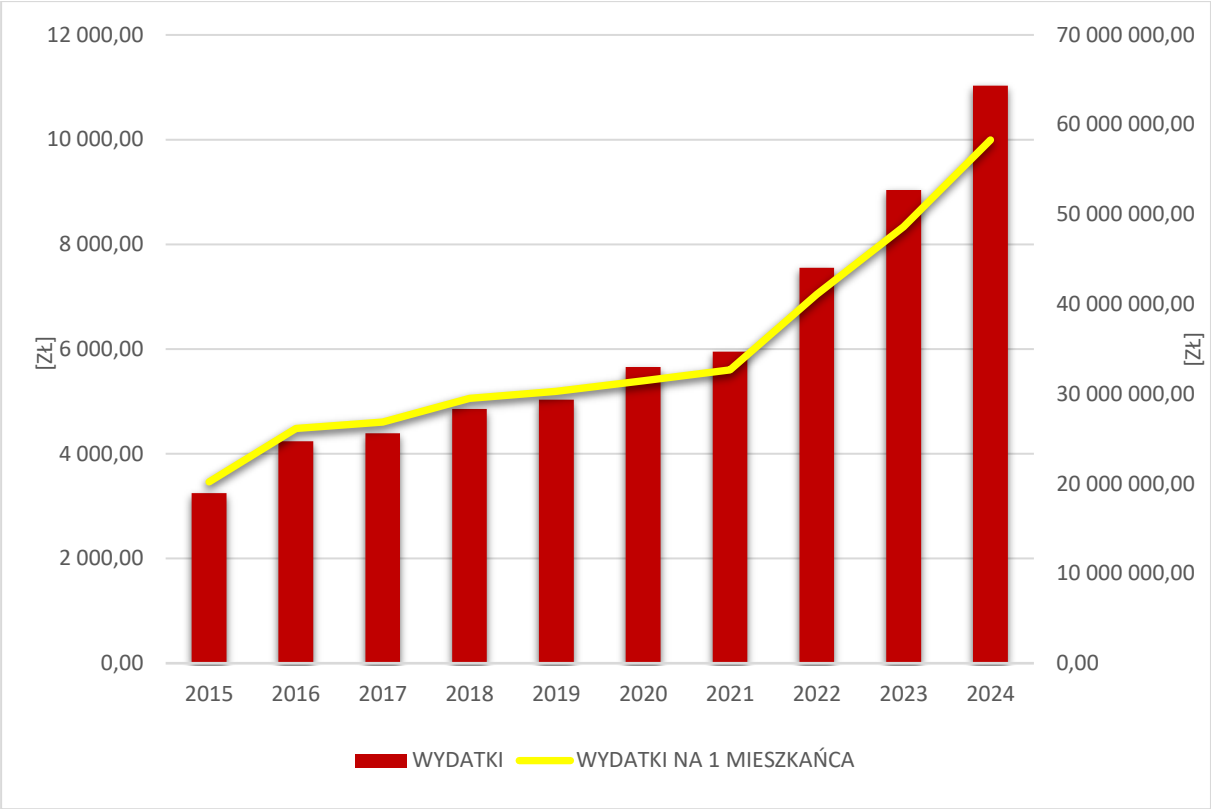
Tab. 33 Wydatki ogółem gminy w latach 2015-2024

ROK	WYDATKI OGÓŁEM [zł]	WYDATKI GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2015	20 205 251,90	3 247,91
2016	26 162 309,02	4 240,24
2017	26 872 085,28	4 390,15
2018	29 507 646,94	4 854,03
2019	30 309 237,29	5 033,92
2020	31 471 211,75	5 655,20
2021	32 683 862,81	5 949,01
2022	41 082 020,57	7 551,84
2023	48 619 569,03	9 040,46
2024	58 300 031,33	11 031,23

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczne wydatki ogółem w gminie w dalszym ciągu będą wzrastać.

[110] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Ryc. 51 Wydatki ogółem gminy w latach 2015-2024 w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Wydatki budżetów gminy dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. W 2024 r. udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wynosił 62,0% (ok. 36,2 mln zł), natomiast udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) wynosił 38,0% (ok. 22,1 mln zł).

Realizacja wydatków budżetu gminy w 2024 r. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem struktury procentowej prezentuje się następująco:

Tab. 34 Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w gminie w 2024 r.

NR DZIAŁU	SEKTOR	ILOŚĆ WYDATKÓW [ZŁ.]	UDZIAŁ W WYDATKACH [%]
Dział 010	Rolnictwo i łowiectwo	17 199 952,45	29,50
Dział 400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 076 049,36	1,85
Dział 600	Transport i łączność	5 928 762,08	10,17
Dział 700	Gospodarka mieszkaniowa	135 483,66	0,23
Dział 710	Działalność usługowa	195 639,78	0,34
Dział 750	Administracja publiczna	5 353 837,84	9,18
Dział 751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	209 471,05	0,36
Dział 752	Obrona narodowa	399,30	<0,01
Dział 754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	308 186,29	0,53
Dział 757	Obsługa długu publicznego	158 808,04	0,27
Dział 758	Różne rozliczenia	87 725,00	0,15
Dział 801	Oświata i wychowanie	13 057 331,62	22,4
Dział 851	Ochrona zdrowia	139 809,21	0,24
Dział 852	Pomoc społeczna	4 702 118,39	8,07
Dział 854	Edukacyjna opieka wychowawcza	112 400,00	0,19
Dział 855	Rodzina	4 185 741,50	7,18

NR DZIAŁU	SEKTOR	ILOŚĆ WYDATKÓW [ZŁ.]	UDZIAŁ W WYDATKACH [%]
Dział 900	Gospodarka mieszkaniowa i ochrona środowiska	2 063 742,46	3,54
Dział 921	Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	2 949 880,71	5,06
Dział 926	Kultura fizyczna	434 692,59	0,75
Ogółem		**58 300 031,33 zł**	**100%**

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Największy udział wydatków gminy w 2024 r. przypadł na Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo (ok. 29,5%) oraz Dział 801 – Oświata i wychowanie (ok. 22,4%). Relatywnie duży udział w wydatkach dotyczył również Działu 600 – Transport i łączność (ok. 10,17%), Działu 750 – Administracja publiczna (ok. 9,18%) oraz Działu 852 – Pomoc społeczna (ok. 8,07%).

Najmniej środków, stanowiących mniej niż 0,25% łącznych wydatków gminy, przeznaczono na obronę narodową (399 zł), różne rozliczenia (ok. 87,7 tys. zł), edukacyjną opiekę wychowawczą (112,4 tys. zł), gospodarkę mieszkaniową (ok. 135,5 tys. zł) oraz ochronę zdrowia (ok. 139,8 tys. zł).

12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

Sukcesywny wzrost wydatków odgrywa szczególną rolę w zakresie obsługi w zakresie zadań własnych gminy. Ponadto wzrost nakładów inwestycyjnych, w tym w wymiarze przestrzennym (m.in. budowa i modernizacja infrastruktury oraz obiektów i urządzeń publicznych, wytypowanie i uzbrajanie nowych terenów rozwojowych), może podnieść atrakcyjność gminy jako miejsca do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

W latach 2015-2024 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na terenie gminy Kozłowo kształtował się następująco:

Tab. 35 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gminy w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UDZIAŁ %	3,7	2,6	3,4	7,8	4,5	2,8	6,7	13,2	31,5	38,0

Materiał źródłowy: Dane GUS: Finanse publiczne – dochody i wydatki budżetów JST - wskaźniki, stan na 31.12.2024 r.

Do 2020 roku wskaźnik ten był relatywnie niewielki w stosunku do wydatków ogółem, natomiast w kolejnych latach nastąpił ich skokowy wzrost. Jak wykazano wcześniej, największy udział w strukturze dochodów gminy stanowiły źródła zewnętrzne (subwencje i dotacje). Mają one kluczowe znaczenie dla zdolności inwestycyjnej samorządów gminnych.

12.4. WNIOSKI

DOCHODY GMINY

- Regularny wzrost dochodów ogółem, w tym dochodów własnych.
- Wysoki poziom uzyskiwanych dofinansowań zewnętrznych (subwencji i dotacji unijnych).
- Wysoki w stosunku do większości gmin ościennych wskaźnik wzrostu dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca.
- Dodatni bilans finansowy gminy (nadwyżka dochodów nad wydatkami).

WYDATKI GMINY

- Regularny wzrost wydatków ogółem.
- Zróżnicowany poziom wydatków inwestycyjnych gminy na przestrzeni ostatnich lat.

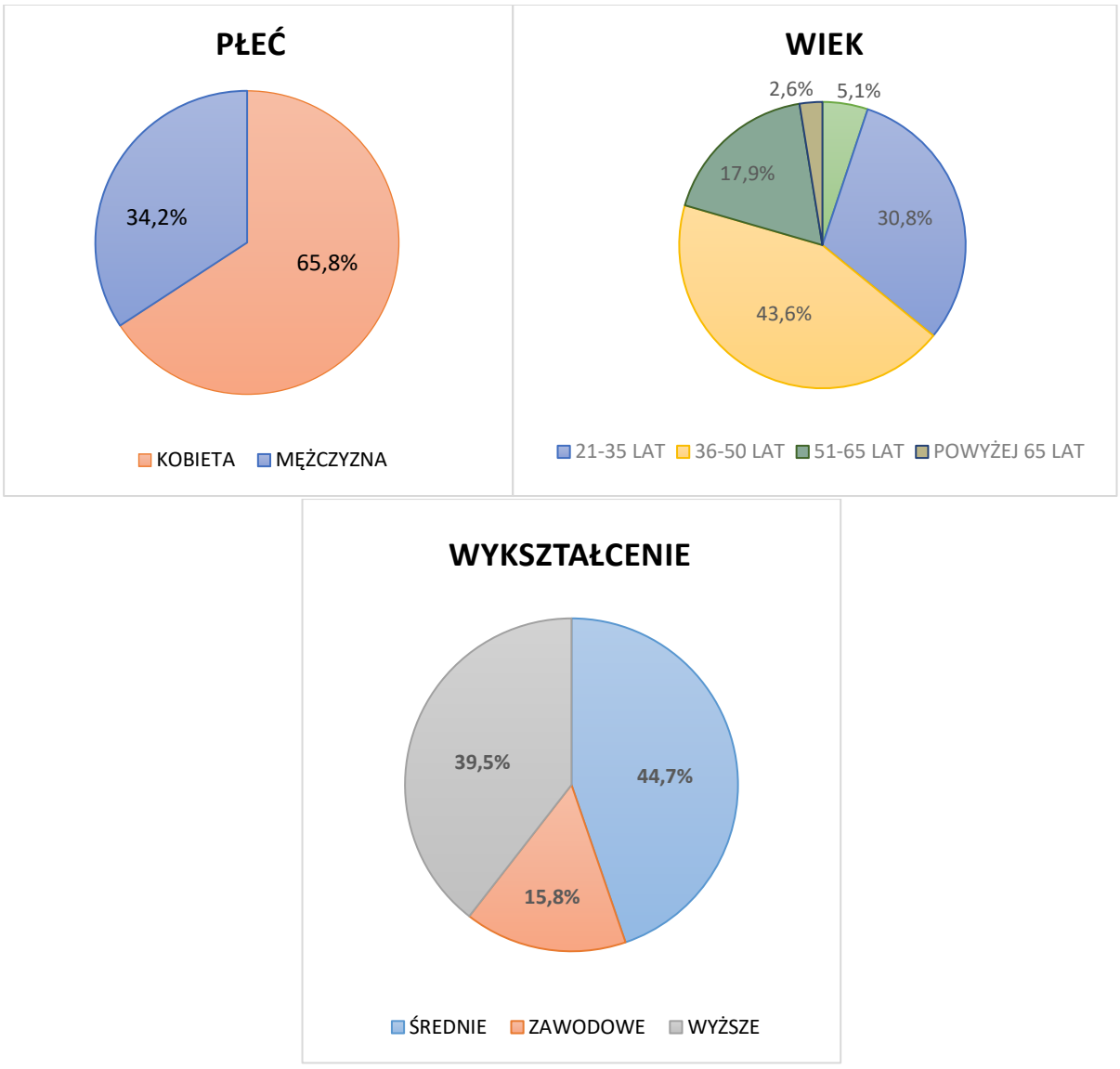
ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

- Realizacja działań inwestycyjnych w znacznym stopniu uzależniona jest od pozyskania środków zewnętrznych.

13. PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO

Jednym z elementów partycypacji społecznej przy tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy, obok tradycyjnych konsultacji (w postaci wyłożenia do publicznego wglądu dokumentu, dyskusji publicznej/warsztatu, z dopuszczeniem możliwość składania sugestii i propozycji w formie wniosków), jest badanie ankietowe. Pozwala ono na zdobycie wiedzy nt. odczuć społeczności lokalnej dotyczących aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy i sposobu jej funkcjonowania oraz stanowi narzędzie poznawcze potrzeb społeczności gminy.

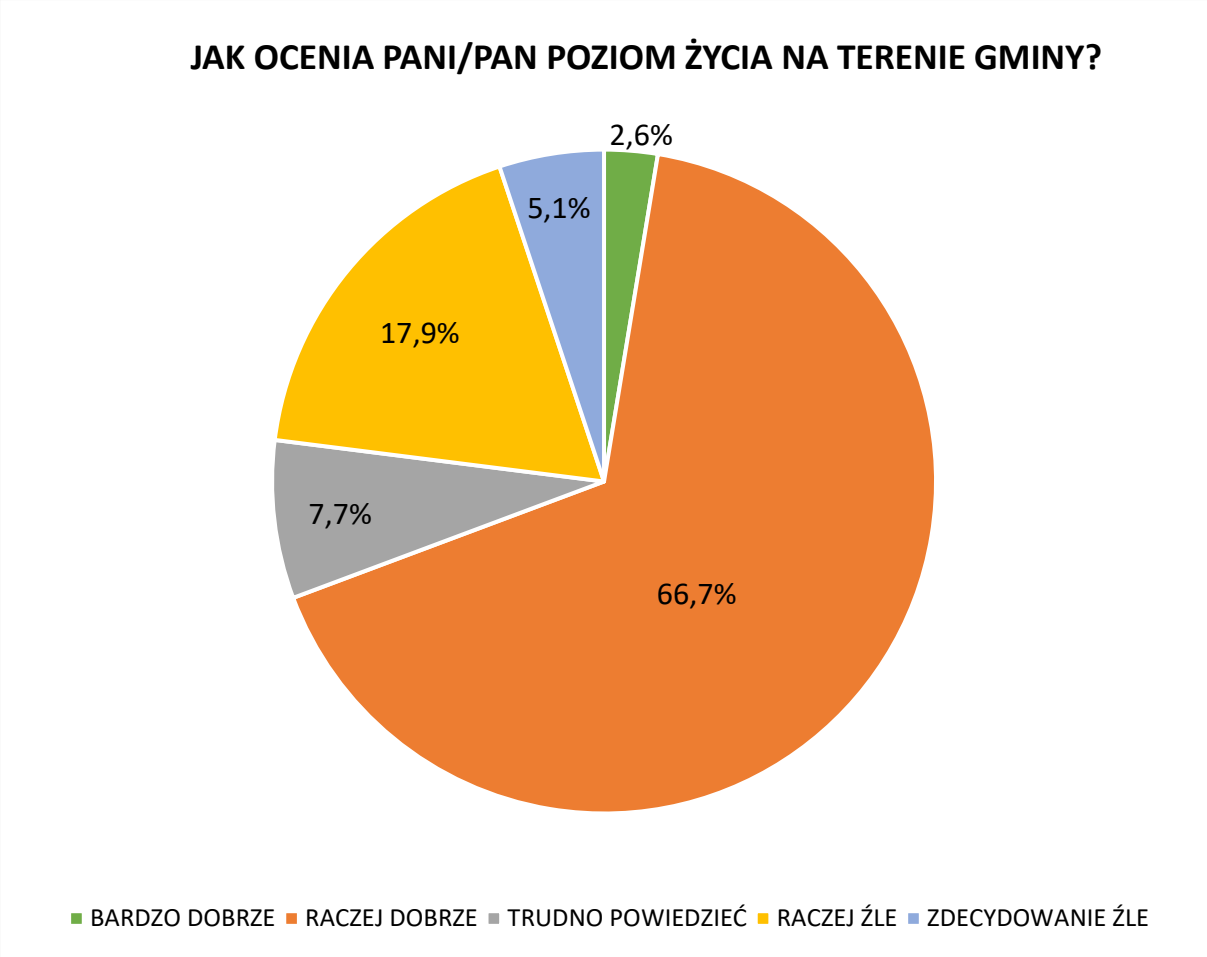
Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego[111], dokonano charakterystyki najistotniejszych problemów i największych potencjałów gminy Kozłowo. W badaniu 65,8% stanowiły kobiety, natomiast 34,2% to mężczyźni. Wśród uczestników badania dominowały osoby w wieku w przedziale 36-50 lat (43,6%). Respondenci posiadają w większości wykształcenie średnie (44,7%) oraz wyższe (39,5%).

Ryc. 52 Profil uczestnika ankiety (tzn. płeć, wiek, wykształcenie)
Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo na lata 2026-2025.

[111] Ogłoszenie o konsultacjach i ankieta udostępnione zostały na tablicy ogłoszeń, stronie internetowej Urzędu i biuletynie informacji publicznej. Ankietę można było wypełniać tradycyjnie lub elektronicznie za pośrednictwem kwestionariusza online.

Ankietę rozpoczynało pytanie dotyczące ogólnego poziomu życia na terenie gminy. Wyniki wskazują, iż zdecydowana większość uczestników badania ocenia standard życia „raczej dobrze" (66,7%). Pozostałe odpowiedzi były wyraźnie rzadziej brane pod uwagę.

Ryc. 53 Ocena poziomu życia na terenie gminy
Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo na lata 2026-2025.

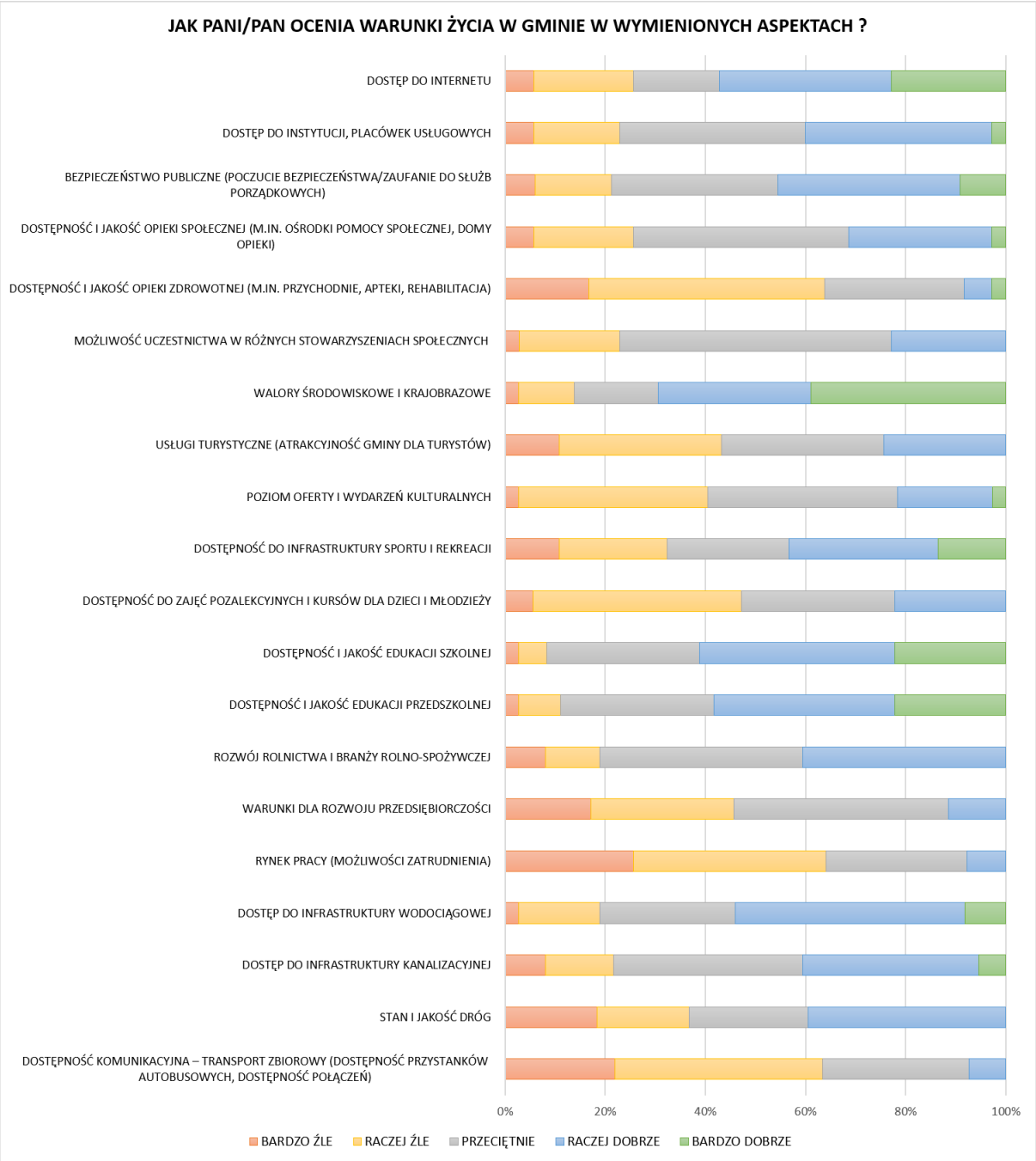
Następne pytanie stanowiło dokładną ocenę warunków życia ludzi w różnych aspektach. Dotyczyło to zagadnień zarówno społecznych, jak również ekonomicznych i środowiskowo-przestrzennych.

Spośród uzyskanych odpowiedzi na przedstawione zagadnienia uczestnicy badania najczęściej wskazywali odpowiedź „przeciętnie" (ok. 32,1%) oraz raczej dobrze (ok. 27,5%), natomiast najrzadziej wybieraną odpowiedzią było „bardzo dobrze" (ok. 7,6%).

Najmniej korzystnie ankietowani oceniają dostępność i jakość opieki zdrowotnej, rynek pracy (możliwości zatrudnienia) oraz dostępność komunikacyjną (w tym dostęp do przystanków autobusowych). Ponadto w opinii znacznej części respondentów dostępność do zajęć pozalekcyjnych również jest niewystarczająca.

Pozytywnie uczestnicy badania oceniają natomiast walory środowiskowe i krajobrazowe, gdzie większość badanych zaznaczyło odpowiedzi „bardzo dobrze" lub „raczej dobrze". Mieszkańcy wyrażają również stosunkowo pozytywną opinie na temat dostępu do Internetu oraz jakości edukacji szkolnej i przedszkolnej.

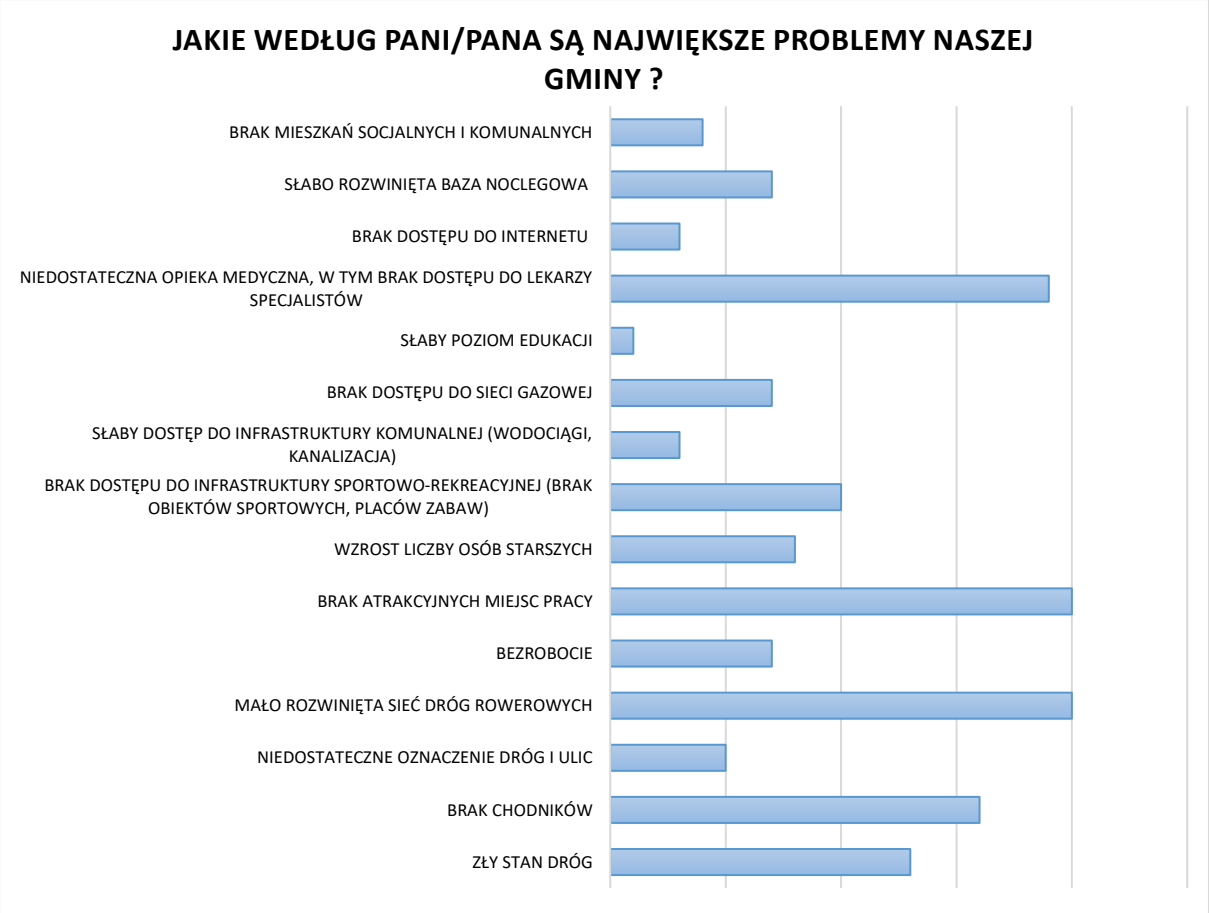
Poniżej znajduje się szczegółowy rozkład procentowy uzyskanych odpowiedzi:

Ryc. 54 Ocena warunków życia w gminie

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo na lata 2026-2025.

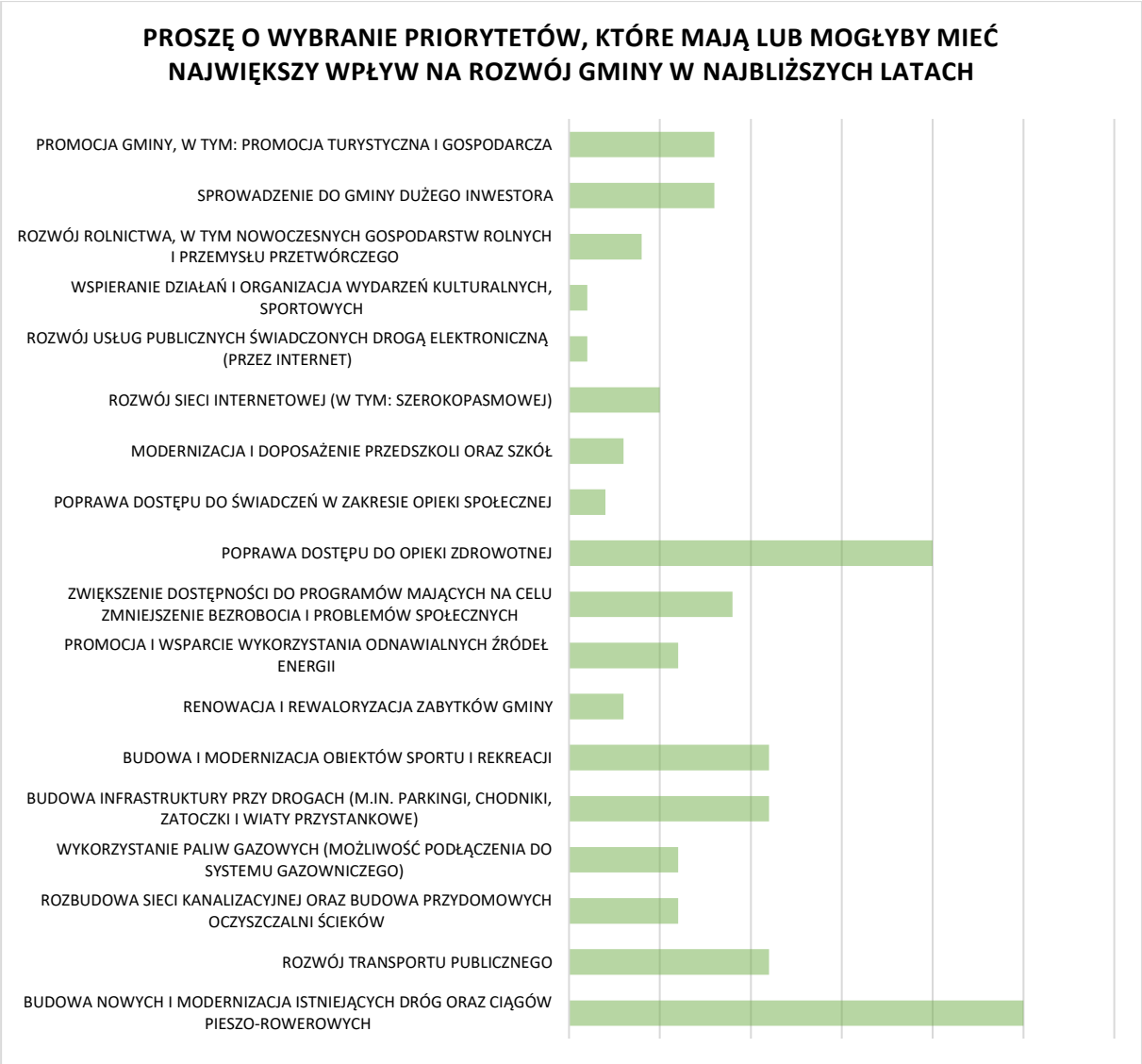
Kolejne pytanie w przeprowadzonym badaniu ankietowym dotyczyło wskazania największych problemów, z którymi zmaga się gmina Kozłowo. Odpowiedzi dotyczyły zarówno infrastruktury technicznej w gminie, jak i życia społecznego mieszkańców.

Ryc. 55 Określenie najważniejszych problemów w gminie
Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo na lata 2026-2025.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i uzyskanych odpowiedziach wynika, iż głównym problemem gminy jest niedostateczna opieka medyczna, w tym brak dostępu do lekarzy specjalistów, mało rozwinięta sieć dróg rowerowych oraz brak atrakcyjnych miejsc pracy. Pozostałe zagadnienia były rzadziej poruszane.

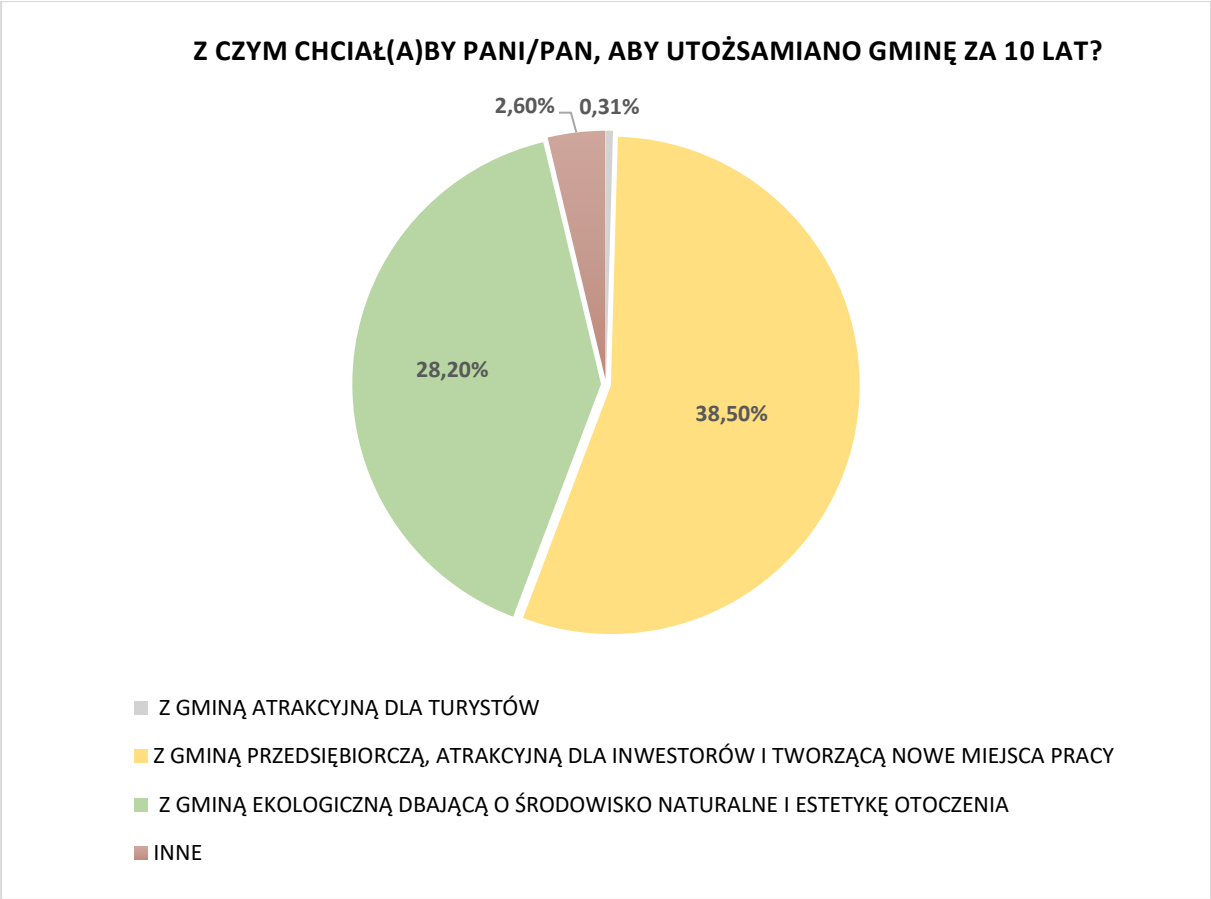
Następnie respondenci zostali poproszeniu o wybranie priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój gminy w najbliższych latach:

Ryc. 56 Ustalenie głównych priorytetów mających wpływ na rozwój gminy
Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo na lata 2026-2025.

Spośród wyżej wymienionych zagadnień respondenci badania jako priorytety mogące mieć realny wpływ na rozwój gminy Kozłowo najczęściej wskazali budowę nowych i modernizację istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych oraz w dalszej kolejności poprawę dostępu do opieki zdrowotnej.

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło przyszłego wizerunku gminy. Na pytanie: „Z czym chciał(a)by Pani/Pan, aby utożsamiano gminę za 10 lat ?” Mieszkańcy gminy odpowiedzieli następująco:

Ryc. 57 Tożsamość gminy w perspektywie najbliższych 10 lat na podstawie opinii mieszkańców
Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Kozłowo na lata 2026-2025.

Większość mieszkańców utożsamia gminę za 10 lat z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

NAJWAŻNIEJSZE WYKORZYSTANE AKTY PRAWNE:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2026 poz. 538).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2026 poz. 662).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2026 poz. 670).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2025 poz. 198 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2025 poz. 960 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. 2022 poz. 2379).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły (Dz. U. 2023 poz. 207).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoły (Dz.U. 2022 poz. 2715).

NAJWAŻNIEJSZE DOKUMENTY I PUBLIKACJE:

- Koncepcja Rozwoju Kraju 2050, 2025, Rada Ministrów, Warszawa.
- Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.
- Powszechny Spis Rolny 2010, 2020.
- Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kozłowo.
- Raport o stanie Gminy Kozłowo za 2025 rok, 2026.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2017, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny, 2021, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Strategia Rozwoju Polski do 2025 r. (projekt).
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozłowo, 2022.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018.
- Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, 2020.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, 2019, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

NAJWAŻNIEJSZE WITRYNY INTERNETOWE:

- https://bdl.stat.gov.pl/
- https://capap.gugik.gov.pl
- https://european-union.europa.eu/
- https://ekrs.ms.gov.pl/
- https://isok.gov.pl/
- https://bip.kozlowo.pl/
- https://kozlowo.pl/
- https://nidzica.policja.gov.pl/
- https://kozlowo.e-mapa.net/
- https://samorzad.gov.pl/
- https://stat.gov.pl/
- https://wybory.gov.pl/
- https://www.bdl.lasy.gov.pl/
- https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl
- http://www.geoportal.gov.pl/
- https://www.gios.gov.pl/pl/
- https://www.pgi.gov.pl
- https://www.gov.pl./
- https://www.gov.pl/web/gdos
- https://www.polskacyfrowa.gov.pl/
- https://www.polskawliczbach.pl/
- https://zabytek.pl/